

LETNO POROČILO 2024

Kočevje, marec 2025

KAZALO VSEBINE

1	UVODNI DEL S Poudarki	3
1.1	<i>OSNOVNI PODATKI O PODJETJU</i>	3
1.2	<i>KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE</i>	3
1.3	<i>ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA</i>	3
1.4	<i>OSNOVNA NALOGA PODJETJA</i>	4
1.5	<i>LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA</i>	4
1.6	<i>KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA</i>	5
1.7	<i>ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU</i>	7
2	UVODNA PREDSTAVITEV POSLOVANJA DIREKTORJA DRUŽBE	11
2.1	<i>OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2024</i>	28
2.1	<i>KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE</i>	41
3	POVZETEK DOGAJANJ V LETU 2024	43
3.1	<i>INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI</i>	53
3.2	<i>OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLJUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ</i>	63
3.3	<i>KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO IN SUHOKRANJSKI VODOVOD</i>	69
3.4	<i>DRUGI Poudarki POSLOVANJA</i>	70
3.5	<i>KAKO NAPREJ</i>	100
3.6	<i>ZAKljučEK</i>	102
4	Poslovno poročilo	107
4.1	<i>ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2024</i>	107
4.1.1	Prihodki in njihova struktura.....	108
4.1.2	Odhodki in njihova struktura.....	109
4.2	<i>IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO</i>	116
4.2.1	Prodaja pitne vode.....	116
4.2.2	Odjemna mesta.....	119
4.2.3	Okvare na vodovodnem omrežju.....	121
4.2.4	Cena vode.....	121
4.2.5	Poročilo o delovanju vodarn Blate, Slovenska vas in Globel.....	124
4.3	<i>ZAPOSLeni</i>	127
4.4	<i>NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA</i>	129
4.5	<i>SODELOVANJE Z JAVNOSTJO</i>	130
4.6	<i>RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST</i>	131
4.6.1	Oskrba s pitno vodo.....	131
5	Računovodski izkazi	133
5.1	<i>IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA</i>	133
5.2	<i>BILANCA STANJA</i>	134
5.3	<i>RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM</i>	135
5.3.1	Izkaz poslovnega izida.....	135
5.3.2	Bilanca stanja.....	138
5.3.3	Druga razkritja.....	140
5.4	<i>RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV</i>	140
6	Predlog sklepa	143
7	Seznam tabel, grafikonov, prilog	144

1 UVODNI DEL S POUĐARKI

1.1 OSNOVNI PODATKI O PODJETJU

Logotip:	
Ime podjetja:	<i>Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost</i>
Naslov:	<i>Ljubljanska c. 38, 1330 Kočevje</i>
Telefon:	<i>(01) 8938 170</i>
Spletna stran:	https://www.hydrovod.si
Šifra dejavnosti:	<i>36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode</i>
Matična številka:	<i>5073251</i>
ID za DDV:	<i>SI50590049</i>
Transakcijski račun:	<i>SI56 0232 0001 9840 967</i>

1.2 KONTAKTNI PODATKI ZA PODJETJE

Kontaktne podatke podjetja so naslednje:

Hydrovod d.o.o., družba za komunalno dejavnost,
Ljubljanska cesta 38, 1330 Kočevje

centrala:	 (01) 8938 170
reklamacije:	 (01) 8938 176
soglasja:	 (01) 8938 182
kvaliteta vode:	 (01) 8938 185
fax:	 (01) 8938 184
dežurna služba:	 (051) 319 800
elektronski naslov:	hydrovod@hydrovod.si

1.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PODJETJA

Delovni proces v podjetju je organiziran v naslednjih sektorjih:

- splošni sektor, ki ga vodi direktor družbe,
- tehnični sektor, ki ga vodi vodja tehničnega sektorja ter
- finančno-računovodski sektor, ki ga vodi vodja finančno-računovodskega sektorja.

Vsi trije sektorji so locirani na sedežu družbe, na naslovu Ljubljanska cesta 38, Kočevje.

1.4 OSNOVNA NALOGA PODJETJA

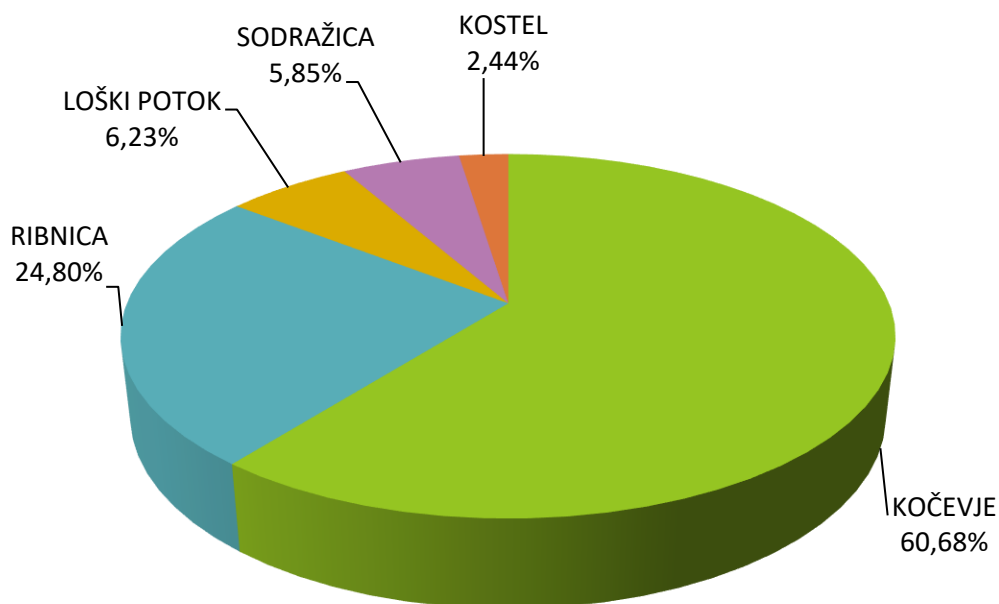
Osnovna naloga javnega podjetja Hydrovod d.o.o. ostaja nespremenjena vse od ustanovitve. Tako ima podjetje še vedno poslanstvo, da skrbi za izvajanje gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo na območju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (dejavnost 36.000 – zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode). Ker vemo, da brez vode ni življenja, so vsakodnevne naloge, ki jih izvajajo zaposleni delavci Hydrovoda, izredno zahtevne, strokovne in odgovorne, kar je razvidno tudi iz tega letnega poročila.

1.5 LASTNIŠKA STRUKTURA PODJETJA

Lastniški deleži posameznih družbenikov v osnovnem kapitalu javnega podjetja v primerjavi s prejšnjimi leti ostajajo nespremenjeni in znašajo:

- delež Občine Kočevje	60,68%,
- delež Občine Ribnica	24,80%,
- delež Občine Loški Potok	6,23%,
- delež Občine Sodražica	5,85%,
- delež Občine Kostel	2,44%.

1.6 KRATKA PREDSTAVITEV PODJETJA TER DEJAVNOST PODJETJA

Podjetje Hydrovod d.o.o. je v 100 % lasti občin, na področju katerih opravlja gospodarsko javno službo. Osnovni kapital družbe znaša 1.350.000,00 EUR in se v letu 2024 ni spreminjal.

V skladu z *Družbeno pogodbo o statusnem preoblikovanju javnega komunalnega podjetja Hydrovod Kočevje-Ribnica p. o. v Hydrovod d.o.o., družbo za komunalno dejavnost*, podjetje za občine ustanoviteljice izvaja gospodarsko javno službo:

- 36.000 Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode,

ki predstavlja osnovno dejavnost družbe. Torej je glavno poslanstvo podjetja redna in varna oskrba s pitno vodo vseh porabnikov, ki se oskrbujejo s pitno vodo iz vodovodnih sistemov, ki so v našem upravljanju. Gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo izvajamo tudi v delu občine Črnomelj – KS Stari trg ob Kolpi. Medsebojna razmerja z občino Črnomelj niso urejena in ta občina nas v svojih odlokih ne navaja kot upravljavca vodovoda. Do občine Črnomelj nimamo vzpostavljenih nobenih obveznosti iz naslova infrastrukture.

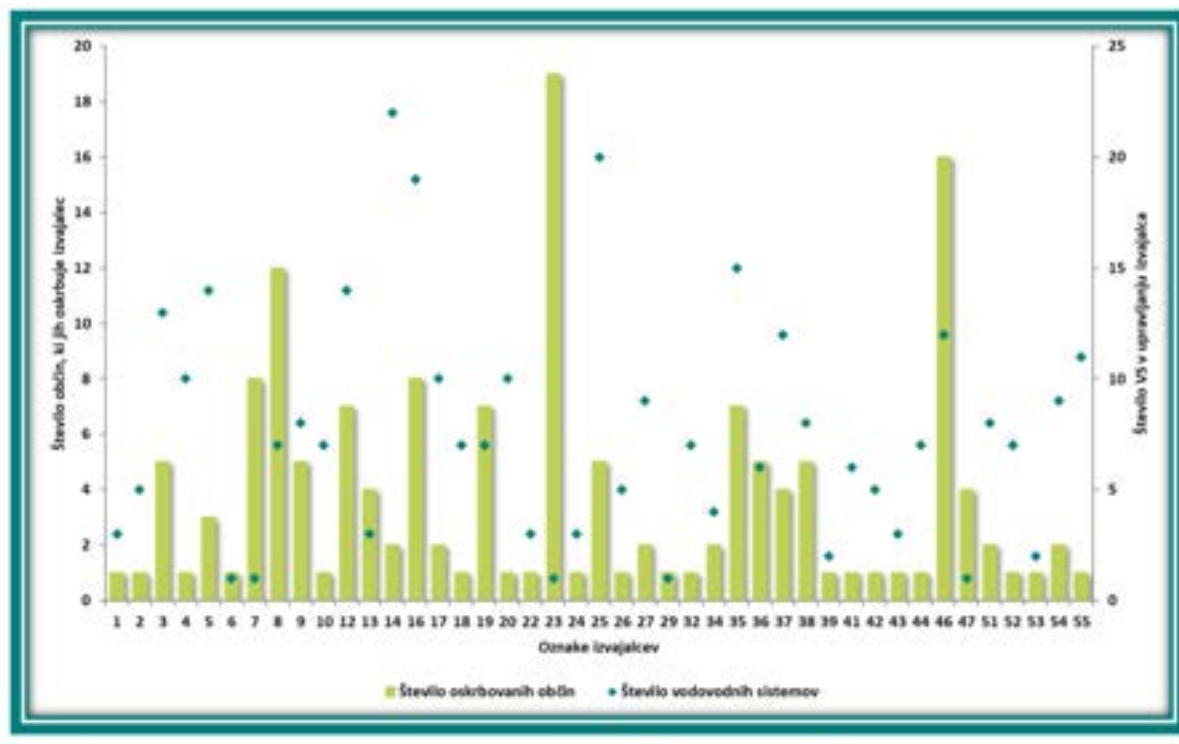
Javno podjetje Hydrovod d.o.o, skladno z ustanovitvenim aktom ter v skladu z 12. členom Zakona o gospodarskih javnih službah, opravlja za občine ustanoviteljice še naslednje naloge:

- strokovno-tehnične, organizacijske in razvojne naloge,
- izdajanje soglasij oziroma dovoljenj za priključitev na javno vodovodno omrežje,
- določanje pogojev in izdajanje soglasij k dovoljenjem za poseg v prostor, če le-ti zadevajo komunalno infrastrukturo.

V skladu s 3. členom Družbene pogodbe, zaradi racionalnejšega in gospodarnejšega izvajanja obvezne gospodarske javne službe oziroma v interesu zagotavljanja javne dobrine, opravljamo še naslednje dopolnilne (tržne) dejavnosti:

- gradnja in rekonstrukcije vodovodnih objektov in naprav,
- izdelava novih vodovodnih priključkov in
- izdelava tehničnih rešitev ter tehnične dokumentacije.

Prikaz izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo glede na število občin in vodovodnih sistemov v upravljanju

Vir: Primerjalna analiza izvajanja oskrbe s pitno vodo za leto 2023, Inštitut za javne službe, 2024.

Na podlagi odlokov občin ustanoviteljic podjetje poleg osnovnih dejavnosti izvaja še druge storitve, ki so neposredno povezane z osnovno dejavnostjo. Te dopolnilne storitve obsegajo: vzdrževanje hidrantnega omrežja, storitve po pooblastilih občin, storitve načrtovanja in vodenja investicij na komunalni infrastrukturi, priprava razvojnih programov in projektov, odvzem vzorcev in analiza le-teh v priročnem laboratoriju (hitri testi), razna poročanja, itd.

Področje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, med katerimi ima oskrba s pitno vodo posebno mesto, ker (poleg vseh ostalih področij uporabe) vsakemu porabniku predstavlja živilo, brez katerega ni življenja, opredeljuje in ureja obsežna zakonodaja, ki je sistemsko urejena in usklajena z evropskim pravnim redom. To področje v Republiki Sloveniji urejata Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o vodah in Zakon o varstvu okolja ter na podlagi tega sprejete uredbe (predvsem Uredba o pitni vodi, Uredba o oskrbi s pitno vodo ter Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja) ter pravilniki, ki določajo standarde za doseg ciljev operativnih programov in predpisujejo obvezna ravnanja.

Ker Hydrovod d.o.o. izvaja oskrbo s pitno vodo (kot eno od javnih služb varstva okolja) na območju petih oziroma celo šestih občin (še del Občine Črnomelj), je pri svojem delovanju in poslovanju dolžan upoštevati tudi občinske operative programe in občinske odloke za to področje, pri izvajanju investicij v komunalno infrastrukturo pa še veljavno zakonodajo s področja urejanja prostora in gradnje objektov. Voda ne pozna občinskih meja, zato je še posebej pomembna naloga Hydrovoda tudi medsebojno usklajevanje vseh občinskih potreb, in sicer na način, da je oskrba s pitno vodo najbolj racionalno zastavljena in imajo vsi porabniki

zahtevan standard oskrbe s pitno vodo, pri tem pa so zadovoljni tudi vsi partnerji, ker celoten proces poteka nemoteno, pregledno in transparentno.

Na gospodarsko-finančnem področju se podjetje ravna tako po splošnih predpisih (Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o javnem naročanju, Slovenski računovodski standardi) kot posebnih predpisih in njihovih podzakonskih aktih, ki urejajo izvajanje in poslovanje gospodarskih javnih služb (Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o kontroli cen, Zakon o javno-zasebnem partnerstvu, ipd.).

1.7 ZGODOVINA OSKRBE S PITNO VODO NA KOČEVSKO-RIBNIŠKEM OBMOČJU

Izkop jarka za vodovodno omrežje v mestu Kočevje, 1896. Pokrajinski muzej Kočevje.

Zgodovina oskrbe s pitno vodo na območju delovanja današnjega Hydrovoda sega nekaj stoletij nazaj, ko so prebivalci tega področja na razne načine poskušali približati to dobrino svojim domovom. Najstarejše sledi kažejo, da so tedaj obstajali manjši vaški vodovodni sistemi, po katerih je voda pritekala do končnih odjemnih mest. V uporabi so bile cevi iz različnih materialov - lesa, stekla, gline in kovine. Nekaj od tega je shranjeno tudi v depojih različnih muzejev. Najstarejša vodovodna cev na Kočevskem je najdena na področju vasi Morava in datira okoli leta 1600, eden od najstarejših znanih vaških vodovodov je bil zgrajen v Rajndolu okoli leta 1842. Od zajetja do vaškega korita je bil dolg cca. 1500 m,

zgrajen pa je bil iz lesenih cevi, dolgih 4 metre.

Posebej zanimiv prispevek k ohranjanju zgodovine oskrbe s pitno vodo kočevarskih vasi je v svoji knjigi »Vodni viri na Kočevskem« (Ljubljana, 2007) opisal inženir Anton Prelesnik.

Bolj zahtevni vodovodni sistemi so datirani ob koncu 19. stoletja. Po razpoložljivih pisnih virih Kočevskega muzeja in Muzeja Miklova hiša sta bila prva dva prava vodovodna sistema na našem območju zgrajena ob koncu 19. stoletja in tako po letnici izgradnje sodita

Vodovodna cev iz vasi Mačkovec pri Kočevju, steklo, okoli 1910. Hydrovod Kočevje-Ribnica.

med prve vodovode na Kranjskem. Junija leta 1894 je bil zgrajen vodovod za Ribnico, ki se je napajal iz zajetja pod gričem Petelinjek pri Sv. Frančišku. Za razliko od tega, gravitacijsko in tehnično sorazmerno enostavnega vodovoda, je bil dve leti kasneje v Kočevju zgrajen tehnično dokaj zahteven vodovod z vodarno v Podgorski ulici. Ta vodovod lahko po zahtevnosti in načinu delovanja primerjamo z današnjimi vodovodi. Voda je po njegovih ceveh pritekla v mesto natanko 19. novembra 1896, kar pomeni, da bo mesto Kočevje v naslednjem letu praznovalo 130 let organizirane oskrbe s pitno vodo. Po razpoložljivih podatkih je imel ta vodovod vrtino in vodohran s prostornino 400 m³, lociran 55 m višje od vrtine, iz katerega se je napajalo 4,5 km dolgo vodovodno omrežje s premerom cevi 100 in 60 mm. Imel je dve batni črpaliki, od katerih je lahko vsaka v 12-ih urah napolnila vodohran. Na vodovodnem sistemu je bilo 8 javnih vodnjakov z medeninastimi pipami, 8 vodnjakov za napajanje živine, 37 gasilskih hidrantov, 38 vodnih zasunov za zapiranje in odpiranje posameznih vej vodovoda, 5 čistilcev vodnih usedlin, 2 odzračevalnika in 2 regulatorja pretoka. Kočevski in ribniški vodovod sta z manjšimi obnovitvami v tridesetih letih prejšnjega stoletja zdržala vse do konca druge svetovne vojne.

Stavba, v kateri je leta 1896 začelo delovati javno podjetje Kočevski vodovod in elektrarna, danes. Žal stavba počasi propada, kar je škoda.

Prvi razpoložljivi zapisi o organiziranosti in upravljanju kočevskega vodovoda po drugi svetovni vojni segajo v leto 1952, ko je v okviru delovne organizacije Kovinar delovala Uprava mestnega vodovoda Kočevje. Po dostopnih virih sta po drugi svetovni vojni za vodovod Ribnica skrbeli vodovodni odsek v sklopu kovinskega podjetja »Partizan« Ribnica ter občina Ribnica.

Epidemija tifusa v Kočevju pred dobrega pol stoletja in nekaj

PO SLOVENSKEM POROČEVALCU (LJUBLJANA, 1. SEPTEMBER 1951)

Za glavni vir okužbe s tifusom so kmalu razglasili dotrajani kočevski vodovod, ki je bil zgrajen leta 1896. sporno pa je bilo tudi površinsko vodovodno zajetje z minimalno izdatnostjo, kar je še dodatno pospešilo hitro širjenje epidemije. Zaradi stalnega pomanjkanja vode so porabo vode za gospodinjstva omejili tako, da je voda tekla samo pet ur na dan. S tem so v preperelih ceveh povzročili podtlak, ki je v omrežje omogočil vdor fekalij in smirno nevarnih bakterij tifusa.

Tako v Kočevju kot tudi v Ribnici so imeli ob koncu petdesetih let prejšnjega stoletja veliko pomanjkanje vode. Zaradi fekalnega onesnaženja zajetij je v Kočevju v tem času prišlo

Ob 50 letnici uspešnega delovanja Hydrovoda smo svečano odprli delno prenovljeno poslovno stavbo Hydrovoda

celo do epidemije tifusa, kar je bil znak za alarm. Soočeni s temi dejstvi so odgovorni v Kočevju in Ribnici sprejeli zamisel o skupnem reševanju vodooskrbe v obeh občinah, kar bi bilo mogoče s skupnim upravljavcem in skupnim vodooskrbnim sistemom, ki bi se napajal iz skupnega črpaljšča v Blatah. Tako je bil imenovan pripravljalni odbor za ustanovitev Vodne skupnosti za vodovod

Kočevje – Ribnica. Le-ta je s svojo vlogo, z dne 9. 7. 1959, zaprosil Upravo za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana za ustanovitev vodne skupnosti. Zelo hitro, že 14. 7. 1959, je Uprava za vodno gospodarstvo LRS Ljubljana pod številko 0815-575/1-59 izdala odločbo, s katero je dovolila ustanovitev vodne skupnosti za obe občini. V odločbi je zapisano, da je »namen skupnosti vodna preskrba omenjenega območja, nadzor nad pravilno uporabo voda iz vodovoda, spopolnitev in razširitev vodovodnih naprav ter popravilo in vzdrževanje istih«. Vodna skupnost Kočevje-Ribnica je dejansko začela delovati z dnem 1. 11. 1959. To pomeni, da se oskrba s pitno vodo v sedanji obliki na področju sedanjih občin Kočevja, Ribnice, Loškega Potoka, Sodražice in Kostela, izvaja že polnih 65 let.

Leta 1975 je prišlo do spremembe imena podjetja, ki je od 20. 1. 1975 dalje delovalo pod imenom Komunalno podjetje Hydrovod Kočevje - Ribnica. Današnja organizacijsko obliko je

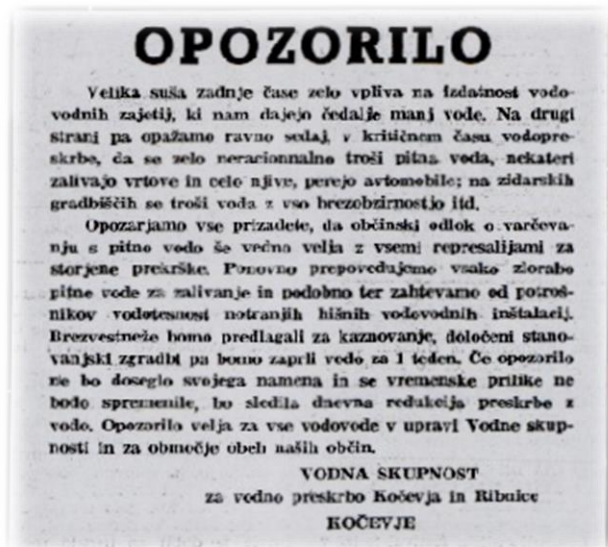

Hydrovod dobil leta 2000, ko je bila v skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah in Zakonom o gospodarskih družbah opravljena delitev lastniških deležev med občinami ustanoviteljicami Hydrovoda ter izvedeno preoblikovanje v družbo z omejeno odgovornostjo.

Vodna skupnost Kočevje - Ribnica je leta 1959 začela opravljati svoje poslanstvo z upravljanjem takratnega kočevskega in ribniškega vodovoda, ki sta bila v dosti manjšem obsegu kot sta danes ter še z nekaterimi manjšimi vodovodi. Vsi ti vodovodi so bili v zelo slabem stanju in prva leta delovanja Vodne skupnosti so bila resnično težka. Začelo se je praktično z ničle. Zaradi visokih vodnih izgub, je še posebej v sušnih obdobjih, pogosto prihajalo do izpadov pri redni oskrbi s pitno vodo. V tistem času so se vrstile izredne seje na najvišjih nivojih s samo eno točko dnevnega reda: kako preživeti sušo. Podjetja so zmanjševala

obseg proizvodnje in imela zaradi tega velike težave in finančne izgube. Uvajale so se tudi različne oblike omejitev porabe pitne vode, kot tudi »stimulacije« v obliki denarne nagrade posameznikom, ki so našli mesto okvare in na ta način pripomogli k zmanjšanju vodnih izgub.

V prvih letih delovanja so bila vlaganja v nove cevovode dokaj intenzivna. Tako se je vodovodna infrastruktura postopoma dograjevala in s tem se je tudi povečevalo število porabnikov, ki so bili vključeni v sistem javne vodooskrbe. Pri tem je imel pomembno vlogo novozgrajeni vodovodni sistem Blate, na katerega so se postopoma priključevala vsa naselja okrog Kočevja in Ribnice ter še nekateri vaški vodovodi. Iz tega sistema je postopno nastal današnji regionalni vodovod, v zadnjem času pogosto imenovan SORIKO. Ta sistem je dejansko hrbtenica javnega vodovoda na kočevsko-ribniškem področju, ki oskrbuje s pitno vodo cca. 25.000 porabnikov.

objavljeno: 9.8.1963

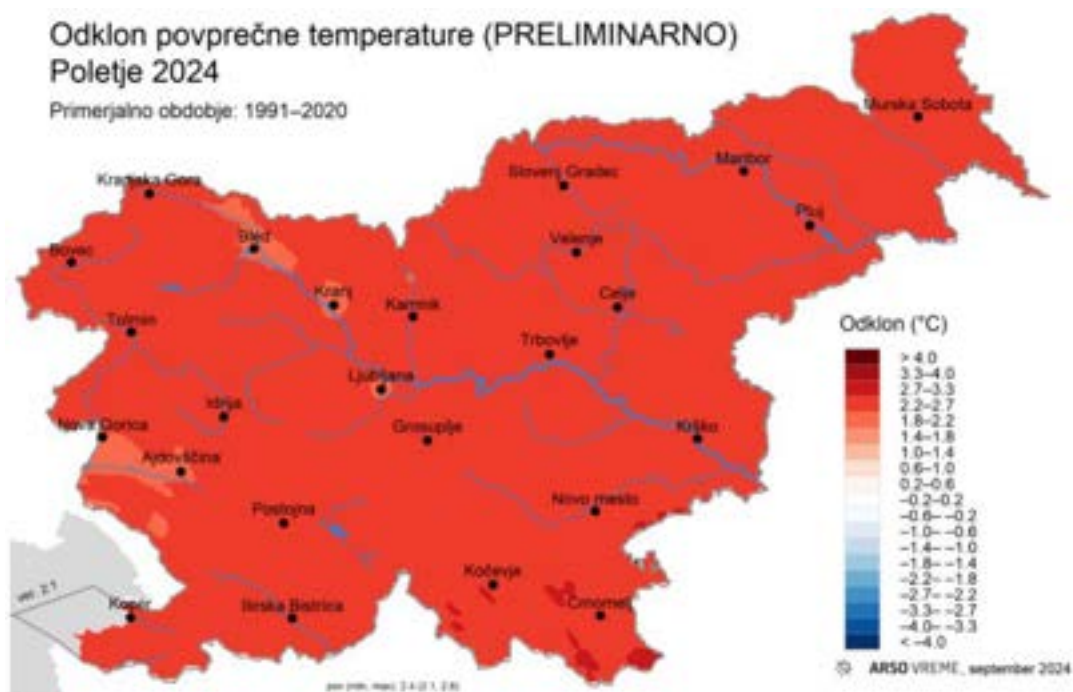
2 UVODNA PREDSTAVITEV POSLOVANJA DIREKTORJA DRUŽBE

Javna gospodarska služba oskrbe s pitno vodo je zelo odvisna od vremenskih razmer in nenadnih sprememb le-teh ter stanja v naravi. Zato se njena uspešnost ali neuspešnost, gledano za nazaj, dostikrat ocenjuje tudi na način, da se analizira v kakšni meri je ta ranljiva ob večjih ali ekstremnih vremenskih pojavih oziroma naravnih nesrečah.

Agencija RS za okolje (ARSO) je v svoji analizi podnebne značilnosti meteorološkega poletja 2024 zapisala, da je bilo lansko meteorološko poletje na državni ravni izjemno toplo, podpovprečno namočeno in nadpovprečno osončeno. Odklon temperature zraka od povprečja primerjalnega obdobja 1991–2020 je na državni ravni znašal 2,4 °C, zaradi česar je lansko poletje najtoplejše vsaj od leta 1950 (le malenkost je bilo toplejše od do sedaj najtoplejšega poletja 2003).

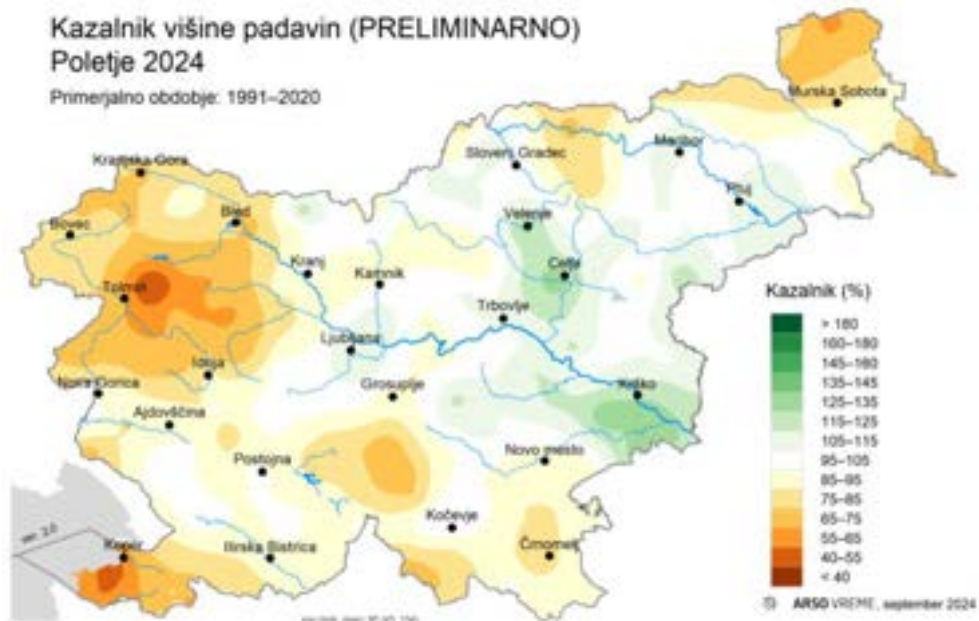
Podatki Agencije RS za okolje kažejo, da so bili dejansko nadpovprečno topli vsi trije meseci poletja. Najbolj izstopa avgust, saj ni bil le rekordno topel z odklonom 3,3 °C, ampak s povprečno temperaturo zraka 22,2 °C tudi najtoplejši mesec od začetka meritev. Rekordno topel je bil tudi julij (odklon 2,5 °C), ki je z 21,8 °C tretji najtoplejši mesec od začetka meritev, le za desetinko stopinje hladnejši od avgusta 2003.

Tako je po najtoplejši jeseni 2023, najtoplejši zimi 2023/24, drugi najtoplejši pomladi 2024, poletje 2024 bilo že četrti zaporedni izjemno topel letni čas.

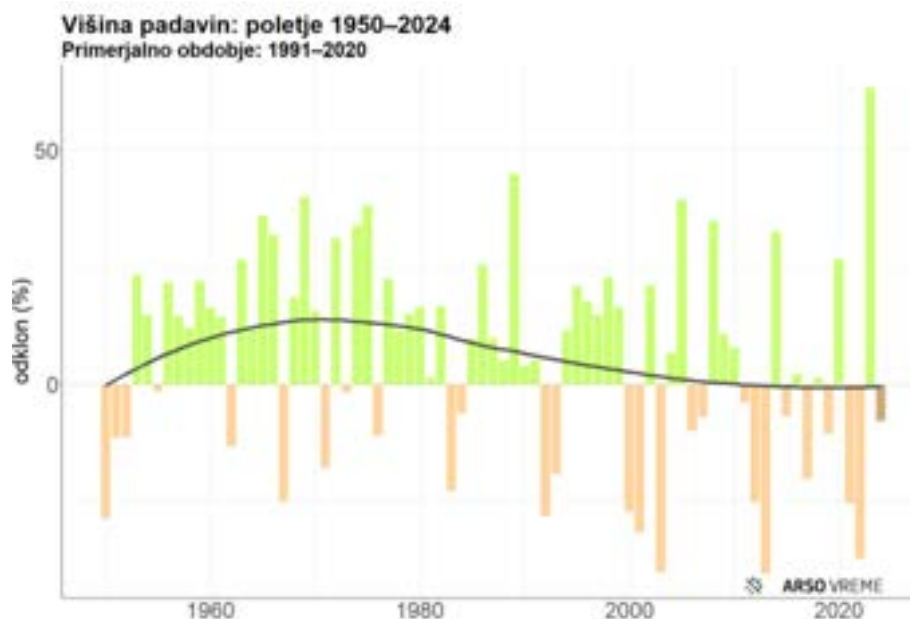

Odklon povprečne temperature zraka poletja 2024 od povprečja tridesetletnega primerjalnega obdobja 1991–2020

ARSO v svojem poročilu navaja, da je bila višina padavin v poletju 2024 na državni ravni pod dolgoletnim povprečjem. Kazalnik višine padavin je znašal 92 %, kar to poletje uvršča v tretjino najbolj suhih od leta 1950. Prostorska razporeditev padavin je bila zelo razgibana. Najbolj suho je bilo na severozahodu Slovenije, v Slovenskem primorju, na Notranjskem, od Kočevske Reke do Bele krajine, na Kozjaku in Goričkem. Kazalnik padavin je tu znašal večinoma med 55 in 85 %, ponekod je vrednost kazalnika padla tudi pod 50 %. Več padavin od povprečja so prejeli deli območja med Ljubljano in Krškim poljem ter proti severovzhodu do širšega območja Maribora in Ptuja ter deli Kamniško-Savinjskih Alp. Kazalnik padavin je tu znašal med 105 in 125 %, ponekod tudi do 134 %. Vmes so prejeli povprečno količino padavin.

Kazalnik višine padavin poletja 2024 glede na povprečje tridesetletnega primerjalnega obdobja 1991–2020

Relativni odklon višine padavin na državni ravni v poletjih 1950–2024 glede na povprečje tridesetletnega primerjalnega obdobja 1991–2020. Z zeleno so označena nadpovprečno, z rjavo pa podpovprečno namočena poletja. Poletje 2024 je označeno s temnejšo barvo.

Če imamo v spominu še leto 2023, se bomo zagotovo spomnili katastrofalnih poplav in plazov, ki so avgusta tega leta prizadeli našo državo. Divjanje vode, poplave in plazovi so povzročili najhujšo naravno nesrečo v zgodovini naše države. Beseda »ujma« je tega leta postala beseda leta po glasovanju, ki ga je pripravil Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Torej je bilo to leto (še posebej pa mesec avgust) čisto nasprotje leta 2024, v obeh letih pa smo se na nek način srečali z določenimi ekstremi v naravi.

Zakaj vsa navajanja v uvodu tega poročila? Zato, ker je naša dejavnost zelo povezana z dogajanjem v naravi in delno tudi odvisna od teh dogajanj (npr. od količin padavin in namočenosti terena). Dogajanja in spremembe v naravi vplivajo na naše delo, nam otežujejo ali olajšajo delo na odprtem ter zahtevajo od nas maksimalno angažiranost in prilagajanje pri opravljanju vseh dnevnih aktivnosti, ki jih izvajamo oziroma jih moramo izvajati, da našim porabnikom zagotovimo izvedbo varne in stalne oskrbe s pitno vodo. Kljub vsem navedenim vremenskim ekstremom, smo tudi v letu 2024 (enako kot v letu prej) uspešno opravili vse svoje naloge, zato so imeli naši porabniki ves čas na razpolago optimalne količine pitne vode. Voda je bila ves čas v celoti zdravstveno ustrezna, kar je v svojem poročilu potrdil tudi Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (NLZOH). Ni bilo enostavno doseči takšen rezultat, skozi poslovno leto 2024 smo se srečevali z vrsto izzivi in tveganji, a nam je uspelo na vse pravočasno in pravilno odgovoriti in ukrepati, za to pa ima zasluge celoten tim zaposlenih na Hydrovodu.

Tudi poslovno okolje nam ni bilo preveč naklonjeno. Visoka inflacija, ki se je začela v pokoronskem času in traja že od leta 2021, ni prispevala k ustvarjanju prijetne poslovne klime. Ravno obratno, ta inflacija je ustvarjala nestabilnost, poslovna tveganja, visoke cene materialov, energije in storitev, daljše dobavne roke za določene artikle, ki jih potrebujemo pri svojem delu, itd. Znano je, da inflacija ustvarja inflacijsko spiralo, ki je velik problem za gospodarstvo in celotno družbo. Morali smo se prilagoditi tudi tem pogojem dela in ocenjujem, da nam je uspelo, temu pa pritrjujejo tudi finančni rezultati, ki smo jih dosegli.

Vir: mag. Stanka Cerkenik, Inštitut za javne službe

Torej ne glede na značilnosti, ovire in težave, s katerimi smo se srečevali v poslovnem letu 2024, ocenjujemo, da smo kot tim delali in delovali dobro in usklajeno, da imamo kaj pokazati, da smo poslovali stabilno, da smo tekoče in uspešno reševali vse izzive, ki so se tekom leta pojavljali na naši poti ter smo v celoti zadovoljili vse potrebe naših porabnikov. Hkrati smo izpolnili vse planske naloge, ki smo si jih zastavili v začetku leta. Zaradi tega ne skrivamo zadovoljstva z opravljenim delom in doseženimi

rezultati. Za nami je tako še eno uspešno poslovno leto.

Letno poročilo je prerez poslovanja podjetja v posameznem letu. Odraža pregledno in pošteno

Temeljni namen letnega poročila izvajalcev GJS je predstaviti, kako podjetje opravlja svoje poslanstvo tj. izvajanje gospodarske javne službe.

poročanje o vseh pomembnih dogodkih, ki so se zgodili v obravnavanem obdobju. Sestavljeno je iz poslovnega in računovodskega poročila. S

poslovnim poročilom predstavljamo svoje uspehe, delo in našo vizijo v prihodnosti, v računovodskem poročilu pa so prikazani računovodski izkazi.

Letno poročilo je tudi naše komunikacijsko sredstvo, s katerim predstavimo podjetje zunanjim in notranjim uporabnikom ter prikažemo naše rezultate.

Oblika letnega poročila ni predpisana. Podjetje se samo odloči, kako ga bo sestavilo. Ne glede na obliko poročila pa je jasno, da mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida, vključno s prikazom računovodskih in finančnih kazalcev. Glavni namen poslovnega poročila je vsem interesnim skupinam zagotoviti razumljive, prepričljive, pregledne in pravilne informacije o preteklem, sedanjem ter prihodnjem poslovanju podjetja. V ospredje postavlja glavne dosežke leta, odkriva načrte za prihodnost in filozofijo upravljanja podjetja.

Poslovodstvo Hydrovoda si prizadeva, da vsako leto sestavi čim boljše letno poročilo. Pred vami je poročilo, ki se nanaša na poslovno leto 2024. Poročilo je narejeno zelo skrbno, je dovolj podrobno in bogato s podatki oziroma prikazom poslovnih in ostalih dogajanj v javnem podjetju Hydrovod d.o.o.. Glede na dejstvo, da smo

majhna družba, to poročilo presega nivo poročila, ki je potreben za našo velikost družbe. Kot majhna družba tudi nismo zavezani k reviziji poslovnega izida, a vseeno že vrsto let vztrajamo na tem, da je poslovanje naše družbe revidirano s strani pooblaščenega revizijske hiše, ki naše poslovanje pregleduje tekom minulega leta in tudi po zaključku poslovnega leta. Revizija poslovanja s strani neodvisnih strokovnjakov ima za nas dvojni namen: sami sebe preverimo glede dobrega, zakonitega in pravilnega poslovanja, hkrati pa zunanji opazovalci lažje zaupajo našemu delu in prikazanim podatkom. Ni potrebno posebej poudarjati, da ne skrivamo zadovoljstva ob prejemu pozitivne ocene našega poslovanja oziroma delovanja, ki ga izrečejo zunanji strokovnjaki oziroma revizorji. Za to dobro oceno si resnično prizadevamo vsak dan v posameznem poslovnem letu.

Letno poročilo je najbolj vpliven dokument podjetja s komunikacijskega vidika.

Zakon o gospodarskih družbah definira obveznosti, ki jih posamezne gospodarske

družbe, v odvisnosti od svoje velikosti, morajo izpolnjevati pri pripravi oziroma izdelavi letnih poročil. Kot je bilo že omenjeno, Hydrovod d.o.o. sodi med majhne družbe in bi glede na svojo velikost svoje zakonske obveznosti glede izdelave letnega poročila izpolnili zgolj s pripravo mnogo krajšega poročila, ki bi vsebovalo samo osnovne podatke, pa tega ne želimo. Ocenjujemo, da je letno poročilo priložnost za nas, da naše lastnike, pa tudi širšo zainteresirano javnost, seznanimo, enako kot predhodna leta, o vseh bistvenih dogajanjih v letu 2024, kot tudi o pomenu pitne vode za vse nas.

V naši državi je vzpostavljen visok standard izvajanja oskrbe s pitno vodo in mnogi se tega premalo zavedajo. Oskrba s pitno vodo je ena najstarejših komunalnih dejavnosti in ena najpomembnejših dobrin za blaginjo ljudi. Zato je pri nas pravica do pitne vode zapisana celo v ustavo. Da bi bila naša predstavitev čim bolj razumljiva, smo poleg tekstualnega prikaza dogajanj poročilu priložili tudi vrsto foto gradiva, tabel in grafov, ki včasih veliko več povedo, kot sam tekst. Upamo, da bo prikaz dogajanj na ta način postal še bolj razumljiv in pregleden ter s tem tudi bolj sprejemljiv in zanimiv tako za tiste, ki že nekaj časa spremljajo naše delo, kot tudi za tiste, ki se z našim poročilom srečujejo prvič oziroma jim področje oskrbe s pitno vodo ni ravno blizu.

Hydrovod d.o.o. vse od ustanovitve izvaja isto dejavnost, ki je omejena oziroma zakonsko definirana. Smo komunalno podjetje, ki je ustanovljeno zato, da nemoteno in trajno zagotavlja oskrbo s pitno vodo in pri tem odgovorno upravlja z javno vodovodno infrastrukturo. Gre torej za specializirano in namensko ustanovljeno podjetje, ki ima predpisano zelo ozko dejavnost. Mi te dejavnosti ne dojemamo samo kot obvezo, temveč tudi kot poslanstvo in privilegij, da našim porabnikom zagotavljamo dobro, ki je vir življenja in je nujna za naše preživetje ter jo uporabljamo vsak dan pri kuhanju, pranju, za izvajanje osebne higiene, v proizvodnji, itd.

Danes porabimo dvakrat več vode kot v 60. letih

Človeška poraba pitne vode se je od 60. let prejšnjega stoletja več kot podvojila, kar se sklada z naraščanjem prebivalstva in industrializacijo oz. razvojem držav.

Daleč najbolj so se povečale potrebe gospodinjstev, kar za 600 odstotkov oz. za šestkrat. Leta 1960 je Zemlja dosegla tri milijarde prebivalcev, leta 2022 pa osem milijard.

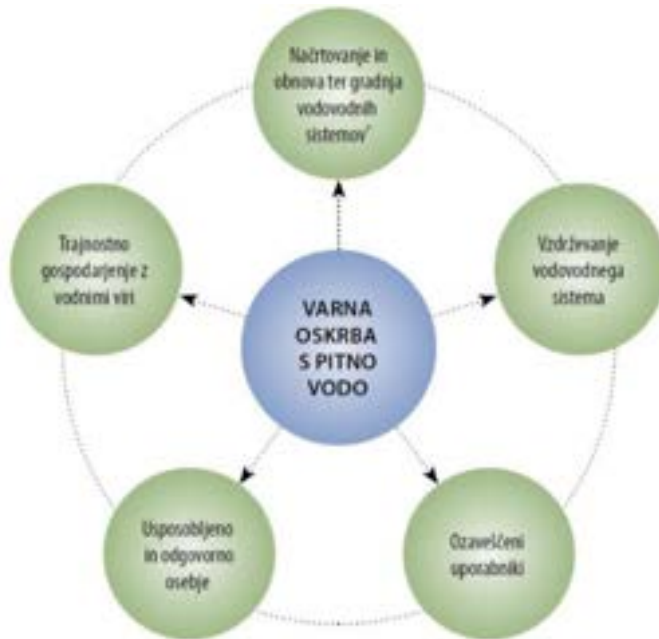
Uporaba vode v kmetijstvu se je povečala za 100 odstotkov oziroma dvakrat, medtem ko se je povpraševanje industrije po vodi potrojilo (300 odstotkov), predvsem zaradi večjega povpraševanja po elektriki, gorivu in tekstilu.

(Vir: World Resources Institute)

njen pomen, hkrati pa se poudari kontinuiteta delovanja. Zato je nujno potrebno večkrat ponoviti določena dejstva in podatke, delno tudi zato, da si jih zapomnimo oziroma, da jih ne pozabimo. Kljub temu je vsakoletno poročilo unikatno, je presek dogajanj v posameznem letu, ki ni nikoli enako prejšnjim letom, in temu je tudi prilagojena vsebina poročila. Dejavnost, ki jo izvajamo, to je oskrba s pitno vodo, zahteva določeno kontinuiteto in spremljanje skozi več

let, ker se lahko le na ta način opazijo določeni trendi dogajanj in gibanj, ki so nujno potrebni za načrtovanje razvoja in zastavljanja prioritete.

Večletno spremljanje stanja v dejavnosti oskrbe s pitno vodo je nujno potrebno tudi zato, ker gre za občutljivo dejavnost, ki je kapitalsko zelo zahtevna in ne dopušča stihijskega oziroma nenačrtnega izvajanja. Poleg tega je pitna voda po naši zakonodaji živilo in vsi vemo, kakšne so lahko posledice, ko tako pomembno živilo postane neužitno ali neuporabno.

Na področju, kjer izvajamo svojo dejavnost, nam je uspelo postaviti visok standard oskrbe prebivalstva s pitno vodo. Nekaj o tem je že bilo zapisano, v nadaljevanju pa bo še podrobno navedeno. Tega smo zelo veseli, na to smo ponosni, naše želje in načrti so povezani z ohranjanjem doseženega nivoja storitev oziroma celo k izboljšavi le-tega. Da bi to dosegli, pa potrebujemo aktivno sodelovanje in razumevanje vseh naših porabnikov in tudi lastnikov infrastrukture. Opažamo, da se kot družba dostikrat ali celo prevečkrat ne zavedamo pomembnosti urejene oskrbe s pitno vodo, kot tudi ne kompleksnosti te dejavnosti. Mogoče je temu vzrok

dejstvo, da imajo naši porabniki že vrsto let pitno vodo na svojih pipah 24 ur na dan in ne poznajo nobenih omejitev pri porabi vode. Najbrž zato oskrbo s pitno vodo mnogi porabniki dojemajo kot samoumevno, enostavno in finančno nezahtevno opravilo. Prava resnica se močno razlikuje od tega. Urejen sistem oskrbe s pitno vodo je zelo zahteven in drag ter se gradi, dograjuje in obnavlja tekom celotnega obdobja njegovega obratovanja. Za vzpostavitev vodovoda je potreben izredno velik denarni vložek. Vendar ni dovolj samo zgraditi vodovod; miselnost, da je s tem rešena oskrba s pitno vodo na določenem območju za vedno, je zelo zgrešena in nevarna.

Vodovod je potrebno vzdrževati in tudi skrbeti za njegovo nemoteno obratovanje, ohranjati njegovo »kondicijo«, saj drugače voda ne bo prišla do pip porabnikov ali pa bo neuporabna. Voda se v vodovodnem omrežju nahaja pod določenim tlakom in minimalni padec tega tlaka, kar včasih povzroči samo ena okvara, lahko določenemu številu porabnikov povzroči motnjo pri redni oskrbi s to dobrino. Nekateri zahtevni vodovodni sistemi imajo tudi velike stroške vzdrževanja (obstaja ocena, da obnova in vzdrževanje vodovodnih sistemov na svetu stane do 200 milijard dolarjev letno). V svetu je povprečno do 50% vode, izgubljene med transportom zaradi slabo vzdrževanih vodovodnih sistemov. Zaradi finančne zahtevnosti in predvsem zaradi visokih začetnih stroškov si veliko revnejših držav ne more privoščiti ustrezne vodovodne infrastrukture. Zato ljudje v teh državah porabijo večji del svojih prihodkov za čisto vodo. Statistika kaže, da ljudje v najrevnejših deželah porabijo 10% svojega prihodka za vodo, ljudje v razvitih deželah pa samo 3%.

Voda je pri migracijah še posebno kritična: onesnažen zrak lahko dihaš leta, pomanjkanje vode pa te prežene zelo [hitro](#).

[dr. Lučka Kajfež Bogataj](#)

Poleg navedenega, ne smemo pozabiti, da voda na našem planetu ni enakomerno razporejena. Zato je razumljivo, da je vodna kriza marsikje stalen spremljevalec življenja, marsikje pa utegne to kmalu postati, kar bo povzročilo različne konflikte in tudi vojne. Po

nekaterih ocenah je bila oskrba s pitno vodo v letu 2017 ključni dejavnik v spopadih v vsaj 45 državah sveta. In ker je količina vode na našem planetu nespremenljiva oziroma se zaradi prevelike porabe in podnebnih sprememb celo zmanjšuje, število in potrebe prebivalstva pa se povečujejo, se utegnejo obstoječe in napovedane vodne krize z rastjo prebivalstva in z rastjo njegovih pričakovanj samo še zaostri. Tako se je po podatkih Svetovnega sveta za vode (World Water Council) prebivalstvo v zadnjem stoletju potrojilo, poraba vode pa pošesterila

in se letno zvišuje za en odstotek. V naslednjih 50-ih letih naj bi se po večini napovedi število prebivalstva povečalo še za 40 do 50 odstotkov, k temu

VODA KROJI SVET

Človek preživi brez marsičesa, brez nafte in premoga, celo brez elektrike in denarja, tudi brez bank in politike, brez vode pa ne more. To je tisto, kar je v svojem bistvu dobra novica za Slovenijo, če bo le znala bolje poskrbeti za svojo vodo.

Borut Tavčar, Delo

pa je treba dodati še povečano breme industrializacije in urbanizacije. Zato so krize zaradi pomanjkanja razpoložljive pitne vode na vidiku. Po podatkih ZN se danes z dnevnim pomanjkanjem pitne vode sooča že petina prebivalstva v 30 državah, to število pa naj bi se v naslednjih letih povzpelo na tretjino prebivalstva in na 50 držav. Do leta 2075 pa naj bi po nekaterih napovedih kronično pomanjkanje vode prizadelo od tri do sedem milijard ljudi. Svet ob tem vsako leto zapravi količino vode, enako letnemu pretoku reke Volge, za pridelavo 1,3 milijarde ton hrane, ki jo izgubi ali zavrže. Da bi do leta 2050 proizvedli 70 odstotkov več hrane za 10 milijard prebivalcev Zemlje, bi potrebovali 14 odstotkov več vode.

Kaj nam vsi ti podatki kažejo? Predvsem nam dodatno potrjujejo že dolgo znano dejstvo, da bo voda bolj dragocena kot nafta (ali pa je že) oziroma, da je strateško že zdaj zelo pomembna in bo v bodoče še bolj. Zato ne preseneča, da je Evropski parlament leta 2022 sprejel Direktivo 2022/2557/EU o odpornosti kritičnih subjektov, s katero je med kritično infrastrukturo uvrstil

Voda kot potencial za konflikte

Vse večje potrebe po vodi že zdaj povzročajo konflikte med državami in etničnimi skupinami, v prihodnosti pa lahko vojne za vodo postanejo veliko pogostejše, je v znanstvenem članku *Voda in geopolitika* ugotavljal geograf Robert Ištok.

Tudi nekdanji generalni sekretar Združenih narodov Butros Butros Gali je ob prelomu tisočletja opozoril, da bo voda v novem tisočletju pomembnejša od nafte.

tudi oskrbo s pitno vodo (dobavitelji in distributerji vode, namenjene za prehrano ljudi). Torej sedaj postaja naše delo oziroma delo tistih služb, ki skrbijo za izgradnjo, obratovanje in tekoče vzdrževanje vodovodne infrastrukture na določenem področju še pomembnejše. Strokovnost in dobra organiziranost teh služb je nujen predpogoj, da se obvladujejo danes tehnično že zelo zahtevni vodovodni sistemi in vse bolj prisotne hitre spremembe v naravi ter tudi nepredvidljiva dogajanja. Zato se je v službah, ki se ukvarjajo z oskrbo s pitno vodo, zamenjala (in se bo še bolj) tudi struktura zaposlenih. Prej je bilo veliko nekvalificiranega kadra, ki je izvajal težka fizična dela, danes teh skorajda ni več, je pa vse več strokovno izobraženega kadra.

Kljub vsej tehnologiji in vsej skrbnosti upravljavca, ki vsakodnevno skrbi za kondicijo posameznega vodovoda, vse to včasih ni dovolj za varno oskrbo s pitno vodo. V uvodu tega poročila smo že opozorili na dejstvo, da je naša dejavnost zelo povezana z dogajanjem v naravi in tudi odvisna od teh dogajanj. Podnebne spremembe, ki so tukaj in jih že nekaj časa ni možno zanikati, nam prinašajo negativne posledice, na katere so opozarjali klimatologi in drugi strokovnjaki, ki te spremembe proučujejo. Tako je Nacionalni inštitut za javno zdravje leta 2016, v poročilu o pitni vodi v naši državi jasno zapisal, da »tudi v Sloveniji na kakovost oskrbe s pitno vodo vplivajo podnebne spremembe. Vse pogostejši izredni vremenski dogodki (poplave, neurja z vetrom, zmrzali, žled, nalivi...) bodisi neposredno (npr. zalitje zajetja, poškodba cevi omrežja...) ali posredno (npr. z izpadom električne energije) ogrožajo oskrbo s pitno vodo in njeno kakovost. Zaradi posledic močnih padavin in poplav v mesecu novembru 2014 je moralo v Sloveniji pitno vodo prekuhavati okoli 91.000 prebivalcev na javnih (predvsem manjših) vodovodih. Prilagajanje na podnebne spremembe je nujno tudi na področju oskrbe s pitno vodo.« Kar nekaj dogajanj v naravi, ki se je zgodilo po letu 2016, povezanih z ekstremnimi vremenskimi pojavi, je potrdilo izrečeno v tem zapisu.

Ekstremne padavine, poplave in plazovi vplivajo na kvaliteto vode na zajetju, lahko pa tudi uničijo ali poškodujejo vodovodno in drugo infrastrukturo ter onemogočijo dostop do zajetij (uničene dostopne poti do naših objektov, podrta drevja, itd.). Kaj se lahko zgodi, so nam pokazale ekstremne padavine in poplave, ki so Slovenijo prizadele avgusta 2023. Takrat so se med največjimi težavami, s katerimi so se prebivalci in odgovorne osebe soočali na prizadetih območjih, omenjale težave z zagotavljanjem redne in varne oskrbe s pitno vodo. Vodo je moralo prekuhavati bistveno več prebivalcev, kot ob omenjenih poplavah v novembru 2014, v mnogih krajih pa je bila škoda na omrežjih tako velika, da oskrba s pitno vodo iz javnega vodovoda sploh ni delovala. Porabnikom so vodo dovažali pripadniki Civilne zaščite in Slovenske vojske s cisternami. Zaradi težav z vodo je prihajalo tudi do več primerov hidričnih obolenj, kar je zelo nevarno in so posledice lahko zelo boleče, za določeno populacijo lahko tudi usodne. Ravno zaradi takšnih dogodkov je in mora biti oskrba s pitno vodo del kritične infrastrukture, ker lahko njeno nedelovanje vsakemu posamezniku ali pa vsaki lokalni skupnosti prinese boleče posledice.

Posledice na naravo in na varno oskrbo s pitno vodo imajo lahko tudi druge nesreče, ki se žal dogajajo in jih ni mogoče izključiti tudi v bodoče. Tudi na te se je potrebno pripraviti in ob pojavu le-teh primerno odgovoriti. Sami smo se v preteklosti že večkrat srečevali s posledicami

Združeni narodi opozarjajo na nujnost ukrepanja na področju voda z naslednjimi dejstvi:

- > 2,1 milijarde ljudi na svetu nima dostopa do sanitarne ureditve pitne vode;
- > do leta 2050 naj bi svetovno prebivalstvo naraslo še za 2 milijardi, s čimer naj bi se potrebe po vodi povečala za 30 %;
- > 1,9 milijarde ljudi živi danes v območjih, kjer je veliko pomanjkanje vode; do leta 2050 naj bi se to število povzpelo na okoli 3 milijarde;
- > 80 % odpadnih voda, ki jih ustvari človeška družba, se neprečiščenih izliva nazaj v okolje;
- > 1,8 milijarde ljudi uporablja vir pitne vode, ki ni zaščiten pred onesnaženjem s človeškimi iztrebki.

Vir: Statistični urad RS

naravnih in drugih nesreč in ob tem pridobili tudi nekaj novih znanj in izkušenj (žledolom, vetrolom, poplave, vsakoletne suše, industrijska nesreča Melamin, itd.). Področje, kjer izvajamo dejavnost oskrbe s pitno vodo, je veliko ter terensko zahtevno, dolžina našega omrežja je tudi velika, oskrba porabnikov s pitno vodo se izvaja z več ločenimi vodovodnimi sistemi, kar je kadrovsko in tehnično zahtevnejše kot

če bi celotno oskrbo izvajali samo z enim vodovodnim sistemom, in zato je varna oskrba s pitno vodo lahko hitro ogrožena. Tudi če ne pride do fizičnih poškodb vodovodne infrastrukture, se

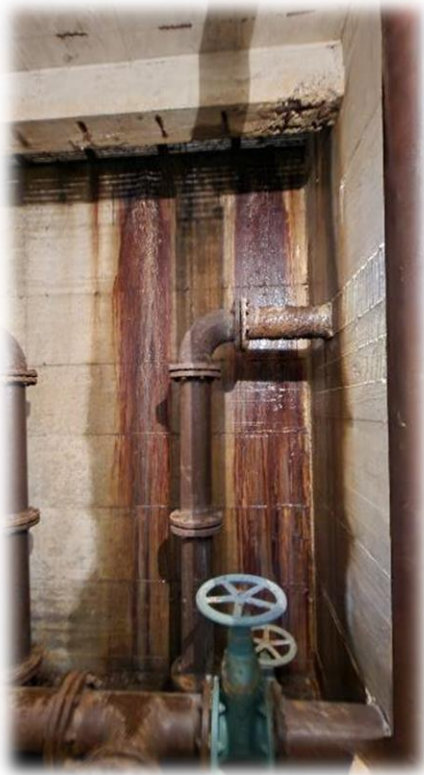
kot redna posledica večjih padavin kaže povišana motnost vode na zajetjih, ki predstavlja nevarnost za zdravje porabnikov in zahteva od upravljavca izredne in dodatne aktivnosti, da ohranja redno in varno oskrbo s pitno vodo. Zato se zavedamo vseh nevarnosti, do katerih lahko pride, in poskušamo svoje delo organizirati na način, da smo čim bolj pripravljeni na izredne razmere. V tem smislu že vrsto let izvajamo aktivnosti na zmanjšanju števila ločenih vodovodnih sistemov, na zagotavljanju rezervnih virov pitne vode, na nabavi potrebne opreme, na spremljanju stanja na terenu, na obnovi starih vodovodov, na zamenjavi azbestnih cevi, ki so še posebej ranljive ob terenskih premikih, itd. Prav tako, kot upravljavec kritične infrastrukture, v svojih nastopih in poročilih širšo javnost in lastnice infrastrukture pogosto opozarjamo na pomen varne oskrbe s pitno vodo v vseh pogojih delovanja oziroma na potrebo po stalnem, proaktivnem in planskem razvoju vodovodne infrastrukture, ker tako aktivno vplivamo na njeno kondicijo in uporabnost tako v normalnih, kot tudi v izrednih razmerah. Ni dvoma, da javnost, tako strokovna kot tudi laična, spremlja in opazuje vse naše aktivnosti in se vse bolj zaveda pomena vode kot dobrine, ki nam, tudi če na kratko ostanemo brez nje, obrne vsakdanje življenje na glavo. Zato so vse izboljšave in pridobitve na vodovodni infrastrukturi pozitivno sprejete. Pozitivno so bila sprejeta tudi vsa naša pretekla prizadevanja in aktivnosti, ki so bila vložena v pridobitev nepovratnih sredstev za obnovo stare in gradnjo nove vodovodne infrastrukture.

Standard oskrbe s pitno vodo se je v naših občinah vidno zvišal in javnost je to prepoznala. Da je temu tako, se mogoče še najbolj začuti pri spremembi cene pitne vode. To je zagotovo nevhvaležno zanje, ker naše porabnike finančno dodatno obremenjujemo. S poštenim komuniciranjem in argumentiranjem, zakaj je potrebna korekcija cene pitne vode, se je celotni postopek spremembe cen v zadnjih nekaj letih zaključil brez negativnih komentarjev, ker je bilo porabnikom zelo jasno, kaj vse imamo, kaj vse je bilo zgrajenega v relativno kratkem obdobju in kaj varna in stalna oskrba s pitno vodo pomeni za vsakdanje življenje. Ocenjujemo, da je prisotno zaupanje v naše delo, ki je rezultat večletnega odgovornega dela. To je zelo pomembno, ker se zaupanja ne pridobi čez noč in na to smo zelo ponosni. Zato bomo naredili vse, da to zaupanje ohranimo. Enako je tudi stališče občin, naših lastnic. Pa vsepovsod ni tako, tudi v razvitem svetu ne, še posebej ne tam, kjer so vodna zajetja in vodna infrastruktura v zasebni lasti.

Kakšni pa so načrti za naprej? Predvsem želimo in moramo doseženi standard oskrbe s pitno vodo na kočevsko-ribniškem območju v naslednjih letih ohraniti ter ga po potrebi tudi nadgraditi. Pri razvoju moramo slediti zahtevam zakonodaje, ki se spreminja, in tudi stroke v tej dejavnosti. Kljub dejstvu, da je naš procent vključenosti prebivalstva v sistem javne oskrbe s pitno vodo višji od državnega povprečja, je potrebno tam, kjer je to še mogoče in stroškovno realno, nadaljevati tudi z aktivnostmi pri vključitvi v sistem javne oskrbe s pitno vodo čim več tistih prebivalcev, ki še niso del tega sistema.

Načrti, ki jih imamo so realno uresničljivi pod pogojem, da je zagotovljeno stabilno in stalno financiranje dejavnosti oskrbe s pitno vodo oziroma obratovanja delujoče vodovodne infrastrukture, rednega izvajanja tekočega vzdrževanja ter izvajanja njene obnovitve in tudi posodobitve. Tukaj imajo ključno vlogo in odgovornost občine, ki so lastnice vodovodne infrastrukture. Že manjši odklon od načrtane poti predstavlja potencialno nevarnost in tveganje za varno vodooskrbo. Še posebej je napačna, škodljiva in nevarna teorija, ki je prisotna pri delu nepoznavalcev dejavnosti oskrbe s pitno vodo, da je z izgradnjo vodovoda

rešena oskrba s pitno vodo za vedno. Stroka je glede tega zelo jasna: brez odgovorne strategije, ki vključuje tako zagotavljanje strokovnega upravljanja z infrastrukturo, kot tudi redne investicijske vložke v le-to, ni nobenih garancij, da bo vodooskrba tudi jutri potekala na varen način, ki omogoča normalno bivanje prebivalcev in delovanja gospodarstva na določenem področju. To pot smo v preteklosti tudi sami prehodili in zato ne smemo ponoviti teh napak. Nismo še pozabili, kakšne posledice so prinesle skoraj 30-letne zamrznitve cen pitne vode, kar nam je preprečevalo zbiranje potrebnih finančnih sredstev in posledično tudi pravočasna vlaganja v vzdrževanje, obnovo in posodobitev vodovodne infrastrukture. Zaradi tega smo predolgo imeli hrbtenico najpomembnejšega vodovodnega sistema iz starih in amortiziranih azbest-cementnih cevi, ki se jih že več kot 30 let ne proizvaja in tudi ne vgrajuje, ki jih tržišče več ne pozna in se jih porabniki bojijo. Imeli smo tudi vodarne, ki niso omogočale ustrezne priprave pitne vode, kar je predstavljalo resno tveganje za porabnike. V tistem času vodovodna infrastruktura resnično ni bila v dobri kondiciji in ni ponujala nobene garancije, da

ne bo prišlo do neželenih posledic pri obratovanju vodovodov. Če ne bi uspeli pridobiti veliko nepovratnih sredstev iz evropskih skladov in narediti vse že znane pozitivne spremembe, bi imeli danes velike težave pri obratovanju vodovodov in posledično nezanesljivo oskrbo s pitno vodo in pogoste ukrepe prekuhavanja vode za prehrabne namene, vse to pa bi povzročalo slabo voljo porabnikov in njihove upravičene zahteve in pritiske na občine, župane in upravljavca vodovodov, da se stanje uredi.

O kvaliteti infrastrukture posamezne občine veliko pove tudi njena preostala vrednost. Pred izvedbo kohezijskih projektov SORIKO in Suhokranjski vodovod kot tudi nekaterih drugih investicij na vodovodni infrastrukturi, ki so se zgodile po letu 2013, je bila vrednost naše infrastrukture (cevovodi in objekti) izredno nizka, tako nizka, da ne bi zadostovala niti nabavni vrednosti novih cevi za nadomestne cevovode. Današnje stanje je veliko boljše in najemnine, ki jih občine dobijo za svojo infrastrukturo, so zaradi izboljšav, financiranih z evropskimi nepovratnimi sredstvi, bistveno višje (skupna

vrednost plačane najemnine v letu 2024 znaša 964 tisoč €) in lahko zadostujejo za potrebno vzdrževanje le-te pod pogojem, da se v celoti namensko porabijo. Na ta način je možno v naslednjih letih postopoma obnoviti še tiste odseke vodovoda, ki to obnovo potrebujejo. Ker je problematika obnove cevovodov s pretečeno amortizacijsko dobo evidentirana v celotni državi in tudi vnesena v državni operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027, bo najbrž možno za odpravo tega problema pridobiti tudi kakšna državna ali evropska nepovratna sredstva, kar lahko pomeni, da bomo hitreje prišli do ciljnega nivoja celotne infrastrukture. Nekaj v tej smeri se že dogaja (skupni nastop občin Ribnice in Kostela za pridobitev kohezijskih sredstev v finančni perspektivi 2021 – 2027).

Kot upravljavec vodovodne infrastrukture na področju občin Kočevja, Ribnice, Sodražice, Loškega Potoka in Kostela ob vsaki priložnosti jasno in upravičeno s ponosom izražamo

zadovoljstvo z doseženimi izboljšavami na infrastrukturi, ki so se zgodile v zadnjih desetih letih. Posledično se je znižalo število okvar na vodovodnem omrežju in zato so se zmanjšale tudi vodne izgube, predvsem pa je pomembno, da se je izboljšala zanesljivost in varnost oskrbe s pitno vodo velike večine naših porabnikov (vsi naši vodovodi so že nekaj let ocenjeni kot zdravstveno ustrezni). Seveda je še dovolj prostora za izboljšavo, kar bo potrebno narediti v naslednjem obdobju. V mislih imamo predvsem obnovo določenih odsekov vodovoda na zelo razvejanem regionalnem vodovodu od Sodražice do Kočevja, ki nam povzročajo znatne vodne izgube, kot tudi na ostalih samostojnih vodovodnih sistemih, kjer vodne izgube presegajo predpisano mejo. Odprta ostaja tudi priprava pitne vode na določenih zajetjih (ali zamenjava vodnega vira), kar hitro pa se lahko pojavijo tudi težave, povezane z delovanjem zasebnih – vaških vodovodov, ki so že sedaj v zaskrbljujočem stanju in jih bodo občine, v katerih se ti vodovodi nahajajo, prisiljene prej ali slej sanirati in vključiti v sistem javne oskrbe s pitno vodo.

Ko omenjamo vodne izgube, je prav, da pojasnimo tudi to problematiko, ki je podrobno opisana tudi v državnem operativnem programu oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027. Poznavanje problematike in zahtev glede vodnih izgub je še posebej pomembno iz razloga, ker vsi državni razpisi za dodelitev nepovratnih sredstev pogojujejo dodelitev teh sredstev z zmanjševanjem vodnih izgub. Naj takoj opozorimo, da je zmanjševanje vodnih izgub izredno zahtevno dejanje in je povezano tudi z zagotovitvijo ne malih finančnih sredstev. Upravljavec sam, brez podpore občin, ne more doseči zahtevanih ciljev.

Uredba o oskrbi s pitno vodo določa, da mora izvajalec javne službe vodne izgube iz javnega vodovoda spremljati in evidentirati v vodni bilanci javnega vodovoda, prav tako pa mora pripraviti program ukrepov za zmanjšanje vodnih izgub, ki je sestavni del programa oskrbe s pitno vodo. Občine, kot lastniki vodovodne infrastrukture, morajo zagotoviti takšno okolje, ki omogoča zmanjševanje vodnih izgub ter tudi izvedbo investicij in investicijskega vzdrževanja v skladu s programom za zmanjšanje vodnih izgub. Upravljavec javnega vodovoda mora zagotavljati izvedbo rednega vzdrževanja in ukrepov za zmanjšanje vodnih izgub, ki nastajajo pri rednem obratovanju javnega vodovoda, v skladu s programom ukrepov za zmanjšanje vodnih izgub. Z izvedbo ukrepov za zmanjšanje vodnih izgub morata lastnik in upravljavec javnega vodovoda vodne izgube zmanjšati na dopustno raven vodnih izgub, določeno v skladu z operativnim programom oskrbe s pitno vodo. Za pričakovati je, da bo naslednji operativni program zahteval še nadaljnje zniževanje vodnih izgub, cilj pa bo najbrž doseči faktor ILI v višini 1,5 ali manj.

Izsek vodne bilance – ILI (Vir: Uredba o oskrbi s pitno vodo)

NEPRODANE KOLIČINE VODE (m ³ /leto)		
VODNE IZGUBE (m ³ /leto)		
DEJANSKE IZGUBE (m ³ /leto)	NAVIDEZNE IZGUBE (m ³ /leto)	NEOBRAČUNANA PORABA (m ³ /leto)
Dejanske izgube na vodih surove vode in na sistemih za obdelavo vode (če obstajajo) (m ³ /leto)	Neugotovljena poraba (m ³ /leto)	Neobračunana merjena poraba (vključujoč izvoz vode) (m ³ /leto)
Puščanje na transportnih in razdelilnih vodih (m ³ /leto)		
Puščanje in prelivi na transportnih in/ali razdelilnih vodohranah (m ³ /leto)	Nenatančnost meritev (m ³ /leto)	Neobračunana nemerjena poraba (m ³ /leto)
Puščanje na priključkih do merilnega mesta (m ³ /leto)		

Neprodana voda je pri upravljanju vodovodnih sistemov največji problem. Z zmanjšanjem neprodane vode dosežemo pozitivne vplive na:

- povečanje razpoložljivih kapacitet vodovodnega sistema,
- zmanjšanje stroškov investicij v dodatne vodne vire,
- manjše tveganje za zdravje ljudi zaradi morebitnega vpliva na zdravstveno ustreznost in skladnost vode,
- nižje stroške človeških in materialnih virov zaradi nenadnih in pogostih intervencijskih posegov, ob pogoju, da je zmanjševanje vodnih izgub povezano tudi s skrbno načrtovano obnovo vodovodnega omrežja, in
- trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri in s komunalno infrastrukturo.

Iz izseka vodne bilance je razvidno, da se neprodane količine vode delijo na dejanske izgube, navidezne izgube in neobračunano porabo. Kljub temu, da je za uspešno upravljanje vodovodnega sistema potrebno zmanjševati vse segmente neprodane vode, pa se metodologija za določanje dopustne ravni vodnih izgub nanaša le na dejanske izgube.

Državni operativni program oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027 predpisuje dve metodologiji za določanje dopustne ravni vodnih izgub za javne vodovode, in sicer ena velja za tiste javne vodovode, ki oskrbujejo 5.000 ali več prebivalcev, druga pa za javne vodovode, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev.

Dopustne ravni vodnih izgub za javne vodovode, ki oskrbujejo 5.000 ali več prebivalcev, se določa na podlagi priporočila mednarodnega vodnega združenja IWA – International Water Association, z uporabo infrastrukturnega indikatorja izgub ILI (Infrastructure leakage index). Ta indikator je kazalnik učinkovitosti dejanskih ali fizičnih vodnih izgub, ki ga je razvilo mednarodno vodno združenje (IWA) in je bil prvič objavljen leta 1999 (Taylor, 2008). Infrastrukturni indikator vodnih izgub najbolje opisuje učinkovitost obvladovanja dejanskih izgub v vodovodnih sistemih. Z indeksom se meri, kako dobro se upravlja (vzdrževanje, popravila in sanacija) z distribucijskim omrežjem za kontrolo dejanskih izgub ob trenutnem operativnem tlaku. Štirje ključni dejavniki, ki vplivajo na dejanske vodne izgube v distribucijskih sistemih, so:

- hitrost in kakovost popravil,
- upravljanje cevovodov in objektov – obnova vodovodnega omrežja,
- aktivno ugotavljanje mest puščanj,
- upravljanje s tlakom (Taylor, 2008).

Za razvite države se glede na IWA standarde (Liemberger, 2005) za vodovodni sistem z indikatorjem ILI 2 - 4 smatra, da je to sistem z dobrim stanjem vodnih izgub. To je razvidno tudi iz spodnjih tabel, kjer je prikazana kategorizacija vodnih izgub na dva načina:

Opis in kategorizacija indikatorja vodnih izgub ILI za posamezne vodovodne sisteme

ILI	Obrazložitev kategorij vodovodnih sistemov
1-2	Odlično – ni potrebna intervencija
2-4	Dobro – ni potrebe po nujni intervenciji, potrebno je spremljanje
4-8	Slabo – potrebna je pozornost
>8	Zelo slabo - nujna takojšnja intervencija

Vir: Liemberger, 2007

Mednarodne kategorije učinkovitosti izgub (LPC)

ILI razpon za države z visokim dohodkom*	Kategorija učinkovitosti izgub (LPC)	Splošen opis LPC
< 1,5	A1	Nadaljnje zmanjševanje izgub je lahko neekonomično, razen če ne pride do pomanjkanja vode. Potrebna je natančna analiza za določitev stroškovno učinkovitih izboljšav.
1,5 do < 2	A2	
2 do < 3	B1	Potencial za izrazite izboljšave skozi upravljanje s tlakom, boljše aktivno upravljanje izgub in boljše vzdrževanje omrežja.
3 do < 4	B2	
4 do < 6	C1	Slabo beleženje izgub, ki je sprejemljivo le, če je vode v izobilju in je poceni. Celotako takrat je potrebno analizirati raven in naravo izgub ter okrepi napore za zmanjšanje izgub.
6 do < 8	C2	
8 do < 12	D1	Zelo neučinkovita raba virov. Nujna in prednostna naloga je priprava programov za zmanjšanje izgub.
12 ali več	D2	

*Klasifikacija Svetovne banke, 2021

Vir: Lambert, 2020

Za ugotavljanje dopustne ravni vodnih izgub za javne vodovode, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev, je v državnem operativnem programu oskrbe s pitno vodo za obdobje od 2022 do 2027 zapisano, da »iz literature, ki obravnava infrastrukturni indikator vodnih izgub (ILI) izhaja, da je ta manj primeren kazalnik učinkovitosti obvladovanja vodnih izgub za javne vodovode, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev, zato se za določitev dopustne ravni vodnih izgub uporabi % načrpane vode«. Ta zapis se nam zdi zelo nenavaden, ker je naša država v prejšnjem operativnem programu (gre za načrt, ki je veljal za obdobje 2016 – 2021), na strani 81, zapisala popolnoma drugače, in sicer, da ocenjevanje vodnih izgub samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo v vodovodnem sistemu ni najbolj primerno, ker ne upošteva vseh dejavnikov, ki vplivajo na višino izgubljene vode. Žal naši državni uradniki včasih ne vedo, kaj delajo in s svojim nepoznavanjem problematike škodujejo svojim državljanom. Naša država je relativno bogata z vodnimi viri in vprašanje je, ali je modro in racionalno (ali smo res tako bogati?) postaviti tako ostre zahteve. Mislimo, da ni potrebno posebej poudarjati, da je procentualno prikazovanje izgub pri manjših podeželskih vodovodih, ki se nahajajo na demografsko ogroženih področjih, nepravilno in zgrešeno. Če je poraba vode na teh malih podeželskih sistemih nizka in zaradi praznjenja podeželja pada iz leta v leto, se procent vodnih izgub zvišuje, tudi če vodne izgube nominalno ostajajo vsako leto enake. Poleg tega je jasno, da vodne izgube pri dveh vodovodih, ki imajo enako količino načrpane in prodane vode, imajo pa bistveno različno dolžino omrežja, ne morejo biti enake. Kako je potem lahko kriterij ocenjevanja vodnih izgub samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo v vodovodnem sistemu »uzakonjen«?

Vodne izgube so strošek pa tudi tveganje za porabnike vode in jih je potrebno zmanjševati. Določena oblika prisile za zmanjševanje vodnih izgub na dopustno raven je zapisana v uredbi o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, po kateri se oblikujejo cene komunalnih storitev. Tako se v kalkulacijo cene vodarine lahko vključijo stroški vodnega povračila za prodano pitno vodo in za vodne izgube le do dopustne ravni vodnih izgub v skladu s predpisom, ki ureja oskrbo s pitno vodo, ta predpis pa je operativni program. Strošek vodnih izgub nad dopustno ravnijo bi morale pokrivati občine. Pri pripravi dopustne ravni vodnih izgub za namen vključitve stroškov vodnega

povračila za vodne izgube v ceno izvajanja storitev oskrbe s pitno vodo je operativni program upošteval, da se vodnih izgub ne da občutno zmanjšati v kratkem časovnem obdobju in je predvidel postopno doseganje ciljne vrednosti, ki za javne vodovode, ki oskrbujejo 5.000 in več prebivalcev, znaša faktor 4, za javne vodovode, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev pa 28% načrpane vode.

Dopustna raven vodnih izgub za namen vključitve stroškov vodnega povračila za vodne izgube v ceno izvajanja oskrbe s pitno vodo - 5.000 ali več prebivalcev, po letih

LETO	DOPUSTNA RAVEN VODNIH IZGUB
2022	ILI = 6
2023	ILI = 6
2024	ILI = 5
2025	ILI = 5
2026	ILI = 5
2027	ILI = 4

Dopustna raven vodnih izgub za namen vključitve stroškov vodnega povračila za vodne izgube v ceno izvajanja oskrbe s pitno vodo - manj kot 5.000 prebivalcev, po letih

LETO	DOPUSTNA RAVEN VODNIH IZGUB
2022	30% načrpane vode
2023	30% načrpane vode
2024	29% načrpane vode
2025	29% načrpane vode
2026	29% načrpane vode
2027	28% načrpane vode

Za zmanjševanju vodnih izgub je ključni ukrep sistematična obnova cevodovodov (primarnih in sekundarnih), saj se zaradi starosti in neustreznih lastnosti materialov pojavljajo številne okvare, ki terjajo odkop mesta poškodbe, popravilo ter vrnitev mesta v prvotno stanje, vse to pa je zelo moteče tudi za porabnike. Drugi najbolj učinkoviti ukrepi za zmanjšanje vodnih izgub pa so:

- zniževanje tlaka v tistih delih javnega vodovoda, kjer je to tehnično mogoče in smiselno,
- nadzor z vzpostavitvijo stalnih merilnih mest in
- aktivno odkrivanje okvar s sodobnejšo opremo in usposobljenim kadrom ter njihovo saniranje.

Po operativnem programu so odgovorni nosilci za zmanjševanje vodnih izgub Občine in izvajalci javne službe. Torej, prej se bomo skupno lotili te naloge, prej bo boljše za vse.

Hydrovod je v letu 2024 izvajal dejavnost oskrbe s pitno vodo z dvajsetimi ločenimi vodovodnimi sistemi. Od teh sistemov je samo eden takšen, ki oskrbuje 5.000 in več porabnikov, vsi ostali oskrbujejo manj kot 5.000 porabnikov.

Vodovodni sistem, ki oskrbuje več kot 5.000 porabnikov, je regionalni vodovod Sodražica-Ribnica-Kočevje. Vodne izgube za ta vodovod se ugotavljajo z izračunom infrastrukturnega indikatorja vodnih izgub (ILI). V letu 2024 je ta znašal 2,79, kar je dobro in smo znotraj

dopustne ravni vodnih izgub, ki je predpisana kot cilj ob koncu sprejetega državnega operativnega načrta (za leti 2024 in 2025 je predpisan faktor ILI = 5, za leto 2027 pa ILI = 4). Žal se s tem ne smemo zadovoljiti, ker se nam stanje slabša. Vodne izgube se tako povečujejo in ne zmanjšujejo. S projektom SORIKO smo obnovili pomemben del omrežja in s tem tudi zmanjšali vodne izgube, žal pa smo na temu ostali in nismo aktivno nadaljevali z obnovo preostalih odsekov dotrajanega omrežja, kjer se razmere slabšajo iz leta v leto, teh pa je žal še veliko in so znani. Stanje se samo od sebe ne bo izboljšalo, potrebno je čimprejšnje ukrepanje.

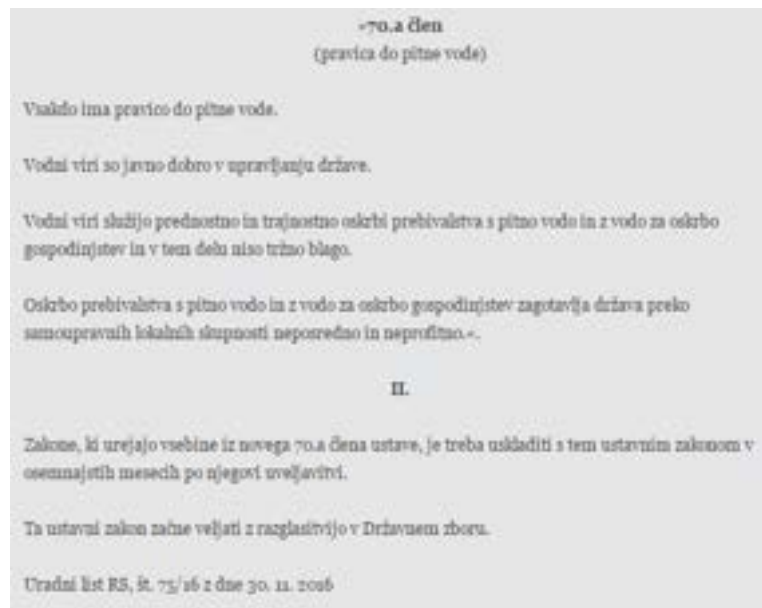
Med vodovode, ki oskrbujejo manj kot 5.000 prebivalcev, je uvrščeno preostalih naših 19 vodovodnih sistemov, od teh je devet, ki imajo zelo nizko porabo, manj kot 10 m³/dan, kar je po nekih merilih spodnja meja za uvrstitev na seznam javnih vodovodov. Kot je že bilo navedeno, se je država odločila, da se nivo dopustnih vodnih izgub za te vodovode računa samo v odstotni vrednosti med oddano in prodano vodo. Tako dopustna raven vodnih izgub v letih 2022 in 2023 znaša 30% načrpane vode, v letih 2024 in 2025 znaša 29% načrpane vode, v letu 2027 pa 28% načrpane vode.

VODOVODNI SISTEMI			VODNE IZGUBE								
ZŠ	Šifra VS	Naziv vodovodnega sistema	VSA ODVZETA VODA ZA VS	VSA PRODANA VODA (merjena in nemerjena)	VSA NEOBRACUNANA PORABA VODE	VSA PORABA VODE OBRACUNANA IN NEOBRACUNANA	Navidezne izgube	Dejanske izgube	% dejanskih izgub v odvzeti vodi	Skupaj vse izgube	% vseh izgub v odvzeti vodi
1	1092	Kočevje - Ribnica - Sodražica	2.269.668	1.538.752	109.153	1.647.905	45.152	576.611	25,41%	621.763	27,39%
2	1103	Kot-Jurjevica-Breže	36.072	28.548	3	28.551	962	6.559	18,18%	7.521	20,85%
3	1104	Sajevec - Dane (Francišek)	41.627	34.062	0	34.062	832	6.733	16,17%	7.565	18,17%
4	1093	Loški Potok	93.032	62.405	215	62.620	1.860	28.552	30,69%	30.412	32,69%
5	1094	Predgrad - Dol	41.053	30.676	1.234	31.910	822	8.321	20,27%	9.143	22,27%
6	1095	Gora	9.507	6.053	100	6.153	190	3.165	33,29%	3.355	35,28%
7	1096	Kostel-Kaptol-Delač	15.056	9.248	564	9.812	302	4.942	32,83%	5.244	34,83%
8	1097	Jakšiči - Fara	24.594	16.775	26	16.801	492	7.301	29,69%	7.793	31,69%
9	1098	Brezovica - Vimolj	10.585	7.518	178	7.696	96	2.793	26,39%	2.889	27,29%
10	1100	Koprivnik	11.373	5.789	605	6.394	228	4.751	41,77%	4.979	43,78%
11	1106	Vrh Krkovo	5.904	4.316	0	4.316	118	1.470	24,90%	1.588	26,90%
12	1108	Spodnji Log	2.358	2.341	0	2.341	17	0	0,00%	17	0,72%
13	1110	Trava-Srednja vas	3.315	2.426	60	2.486	66	763	23,02%	829	25,01%
14	1111	Knežja Lipa	4.412	2.572	549	3.121	204	1.087	24,64%	1.291	29,26%
15	1112	Žaga	481	475	0	475	6	0	0,00%	6	1,25%
16	1500	Novi Kot	1.661	1.584	0	1.584	34	43	2,59%	77	4,64%
17	1501	Laze pri Predgradu	1.434	1.062	275	1.337	28	69	4,80%	97	6,75%
18	1909	Kuželj	1.550	1.550	0	1.550	0	0	0,00%	0	0,00%
19	1910	Stari Kot	399	399	0	399	0	0	0,00%	0	0,00%
20	3021	Bilpa	469	392	65	457	10	2	0,43%	12	2,56%
		SKUPAJ	2.574.550	1.756.943	113.026	1.869.969	51.419	653.162	25,37%	704.581	27,37%

Iz navedenih izračunov je razvidno, da ciljne vrednosti dosegamo na večini vodovodnih sistemov, pri nekaterih pa nas čaka še kar nekaj dela, ta dela pa zahtevajo tudi zagotovitev potrebnih finančnih sredstev. Ob tem je naše mnenje, da je na nekaterih vodovodih smiselno vztrajati na urejanju razmer (npr. na sistemu Loški Potok), na nekaterih zelo malih sistemih pa je potrebna podrobna analiza oziroma razmislek o načinu ukrepanja, ker gre količinsko za dokaj epomembna odstopanja.

Po sedaj veljavni zakonski ureditvi je pitna voda v Sloveniji javna dobrina, kar je za varnost državljanov edino pravilno. Leta 2016 je bila pravica do pitne vode zapisana tudi v našo ustavo, kljub temu, da je bilo po mnenju večine strokovne javnosti to področje v naši zakonodaji primerno rešeno že pred tem. Način izvajanja dejavnosti oskrbe s pitno vodo in standard oskrbe porabnikov s pitno vodo sta delno urejena z državnimi predpisi in delno s predpisi lokalnih skupnosti. Skladno z veljavnim Zakonom o varstvu okolja sodi dejavnost oskrbe s pitno vodo med obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Po vpisu pravice v ustavo ta dejavnost postaja državna in država se je zavezala, da bo v 18-ih mesecih po uveljavitvi zapisa v ustavo uskladila vso potrebno zakonodajo. Ta rok za uskladitev predpisov je že zdavnaj iztekel, žal pa še vedno ni nobenih sprememb veljavne zakonodaje. Država je v lanskem letu pripravila predlog Zakona o gospodarskih javnih službah s področja oskrbe s pitno vodo in odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode in ta zakon je trenutno v proceduri sprejema v Državnem zboru. Ministrstvo za naravne vire in prostor, ki je pripravilo osnutek tega zakona, je žal svojo nalogo opravilo slabo, ker ni sledilo predlogu mnogih predvsem pa stroke, vseh treh asociacij občin in tudi izvajalcev komunalnih storitev, da bi besedilo zakona pripravili in uskladili skupaj, po tehtni analizi sedanjega stanja in oceni potrebnih sprememb. Tako je bila prva verzija tega zakona popolnoma neuporabna in je kot takšna naletela na splošno neodobravanje. S kasnejšimi usklajevanji je bilo besedilo zakona izboljšano, žal pa je zelo težko slabo napisane rešitve v celoti izboljšati v fazi javne obravnave. Kaj bo na koncu sprejeto, ne vemo, bo pa zakon (kot tudi podzakonski akti, ki mu bodo sledili) povzročil spremembe, ki se jim bo potrebno prilagoditi. Tako občine kot tudi izvajalci javnih služb se bomo morali soočiti tudi z grožnjami finančnih sankcij, če se zakonodaja ne bo dosledno izvajala, tega pa do sedaj ni bilo.

S sprejemom tega zakona, ki ga po mnenju mnogih tudi ne potrebujemo, saj je obstoječa zakonodaja popolnoma ustrezna in življenjska, se državi mudi, ker je v fazi pogajanj z Evropsko komisijo za pridobitev sredstev za okrevanje in razvoj obljubila, da bo med drugim spremenila tudi to zakonodajo. Sedaj je potrebno obljubo tudi uresničiti, ker v nasprotnem primeru ne bo mogoče črpati pridobljenih sredstva iz fonda za okrevanje in razvoj. Žal pa bo z besedilom novega zakona kar nekaj ljudi ostalo razočaranih, ker so bila pričakovanja od zapisa pravice do vode v ustavi prevelika. Tisti, ki sedaj nimajo urejene oskrbe s pitno vodo, ker so njihovi objekti razpršeni oziroma dislocirani od strnjenih naselij, so bili prepričani, da bodo sedaj prišli do vode. To se ne bo zgodilo iz vsaj dveh razlogov: ali bi to bilo predrago, ali pa iz zdravstvenega razloga to ne bi bilo smiselno, ker bi ob premajhni porabi vode prihajalo tudi do premajhne izmenjave vode v vodovodnih ceveh, kar pomeni, da bi imeli »postano« vodo, ki ne bi bila zdravstveno ustrezna.

Osnovni namen vpisa pravice do pitne vode v ustavo je bil zaščita naših vodnih virov pred privatizacijo. Ali smo to dejansko dosegli in so zdaj ti viri resnično bolj varni kot prej, bo pokazal čas. Voda je preveč zanimiva za mnoge, ki imajo kapitala dovolj in jih še posebej zanimajo varne naložbe za svoj kapital, ki prinašajo ne preveč tvegan način doseganja profita. V preteklosti je bilo nekaj primerov privatizacije pitne vode in nobeden se za porabnike ni izkazal kot dober. Pred leti smo tudi znotraj evropske unije lahko opazovali, kako so določeni lobiji uspeli uvrstiti v osnutek nove evropske direktive o koncesijah tudi rešitev, da bi pitna voda postala tržno blago. Ni veliko manjkalo, da bi bila takšna rešitev tudi sprejeta. Na srečo se je celotna javnost v Evropski uniji zbudila in organizirala zbiranje podpisov proti takšni rešitvi. Peticijo je v zelo kratkem času podpisalo skoraj dva milijona posameznikov, kar je bilo dovolj, da je pritisk javnosti naredil svoje in Evropska komisija je bila prisiljena področje oskrbe s pitno vodo izvzeti iz predloga že pripravljene direktive o koncesijah. Javni interes je za nekaj časa zmagal. Kako dolgo, pa je drugo vprašanje.

Vsi vemo, da brez vode ni življenja. To zelo dobro vedo tudi tisti, ki imajo dovolj denarja in znajo izračunati finančne koristi, ki bi nastale, če bi prišlo do privatizacije vodnih virov. To bi bila ena od najbolj varnih, zaželenih in donosnih naložb. Zato želja bogatih po posedovanju vodnih virov ne bo nikoli ugasnila, tudi vpis pravice do pitne vode za njih ne bo predstavljal popolnoma nepremostljive ovire. Zato se bo ob prvi pravi priložnosti hitro pojavila nova oblika prisile, pobude ali »ponudbe« za izvedbo »bolj ekonomične« oziroma »bolj vsečne« ali temu podobne oblike oskrbe s pitno vodo, kar pomeni isti cilj v nekoliko spremenjeni obliki (lepše »zapakiran«). Vsi primeri privatizacije vodnih virov po svetu so negativni (tudi v Evropi), ker so prinesli mnogo višje cene pitne vode, slabše vzdrževanje vodovodne infrastrukture, slabšo kvaliteto vode na pipah porabnikov in slabšo dostopnost pitne vode za najbolj ranljive skupine porabnikov. Vsi ti odkloni so logični in tudi pričakovani, ker je čim večji zaslužek osnovno vodilo kapitala. Zasebni koncesionarji po zaključku obdobja koncesije, puščajo lokalni skupnosti popolnoma iztrošeno in dotrajano infrastrukturo, ki jo je potrebno ponovno zgraditi z javnimi sredstvi. Zato je zavedanje javnosti in pritisk različnih civilnih iniciativ največje zagotovilo, da bo oskrba s pitno vodo ostala javna in da ne bo več prihajalo do različnih privatizacijskih eksperimentov.

Za zaključek te uvodne predstavitve lahko še enkrat izpostavim zadovoljstvo nad uspešnim poslovnim letom 2024. Kljub mnogim izzivom, ki smo jih srečevali tekom leta 2024 in smo jih delno tudi opisali v tem uvodu, smo realizirali vse načrtovane aktivnosti, nekatere pa tudi preseгли. Na ta način smo ponovno naredili korak naprej pri razvoju oskrbe s pitno vodo na celotnem področju našega delovanja.

Dobro sodelovanje občin in upravljavca je ključ vsega doseženega v minulih letih, je gonilo razvoja. Ta ugotovitev ne velja samo v našem primeru. Vsepovsod v naši državi, kjer občine in upravljavec infrastrukture dobro sodelujejo, praviloma ni težav. Timsko delo in dolgoročno načrtovanje dajejo vedno dobre rezultate. Na Hydrovodu dejansko ves čas delovanja te družbe deluje relativno majhna in usposobljena ekipa, ki zna in zmora in se ne ukvarja zgolj z vzdrževanjem vodovodne infrastrukture, kar si mnogi predstavljajo, temveč opravlja širok obseg delovnih nalog, med katerimi imajo načrti za jutri še posebno mesto. Moramo biti vsestranski, če želimo, da smo dobri oziroma, če želimo opraviti vse svoje obveznosti in tudi realizirati sprejete letne poslovne načrte. Vsakodnevne naloge in tudi razmere v družbi nas

silijo v nenehna prilagajanja, ki so pogojena s spremembami predpisov, s spremembami na terenu, z vremenskimi spremembami, s spremembami materialov in tehnologije ter tudi z novo nastalimi potrebami porabnikov. Neprekinjeno poslovanje na področju oskrbe s pitno vodo je naša osnovna naloga in naši porabniki ne smejo ostati brez stalne in varne oskrbe s pitno vodo.

2.1 OSKRBA S PITNO VODO V LETU 2024

Po veljavni zakonodaji sistem za oskrbo s pitno vodo predstavlja sistem elementov vodovoda (cevi, črpališča, vodohrani, čistilne naprave, individualni priključki, hidranti, ipd.), s katerim upravlja en upravljavec in pretežni del rednega obratovanja deluje kot samostojen sistem, hidravlično ločen od drugih vodovodnih sistemov.

V letu 2024 smo oskrbo naših porabnikov s pitno vodo izvajali z obratovanjem enakega števila vodovodnih sistemov kot leto prej. To so:

- regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica pokriva največji del potreb po pitni vodi v občinah Kočevje, Ribnica in Sodražica. Ta vodovodni sistem je bil vedno naš največji sistem, z realizacijo kohezijskih projektov pa je postal še večji, ker je prevzel oskrbo s pitno vodo nekaterih porabnikov, ki so se prej oskrbovali s pitno vodo iz samostojnih vodovodnih sistemov,
- vodooskrbni sistem Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov na področju občine Kočevje in del porabnikov s področja občine Črnomelj,
- vodooskrbni sistem Ravni Dol oskrbuje s pitno vodo del porabnikov na področju občine Ribnica in del porabnikov na področju občine Sodražica,
- vodovodni sistemi Koprivnik, Knežja Lipa, Brezovica – Vimolj, Spodnji Log, Bilpa in Laze oskrbujejo s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Kočevje,
- vodovodni sistemi Loški Potok, Trava – Srednja vas, Stari Kot in Novi Kot oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Loški Potok,
- vodovodni sistem Gora oskrbuje s pitno vodo preostali del porabnikov v občini Sodražica,
- vodooskrbni sistem Frančišek (Sajevec – Dane) oskrbuje s pitno vodo del porabnikov s področja občine Ribnica, in
- vodovodni sistemi Jakšiči – Fara, Kostel-Kaptol-Delač, Žaga, Vrh – Krkovo in Kuželj oskrbujejo s pitno vodo porabnike v občini Kostel.

Vsi navedeni sistemi oskrbujejo s pitno vodo približno 30.000 porabnikov (stalno in začasno prijavljenih), ki bivajo in delujejo na tem področju. Pri tem regionalni vodovod Kočevje – Ribnica – Sodražica štejemo kot enotni vodovodni sistem, kljub dejstvu, da se napaja iz petih neodvisnih vodnih virov, ima razvejano vodovodno omrežje v treh občinah in bi ga lahko prikazali vsaj v obliki treh vodovodnih sistemov. Pomembno pa je izpostaviti, da je ta vodovod prevzel tudi vlogo napajanja s pitno vodo dela področja nekdanjega Suhokranjskega vodovoda, ker se iz vodarne Slovenska vas oskrbujejo s pitno vodo porabniki občine Kočevje, ki teritorialno sodijo na področje Suhe Krajine, kakor tudi del porabnikov v občini Žužemberk (odcep Smuka) ter občini Dobropolje (odcep pri Vrbovcu). Še ne tako dolgo nazaj smo izvajali oskrbo naših porabnikov z obratovanjem več vodovodnih sistemov, kot jih imamo danes, a se

je s postopnim združevanjem nekaterih manjših vodovodnih sistemov z regionalnim vodovodom to število zmanjšalo, kar je dobro in finančno racionalnejše, s tem pa se je tudi zvišala zanesljivost in varnost oskrbe porabnikov s pitno vodo.

Skupna dolžina javnega vodovodnega omrežja v upravljanju Hydrovoda, ki je zelo razvejano, je ob koncu leta 2024 znašala 503.213 m. To je sorazmerno dolgo omrežje za oskrbo približno 30.000 porabnikov. Zgolj za primerjavo: Ljubljanski vodovod upravlja z omrežjem, dolgim cca.

1.260 km in s tem omrežjem, po 46.500 priključkih, oskrbuje cca. 330.000 porabnikov oziroma 150.000 gospodinjstev v Ljubljani in okolici. Torej na približno 2,5-krat daljšem omrežju imajo 5-krat več vodovodnih priključkov, oskrbujejo 11-krat več porabnikov in prodajo 12,5-krat več vode.

Dolžina našega vodovodnega omrežja se praviloma vsako leto povečuje, kot rezultat izgradnje novih krakov in odsekov vodovoda, ob tem pa se zgolj minimalno povečuje število vodovodnih priključkov oziroma novih porabnikov pitne vode. Žal območje občin, kjer izvajamo svojo dejavnost, ni tako atraktivno za stanovanjsko pozidavo, kot so območja v občinah okrog Ljubljane, zato število prebivalcev stagnira oziroma se celo zmanjšuje. Če bi bili prometno bolj odprti v smeri glavnega mesta naše države, bi bili tudi mi dosti bolj zanimivi za priseljevanje, kar pomeni, da bi nam postopoma raslo tudi število porabnikov.

Omrežje, s katerim izvajamo našo dejavnost, je zgrajeno iz vseh možnih materialov. Tako vzdržujemo cevovode iz jeklenih cevi, cevi iz litega železa, iz polietilena in polivinilklorida, iz nodularne litine in azbestno-cementnih cevi. Vse te cevi so različnih profilov (od DN 30 do DN 400) in različne starosti (nekateri deli omrežja so stari tudi več kot 80 let). Pri novogradnjah in obnovah vodovodnega omrežja se najpogosteje uporablja nodularna litina in polietilen, najpogosteje uporabljeni material pri hišnih priključkih pa je polietilen. Na vodovodnem omrežju je vgrajeno ogromno hidrantov ter drugih armaturnih elementov: zasuni, lopute, zračniki, blatniki. Največji del tega imamo evidentiranega v katastru, ne pa vsega, ker se vodovodna infrastruktura nahaja pod zemljo in je zagotovo ostalo še kaj očesu skrito. Po trenutno znanih podatkih imamo evidentirano vgrajenih 9569 zasunov, 1394 hidrantov, 470 zračnikov in 415 blatnikov, postavljenih pa je tudi 224 krmilnih jaškov. Poleg cevovodov Hydrovod upravlja še s 4 vodarnami, 42 zajetji in vrtinami, 60 vodohrani, 20 črpališči, 12 hidropostajami, 6 razbremenilnimi objekti in 4 drugimi pomožnimi objekti. Brez vsega naštetega oskrba s pitno vodo na tako razgibanem terenu, kot je naš, ne bi bila mogoča.

Delovanje vodovodnih sistemov je v večjem delu (ne pa v celoti) vodeno in nadzorovano v nadzornem centru. Tja se prenašajo mnogi podatki o delovanju posameznih objektov. Tisti, ki so namenjeni črpanju, prečrpavanju in shranjevanju vode, so avtomatizirani in nadzorovani daljinsko. Krmilniki na podlagi vhodnih podatkov samostojno urejajo procese črpanja in prenašajo podatke v nadzorni center. Prenos podatkov med objekti in nadzornim centrom poteka na več načinov (po radijski postaji, GPRS povezavi, GSM povezavi).

Za vse uvodoma naštete vodovodne sisteme je značilno, da so ti medsebojno tehnično ali popolnoma ločeni in različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko.

Vsak od naših prej naštetih javnih vodovodov ima svoje značilnosti in posebnosti, zato ni mogoče govoriti o dveh enakih vodovodih. V osnovi lahko te vodovode ločimo po velikosti in zahtevnosti. Tako so nekateri od teh vodovodov tehnično dokaj enostavni za upravljavca, zato

je upravljanje z njimi sorazmerno nezahtevno, pri nekaterih drugih pa so terenske značilnosti zahtevale izgradnjo dokaj zahtevnega vodovodnega sistema, ki ima zgrajenih več objektov in črpališč, pa tudi več zajetij. Takšni vodovodi zahtevajo vsakodnevno kontrolo obratovanja, saj so izredno ranljivi, posledice

morebitnih okvar so večje in čas vzpostavitve prvotnega stanja je daljši. Zato je razumljivo, da so tudi stroškovno zahtevnejši.

Glede spremljanja zdravstvene ustreznosti vode in izvajanja HACCP programa pa so za nas vsi ti vodovodi enako zahtevni in jih je potrebno vse obravnavati z dolžno skrbnostjo. Vsak vodovod ima porabnike, eni jih imajo manj, eni pa več, vsak porabnik pa mora na svoji pipi dobiti pitno vodo, ki je bistra, brez barve, vonja in okusa in ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki lahko predstavlja nevarnost za zdravje ljudi ter snovi v koncentracijah, ki bi same ali skupaj z drugimi snovmi lahko predstavljale nevarnost za zdravje ljudi. Izvajanje HACCP programa ima svojo ceno. Poleg vseh stroškov, ki jih ima upravljavec vodovoda z vzpostavo in izvajanjem HACCP programa, so nemajhen stalni letni stroški tudi terenski odvzemi vzorcev vode in laboratorijska analiza teh odvzetih vzorcev, ki jih izvaja zunanji pogodbeni partner, Nacionalni laboratorij za zdravje okolje in hrano iz Novega mesta. Število odvzetih vzorcev je odvisno tudi od števila vodovodnih sistemov in zato bi zmanjševanje števila vodovodnih sistemov pomenilo racionalizacijo teh stroškov. Žal zmanjševanje števila sistemov ni vedno samoumevno in vsepovsod mogoče, ker so vodovodni sistemi medsebojno različno oddaljeni, tako nivojsko kot tudi višinsko. Zato v primerih prevelikih medsebojnih razdalj in višinskih razlik, pa tudi nizke porabe vode na posameznih

zelo zahteven, je dejansko naša hrbtenica vodooskrbe, saj je hkrati naš največji sistem tako po dolžini omrežja in številu porabnikov, kot tudi po količini prodane vode. Dolžina transportnih cevovodov tega sistema znaša nekaj manj kot 90 km, če k temu prištejemo še celotno pripadajoče razvejano omrežje, pa znaša dolžina tega vodovodnega sistema več kot 350 km. Porabniki na tem vodovodnem sistemu so v letu 2024 porabili 1.536.935 m³ vode, kar predstavlja 87,59 % naše celokupne prodane vode.

Ta sistem je bil vedno naš največji in najpomembnejši vodovodni sistem, z realizacijo obeh kohezijskih projektov (SORIKO in Suhokranjski vodovod) pa se je še dodatno povečal (povečala se je tako dolžina in razvejanost tega vodovodnega sistema, kot tudi področje, ki ga ta sistem pokriva). Tako sedaj ta vodovod poteka in oskrbuje porabnike s pitno vodo od področja severno od Sodražice preko Sodražice, Ribnice in Kočevja ter se konča v naseljih južno in jugovzhodno od Kočevja oziroma skoraj ob meji z

občino Kostel (Morava), z občino Dobropolje (Vrbovec) in občino Žužemberk (Smuka). Voda iz tega sistema se uporablja tudi za oskrbo s pitno vodo dela porabnikov iz občin Žužemberk in Dobropolje, po povezovalnih cevovodih, ki so realizirani v sklopu projekta Suhokranjski vodovod.

Regionalni vodovod je trenutno v dokaj dobrem stanju. Velik del tega vodovodnega sistema je obnoven, predvsem se to nanaša na glavne transportne vode. Še vedno pa je na tem vodovodnem sistemu v funkciji pomemben del omrežja, ki je že dotrajan oziroma amortiziran in kot takšen povzroča pomembne vodne izgube, ki stroškovno obremenjujejo ceno vode. Del tega omrežja so tudi odseki vodovodov z azbestnimi cevmi, ki jih je dobro obnoviti tudi iz drugih razlogov. Zato je nujno potrebno načrtovati in postopoma izvajati obnovo takšnega dela omrežja. Če temu ne bomo pristopili, se lahko stanje hitro poslabša, posledice pa bomo opazili v večjih količinah izgubljene vode.

Za upravljavca je upravljanje tako velikega ter tehnično in finančno zelo zahtevnega sistema poseben izziv. Vodovod poteka po zelo razgibanem terenu in tlačne razmere v cevovodih se nenehno spreminjajo, v pretežni meri pa imamo visoke tlake, ki tako za omrežje, kot tudi za

upravljavca niso zaželeni. Za zmanjšanje vodnih izgub se med najbolj učinkovitimi ukrepi za zmanjšanje vodnih izgub navaja ukrep zmanjšanja tlakov v omrežju, kjer je to mogoče. Gre za zelo logičen predlog, ki ima mnoge prednosti. Žal je to pri nas gotovo nemogoče izvedljivo, delno zaradi razgibanega terena in delno zaradi zgodovinskih vzrokov. Vse večstanovanjske stavbe, zgrajene na našem območju, nimajo lastne inštalacije za regulacijo tlaka v vodovodnem omrežju, in zato so vsi porabniki odvisni od tlakov, ki jih zagotavljamo mi, upravljavec vodovoda.

Med ostalimi vodovodnimi sistemi velja po pomembnosti, velikosti in tudi zahtevnosti omeniti še dva vodovodna sistema, to sta sistema Loški Potok in Dol.

Vodovodni sistem Loški Potok pokriva pretežni del občine Loški Potok in oskrbuje s pitno vodo največji del naselij v tej občini. Zaradi terenske razgibanosti (posledice tega so visoki tlaki v omrežju) in medsebojne razdalje posameznih naselij je ta sistem izredno zahteven za vzdrževanje in obratovanje ter energetsko potraten. Sistem je bil v času izgradnje, pred več kot 40-timi leti, zastavljen na način, da deluje s pomočjo šestih vodohranov, do katerih pride voda s pomočjo delovanja petih črpališč, zaradi prevelikih pritiskov na določenih lokacijah pa je s pomočjo reducirnih ventilov potrebno poskrbeti tudi za zmanjševanje teh pritiskov na posameznih delih omrežja na nivoje, ki so sprejemljivi za porabnike. Jasno je torej, da gre za zelo zahteven vodovodni sistem, ki zaradi velikega števila objektov, več tlačnih nivojev oskrbe s pitno vodo in visokih tlakov v omrežju zahteva od upravljavca posebno pozornost, obratovanje takšnega vodovodnega sistema pa je tudi stroškovno drago.

Terenska razgibanost in višinske razlike sta vzrok, da del porabnikov še vedno ni vključen v sistem javne oskrbe s pitno vodo ali pa ima na svojih odjemnih mestih neprimerne tlačne razmere. Ker velikost tega vodovodnega sistema, skladno z veljavno zakonodajo, zahteva tudi zagotovitev rezervnega vodnega vira, je Občina Loški Potok pred približno dvajsetimi leti začela z iskanjem le-tega. Ni bila samo zakonska prisilila vzrok iskanja rezervnega vodnega vira, tudi želja po kvalitetnejšem vodnem viru je postopoma dozorela. Tako je bila na območju Hriba izvrtana vrtina, žal pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev vse zastalo in več kot 10 let se z vrtino ni nič dogajalo. Ker so se težave tako s kvaliteto vode kot tudi s pogostimi okvarami začele stopnjevati, se je vodstvo občine odločilo, da k urejanju stanja na področju oskrbe porabnikov s pitno vodo pristopi bolj aktivno. Nekaj let se je v to dejavnost vlagalo dokaj veliko finančnih sredstev, s katerimi je bil obnovljen pomemben delež dotrajanega

vodovodnega omrežja, sam vodovodni sistem pa se je tudi dogradil in omogočil priklop dodatnih porabnikov, ki prej niso imeli dostopa do pitne vode.

V sklopu navedenih del je bila v letu 2020 uspešno zaključena izgradnja vodovoda do naselja Bele Vode (črpališče, tlačni vod, vodohran, napajalno omrežje). Tudi vrtina na Hribu je postala ponovno zanimiva. Najprej je bil izveden ponovni črpalni poskus, kjer se je ugotovilo, da je ta vodni vir kvalitetnejši od obstoječega, hkrati pa je tudi izdatnost vrtine večja od prvotno pridobljenih količin. S tem so se ustvarili pogoji, da ta vrtina ne bo ostala samo rezervni vodni vir, kot je bilo prvotno mišljeno, temveč bo postala glavni vir. Novo pridobljeni podatki so bili osnova za postopek spremembe vodnega dovoljenja, ki je bil uspešno zaključen. S tem so se lahko začela dela na vključitvi nove vrtine v obratovanje, kar je tudi uspešno zaključeno. Priklop porabnikov na novi vir pitne vode se je izvajal postopoma, skladno s finančnimi zmožnostmi, ker je bilo potrebno izvesti še nekaj tehničnih prilagajanj v posameznih objektih, da je voda lahko prišla do porabnikov. V letu 2024 so vsa ta dela zaključena in sedaj lahko voda iz nove vrtine na Hribu, ki tudi ob največjem deževju ohranja enako kakovost, lahko pride na pipo vsakega porabnika tega vodovodnega sistema.

S tem so se tudi ustvarili pogoji za celovito rekonstrukcijo in sanacijo starega vodnega zajetja Močile, ki je bila tudi uspešno izvedena v minulem letu. Vsa navedena dela je Občina Loški Potok financirala z lastnimi sredstvi. Prizadevanja za pridobitev tudi nekaj nepovratnih sredstev so bila uspešna in v letu 2024 se je začela izvedba še ene faze rekonstrukcije in dograditve vodovodnega sistema, ki je sofinancirana z nepovratnimi finančnimi sredstvi sklada za okrevanje in odpornost. V tej fazi bo zgrajen še en vodohran, ki bo postavljen na najvišji koti nad vrtino in bo omogočil oskrbo še tistih porabnikov, ki zaradi višinske lege njihovih objektov, niso mogli biti priključeni na sedanje vodovodno omrežje, poleg tega vodohrana pa bo zgrajen tudi direktni cevovod iz tega vodohrana do vodohrana Dednik, kar bo upravljavcu olajšalo delo, porabnikom pa bo prineslo večjo zanesljivost delovanja vodovoda. Dela so v teku in bodo predvidoma zaključena v tem letu.

Vodovodni sistem Dol je zaradi svoje velikosti in terenskih značilnosti dokaj zahteven sistem za upravljavca. Kot posebnost tega vodovoda velja poudariti, da le-ta pokriva potrebe porabnikov s pitno vodo tudi na delu občine Črnomelj (krajevna skupnost Stari trg ob Kolpi), kar pomeni, da gre za medobčinski vodovod. Za ta namen so bili v preteklosti zgrajeni trije kraki vodovoda, in sicer:

- od Jelenje vasi v smeri Zagozdca ter Gorenje in Dolenje Podgore,
- od vodohrana Kovača vas do Starega trga ter

- od Dola v smeri Prelesja, Sodevcev in Radencev.

Po črpanju vode iz vrtine, oddaljene cca 2 km od Dola (nahaja se ob cesti Dol – Laze), sistem deluje v dveh nivojih. Prvi nivo oskrbuje naselja ob reki Kolpi (od Dola do Spodnjih Radencev), drugi nivo pa višje ležeča naselja (od Starega trga in Predgrada, pa vse do naselij Gorenja in Dolenja Podgora). Za potrebe obratovanja višje ležečih naselij je potrebno vodo črpati iz Dola (cca 190 m nadmorske višine) do vodohrana Kovača vas (cca 422 m nadmorske višine), kar pomeni, da je potrebno premagati več kot 230 m višinske razlike. To je največja višina črpanj na naših vodovodih. Zaradi tega je jasno, da poraba energije na tem vodovodu odstopa v primerjavi z drugimi vodovodi. Kljub tako visokemu dvigu vode ter vmesnemu izboljšanju tlačnih razmer (hidropostaja Jelenja vas), zelo razgiban teren povzroča težave in manjši del porabnikov še vedno ostaja s tlačnimi razmerami v omrežju, ki niso najbolj optimalne. Del cevovoda je tudi poddimenzioniran, kar je delno razumljivo, saj je bil vodovod grajen v času, ko je bila poraba vode dosti nižja, kot je sedaj.

Teritorialni obseg delovanja Hydrovoda ni zanemarljiv, gledano tudi širše v primerjavi z ostalimi upravljavci vodovodov po Sloveniji. Po podatkih registra IJSVO na dan 9. 5. 2024 izvaja javno službo oskrbe s pitno vodo 94 izvajalcev. Po površini področja, ki ga pokrivamo ter še posebej po številu vodovodnih sistemov, ki jih upravljamo, sodimo med največje izvajalce dejavnosti oskrbe s pitno vodo, kar je tudi razvidno s spodnje slike, ki je vzeta iz Operativnega programa oskrbe s pitno vodo iz leta 2006 (stanje se do danes ni bistveno spremenilo). Pogled na sliko nam pove, da imamo v naši državi preveliko število upravljavcev vodovodnih sistemov oziroma veliko takšnih, ki oskrbujejo sorazmerno malo število porabnikov ali pa pokrivajo samo eno občino. Država je pred leti načrtovala določene aktivnosti, ki bi šle v smeri zmanjševanja števila upravljavcev in tudi poenotenja cene vode na nivoju posameznega upravljavca. Trenutno se na tem področju ne dogaja nič konkretnega, načrti o zmanjševanju števila upravljavcev pa niso pozabljeni.

Pregledna karta območij upravljanja izvajalcev javne službe v RS (Hydrovod poleg označenega območja oskrbuje s pitno vodo tudi del občine Črnomelj)

V Operativnem programu oskrbe s pitno vodo za obdobje 2022 -2027 je naveden podatek, da devet izvajalcev javne službe oskrbe s pitno vodo oskrbuje več kot 50.000 prebivalcev Slovenije oziroma skupno 937.663 prebivalcev, kar znaša skoraj polovico vseh oskrbovanih prebivalcev, ki se oskrbujejo iz javnih vodovodov (49,859%). Izvajalcev oskrbe s pitno vodo, ki oskrbujejo med 10.000 in 50.000 prebivalcev, je 34. Navedeni izvajalci skupaj oskrbujejo 734.153 prebivalcev, kar je 39,038%. 40 izvajalcev javne službe oskrbuje med 1.000 in 10.000 prebivalcev. Skupno število prebivalcev je 206.219, kar znaša 10,965% vseh prebivalcev, ki se oskrbujejo iz javnih vodovodov. Ostalih 2.573 prebivalcev (0,136% vseh prebivalcev) oskrbuje 6 izvajalcev javne službe. Hydrovod je po številu porabnikov, ki jih oskrbuje s pitno vodo, med 89-timi izvajalci 15. po velikosti, med tistimi izvajalci, ki oskrbujejo med 10.000 in 50.000 prebivalcev, pa 6.

Vsekakor sodimo med večje izvajalce, ki svojo dejavnost izvajamo na površinsko zelo velikem območju (cca. 1.000 km²), žal pa je to območje redko poseljeno. Javno omrežje, ki je zgrajeno za oskrbo porabnikov s pitno vodo, omogoča javno oskrbo s to dobrino za približno 95 % vseh prebivalcev kočevsko-ribniškega območja, kar je izjemen rezultat in kaže na zelo visok standard izvajanja te javne službe. Dejansko so razen nekaj malo večjih vasi v občini Ribnica (Žlebič, Sušje, Slatnik, Sv. Gregor) vsa ostala večja naselja na kočevsko - ribniškem območju vključena v sistem javne oskrbe s pitno vodo. Po procentu vključenosti prebivalstva v sistem javne oskrbe s pitno vodo smo nad povprečjem države (cca. 92%) kljub dejstvu, da so poseljenost in terenske značilnosti našega območja za izvedbo oskrbe s pitno vodo zelo zahtevne in posledica tega je večje število samostojnih vodovodnih sistemov, ki so nujno potrebni za javno oskrbo s pitno vodo tako visokega procenta prebivalstva. Kot potrditev navedbe o terenski razgibanosti navajamo podatek, da se naše najnižje zasetje Dol nahaja na nadmorski višini približno 194 m, najvišje ležeč vodohran Novi Kot pa je zgrajen na koti približno 885 m. Kako organizirati stroškovno sprejemljivo oskrbo s pitno vodo vseh porabnikov, ki imajo svoje objekte zgrajene na tako razgibanem terenu, je vsekakor velik izziv za stroko in upravljavca. To še posebej velja za urejanje in obvladovanje tlačnih razmer v našem omrežju, ki imajo pomemben vpliv tudi na vodne izgube in posledično na ceno vode.

V uvodu smo predstavili vse vodovodne sisteme, s katerimi izvajamo oskrbo s pitno vodo. Teh je 20. Razgibanost terena in večje število samostojnih vodovodnih sistemov prinaša predvsem negativne ekonomske posledice, saj stroškovno bolj obremenjuje izvajanje oskrbe s pitno vodo na celotnem območju, ki ga pokrivamo (stroški dela, stroški energije, stroški obratovanja, stroški gradnje nove infrastrukture, stroški tekočega vzdrževanja,...), kar je tudi pričakovano in logično. Upravljanje večjega števila ločenih vodovodnih sistemov je dosti zahtevnejše in dražje kot upravljanje samo z enim sistemom. Poleg višjih stroškov, ki z obstojem večjega števila sistemov nastajajo, je tudi težje zagotoviti varnost in stalnost oskrbe s pitno vodo (težje je skrbeti za varovanje zaledij velikega števila vodovodnih zasetij in za delovanje več kot trideset črpališč oziroma vodarn, kot za eno samo črpališče oziroma vodarno, višji so stroški zagotavljanja dostopnosti objektov ter komunikacija z njimi, itd.).

Še posebej se to izkaže ob izrednih dogodkih oziroma naravnih nesrečah, ko pride tudi do izpada napajanja z električno energijo. Tudi obveznosti, ki nam jih je zakonodajalec naložil z

ново Uredbo o pitni vodi, bodo nam, s tako velikim sistemom ločenih vodovodov (in vodnih virov), težje izvedljive (tudi finančno), kot če bi imeli samo en vodovodni sistem. To lahko vidimo že iz zahtev 20. člena omenjene Uredbe, ki upravljavcu vodovodov nalaga, da izdela oceno tveganja in predlog ukrepov za upravljanje tveganja prispevnih območij za zajetja pitne vode. Ocena tveganja in upravljanje tveganja vključujeta celotno oskrbovalno verigo pitne vode od prispevnega območja za zajetja pitne vode, zajetja, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe, torej pipe uporabnika. Ocena tveganja in upravljanje tveganja zajemata:

- oceno tveganja in upravljanje tveganja prispevnih območij za zajetja pitne vode v skladu z 20. členom te uredbe,
- oceno tveganja in upravljanje tveganja sistemov za oskrbo s pitno vodo v skladu z 21. členom te uredbe,
- oceno tveganja internih vodovodnih napeljav v skladu z 22. členom te uredbe.

Več ima upravljavec v upravljanju vodovodnih sistemov, več ocen tveganj bo potrebno izdelati. Težava je v tem, da noben upravljavec vodovoda ni zmožen sam, s svojimi zaposlenimi, izdelati prej naštetih ocen tveganja in upravljanja, ker gre za kompleksno nalogo, ki zahteva sodelovanje strokovnjakov z različnih področij. Torej bo potrebno te najeti na trgu in jih tudi plačati. Zato predstavlja zapis države, ob sprejemu Uredbe o pitni vodi, da ta ne prinaša finančnih posledic, zavajanje ali pa norčevanje iz občin in upravljavcev vodovodov.

Večje število ločenih sistemov, velika pokritost območja s sistemom javne oskrbe s pitno vodo in posledično velika dolžina omrežja ter število objektov, ki so v funkciji izvajanja oskrbe s pitno vodo, zahtevajo tudi primerno število zaposlenih, ki so nujno potrebni, da lahko obvladujejo situacijo v rednih in izrednih razmerah. Torej moramo imeti več ekip, da lahko, če je to potrebno, istočasno interveniramo oziroma ukrepamo na različnih sistemih. Predpisani standardi oskrbe s pitno vodo v naši državi so visoki in jih je potrebno dosegati, porabniki pa tudi zahtevajo visok nivo storitev ter stalno in varno oskrbo s pitno vodo (ta je za nekatere gospodarske porabnike še kako pomembna, ker imajo lahko tudi finančne posledice v primeru neizpolnitve svojih pogodbenih obveznosti in nam sploh ne dovolijo niti začasne prekinitve redne oskrbe s pitno vodo). Žal ima izpolnitev vseh teh zahtev tudi pomemben vpliv na stroškovno ceno izvajanja oskrbe s pitno vodo, ki je še vedno dokaj nizka, kar nekateri, ki smatrajo, da bi voda morala biti zastoj, ne razumejo.

Skrb in želja občin, da poskrbijo tudi za podeželje oziroma, da v sistem javne oskrbe s pitno vodo vključijo še preostale prebivalce, ki sedaj niso del tega sistema, sta zelo dobrodošli, žal pa od vodovodov na določenih demografsko ogroženih območjih ni mogoče pričakovati ekonomsko rentabilnega delovanja. Ravno nasprotno, takšni vodovodi predstavljajo breme, saj povzročajo večje stroške od zbranih prihodkov in imajo pomemben vpliv na ceno pitne

vode (skoraj polovica naših vodovodnih sistemov ima dnevno porabo nižjo od 10 m³, kar vse pove). Podeželje se na žalost prazni in posledično temu se niža poraba (kar nam tudi prinaša vse večje težave, ker prihaja do premajhne izmenjave vode v omrežju in posledično do pojava postane vode, vse to pa vpliva na kakovost vode, ki prihaja na pipo porabnika), prihodki pa se zmanjšujejo.

Še posebej novejši manjši vodovodi, ki imajo večjo vrednost, zelo izstopajo po svoji (ne)rentabilnosti in jih redno izpostavljam, ker se nam zdi pravilno, da se opozori državo in širšo javnost, na ceno, ki jo občine plačujejo za razvoj podeželja (pa tudi porabniki v večjih naseljih z višjo ceno vode na položnici), kar bi sicer morala biti tako skrb kot tudi interes države. Vodovodni sistemi, ki imajo na kilometer omrežja majhno število priključkov (pa še ti niso v uporabi celo leto, ker gre za prazne hiše, ki jih lastniki občasno uporabljajo) in majhno porabo, so logično manj ekonomsko rentabilni od tistih, ki imajo večje število priključkov in večjo porabo. Ne glede na to dejstvo, je bil v preteklosti zgrajen marsikateri vodovod ali odsek vodovoda z osnovnim namenom, da se prebivalstvu zagotovijo normalni pogoji življenja. Če občine tega ne bi počele oziroma ne bi imele posluha za podeželje, bi imeli danes marsikatero vas popolnoma prazno.

Prihodki in stroški najema nekaterih manjših vodovodnih sistemov

Sistem za oskrbo s pitno vodo	Poraba vode v m ³ /dan v letu 2024	Število odjemnih mest	Celotni prihodek v letu 2024 v €	Strošek najemnine
NOVI KOT	4,3	35	6.703,18	12.881,40
KNEŽJA LIPA	7,0	8	1.343,42	4.083,84
LAZE PRI PREDGRADU	2,9	22	2.249,35	9.050,40
BILPA	1,1	4	863,51	2.933,88

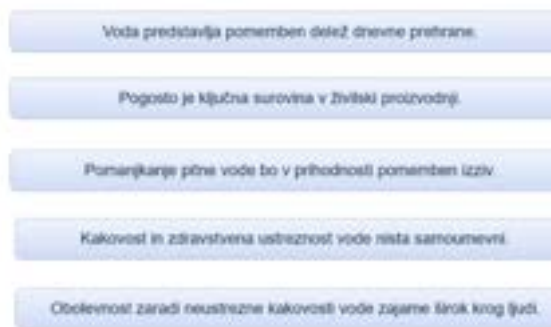
Podatki v tabeli kažejo celotne prihodke teh vodovodov, torej seštevke vodarine in omrežnine, ter prikaz samo enega izmed stroškov, ki ga ti vodovodi imajo – najemnine. Razvidno je torej, da že samo strošek najema presega višino skupnih prihodkov, kar pomeni, da ostali vodovodni sistemi pokrivajo tako preostali strošek najema pri teh nerentabilnih vodovodnih sistemih, kakor tudi vse ostale fiksne stroške sistema in tudi skupne stroške obratovanja (stroške tekočega vzdrževanja in obratovanja, energije, dela, storitev, ...). S podobnimi primeri se srečujemo tudi na določenih odsekih novozgrajenega omrežja (torej na večjih vodovodnih sistemih, tudi na regijskem vodovodu), ki s svojo vrednostjo pomembno dvigujejo strošek najema, hkrati pa prihodki, ki jih prinašajo takšni odseki vodovoda, niti približno ne pokrijejo niti stroška tega najema. Je pa cena pitne vode za vse porabnike določene občine enaka, ne glede na kraj bivanja. Torej se pri cenovni politiki zasleduje cilj solidarnosti znotraj posamezne lokalne skupnosti, v naši državi pa se vse bolj uveljavlja tudi cilj solidarnosti na nivoju enotnega upravljavca, temu pa tudi mi postopoma sledimo.

Podatek o pokritosti s sistemom javne oskrbe s pitno vodo ter uspešno izvajanje te dejavnosti na kočevsko – ribniškem področju, ob vseh naravnih omejitvah (redka poseljenost, razgibanost terena, kraško področje, ...) je dosežek, ki se ga mogoče ne zavedamo v celoti. Ne

tako dolgo nazaj je na celotnem področju starih občin Kočevje in Ribnica primanjkovalo pitne vode. Še posebej v poletnih mesecih so bili izpadi v oskrbi s pitno vodo nekaj običajnega.

Voda pomeni življenje in brez urejene oskrbe s pitno vodo ni mogoče organizirati kvalitetnega bivanja in delovanja prebivalstva na določenem prostoru. Zaradi tega je delo in poslanstvo, ki

VODA – KLJUČNA DEJSTVA

ga opravlja Hydrovod kot upravljavec celotnega javnega vodovodnega omrežja na področju občin Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel (delno tudi občine Črnomelj, in sicer na področju KS Stari trg ob Kolpi), izjemno odgovorno in pomembno za vse prebivalce, javni sektor in gospodarske dejavnike na tem področju.

Če je spoznanje o pomenu pitne vode za vsakdanje življenje vse bolj prisotno med našimi porabniki in širši javnosti nasploh, pa je nekoliko manj znana pot, ki jo je potrebno narediti do urejene in varne oskrbe s pitno vodo. Ta pot ni preprosta, ker pitna voda ne pride na pipe porabnikov kar tako, temveč je potrebno zgraditi zahtevno in drago infrastrukturo, ob upoštevanju mnogih zahtev, soglasij, pogojev in ovir. Poleg tega enkrat zgrajena in delujoča infrastruktura ne daje nobenega zagotovila, da bo ta delovala tudi jutri. Zato je še pomembnejše zagotoviti tudi dobro vsakodnevno skrb za to infrastrukturo ter tudi zagotoviti njeno pravočasno tekoče in investicijsko vzdrževanje kakor tudi modernizacijo le-te, ko je to potrebno. Pot do porabnikove pipe ni enostavna in tudi ni poceni, je pa to edini način ravnanja, če želimo, da oskrba s pitno vodo nemoteno deluje. Zato je to dejstvo, ki je tudi zakonsko podprto, potrebno pogosto ponavljati.

Če je spoznanje o pomenu pitne vode za vsakdanje življenje vse bolj prisotno med našimi

Brez urejene oskrbe s pitno vodo ni možno nemoteno bivanje prebivalstva na določenem področju, ni kmetijstva in živinoreje, ni predelave hrane, ni možno delovanje in razvoj gospodarstva, ni razvoja turizma, ni požarnega varstva, ni perspektive za jutri.

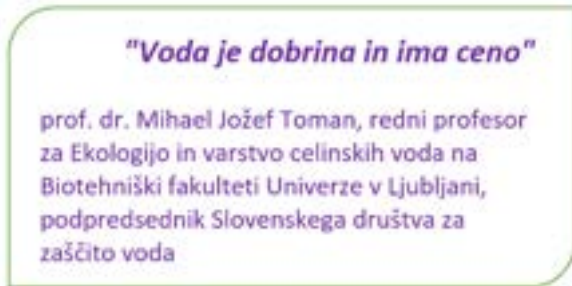
Za vodovodne sisteme je značilno, da so to v osnovi zelo kompleksni sistemi (saj njihovo kompleksnost opredeljuje že sama tehnična narava vodovodnih sistemov), ki so sestavljeni iz niza med seboj močno soodvisnih elementov. To pomeni, da je tudi vzdrževanje teh

sistemov zelo kompleksno in zahtevno. Dodatno težavnost vodovodnih sistemov predstavlja dejstvo, da je vodovodno omrežje vgrajeno v zemlji in nedostopno človeškim očem, pogosto pa se tudi nahaja na težko dostopnem terenu ali na zelo prometnih površinah. Zato so tudi zmanjševanje vodnih izgub, iskanje okvar in odprava poškodb na vodovodnem omrežju precej kompleksna, dolgotrajna, zahtevna in draga dejanja.

Poleg kompleksnosti sistemov in upravljanja z njimi pa dajejo dodatno težo javni vodooskrbi tudi druge potrebe, ki jih je potrebno zadovoljiti iz javnih vodovodnih sistemov. Poleg oskrbe stavb in gradbenih inženirskih objektov s pitno vodo, če se v njih zadržujejo ljudje ali se pitna voda uporablja za oskrbo živali, zagotavljajo le-ti tudi požarno varnost (požarna voda),

pokrivanje potreb javnih služb, turizma, kmetijstva, živiloreje in industrije z vodo (tehnološko vodo), itd. Pri tem lahko ugotovimo, da je cilj zadovoljevanja drugih porabnikov vodovodnih sistemov včasih lahko v konfliktu s ciljem zagotavljanja kakovosti dobavljene vode (potreba po vgrajevanju cevovodov večjega profila, tveganje glede nastanka postane vode, itd.).

Zahteve in pričakovanja vseh porabnikov pitne vode so visoka, kar je razumljivo. Ob tem pa se

praviloma pozablja na ekonomske posledice takšnih pričakovanj in zahtev. Oskrba s pitno vodo je storitev, njena distribucija pa je povezana s stroški. Osnovni cilji visokega standarda izvajanja oskrbe s pitno vodo, kot so kakovost vode, pretok in tlak ter zanesljivost oskrbe, so najpogosteje v nasprotju s ciljem poceni oskrbe s pitno

vodo. Vsepovsod velja pravilo, da višji nivo storitve oziroma višji standard oskrbe posledično zahteva tudi višjo ceno, kar pa je pri oskrbi s pitno vodo v praksi dostikrat težko uresničiti. Tudi sami smo se o tem večkrat prepričali.

Voda je vir življenja. Brez vode ne preživijo ne človek, ne živali in ne rastline, zato moramo imeti do vode spoštljiv odnos in zato je oskrba s pitno vodo del kritične infrastrukture. Če bi bila zastoj, je nihče ne bi spoštoval in tudi ne bi imeli pravega odnosa do nje, poleg tega pa bi tudi kršili evropsko direktivo in načelo »povzročitelj plača povzročene stroške«. Tega si pa ne smemo dovoliti, še posebej ne ob dejstvu, da skoraj tretjina svetovnega prebivalstva te dobrine nima.

Našim porabnikom želimo ponuditi največ, ker si to zaslužijo. Želimo graditi in ohranjati varen vodooskrbni sistem, želimo uporabljati kvaliteten material, želimo vgrajevati sodobno tehnologijo in sodobne rešitve, želimo čim manj okvar in posledično čim manj izpadov pri izvajanju redne oskrbe s pitno vodo, želimo, da pitna voda pride do vsakega in v zadostnih količinah, želimo, da je pitna voda skladna z zahtevami veljavne zakonodaje oziroma, da so rezultati mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav vzorcev vode daleč pod mejnimi vrednostmi, ki jih določajo predpisi o skladnosti pitne vode. To so naši cilji in želje in na tem bomo vztrajali tudi naprej. Žal pa sodobna tehnologija in digitalizacija dejavnosti prinašata tudi nova tveganja. Že prej smo opozorili na dejstvo, da je oskrba s pitno vodo del kritične infrastrukture. To zelo dobro vedo tudi mnoge kriminalne družbe po celem svetu in vse pogosteje se dogajajo, tako v tujini, kot tudi pri nas, kibernetični napadi in kraje podatkov ter izsiljevanja v povezavi s tem. To pa naši dejavnosti in našemu delu prinaša nove izzive in na njih moramo biti pripravljeni.

2.1 KRATEK POVZETEK UVODNE PREDSTAVITVE

Iz uvodne predstavitve poslovanja v letu 2024 izvajalca dejavnosti oskrbe s pitno vodo, javnega podjetja Hydrovod d.o.o, je razvidno, da je ta dejavnost v občinah Kočevje, Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Kostel dobro organizirana in dobro deluje, zgrajena infrastruktura pa sedaj omogoča porabnikom visok in zakonsko predpisan standard javne oskrbe s pitno vodo oziroma zanesljivo in varno oskrbo s pitno vodo, v katero je vključenih cca 95% porabnikov navedenih občin, kar je zelo visok procent, višji od državnega povprečja. Oskrba s pitno vodo ni ovira, ki bi omejevala razvoj gospodarstva ali novih poselitev na območjih, kjer Hydrovod izvaja svojo dejavnost. Tudi kvaliteta vode, ki jo zagotavljamo na pipah naših porabnikov, v celoti zadovoljuje zahteve naše zakonodaje, kar je tudi zelo pomemben dosežek. Da to drži, pritrjuje poročilo o zdravstvenem nadzoru pitnih voda v občinah Kočevje, Kostel, Loški Potok, Ribnica in Sodražica v letu 2024, ki ga je izdelal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto.

Vse to je rezultat dolgoletnega skupnega dela mnogih generacij javnega podjetja Hydrovod d.o.o. (prej Vodne skupnosti Kočevje-Ribnica) ter vseh občin, ustanoviteljic Hydrovoda, in na to smo lahko ponosni. Dosežen rezultat je tudi potrditev pravilne odločitve o skupnem reševanju problematike oskrbe s pitno vodo celotnega kočevsko-ribniškega območja in ustanovitve skupnega medobčinskega javnega podjetja za izvajanje te dejavnosti, ker voda ne pozna občinskih meja. S tem, ko svojim porabnikom že vrsto let zagotavlja zanesljivo in varno oskrbo z zdravo pitno vodo, je tudi skupni izvajalec te javne službe, javno podjetje Hydrovod d.o.o., dokazal, da zna in zmore. To dokazuje že vrsto let, kljub mnogim oviram, ki jih uspešno premaguje. Vedno sta prisotna želja in prizadevanje, da se v vsakem poslovnem letu razmere na področju oskrbe s pitno vodo izboljšajo in to se pozna na terenu in na odjemnih mestih naših porabnikov. Žal pa so določene težave, kot npr. tiste, ki jih povzroča narava, stara in dotrajana vodovodna infrastruktura ali pa pomanjkljive zakonske rešitve, stalnice pri našem delu, v zadnjem obdobju pa nam težave povzroča tudi pridobivanje ustreznega tehničnega kadra.

Osnove za dolgoročno stabilno oskrbo s pitno vodo so postavljene z mnogimi, do sedaj uspešno izvedenimi investicijami na infrastrukturi, ki jo imamo v uporabi, še posebej pa z realizacijo kohezijskega projekta SORIKO. S tem projektom smo pomembno izboljšali stanje glavnih cevovodov, ki povezujejo glavna zajetja, vodarne in vodohrane, ter tako znižali povprečno starost omrežja. Vrednost celotne infrastrukture se je zvišala in občine so pridobile dodatna sredstva iz naslova najema infrastrukture, kar jim, ob namenski porabi teh sredstev, omogoča v naslednjih letih postopno obnovitev preostale dotrajane infrastrukture (Hydrovod je v letu 2024 vsem občinam plačal skupno 964 tisoč € najemnine, kar nikakor ni malo). V obratovanju imamo še precej kilometrov cevovodov, ki so v večji meri ali celo že v celoti amortizirani (med njimi tudi še cca. 12 km azbestnih cevi) in kot takšni lahko v naslednjih letih postanejo potencialna grožnja za varno in nemoteno oskrbo s pitno vodo. Če bi želeli sproti obnavljati cevovode, bi moral biti naš skupni cilj, glede na našo dolžino omrežja, letna obnova cca. 10 km cevovodov, pa žal ne dosegamo niti polovice te razdalje.

Cilji za naprej so torej zelo jasni, razumljivi in logični: želimo ohraniti dosežen nivo oskrbe s pitno vodo in ga po potrebi še izboljšati, prepričani pa smo, da si to želijo tudi občine, naše lastnice, naši porabniki pa to pričakujejo. Glavni del naših nalog pa bo še naprej povezan z vsakodnevno skrbjo za nemoteno obratovanje celotnega sistema oziroma za njegovo tekoče vzdrževanje in obratovanje. Izzivov nam torej ne bo zmanjkalo. Tudi nova regulativa, povezana s pitno vodo, prinaša izvajanje dodatnih nalog. Med temi, poleg novih zahtev, povezanih z zagotavljanjem kakovosti vode, velja omeniti zahteve po zmanjševanje vodnih izgub in postavitev le-teh v predpisane okvire. Tukaj mora upravljavec v fazi vzdrževanja opraviti svoj del naloge, ko pa se na določenih odsekih vrstijo okvare, pa je nujno potrebno izvesti čimprejšnjo zamenjavo starih in dotrajanih cevovodov, kar je največ odvisno od naših občin, ki so lastnice vodovodne infrastrukture in morajo zagotoviti potrebna finančna sredstva za ta investicijska dela. Še naprej ostaja cilj čim hitrejša zamenjava azbestnih cevi, ki so še v uporabi, ker lahko njihova poraba postane moteča.

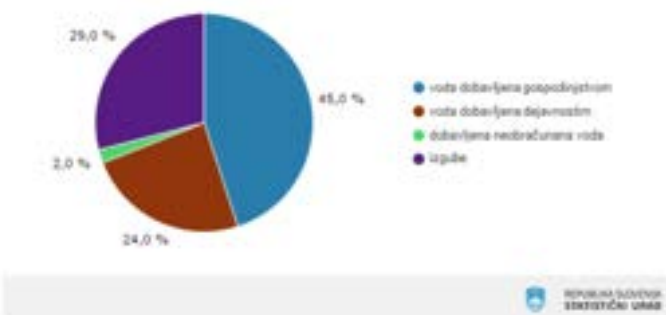
Voda je najpomembnejša življenjska dobrina, saj je od nje odvisno celotno življenje. Vsi živi organizmi na našem planetu so pretežno sestavljeni iz vode: ljudje sami smo v 60-odstotnem delu »vodeni«, ribe so »vodene« kar 80-odstotno, rastline še bolj, med 80 in 90 odstotki. Brez vode se ne bi odvila nobena kemijska reakcija v živi celici in brez vode tudi ne bi bilo nobene izmenjave informacij med celicami. To pritrjuje dejstvu, da, če vode ne bo, tudi nas ne bo. Tudi v gospodarstvu igra voda zelo pomembno vlogo, saj je industrijska surovina, prenašalka energije, energetski vir in transportno sredstvo. Brez vode ni hrane. Kdor bo imel v bližnji prihodnosti urejeno to vprašanje, bo imel strateško razvojno prednost pred mnogimi drugimi konkurenti. Dejstvo je, da se zaloge vode po svetu zmanjšujejo in pitna voda predstavlja le še odstotek celotne količine vode na planetu. A tudi to še ne bi bil razlog za prevelik alarm, če bi bila ta količina vode enakomerno razporejena, pa žal ni. Tudi zaradi tega že vrsto let govorimo, da voda bo oziroma je že naslednja nafta, ker tudi ta po svetu ni enakomerno razporejena.

3 POVZETEK DOGAJANJ V LETU 2024

Osnovna naloga javnega podjetja Hydrovod d.o.o. je redna in varna oskrba porabnikov s pitno vodo, ki mora biti zdravstveno ustrezna oziroma primerna za uporabo, pitje, kuhanje, pripravo hrane in umivanje, brez morebitnega tveganja za zdravje ljudi. Zdravstveno ustrezna pitna voda je tista, ki izpolnjuje zahteve evropske vodne direktive in slovenske zakonodaje.

Svojo osnovno nalogo smo v letu 2024 v celoti izpolnili. Vsem porabnikom, priključenim na

Dobava in izgube načrpane vode, Slovenija, 2023

javne vodovodne sisteme, ki jih Hydrovod upravlja in pogodbeno vzdržuje, smo zagotovili zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode kljub različnim težavam, ki smo jih sproti reševali, in vremenskim razmeram, ki so bile zelo neprijazne do izvajalcev oskrbe s pitno vodo. Na to smo upravičeno ponosni. Razpoložljive količine pitne vode na vseh pomembnih vodovodnih sistemih so

bile večje od potreb, kar je pozitiven signal za lokalne skupnosti, saj jim to dejstvo omogoča neoviran razvoj v naslednjih letih. Še vedno velja, da je Slovenija z vodo bogata dežela, saj je povprečna letna količina padavin dvakrat večja, kot je povprečje za celotno Zemljo. Čeprav ima Slovenija, v primerjavi z mnogimi deželami, veliko vode, utegnejo podnebne spremembe

vplivati na vodne vire in oskrbo s pitno vodo tudi v Sloveniji, vsaj na določenih področjih. Tudi mi na nekaterih naših zajetjih opažamo zmanjšanje izdatnosti, na splošno v svetu pa je ta pojav že več kot očiteno.

DNEVNA PORABA VODE NA OSEBO (litrov/dan) - LETO 1940

kategorija	poraba vode (litrov/osebo/dan)	1940
A	osebna higiena (tuš, banja)	4
B	čiščenje zob	0,1
C	WC	0
D	pomivanje posode	4,3
G	pranje perila	4
SKUPAJ na osebo (lit/dan/osebo)		13

DNEVNA PORABA VODE NA OSEBO (litrov/dan) - LETO 1980

kategorija	poraba vode (litrov/osebo/dan)	1980
A	osebna higiena (tuš, banja)	21
B	čiščenje zob	15
C	WC	50
D	pomivanje posode	23,3
G	pranje perila	7
SKUPAJ na osebo (lit/dan/osebo)		117

DNEVNA PORABA VODE NA OSEBO (litrov/dan) - LETO 2020

kategorija	poraba vode (litrov/osebo/dan)	2020
A	osebna higiena (tuš, banja)	34
B	čiščenje zob	10
C	WC	25
D	pomivanje posode	32,3
G	pranje perila	15
SKUPAJ na osebo (lit/dan/osebo)		117

Vir: Slovensko društvo za zaščito voda

Na količino vode, ki jo bodo naši porabniki porabili, nimamo vpliva in jo tudi zelo težko načrtujemo. Z ekonomsko-poslovnega stališča bi si želeli, da je poraba čim višja, ker to pozitivno vpliva na naše poslovanje. Hkrati pa se dobro zavedamo pomena pitne vode in potrebe po njeni racionalni in varčni rabi, kar naši porabniki vse bolj upoštevajo. Analiza porabe vode za več let nazaj nam kaže, da ta ni enakomerna oziroma se zelo spreminja in jo je zelo težko načrtovati. To dejstvo nam povzroča kar nekaj težav pri vsakoletnem načrtovanju prihodkov in odhodkov. Tudi v lanskem letu je bilo podobno.

Naša ocena o uspešno opravljenem delu v letu 2024 temelji na prikazanih rezultatih in dosežkih, ki pa so posledica dobrega planiranja naših nalog, pripravljenosti,

izkušenj, pravočasnih ukrepov, preventivnih aktivnosti in proaktivne držbe. Navajamo samo nekaj teh:

- Nadzor kakovosti pitne vode na zajetjih in v distribucijskem omrežju je potekal z rednimi in občasnimi preskušanji, skladno z letnim načrtom izvajanja notranjega nadzora, ob ugotovljenih dodatnih potrebah in pritožbah strank pa so bila izvedena še dodatna preskušanja pitne vode. Na terenu se poznajo rezultati izboljšav, ki so narejeni kot posledica večletnega spremljanja stanja in pridobivanja izkušenj.
- V primerih izpada dobave pitne vode zaradi izrednih večjih okvar na vodovodnem omrežju je bila v najkrajšem možnem času zagotovljena intervencija na terenu. Tam smo, če je bilo to le možno, najprej zagotovili začasno oskrbo s pitno vodo čim večjemu številu prizadetih porabnikov, hkrati pa smo začeli z deli na čimprejšnji odpravi okvar s sočasnim obveščanjem porabnikov. Vsa ta intervencijska dela ne bi potekala tako uspešno, če ne bi imeli ekip, ki so si izkušnje nabrale tudi pri izvajanju investicij in tako vedo, kakšni materiali so uporabljeni, kako intervencijo organizirati, kako pristopiti k izvedbi del in kaj je potrebno narediti.
- Programi rednih vzdrževalnih del na vodovodnih sistemih so potekali skladno z načrti, ob pojavih odstopanj so se planirana vzdrževalna dela prilagajala prednostnim nalogam v zvezi z odpravo motenj, okvar in ostalih zaznanih posebnosti v oskrbi.
- Izvedeno je bilo 86 intervencijskih popravil na

javnem vodovodnem omrežju (manjše ali večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo) ter še 146 na hišnih priključkih.

- Del razpoložljivega časa smo porabili za realizacijo dopolnilne dejavnosti, ki nam prinaša mnoge koristi, ki jih bomo opisali v nadaljevanju tega poročila.

- Preventivno smo izvajali izpiranja cevovodov, pranje in dezinfekcijo vodnih celic, pred vključitvijo novih odsekov vodovodov v obratovanje pa smo izvajali preizkuse tesnosti le-teh.

Glede na velikost naše vodovodne infrastrukture, ki je bila v uvodnem delu poročila podrobno predstavljena, je že na osnovi navedb v teh šestih alinejah mogoče sklepati, da je bilo v minulem letu

opravljeno izredno veliko in obsežno delo tako na vzdrževanju in obratovanju vodovodne infrastrukture, kot tudi pri ustvarjanju pogojev za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo. Bolj podroben prikaz sledi v nadaljevanju tega poročila.

Skladno z veljavno Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja smo tudi v letu 2024 pripravili elaborate cen za vsako občino in v teh elaboratih predstavili kalkulacije vodarine in omrežnine po posamezni občini. Cene pitne vode so se v minulem letu malenkostno spremenile v vseh občinah, ker je bilo to preprosto nujno. To spremembo cen bi bilo napačno imenovati podražitev, ker je v bistvu šlo za prilagajanja cen novim razmeram, ki so jih v minulih letih povzročile inflacija, energetska kriza, višje cene energentov in težave v dobavnih verigah različnega materiala. Z valom povišanj cen se je soočila celotna družba in ne samo komunalna dejavnost. Skoraj vsi vhodni parametri, ki se uporabljajo pri kalkulaciji cen pitne vode, se spreminjajo že nekaj let in prilagajanje je bilo nujno, če želimo ohraniti likvidnost poslovanja in tudi dosežen standard oskrbe s pitno vodo.

Veljavne cene so v vseh občinah oblikovane po določbah Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012) in so sestavljene iz dveh obračunskih postavk: omrežnine in vodarine. Vzrokov za spremembo cen pitne vode je več. Pri omrežnini, ki v bistvu predstavlja strošek infrastrukture, je najpogostejši vzrok za spremembo cen vrednost te infrastrukture. Ta se z vsakoletnimi investicijami v vodovodno infrastrukturo zvišuje in posledično se viša tudi znesek vsakoletne amortizacije te infrastrukture. To se je najbolj poznalo pri vključitvi obeh kohezijskih projektov (SORIKO in Suhokranjski vodovod) v obratovanje, ker je vrednost teh investicij bistveno povečala skupno vrednost infrastrukture.

Pri vodarini, ki predstavlja strošek obratovanja infrastrukture, je več vzrokov za spremembo cene. Največji vpliv na ceno vodarine imajo stroški obratovanja in vzdrževanja te infrastrukture. Ker so se spremenili vsi vhodni stroški, ki so sestavni del kalkulacije vodarine, torej tako stroški dela, kot tudi stroški storitev, materiala in energije, ki se uporabljajo za vzdrževanje in obratovanje vodovodne infrastrukture, se je kalkulacija takratne cene oskrbe s pitno vodo podrla in je postalo zelo jasno, da brez prilagoditve cen pitne vode ne bomo zmožni izpolnjevati vseh svojih tekočih obveznosti. Smo pa bili pri tem zelo racionalni in nismo prilagodili cene v polnem obsegu, ker smo, enako kot v minulih letih, ohranili prakso, da se del stroškov osnovne dejavnosti pokriva iz pozitivnega rezultata poslovanja na področju dopolnilnih dejavnosti.

Od inflacije oziroma rasti življenjskih stroškov je odvisna tudi rast minimalne plače. Ker je bila inflacija v zadnjih nekaj letih visoka, se je zgodil tudi precej visok dvig minimalne plače. Že nekaj časa velja zakonska obveznost, da so iz minimalne plače

izločeni vsi dodatki, posledice le-tega in dviga minimalne plače pa je podiranje plačnih razmerij v družbi (in kolektivni pogodbi), saj je minimalna plača že v rangu VI. plačilnega razreda po veljavni kolektivni pogodbi. To postaja resna težava celotnega gospodarstva in vse pogosteje se govori o potrebi po celoviti spremembi plačnega sistema, pri tem pa sindikati zahtevajo, da minimalna plača postane dejansko izhodiščna plača. Del delodajalcev je zelo rezerviran do te zahteve in opozarja, da bi se s tem ogrozila mnoga delovna mesta, saj bi se zmanjšala konkurenčnost slovenskega gospodarstva, hkrati pa je vsem zelo jasno, da imamo popolnoma prazen kadrovski bazen (pri nas že dela 150.000 tujih delavcev) in veliko povpraševanje po tehničnem kadru povzroča veliko težav vsem delodajalcem v naši državi ter dviguje stroške dela.

S sprejemom Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2012) ter z njeno uveljavitvijo je naša država v bistvu izpolnila zahtevo ene od evropskih direktiv, ki usmerja države članice k oblikovanju ustrezne cenovne politike po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«. Pred uveljavitvijo te uredbe je država omejevala formiranje stroškovne cene komunalnih storitev oziroma so bile te vrsto let zamrznjene. S tem je bila povzročena velika škoda, najbolj porabnikom, ker je bila ob vedno višjih oskrbovalnih standardih (še posebej z implementacijo evropske zakonodaje) ogrožena zanesljiva in kakovostna oskrba s pitno vodo.

Način dela, ki ga je predpisala nova uredba o cenah, pomeni tudi nov način razmišljanja in delovanja na komunalnem področju. Vsi skupaj smo se začeli zavedati pomena vzpostavitve trajnostnega razvoja dejavnosti, ker je ena od naših nalog, da vodovodno infrastrukturo ohranjamo v »dobri kondiciji« ter tako poskrbimo, da bodo tudi generacije, ki prihajajo za nami, imele zagotovljeno nemoteno in varno oskrbo s pitno vodo. Cene pitne vode, ki se določajo z upoštevanjem nove Uredbe, morajo biti postavljene na nivo, ki vsaj do neke mere omogoča »normalno« gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo (potrebno bi bilo še na novo oceniti vrednost infrastrukture, da bi ta izražala realno ekonomsko vrednost, ki bi bila podlaga za realen obračun amortizacije, ter izvesti določeno korekcijo amortizacijskih stopenj, kar pa je v pristojnosti države).

V preteklem letu je pogodbeni odnos med občinami, kot lastnicami infrastrukture za oskrbo s pitno vodo, in Hydrovodom, kot najemnikom te infrastrukture, potekal skladno z zahtevami veljavnih zakonskih predpisov. Na podlagi pogodb o najemu plačuje Hydrovod občinam polno najemnino za uporabo infrastrukture. Vse svoje finančne obveznosti do občin smo redno in v celoti poravnali.

Višji namenski prilivi v proračune posameznih občin v obliki najemnine za vodovodno infrastrukturo, s katerimi bi se načrtno pristopilo k obnavljanju dotrajane vodovodne infrastrukture, v prejšnjih letih niso bili v celoti porabljeni za ta namen. Nekatere občine so v obnovo lastne vodovodne infrastrukture vložile celotno najemnino (ali celo več), nekatere pa ne. Družbeno odgovorno je, da poraba sredstev najemnine za obnovo vodovodne infrastrukture postane praksa, pa ne zgolj zaradi tega, da se izpolni zakonska obveznost, temveč zaradi tega, da se nižajo stroški obratovanja, da porabniki ne plačujejo posledic prevelikih izgub ter da se ohranja varna oskrba s pitno vodo tudi bodočim generacijam. Če rešitev iz veljavne uredbe ne bo zaživel v praksi oziroma, če se najemnina ne bo porabljala namensko, se bo stanje vodovodne infrastrukture postopoma poslabševalo in spet se lahko pojavijo podobne težave, kot smo jih že imeli v preteklosti, žal pa takrat ne bo več evropskih sredstev (le-teh je že v sedANJI finančni perspektivi bistveno manj), da z njimi na hitro pogasimo težave. Zato je naša dolžnost, kot nosilca izvedbe javne oskrbe s pitno vodo, da pravočasno opozarjamo na potencialna tveganja v dejavnosti oskrbe s pitno vodo. Uporabnost in zanesljivost infrastrukture lahko zagotavljamo samo na ta način, da upoštevamo zakonitosti gospodarjenja z lastnino.

V našem primeru govorimo o pravočasnih obnovah in intervencijah na infrastrukturi, ki se morajo zgoditi, ko preteče življenjska doba posameznega elementa vodovoda, ali pa je njegova preostala funkcionalna uporabnost tako omejena, da povzroča prevelike stroške popravil oziroma ogroža dosežen standard oskrbe s pitno vodo in zdravje porabnikov. Varna oskrba s pitno vodo zahteva stabilno obratovanje in čim manj motenj porabnikov pri vsakdanjih opravilih. O varni oskrbi pa ne moremo govoriti, če imamo pogoste okvare na infrastrukturi in posledično pogoste nenadne izpade pri vsakodnevni oskrbi s pitno vodo, če imamo visoke vodne izgube ter posledično dražje obratovanje, če obstaja večje tveganje, da pride do onesnaženja vode v cevovodih in na pipah porabnikov.

Oskrba s pitno vodo je tudi kot dejavnost zakonsko regulirana na način, da se prioriteto zadovoljijo potrebe in interesi porabnikov. Vedno so v ospredju porabniki in oni so tisti, ki morajo prvi začutiti, da je njihova oskrba s pitno vodo varna ter da lokalna politika skrbi, da bo takšna ostala tudi v bodoče. Zato je trajnostni razvoj in družbeno odgovorno gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo nujnost, ker je to dobro za vse. Porabniki s tem pridobijo varno in nemoteno oskrbo s pitno vodo, občine, kot lastnice infrastrukture, dobijo zadovoljnega prebivalca (ki je hkrati tudi volivec), kar je neprecenljivo, upravljavec vodovoda pa dobi zadovoljnega porabnika ter infrastrukturo, s katero ima manj težav (manj intervencij, manj okvar, nižja poraba časa, materiala in storitev, nižji stroški vzdrževanja, nižji stroški obratovanja, itd.). Koristi od urejenega gospodarjenja z infrastrukturo se poznajo tudi pri drugih oblikah zadovoljevanja javnega interesa, kot je zagotavljanje požarne varnosti

(6) Najemnina, ki jo občina za uporabo javne infrastrukture, ki jo ima v lasti ali finančnem najemu, zaračuna izvajalcu občinske javne službe iz prvega odstavka tega člena, je namenski prejemek občinskega proračuna.

(7) Sredstva, zbrana z najemnino iz prejšnjega odstavka, lahko občina porablja samo za gradnjo ali vzdrževanje občinske gospodarske javne infrastrukture, ki je skladna z načrtom razvojnih programov občinskega proračuna in namenjena izvajanju občinskih javnih služb iz prvega odstavka. Z odlokom, s katerim se sprejme občinski proračun, občina sredstva iz prejšnjega odstavka določi kot namenski prihodek.

(hidranti na javnem omrežju), oskrba industrije, kmetijstva in javnega sektorja s pitno vodo, itd. V bistvu ni realne alternative takšnemu načinu upravljanja z infrastrukturo, ker bi nas vsak drug pristop vodil po poti iz manjših težav k večjim. Opuščanje rednega investicijskega vzdrževanja porabnikom dolgoročno prinaša mnoge pričakovane posledice, ki vplivajo na varnost in zanesljivost obratovanja vodovodnega sistema (pogosti izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo, tveganja glede zagotavljanja kvalitete pitne vode ter s tem povezan dolgoročni vpliv na zdravstveno sliko porabnikov, itd.). Takšen vodovod lahko prinese tudi razvojno tveganje lokalni skupnosti, ker bi, poleg nenehnega nezadovoljstva porabnikov, odvrčal marsikaterega podjetnika, ki bi bil sicer pripravljen investirati na določenem področju.

Velikokrat slišimo rek, da je najdražja voda tista, ki je ni. To resnico najbolj začutimo, ko vode res ni na naših pipah in še posebej takrat, ko jo najbolj potrebujemo (potrebujemo pa jo stalno) ali pa je oskrba z njo pogosto motena, oziroma je ta neužitna in kot takšna neprimerna za uporabo. Zato je odgovornost lastnikov infrastrukture in tistih, ki upravljajo z njo, da naredijo

● V številnih državah tretjega sveta morajo otroci v vrsti čakati, da se dokopljejo do nekaj kapljic pitne vode.
Foto: EPA

vse, kar je v njihovi moči, da do tega ne pride, ker so posledice takšnega stanja zelo boleče in praviloma tudi drage, postopek sanacije pa je lahko zelo dolgotrajen in naporen. Tako spet pridemo do spoznanja, da je pristop »biti dober gospodar« najenostavnejši, najlažji in edini pravi način dela z vodovodno infrastrukturo. Potrebno je samo redno izvajati vsa potrebna tekoča vzdrževalna dela in hkrati pravilno in pravočasno načrtovati ter izvesti vsa potrebna investicijsko-vzdrževalna dela. Ko to postane avtomatizem, postanejo mnoge težave pri izvajanju varne oskrbe s pitno vodo preteklost.

Zakaj takšen poudarek na trajnostnem in družbeno odgovornem gospodarjenju z vodovodno infrastrukturo? Enostavno zato, ker mi dnevno živimo s to infrastrukturo (omrežjem in objekti), skrbimo za njeno funkcionalnost in uporabnost, zelo dobro poznamo njene pomanjkljivosti in smo pod največjim pritiskom, ko gre kaj narobe. Zato si tudi želimo urejeno in finančno pokrito gospodarjenje z infrastrukturo in tudi ne skrivamo zadovoljstva ob vsaki pridobitvi ali izboljšavi na infrastrukturi, kar prispeva k dobremu delovanju le-te. Zadnjih nekaj let so vidni pozitivni premiki na vseh delih vodovodnega omrežja, vključno s hišnimi priključki. Že številke o opravljenih intervencijah, zamenjavah vodomeroev ter obnovah hišnih priključkov, ki jih v vsakem letnem poročilu predstavljamo, kažejo na veliko angažiranost vseh zaposlenih delavcev Hydrovoda. Drugače se takšnega obsega dela ne da opraviti. Je pa vedno velik izziv, kako z razpoložljivim številom zaposlenih izvesti vsa potrebna in predvidena dela na področju izvajanja osnovne dejavnosti ter ob tem opraviti tudi določen obseg del na dopolnilni dejavnosti oziroma na sklopu investicijske obnove omrežja, ki ga vsako leto uspešno opravimo.

Na ta sklop opravljenega dela pogosto opozarjamo, ker gre pri tem nesporno za izvedbo dodatnega obsega dela. Izvajanje dopolnilne dejavnosti prinaša družbi neko dodano vrednost ali pa določeno nadgradnjo, ki se kaže v obliki boljšega finančnega rezultata in tudi večje finančne stabilnosti, porabnikom pa nižje cene. To se je še posebej poznalo v letih, ko so bile cene komunalnih storitev zamrznjene in je dopolnilna dejavnost pokrivala izgubo osnovne dejavnosti in družbi omogočala ohranjanje likvidnosti in normalno poslovanje, tudi razvoj, pozna pa se tudi danes, če zbrana sredstva vodarine in omrežnine ne pokrivajo vseh stroškov dejavnosti.

Vsi vemo, da največjo vrednost vsake družbe predstavljajo njeni zaposleni delavci. Gre za splošno znano dejstvo. Ne glede na vso razpoložljivo opremo je vsem jasno, da brez velike angažiranosti in znanja zaposlenih dobrih rezultatov ni mogoče doseči. V našem primeru to tudi pomeni, da vode na pipi porabnikov dostikrat ne bi bilo, če se naši zaposleni ne bi maksimalno potrudili, da na terenu odpravijo težave oziroma uredijo zadeve na način, da vse deluje v mejah normale.

Pri izvajanju našega dela, zaradi vsakodnevnih sprememb na infrastrukturi, moramo iskati kompromis med izvajanjem vseh potrebnih nalog za zagotavljanje oskrbe porabnikov s pitno vodo, kar je naša osnovna naloga, ter tržnimi priložnostmi na področju izvajanja dopolnilnih dejavnosti, kar prinaša finančno osnovo za rast družbe. To zahtevno nalogo mora opraviti poslovodstvo Hydrovoda, in sicer na način, da je vedno v prvem planu nemotena oskrba porabnikov z zdravstveno ustrezno pitno vodo, ker je to naša osnovna dejavnost in naše poslanstvo. Če se zgodi okvara, je vedno prioriteta javni interes in naš porabnik. Okvaro je

potrebno sanirati čim prej, ker morajo biti motnje pri redni oskrbi s pitno vodo čim krajše, da porabniki niso (pre)dolgo brez vode (npr. cel dan ali več).

Toda, če bi, poenostavljeno povedano, samo »čakali« na okvare in sanacijo le-teh, oziroma, če bi se naše

delovanje fokusiralo zgolj na odprave okvar, bi bil delovni čas premalo izkoriščen, kot podjetje pa bi stagnirali in zaostajali. Zato je določeno tveganje potrebno prevzeti in mi to počnemo. Poleg tega vemo iz lastnih izkušenj, da je tisto, kar naredimo sami, hkrati najboljše in najcenejše, kar je razumljivo, ker delamo sebi in za sebe, gradimo omrežje, s katerim bomo tudi upravljali in s katerim bomo živeli. V bistvu vidimo v dopolnilni dejavnosti tudi priložnost, da infrastrukturo gradimo po svoji meri, da bi jo kasneje lažje in ceneje vzdrževali. Nekatera dela, ki se izvajajo v okviru dopolnilne dejavnosti, je mogoče načrtovati in prilagajati drugim obveznostim (npr. izvajanje tistih investicij, ki jih sami izvajamo v celoti), nekatera dela pa, žal ne (npr. tam, kjer smo podizvajalci in moramo slediti dinamiki izvajanja del, ki jo narekuje

glavni izvajalec) in tukaj imamo občasno težave in stiske, ko so potrebe po delavcih večje od naših zmogljivosti.

Da je tisto, kar naredimo sami, najboljše za vse nas, smo se še posebej prepričali ob izvajanju kohezijskih projektov. Upamo, da se to ne bo pozabilo. Za razliko od zunanjih izvajalcev, ki jim je iz razumljivih razlogov profit v prvem planu, vse ostalo pa je podrejeno temu cilju (še posebej jim gre težko odprava napak in pomanjkljivosti), mi, zaradi svojega statusa (javno podjetje) in nalog, ki so nam z ustanovitvenem aktom naložene, k izvajanju del na vodni infrastrukturi pristopamo popolnoma drugače in zaradi tega pristopa vsi skupaj (tako naročniki, kot tudi mi kot izvajalec) tekom gradnje porabimo dosti manj energije, živcev in časa, kot smo jih porabili ob spremljanju gradnje kohezijskih projektov.

Zato predlagamo in dajemo pobude, da čim več obnov obstoječega omrežja naredimo sami. Če svoje delo naredimo dobro in kvalitetno, z uporabo kvalitetnih materialov, bomo ustvarili dolgoročno zanesljivo in stabilno delovanje omrežja, ki bo imelo manj okvar in manj izpadov pri vsakodnevem delovanju, to pa prinese cenejše obratovanje in vzdrževanje v življenjski dobi vodovoda. Seveda so ta pristop in naši argumenti tudi moteči za nekatere, ki v razpisanih delih vidijo priložnost za ustvarjanje dobička, po možnosti čim večjega. Zato so bile v preteklosti z njihove strani izrečene kakšne izjave na naš račun, ki niso bile dobronamerne. Vsi ti izvajalci zelo dobro vedo, da mi vodovodno infrastrukturo, stanje na trgu, materiale, ki se uporabljajo za gradnjo vodovodnega omrežja, in njihove cene, poznamo zelo dobro. Ravno tako dobro vemo, da nas nihče nima tako rad, da nam bo nekaj podaril oziroma, da bi delal v svojo škodo.

Ker smo pravna oseba v javni lasti, je naša naloga in tudi dolžnost, da ščitimo javni interes. Zato zagovarjamo »in house« izvedbo del oziroma »in house« javna naročila. Takšen način dela ni izum naše države ali držav »nove« Evrope, temveč se je ta oblika javnih naročil razvila in se uporablja v državah »stare« Evrope, največ v Nemčiji. »In house« naročila so tudi zakonsko urejena z evropskimi direktivami in se uporabljajo v vseh državah Evropske skupnosti. Če je nekaj dobro, npr. za Nemčijo, kot najmočnejše gospodarstvo znotraj EU, je najbrž dobro tudi za nas. Če ob tej obliki izvedbe del ostane izvajalcu, ki je v 100% javni lasti, kar je pogoj za »in house« naročila, kaj dobička, le-ta ostane znotraj javne sfere in se lahko porabi namensko. Drugače je pri zasebnih ponudnikih oziroma izvajalcih, ki se potegujejo za posel in želijo iz njega iztržiti največ, kar je mogoče, še posebej sedaj, ko je dela na trgu dovolj oziroma je izvajalcev premalo. To je razumljivo in legitimno, saj se nahajamo v tržnem kapitalizmu. Zato mnoge, na videz nizke in všečne ponudbe, ki jih ti izvajalci v fazi oddaje naročil ponujajo, niso tako ugodne, kot se zdi. Z različnimi aneksi in podražitvami, ali pa z vgradnjo materialov slabše kakovosti, se na koncu vseeno doseže cilj, torej profit.

Koristi »in house« naročil niso samo ekonomske, ki jih je mogoče meriti, temveč tudi druge, ki so nemerljive in o katerih se malo ve, so pa za lokalno okolje zelo pomembne. Če občine, kot lastnice infrastrukture, zaupajo javnemu podjetju, ki je v njihovi lasti, izvajanje različnih del, povezanih z gradnjo nove ali obnovo obstoječe infrastrukture, dejansko vlagajo v njegov razvoj in znanje delavcev tega podjetja. Za uspešno izvajanje investicij je potrebno veliko znanja in

redno spremljanje stanja v stroki, spremljanje ponudbe materialov, opreme, tehničnih rešitev ter vseh novosti, ki se pojavljajo (modernizacija). Pridobljena znanja in izkušnje so kasneje zelo dobrodošli pri vzdrževanju in upravljanju vodovodne infrastrukture. Mi ta znanja in izkušnje imamo. Brez teh bi bili prisiljeni za mnoge posege pri tekočem vzdrževanju najeti zunanje izvajalce, kar bi pomembno podražilo tovrstna dela in bi posledično prineslo tudi višjo ceno vodarine, ki bi jo morali plačevati porabniki, poleg tega pa bi v mnogih primerih prekinitev oskrbe s pitno vodo odprava okvar trajala zagotovo dlje kot sedaj, saj je zunanje izvajalce težko dobiti ravno takrat, ko jih nujno potrebuješ.

Dopolnilna dejavnost nam je v preteklosti prinesla veliko dobrega. V našem ustanovitvenem aktu nam je zapisana obveznost, da pri izvajanju dopolnilne dejavnosti uporabljamo tržne principe poslovanja, oziroma, da nam ta dejavnost ne prinaša negativnega rezultata. Če imaš dovolj znanja in izkušenj, da določeno delo opraviš dovolj hitro, kvalitetno in racionalno, je vedno možno ustvariti določen donos.

Tudi sami ga ustvarjamo in tega ne skrivamo. Pomembna razlika je pri porabi tega donosa. Pri zasebnih izvajalcih je ta donos njihov dobiček in z njim počnejo, kar želijo, pri nas pa so to sredstva, ki ostajajo v dejavnosti in se porabijo za dodatna vlaganja v vodovodno omrežje, pokritje morebitne izgube na osnovni dejavnosti, predvsem pa v razvoj podjetja, kar je ključno. Vse, kar smo naredili na razvoju podjetja in

izboljšanju pogojev dela (odkup zemljišča od Slovenskih železnic, obnova in dograditev poslovne stavbe, obnova voznega parka, itd.), smo financirali sami, z lastnimi sredstvi. Pri teh vlaganjih nismo popolnoma nič obremenili naših lastnikov oziroma njihovih proračunov. V bistvu smo dvignili vrednost njihovega premoženja, kar se vidi tudi v višini osnovnega kapitala. Tudi v bodoče bi želeli voditi razvoj na enak način in s tem razbremeniti naše ustanovitelje tega stroška.

Pa še nekaj ne smemo pozabiti. Zaradi podnebnih sprememb nas vse bolj ogrožajo različne naravne in druge nesreče, vse večkrat pa se srečujemo tudi z ekološkimi nesrečami, kot je bila pri nas nesreča v Melaminu ali pa ob prometni nesreči v Loškem Potoku. Tudi varnostno stanje okrog nas se je močno spremenilo in vojna v Ukrajini nas je spomnila, da naša varnost ni samoumevna. Ob vseh teh varnostnih vprašanjih smo dolžni razmišljati in načrtovati naše delovanje

Prebivalci ukrajinskega kraja Časivjar blizu frontne črte v Bahmutu se po ruskem napadu na kritično infrastrukturo zanešajo na dostavo pitne vode. Foto: Reuters
Vir: RTV SLO

tudi v izrednih razmerah. Na to nas vse bolj sili tudi nova zakonodaja, ki se sprejema. Oskrba s pitno vodo sodi med kritično infrastrukturo, njeno nedelovanje lahko stanje v izrednih razmerah še poslabša. Kdo bo v izrednih razmerah poskrbel, da bodo prebivalci oskrbljeni s pitno vodo vsaj v količinah, ki so nujne za preživetje? Če ne bomo imeli svojega izvajalca, ki bo poznal teren in vodne zaloge, ki bo usposobljen, strokoven, dobro organiziran, dobro opremljen in zaupanja vreden, veliko tvegamo. Kdo bo takrat prevzel odgovornost, če ne bomo pripravljeni in usposobljeni za izredne razmere? A bomo tudi takrat iskali nekoga z javnim naročilom, nekoga na trgu? Odgovor na ta vprašanja je zelo enostaven in samoumeven. Sami moramo poskrbeti za urejeno oskrbo s pitno vodo, tako sedaj, ko živimo normalno življenje, kot tudi takrat, ko bodo izredne razmere. Glede tega imamo najbrž vsi enako mnenje. Zato vztrajamo na poti, ki smo jo v tem poročilu podrobno opisali. Stabilno poslovanje, jasni cilji in proaktivno delovanje so tudi značilnosti minulega poslovnega leta. V vseh občinah je oskrba s pitno vodo potekala nemoteno, izvajale so se izboljšave, obnove in tudi modernizacije obstoječe infrastrukture, gradili pa so se tudi novi odseki vodovodov. Kratek prikaz teh dogajanj predstavljamo v nadaljevanju tega poročila.

3.1 INVESTICIJSKA IN VEČJA VZDRŽEVALNA DELA NA INFRASTRUKTURI

1. V Kočevski Reki smo nadaljevali z deli na obnovi vodovoda, ki so se začela v letu 2023. Dodatno smo vgradili še 180 metrov cevi iz nodularne litine DN 100, 75 metrov cevi PE90, 135 metrov cevi PE63, postavili smo 4 hidrante in obnovili 18 hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevododa povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje, teren pa smo vzpostavili v prvotno stanje.

Izkop za prevezavo na obstoječi vodovod (globina 2,80m)

Nov odcep v Goriči vasi

2. V sklopu obnove enega odcepa lokalne ceste v Goriči vasi, smo na tem delu trase obnovili tudi vodovodno omrežje v celoti. Staro pocinkano cev premera DN 32 smo zamenjali z novimi PE cevmi premera DN 100 v RC PROTECT izvedbi. Skupna dolžina obnovljenega cevododa znaša 228 m. Celotno traso smo opremili še s tremi nadzemnimi hidranti. Obenem smo obnovili tudi vseh dvanajst hišnih priključkov in formirali še tri nove,

ter vse opremili še z vodomernimi jaški. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevododa povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

Izkop kanala, polaganje cevi in izdelava odcepa z zasunom

3. Na Trdnjavi smo obnovili del starega omrežja. Stari dotrajan cevovod v dolžini 200 metrov smo nadomestili z novimi cevmi iz nodularne litine, vgradili smo nov hidrant in obnovili 6 hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevododa povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje, teren pa smo vzpostavili v prvotno stanje.

4. V sklopu obnove lokalne ceste smo v naselju Grčarice obnovili del dvocevne voda (tlačna in napajalna cev) proti vodohranu, ki je bil zgrajen v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in nam je v preteklosti prinašal vrsto težav. Predvsem na stari tankostenski cevi tlačnega voda smo imeli veliko število okvar, kar ni presenečenje, ker gre za cevovode, ki so poddimenzionirani in že zdavnaj amortizirani. Staro tlačno cev PE 63 smo zamenjali z novo cevjo PE 90 v RC PROTECT izvedbi, skupne dolžine 225 m. Napajalno cev PE 75 pa smo zamenjali z novo PE 110 cevjo v RC PROTECT izvedbi, v skupni dolžini 246 m. Obnovljeno traso smo opremili s tremi nadzemnimi hidranti ter obenem obnovili tudi vseh devet hišnih priključkov s pripadajočimi vodomernimi jaški. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

Zahtevne prevezave v Grčaricah

Komunalna ureditev naselja Hosta

5. V sklopu komunalne ureditve dela naselja Hosta, smo ta del naselja opremili z novim vodovodnim omrežjem in sicer s PE cevmi v RC PROTECT izvedbi, premera DN 80, v skupni dolžini 130 m. Na celotni trasi smo vgradili tudi tri nove nadzemne hidrante. Obenem smo na novem cevovodu formirali tudi sedem novih hišnih priključkov, od katerih smo tri opremili tudi z vodomernimi jaški. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

6. V Kobljarjih smo obnovili del starega dotrajanega omrežja, ki nam je povzročal mnogo težav, zaradi nedostopnosti cevi in pogostih okvar. Stari dotrajan cevovod v dolžini 310 metrov

smo nadomestili z novimi cevmi iz nodularne litine, vgradili smo 4 nove nadzemne hidrante, 1 nov podzemni hidrant in obnovili 16 hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje, teren pa smo vzpostavili v prvotno stanje.

Zahteven izkop V. kategorije

7. Zaradi izgradnje avtobusne postaje v Štalcerjih smo morali prestaviti 78 metrov ductilnega cevovoda, ter na novo izgraditi blatnik za izpiranje. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

8. V naselju Nemška vas smo obnovili en del vodovodnega omrežja v skupni dolžini 350 m. Stare in dotrajane AC cevi (azbest) premera DN 65 smo nadomestili z novimi iz nodularne litine premera DN 100. Zaradi lažjega zagotavljanja dostopa lastnikov objektov do njihovih hiš smo dela izvajali v dveh fazah. Na trasi I. faze, dolge 190 m, smo vgradili dva nadzemna hidranta, na trasi II. faze, dolge 160 m, pa tri hidrante, in sicer dva podzemna in enega nadzemnega. Na celotni trasi smo obnovili tudi vse hišne priključke, ki jih je

skupaj 23, in jih opremili tudi z vodomernimi jaški. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda

povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

Opisana rekonstrukcija je bila ena od najzahtevnejših, ki smo jih izvajali, ker smo se na utesnjenem terenu morali soočiti z mnogimi ovirami, ki smo jih morali prečkati.

Prestavitev cevovoda Štalcerji

Zahteven izkop v Nemški vasi

9. V Podgorski ulici smo za potrebe novega naselja izgradili 120 metrov novega cevovoda PE110, vgradili dva podzemna hidranta in 14 novih hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

Odcep za novo naselje v Podgorski ulici

10. Zaradi dotrajanosti in zahteve zdravstvene inšpekcije smo se lotili obnove vodohrana v Koprivniku. Popolnoma smo obnovili notranjost vodne celice, katero uporabljamo za oskrbo s pitno vodo. V prazni rezervni celici pa smo obnovili dotrajan strop. V obeh celicah smo zamenjali tudi dotrajane fazonske kose. V sklopu investicije smo obnovili tudi toplotno in hidroizolacijo.

Obnova notranjosti celice

Izoliranje zračnikov

11. V naselju Prigorica smo v sklopu vzdrževanja zamenjali 42 metrov stare azbestne cevi z novo cevjo iz nodularne litine DN100. Cev smo bili primorani zamenjati zaradi stalnih okvar na istem odseku, prav tako je potekala po dvoriščih vaščanov, ter povzročala veliko škode zaradi nenehnih okvar.

Prezave nove cevi v Prigorici

12. V Prešernovi ulici smo pričeli z obnovo vodovoda. 90 metrov starih dotrajanih cevi, ki so puščale na več mestih, smo zamenjali z novimi ductilnimi cevmi. Vgradili smo tudi 2 nova hidranta in obnovili 8 hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje. Investicija se nadaljuje tudi v letu 2025.

Cev iz nodularne litin in hišni priključek

13. V občini Kočevje smo v sklopu investicijskega vzdrževanja zamenjali 7 hidrantov na naslednjih lokacijah: Novomeška cesta 8, Podjetniško naselje 4, Podjetniško naselje 5, Šeškova ulica 11, Cankarjeva ulica 3, Kajuhovo naselje 27 in Hidrant pri Eurospinu.

Hidrant pri Eurospinu

14. V občini Ribnica smo v sklopu investicijskega vzdrževanja zamenjali 8 hidrantov na naslednjih lokacijah: Prigorica 14, Ulica talcev 10, Šeškova ulica 6, Hrovača 13b, Opekarska 31, Hrovača 5, Goriča vas 11a in Dane pri gasilnem domu.

Hidrant v Goriči vas 11a

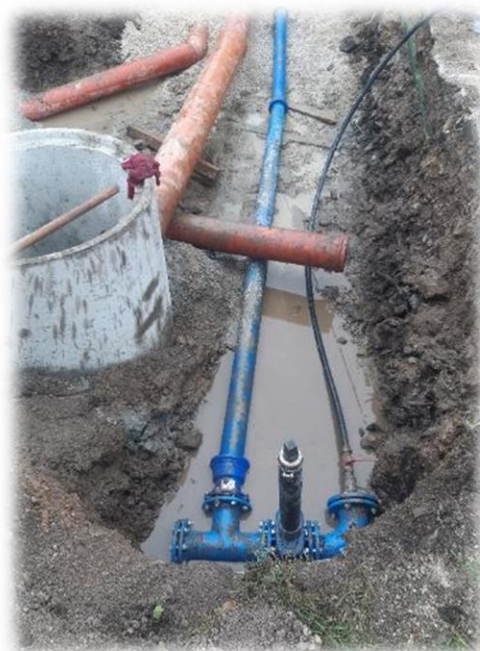
15. V Naselju Vrbovec smo izgradili sekundarni odcep v dolžni 95 metrov. Položili smo cev

Sekundarni odcep v Vrbovcu

PE63, vgradili podzemni hidrant in izdelali hišni priključek. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

16. V sklopu komunalne ureditve dela naselja Šegova vas smo na tem ožjem območju obnovili tudi kompletno vodovodno omrežje, kar je zelo dobrodošlo. Stare, dotrajane poddimenzionirane PE cevi premera DN 50 smo zamenjali z novimi iz nodularne litine, premera DN 100 v dolžini 90 m, iz te cevi pa smo izdelali tudi odcep dolžine 100 m s cevmi PE63 v izvedbi RC PROTECT. Na

Nov odcep v Šegovi vasi

novozgrajenemu cevovodu smo vgradili dva hidranta, in sicer enega nadzemnega in enega podzemnega. Na najvišji točki obnovljenega omrežja smo vgradili še avtomatski zračnik. Hkrati z izvedbo del na javnem omrežju smo tudi obnovili vseh dvanajst hišnih priključkov in jih opremili s pripadajočimi vodomernimi merilnimi jaški. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

Prestavitev cevovoda v Vinicah

17. V naselju Vinice smo na območju izgradnje novega krožišča morali prestaviti en del vodovodnega omrežja, in sicer v dolžini 15 m. Staro PE cev smo zamenjali z novo, in sicer smo jo nadomestili s PE 110 RC PROTECT cevjo. Razen tega smo prestavili tudi nadzemni hidrant, za kar smo morali formirati nov odcep iz glavne cevi ter položiti tudi novo cev PE 90 RC PROTECT v dolžini 6 m. Po izvedeni tlačni probi smo novozgrajeni cevovod povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

18. V sklopu obnove cestišča Delač – Žaga smo nadaljevali z deli, ki so se začela v letu 2023. Tako smo

Prevezava Delač

največ težav z okvarami in starim omrežjem, posledično tudi z velikimi vodnimi izgubami, na kar redno opozarjamo. Zato smo zelo veseli, da smo v naselju Janeži obnovili del tega starega omrežja. Vgradili smo 314 metrov nove PE110 cevi, izdelali nove odcepe ter vgradili nov podzemni hidrant. Obnovili smo tudi sedem hišnih priključkov. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevododa povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

obnovili še en odsek vodovoda, dolžine 340 metrov, z uporabo cevi PE110, hkrati pa smo ob tem cevododu položili še 500 metrov dvojčka, za potrebe povezav vodohrana s črpališčem. Po izvedeni tlačni probi smo novi odsek cevododa povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

19. Vodovod Gora je eden od naših vodovodnih sistemov, kjer imamo

Novo "križišče" cevi v Janežih

Nove INOX cevi z novim črpalkami

20. Zaradi starosti oziroma dotrajanosti in tudi zahtev pristojne inšpekcije, smo izvedli obsežno sanacijo vrtin zajetja Močile. Izvedli smo demontažo obstoječih cevi in črpalk ter obstoječih elementov v črpalnem jašku. Pri zunanjem izvajalcu smo naročili izdelavo snemanja vrtin ter podvrtavanje in zacevitev le-teh. Sami smo izvajalcu ves čas izvedbe del nudili vso potrebno pomoč, ker sam te naloge ne bi uspešno opravil. Po končanih delih smo v obe vrtini vgradili nove črpalke, nove nerjaveče jeklene tlačne cevi ter z nerjavečimi elementi in z novim merilcem pretoka opremili črpalni jašek.

21. V naselju Grivac smo obnovili drugo fazo obnove vodovoda Grivac - Petrina. Stari, dotrajan cevovod, ki nam je povzročal mnogo težav zaradi pogostih okvar, smo zamenjali z novim, na dolžini 150 metrov, z uporabo cevi PE110. Na tem odseku smo vgradili tudi blatnik z žabjim pokrovom za izpiranje cevovoda ter avtomatski zračnik. Po izvedeni tlačni probi smo novi

Blatnik in vodovodna cev v zaščitni cevi pod prepustom skozi cesto.

odsek cevovoda povezali z obstoječim omrežjem ter vključili v obratovanje.

22. Zaradi okvare na odseku cevovoda do brunarice oziroma kolesarskega poligona v Dolgi vasi, ki se je pojavila v strugi reke Rinže, smo le-to težavo rešili z izdelavo podboja pod reko Rinžo in s tem tudi poglobili to cev.

23. Na območju občine Loški Potok deluje tudi majhen vaški vodovod Pungert, ki oskrbuje le nekaj hiš s pitno vodo in zato ni vključen v sistem javne oskrbe s pitno vodo. Občina Loški Potok pa po potrebi poskrbi za njegovo funkcionalnost, dela pa praviloma naroči Hydrovodu. Tako smo v lanskem letu v vodohranu zamenjali dotrajane zasune in izvedli čiščenje vodnih celic, izvedli pa smo tudi izpiranje celotnega omrežja.

24. Poleg naštetih večjih posegov je bilo opravljenih še vrsto manjših, prav tako potrebnih in pomembnih posegov. Navajamo nekatere:

- Za varnost naših objektov je eden od predpogojev tudi ta, da so ti ograjeni in na ta način odvrčajo ljudi in živali od teh objektov. V minulem letu smo poskrbeli za postavitve ograj okrog vodohranov v Dolenji vasi in Kočevski Reki, obnovili pa smo tudi ograjo okrog vodohrana Koprivnik, ki je bila poškodovana že nekaj časa.
- V preteklem letu je prišlo do okvare črpalke v vrtini Spodnji Log. Zamenjava črpalke v vrtini je dokaj zahtevna naloga, tako tehnično kot tudi s stališča varnosti pri delu. Potrebno je izvesti postopno demontažo tlačnih cevi v vrtini (posamezna cev je dolga praviloma 6 m), črpalka pa se nahaja na koncu tlačnega cevovoda (globina te črpalke je 120 m). Montaža nove črpalke pa se izvaja po obratnem vrstnem redu. Vgradili smo tudi frekvenčni regulator, ki omogoča racionalnejše in varnejše obratovanje nove črpalke.
- Zaradi nenormalno dolgih dobavnih rokov (tudi do treh mesecev) smo na zalogo nabavili 2 črpalke za črpanje vode iz vrtin. Na ta način lahko takoj odreagiramo v primeru okvar sedaj vgrajenih črpalok, kar pomeni, da bi bili porabniki brez vode zelo kratek čas.

- Zaradi zakonskih zahtev po zagotavljanju rezervnih vodnih virov smo v črpališču Dol izvedli obsežna sanacijska dela. Očistili smo zajetje, zamenjali sesalne cevi in sesalne koše.
- Za potrebe zagotavljanja komunikacije z vodohranom v Mačkovcu smo izvedli telemetrijsko povezavo med črpališčem Kočarji in VH Mačkovec ter prenos podatkov na centralni nadzorni sistem, ki se nahaja na sedežu družbe.
- V vodohranu Nova Sela smo vgradili analizator klora ter zagotovili prenos podatkov do sedeža družbe.
- Ob kontroli vodotesnosti vodohrana v Lazih pri Predgradu, smo ugotovili netesnost vodne celice. Opravili smo sanacijo stanja z dvakratnim nanosom vodotesnega premaza.
- Zaradi zakonskih zahtev smo na določenih zajetjih pitne vode izvedli zamenjavo desetih starih vodomerov z novimi žigosanimi vodomeri, s katerimi se meri načrpana voda.
- Opravili smo 25 testov tesnosti cevovodov pred njihovo vključitvijo v obratovanje.
- Kot preventivno dejavnost za ohranjanje kvalitete vode smo z visokotlačnim čistilcem oprali vodne celice v šestnajstih vodohranih ter jih po pranju še v celoti dezinficirali.

Opisani posegi so samo del tistega, kar smo izvajali na naši infrastrukturi, je pa vseeno prikazani seznam vlaganj v infrastrukturo dovolj dolg in obsežen ter potrjuje navedbo, da smo spet marsikaj izboljšali na infrastrukturi, kar je tudi prav, ostaja pa odprto vprašanje, če je to dovolj. Če se na določenem odseku pojavlja več okvar ali če je vodovodno omrežje amortizirano oziroma dotrajano, je varno izvedbo oskrbe s pitno vodo mogoče ohranjati zgolj s pravočasnimi zamenjavami starega omrežja. Zato stroka vedno poudarja, da so potrebne redne vsakoletne investicije v izboljšavo in modernizacijo infrastrukture za ohranjanje vodovodne infrastrukture v dobri kondiciji. Ko se enkrat podre sistem ekonomskega gospodarjenja z infrastrukturo, je težko čez noč popraviti zamujeno. V to smo se tudi sami večkrat prepričali. Zato morajo odgovorni subjekti za izvedbo javne oskrbe s pitno vodo, občine, kot lastnice infrastrukture, in upravljavec, kot izvajalec dejavnosti oskrbe s pitno vodo, še naprej vztrajati na usmeritvi družbeno odgovornega in trajnostnega razvoja dejavnosti oskrbe s pitno vodo. Nujno je potrebno slediti stroki in predpisom (zakonodaji) ter s finančnimi vložki prilagajati stanje infrastrukture novim zahtevam (npr. novi evropski direktivi o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, ki je bila sprejeta leta 2020, novi Uredbi o pitni vodi in tudi novemu zakonu o pitni vodi, ki je trenutno v fazi sprejema v Državnemu zboru). Kot je že bilo izpostavljeno, če zapostavimo infrastrukturo

za nekaj časa, je stanje težko sanirati čez noč, ker tudi potrebnih finančnih sredstev ni mogoče zagotoviti čez noč. Ko gre enkrat narobe, se stopnjujejo tudi pritiski na nas, bodisi s strani pristojnih organov, še posebej inšpekcij, bodisi s strani porabnikov, ki zahtevajo svoje pravice, in v teh pogojih je resnično težko delati. Temu lahko pritrdimo tudi z mnogimi lastnimi izkušnjami. Ali si predstavljamo vse možne težave, ki bi jih imeli, če npr. ne bi vztrajali in uspeli realizirati projekta SORIKO? Kako bi porabniki sprejeli 50 ali 100-dnevno omejitev porabe vode za prehrabne namene v mestih Kočevje ali Ribnica in kako bi jim pojasnili ta ukrep? Verjetno bi bilo iskanje izgovorov in rešitev zelo zahtevno in neprijetno za vse nas, vse to pa porabnikov ne bi zadovoljilo. Podobne težave bi se pojavljale pri obvladovanju prevelikega števila okvar (in posledično pogostih prekinitvah dobave vode), količin vodnih izgub itd. Vse to so osnovni razlogi in tudi pravi argumenti za namensko porabo celotne najemnine, obračunane za najem infrastrukture, v obnovo te iste infrastrukture, od katere so sredstva najemnine tudi pridobljena ter na ta način ohranjanje kondicije le-te.

Omeniti moramo tudi problematiko azbestnih cevovodov. Trenutno imamo v obratovanju še cca. 12 km azbestnih cevovodov, ki se nahajajo na več lokacijah. Res je, da ne obstaja nobena relevantna študija, ki bi potrjevala škodljivost teh cevi za izvajanje varne oskrbe s pitno vodo, opazamo pa, da te cevi pri porabnikih niso ravno zaželeni. Tudi NIJZ je pripravil priporočilo za upravljavce vodovodov, kjer je upravljavcem naložil določene naloge glede teh cevovodov. Med drugim nalaga tudi izdelavo terminskega načrta menjave teh cevovodov. To je tudi določen znak, da bi v naslednjih letih lahko azbest cementne cevi postale problematične. Zato bi bilo zelo dobro in tudi s strani javnosti pozitivno sprejeto, da vložimo nekaj naporov in čim prej umaknemo te cevi iz uporabe, vsekakor pa prej, preden nas v to prisili zakonodaja.

3.2 OBNOVA IN VZDRŽEVANJE HIŠNIH PRIKLJUČKOV IN IZDAJA SOGLASIJ

Hišni priključki so ena od ključnih točk vodovodnega sistema, ki so bili vse do leta 2013 zakonsko neupravičeno zanemarjeni. Lahko jih celo imenujemo pomembne kritične točke vodovodnega sistema, in sicer zaradi več razlogov. Kot prvega navajamo številčnost teh priključkov, saj je teh v našem upravljanju cca. 9.300. Za upravljavca, ki svojo dejavnost ne izvaja v eni od dvanajstih mestnih občin, temveč v

DOLŽINE HIŠNIH PRIKLJUČKOV PO OBČINAH IN SISTEMIH ZA LETO 2024

OBČINA	ID VODOVODNEGA SISTEMA	DOLŽINA CEVOVODA (m)
OBČINA KOČEVJE	1092 KOČEVJE - RIBNICA - SOORAŽICA	57.246
	1094 DOL	1.714
	1098 BREZOVICA - VIMOLJ	1.188
	1100 KOPRIVNIK	643
	1108 SPODNE LOG	169
	1111 KMEŽJA LIPA	130
	1101 LAŽE PRI PREDGRADU	384
3021 BILJA	53	
	SKUPAJ	61.584
OBČINA RIBNICA	1092 KOČEVJE - RIBNICA - SOORAŽICA	27.134
	1103 KOT - JURJEVKA - BREŽE	2.490
	1104 FRANČIŠEK	1.133
	SKUPAJ	30.753
OBČINA SOORAŽICA	1092 KOČEVJE - RIBNICA - SOORAŽICA	8.004
	1095 GORA	253
	1103 KOT - JURJEVKA - BREŽE	401
	SKUPAJ	8.658
OBČINA LOŠKI POTOK	1093 LOŠKI POTOK	8.103
	1120 TRAVA - SREDNJA VAS	440
	1500 NOVNI KOT	22
	1903 STARI KOT	379
	SKUPAJ	8.943
OBČINA KOSTEL	1096 KOSTEL - KAPTEL - DELAČ	2.245
	1097 JAKŠIČI PANA	1.184
	1106 VRH - KRKOVO	1.130
	1112 ŽAGA	215
	1909 KUČIJI	350
	SKUPAJ	7.125
OBČINA ČRNOMELJ	1094 DOL	4.641
	SKUPAJ	4.641
	VSE OBČINE SKUPAJ	122.484

po podeželskih občinah, je to veliko število priključkov. Naslednji razlog je povezan z dolžino omrežja teh priključkov, ki je zelo velika in pomembno vpliva na obseg našega dela. V našem upravljanju so samo odseki priključkov od javnega vodovodnega omrežja do merilne točke porabe (vodomera) in samo dolžina teh odsekov priključkov, po sedaj znanih podatkih (vseh priključkov še nimamo vrisanih v katastru, ker nam njihov potek ni znan) znaša 122,4 km, kar je zelo veliko. V času prevzema v upravljanje je bila dolžina teh priključkov še večja, ker so bila merilna mesta praviloma v objektih, sedaj pa jih prestavljamo v zunanje merilne jaške in s tem krajšamo dolžine teh priključkov. Poleg tega je v času intenzivne stanovanjske gradnje zamujala izgradnja javnega vodovodnega omrežja in nekateri hišni priključki so

zaradi tega izredno dolgi, sedaj pa z mnogimi logičnimi posegi na terenu optimiziramo dolžino teh priključkov. Tretji razlog, ki je za zatečeno stanje teh priključkov najpomembnejši, je povezan z zgodovino gospodarjenja s temi priključki.

Do leta 2013 so bili ti priključki brez pravega gospodarja oziroma prave skrbi, čeprav je bilo njihovo lastništvo ves čas nesporno znano. Hišni priključki so sestavni del stanovanjskega (ali drugega) objekta in so v lastništvu lastnika objekta. Meritve porabljene vode so se izvajale v samem objektu, torej na koncu teh priključkov, in vsa morebitna puščanja vode na trasi priključka niso bila izmerjena oziroma evidentirana in niso finančno bremenila lastnika tega priključka. Ker izgube vode na trasi lastnika tega priključka niso prizadevale, le-ta (logično) ni bil preveč zainteresiran za obnovo tega dela svoje lastnine, razen, če mu puščanje vode ni delalo škode na njegovih posesti. Tudi po

preteku življenjske dobe hišnih priključkov lastniki niso ukrepali, bili so pasivni in niso želeli financirati obnove tega dela svoje lastnine (zato na terenu še vedno najdemo priključke iz pocinkanih in celo svinčenih cevi). Izgub, ki so se dogajale na hišnih priključkih, ni bilo možno evidentirati in oceniti in so se dejansko porazdelile na celoten sistem, povzročena škoda pa se je razdelila na vse porabnike. Upravljalci vodovoda smo bili dejansko nemočni, ker namenskih sredstev za kontrolo in obnovo hišnih priključkov nismo imeli (nismo imeli niti pooblastila, da to počnemo), javnih sredstev pa za tovrstne namene nismo smeli porabljati. Upravljaavec je imel še eno težavo: po veljavni zakonodaji mora zagotavljati zdravstveno ustreznost pitne vode na pipi pri porabniku, ne vzdrževani hišni priključki pa so predstavljali veliko tveganje za kvaliteto pitne vode, še posebej v pogojih neurejenega odvajanja odpadne vode. Torej mu je bila odgovornost naložena, pristojnosti pa ni imel, kar je bilo popolnoma nelogično.

Zakaj opisujemo navedene težave? Zato, ker je to potrebno poznati, da bi razumeli določene težave, ki so na terenu še vedno prisotne in se z njimi skorajda dnevno srečujemo (hkrati pa tudi, da bi znali oceniti, kakšne izboljšave in pozitivne premike smo uspeli narediti in kaj nas še čaka). Težave s hišnimi priključki so, po mnogih letih opozarjanja na njih, postale nevzdržne in država je končno leta 2012 sprejela logično rešitev, ki sedaj omogoča lažje delo upravljavcu, porabnikom pa zvišuje standard oskrbe s pitno vodo. S tem, ko so izvajalci oskrbe s pitno vodo dobili v upravljanje še dele hišnih priključkov med javnim omrežjem in vodomernim jaškom oziroma mestom meritve porabljene vode, je zagotovljen strokovni nadzor nad celotno potjo vode od zajetja oziroma meritve zajete vode do meritev porabljene vode. Delo na terenu je

sedaj nekoliko lažje, pristojnosti so znane, lažje je tudi načrtovanje posegov, ni izgube časa v prepričevanju lastnikov priključka, da je obnova let tega potrebna, itd. Upravljanje tega dela vodovodnega omrežja sedaj načeloma poteka nemoteno (razen pri določenih izjemah) in tudi na veliko zadovoljstvo samih porabnikov, saj jim ni potrebno plačevati

intervencijskih posegov v enkratnem znesku, temveč je ta storitev zajeta v ceni omrežnine.

Sedaj delujoči način upravljanja hišnih priključkov je vsekakor eden največjih dosežkov spremenjene zakonodaje na področju urejanja dejavnosti oskrbe s pitno vodo. Naše Občine, ki so poznale problematiko vzdrževanja hišnih priključkov, so to spremembo takoj vnesle v svoje odloke o oskrbi s pitno vodo in s tem upravljavcu omogočile celovito upravljanje na vseh delih sistema za oskrbo s pitno vodo, hkrati pa so v sklopu vzdrževanja hišnih priključkov predvidele tudi selitve merilnih mest iz stanovanjskih hiš v vodomerno jaške, ki se postavijo

zunaj objekta, čim bližje javnem omrežju (s tem tudi zmanjšujemo možnost postavitve nelegalnih ali »črnih« iztočnih mest oziroma krajo vode), kar se je izkazalo kot zelo dobra rešitev iz več razlogov. Zato lahko zaključimo, da danes na terenu upravljanje hišnih priključkov poteka organizirano, strokovno in z nekoliko manj težav, kar pa je

Stanje 2.10.2024

Šifra lokacije	Naziv lokacije	Število vodomero	Detelj	Število vodomero 2	Detelj 2
2	Zunaj - tipski vodomerni jašek	3.974	42,95	5.355	57,88
3	Zunaj - betonski jašek	1.381	14,93		
6	V objektu - jašek	3.401	36,76	3.897	42,12
7	V objektu - niša	495	5,35		
skupaj		9.251	100,00	9.252	100,00

najpomembnejše, nov način dela daje rezultate in ti so vidni. Kot upravljavec smo porabnikom ves čas na voljo, na terenu pa smo vsakodnevno prisotni.

Vsi novi hišni priključki se evidentirajo takoj ob izgradnji, postopoma pa se izdeluje tudi kataster starih hišnih priključkov, kar je zelo zahtevna naloga, ker podatkov iz preteklosti ni in je potrebno vse delati na novo. Ob sprejemu hišnih priključkov v upravljanje, leta 2013, smo ocenjevali, da bomo z njimi dobili v upravljanje cca. 100 km dodatnega vodovodnega omrežja. Ko smo po evidentiranju cca. treh četrtin hišnih priključkov to dolžino presegli, smo to oceno popravili na cca 140 km, danes pa, do sedaj evidentirana dolžina znaša 122,4 km, številka pa ni dokončna, ker zaradi pomanjkanja podatkov, določene trase hišnih priključkov sploh niso znane in posledično tudi niso evidentirane.

Začetek upravljanja hišnih priključkov je bil zelo zahteven in tudi stresen, saj se nam je čez noč obseg infrastrukture, s katero upravljamo, povečal za četrtno, ob dejstvu, da nismo imeli nobene evidence infrastrukture, ki smo jo dobili v upravljanje. Poleg tega je bila ta dodatna infrastruktura, ki smo jo dobili v upravljanje, v zelo slabem stanju. Tudi kadrovsko je bilo zelo težko odgovoriti na dodaten obseg dela. Eden od prvih ukrepov, ki smo jih naredili po prevzemu hišnih priključkov v upravljanje, je bila izdelava analize stanja na terenu in ugotavljanje najbolj kritičnih priključkov, ki so zahtevali takojšnje ukrepanje. V relativno kratkem času smo opravili terenski ogled in kontrolo vseh vodomernih jaškov in vodomero, kjer smo pregledali vodotesnost, higienske razmere, zaščitenost proti zmrzali, dimenzijsko ustreznost ter druge posebnosti teh delov hišnega omrežja. O ugotovitvah smo, če so to razmere na terenu zahtevale, tudi pisno opozarjali porabnike oziroma lastnike teh priključkov.

V kratkem času je bilo opravljeno resnično zelo obsežno delo in rezultat tega dela je bila vzpostavitev baze podatkov s foto posnetki vseh odjemnih mest. Poleg tega smo z narejeno inventuro stanja na terenu in izvedenimi ukrepi že izvedli prvo opazno izboljšavo na tem delu vodovodnega omrežja. Tako smo pomembno vplivali na zmanjšanje posledic, ki jih povzroči zmrzal, znižali smo število izlivov in poskrbeli za boljšo higieno in urejenost vodomernih mest in s tem posledično za boljšo kvaliteto pitne vode ter varnost oskrbe s pitno vodo, kar je najbolj pomembno. Vse te naše prve aktivnosti ob prevzemu hišnih priključkov v upravljanje so bile na terenu dobro sprejete. Z nenehnim opozarjanjem na slab odnos nekaterih porabnikov do lastnih merilnih mest smo želeli (in v največji meri tudi uspeli)

postopoma spremeniti slabe navade porabnikov, kar je edino pravilno in nujno potrebno. Tudi sami smo bili presenečeni, kako so se nekateri posamezniki malomarno obnašali do svojega merilnega mesta in posledično tudi do svojega zdravja. V posameznih primerih so bila merilna mesta dobesedno zalita z gnojvko, kar je nedopustno.

V preteklem letu smo ob celovitih rekonstrukcijah vodovodnega omrežja na različnih koncih občin, kjer izvajamo svojo dejavnost, skupaj obnovili 192 priključkov.

Obnov hišnih priključkov in premestitev merilnih mest v zunanje vodomerne jaške nismo izvajali samo na lokacijah, kjer se je celovito obnavljalo javno vodovodno omrežje, temveč tudi drugod po terenu, kjer imamo težave bodisi zaradi dotrajanosti hišnega priključka bodisi zaradi neprimernih jaškov v notranjosti objekta, kjer smo ovirani pri redni menjavi vodomera. Veliko število prestavitve merilnih mest in obnove hišnih priključkov izvajamo tudi na željo porabnikov, ko ti preurejajo zunanjo okolico svojih objektov ali pa preurejajo prostore v objektih, kjer so prej imeli nameščena merilna mesta. Tako smo v preteklem letu prestavili 82 merilnih mest v zunanje vodomerne jaške. Ugotavljamo, da je v posameznih občinah ali delu občin interes porabnikov za obnovo priključkov večji,

v posameznih pa manjši, nekateri celo zavračajo obnovo priključkov, kar ni logično, ker

vodomerno mesto znotraj objekta prinaša kar nekaj tveganj (poplave). Glede tega nas v bodoče čaka še nekaj dela, ki ga bomo morali uskladiti s pristojnimi občinskimi službami.

Poleg tehničnih težav pri obnovi priključkov nam težave povzroča tudi neenakomerna letna potreba po obnovi le-teh in posledično temu neenakomeren letni strošek teh obnov. Zato se nam pojavi problem z zagotavljanjem potrebnih finančnih sredstev za tovrstna dela, ker s prevelikimi potrebami presegamo zagotovljena finančna sredstva. Največ priključkov se obnovi ob celovitih obnovah omrežja, ki se na terenu izvajajo, obseg teh obnov oziroma njihovo dinamiko izvajanja pa tudi občine težko načrtujejo. Veljavna Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja omogoča vsakoletno spremembo cene omrežnine oziroma njeno prilagajanje tekočim potrebam, v praksi pa je to težko izvedljivo zaradi več razlogov, predvsem pa zaradi prej navedenega pomanjkanja pravočasnih podatkov o dinamiki in obsegu izvajanja del na obnovi vodovodnega omrežja.

Ko navajamo podatke o novem načinu gospodarjenja s hišnimi priključki ter mnogimi narejenimi izboljšavami stanja le-teh, je potrebno še posebej poudariti dejstvo, da pri novih odjemalcih že v fazi priprave izgradnje stanovanjskega ali poslovnega objekta poskrbimo, da se zagotovi meritev porabljene vode zunaj objekta, v tipskem vodomernem jašku ali pa v jašku, ki ga porabnik izdelava sam (teh je zanemarljivo malo). S tem se je poskrbelo, da se na terenu ne odpirajo novi problemi, sami pa se fokusiramo samo na odpravo starih bremen. Če naredimo skupno rekapitulacijo v preteklem letu postavljenih zunanjih merilnih jaškov, je bilo teh skupaj (novogradnje, obnove in premestitve) 215, od tega 51 jaškov za nove odjemalce. Največ je bilo vgrajenih enojnih jaškov, in sicer 206, ter 9 dvojnih. Ob vsem naštetem smo v preteklem letu popravili tudi 146 okvar, ki so se pojavile na hišnih priključkih. Večina okvar je bila na priključni cevi in na cestnem ventilu, predvsem zaradi dotrajanosti materialov. Poleg tega smo v preteklem letu na hišnih priključkih izvedli tudi 102 plačljivi intervenciji. V glavnem so bile to poškodbe na priključni cevi, izredne zamenjave vodomerovalov zaradi zmrzali ter razne manjše usluge, ki ne sodijo v obseg vzdrževanja hišnih priključkov.

Hydrovod d.o.o. ima poleg drugih zadolžitev tudi javno pooblastilo za izdajo projektnih pogojev in mnenj v skladu s predpisi s področja urejanja prostora in graditve objektov na območju občin, v katerih opravlja gospodarsko službo oskrbe s pitno vodo.

Služba za izdajanje prej omenjenih dokumentov je v letu 2024, na zahtevo različnih investitorjev, izdala 58 projektnih pogojev (v letu 2023 je teh bilo 40) in 121 soglasij (v letu prej 108). Poleg tega smo podpisali tudi 26 pogodb o priključitvi na javni vodovod.

Prikaz opravljenih del iz naslova vzdrževanje hišnih priključkov

Občina	Število okvar na HP	Število premestitev merilnih mest	Število obnovljenih HP	Število novih hišnih priključkov	Skupno število vgrajenih jaškov	
					enojni	dvojni
Občina Kočevje	72	47	88	25	108	6
Občina Loški Potok	15	6	34	3	16	0
Občina Ribnica	35	18	57	16	62	3
Občina Kostel	9	8	3	0	7	0
Občina Sodražica	11	3	9	4	10	0
Občina Črnomelj	4	0	1	3	3	0
SKUPAJ	146	82	192	51	206	9

Navedeno število okvar na hišnih priključkih je večje kot v letu prej, ni pa (pre)veliko glede na skupno število priključkov. Kot je bilo že navedeno, je na področju tega dela vodovodnega omrežja narejen viden pozitiven premik, kot rezultat desetletja organiziranega oziroma

urejenega upravljanja s hišnimi priključki. Od leta 2013 do danes je bilo veliko priključkov, ki so bili res v slabem stanju, že obnovljenih ter veliko vodomeroev prestavljenih iz objektov v zunanje vodomerno jaške. Brez tega pozitivnega premika in izboljšav bi bilo stanje na terenu težko obvladljivo, na posameznih lokacijah celo kritično, pojavljale bi se težave s kakovostjo vode na pipah porabnikov, količine izgubljene vode pa bi bile dosti večje oziroma bi te imele zaskrbljujoč trend

rasti. Na zastavljeni poti upravljanja s hišnimi priključki je potrebno nadaljevati, ker so na tem delu vodovodnega omrežja še vedno vodne izgube, ki vplivajo na vodno bilanco. Na hišnih priključkih, ki jih saniramo, najdemo tudi primere nedovoljenega odvzema vode, ki ga po prestavitvi merilnega mesta v zunanji vodomerni jašek odpravimo (upamo, da ne zgolj začasno). Jasno je, da čez noč ni mogoče izvesti sanacije celotnega zanemarjenega dela vodovodnega omrežja, kar so hišni priključki dejansko bili. Ob prevzemu tega dela infrastrukture v upravljanje smo si določili 30-letno obdobje, kar približno ustreza amortizacijski dobi posameznega hišnega priključka, v katerem bomo v celoti sanirali stanje na terenu. Če bo vse teklo kot do sedaj, bomo ta cilj tudi uresničili. Potrebno je samo vztrajati na načrtani poti ter nadaljevati s prakso, da se pri vsaki večji obnovi vodovodnega omrežja hkrati poskrbi tudi za celovito obnovo (starih) hišnih priključkov na tem delu omrežja, ob tem pa nikakor ne zanemariti potrebe po obnovi ostalih kritičnih priključkov, ne glede na to, kje se nahajajo. Včasih res ne gre lahko, ker se na terenu srečujemo s celo vrsto ovir in je zelo težko obnoviti traso vodovodnega priključka, še težje pa poiskati prostor za umestitev vodomernega jaška.

3.3 KOHEZIJSKA PROJEKTA – SORIKO IN SUHOKRANJSKI VODOVOD

V minulem desetletju smo redno poročali o pripravi, stanju in obsegu izvajanja obeh kohezijskih projektov na našem območju, tako o projektu Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje (krajše: SORIKO) kot tudi o Suhokranjskem vodovodu (za tisti del, ki se izvaja v občini Kočevje). To se nam je zdelo zelo pomembno, ker sta bila to dva izjemno velika in pomembna projekta, tudi z državnega stališča. To je še posebej veljalo za projekt SORIKO. Finančna perspektiva 2014 – 2020, v sklopu katere sta bila sofinancirana tudi omenjena naša dva kohezijska projekta, je zaključena, kar pomeni, da je zaključena tudi gradnja naših projektov. Zadnja dela so bila izvedena v letu 2022, ko je bil zgrajen še nov vodohran v Gotenici ter izvedena obnova vodovoda v Zamostcu. V lanskem letu je bilo na pristojno ministrstvo oddano še končno poročilo. V pripravo tega je bilo vloženega zelo veliko dela, predvsem s strani Nevenke Drobnič, ki je na Občini Kočevje skrbela za ta projekt. Potrebno je bilo izdelati poročilo o spremljanju rezultatov in učinkov ter ponovni izračun finančne vrzeli. Sami smo bili ves čas vpeti v načrtovanje in izvedbo tega projekta ter tudi izdelavo teh poročil in tudi sami smo čutili veliko olajšanje, ker je ta zelo zahteven projekt, ki smo ga začeli pripravljati leta 2006, končno uspešno zaključen. Res je vse skupaj trajalo zelo dolgo, prehojena je bila dolga in zahtevna pot, so pa doseženi rezultati tako veliki, da smo lahko ponosni na njih, tako vse tri občine, ki so bile partnerice v projektu, kot tudi mi na Hydrovodu. Glede na sedanjo prakso dodeljevanja evropskih sredstev, se nikoli več ne bo ponovila priložnost, ki smo jo mi znali in zmogli izkoristiti. Izgradili smo veliko nujno potrebne vodovodne infrastrukture ob skoraj 90% sofinanciranju z nepovratnimi sredstvi, kar je izjemen rezultat. Če bi nam na terenu nekateri bolj sledili, bi lahko izvedli še večji obseg del.

Naj še enkrat ponovimo pozitivne dosežke obeh kohezijskih projektov:

- Zgrajeni so osnovni transportni cevovodi, ki dejansko predstavljajo hrbtenico delovanja našega vodovodnega sistema. Ti cevovodi so v veliki meri nadomestili stare, nezanesljive in že amortizirane azbestne cevi, o katerih imajo mnogi različne pomisleke.
- Zgrajene so tri nove vodarne, ki skrbijo za primerno pripravo vode na zajetju. S tem se je varnost oskrbe s pitno vodo bistveno povečala za vse porabnike. Če vodarn ne bi imeli, bi bili porabniki več dni na leto deležni ukrepa obveznega prekuhavanja vode za prehranske namene.
- Na novozgrajeno omrežje so priklopljeni mnogi obstoječi porabniki in tudi novi porabniki, ki do sedaj niso imeli primerno urejene oskrbe s pitno vodo oziroma niso bili del sistema javne oskrbe s pitno vodo.
- Stopnja sofinanciranja gradnje z nepovratnimi sredstvi je bila zelo visoka, znašala je 87,4 %, kar je izredno visok procent sofinanciranja. Za primerjavo: sofinanciranje gradnje vodovodov, ki se izvaja iz sredstev za okrevanje in odpornost, je zgolj polovično (50%). To v primeru projekta SORIKO pomeni razliko skoraj 10.000.000 €. Teh sredstev Občine Kočevje, Ribnica in Sodražica same ne bi zbrale.
- Projekt je bil realiziran v okviru predvidenih sredstev, kar je danes redkost.

- Zaradi obeh kohezijskih projektov se je tudi močno povišala vrednost vodovodne infrastrukture, ki jo imajo v svoji lasti Občine Kočevje, Ribnica in Sodražica. Iz naslova višje vrednosti infrastrukture prejemajo te tri občine na letnem nivoju približno 500.000 € dodatne najemnine.

Vsa zgrajena infrastruktura je že nekaj časa v funkciji in uspešno deluje. So nekatere težave, ki jih rešujemo oziroma jih moramo rešiti. Predvsem imamo v mislih težave, povezane z odvajanjem odpadnih voda iz vodarn Slovenska vas in Blate v času povišane motnosti surove vode (preseganje parametrov Fe in Al, ki so predpisani v izdanem OVD-ju), kar je delno rezultat napake izvajalcev del, delno pa tudi neživiljenjske okoljske zakonodaje. Ne glede na vzroke je dejstvo, da smo mi, kot upravljavec, dobili v upravljanje tri vodarne, ki ne delujejo optimalno in se moramo sedaj zagovarjati pred inšpekcijskimi službami in njihovimi odločbami. Zaradi tega smo najbolj zainteresirani, da se stanje dokončno sanira, verjamemo pa tudi, da imajo isti cilj tudi lastnice teh vodarn. Sedaj je jasno, da bo potrebno zagotoviti izvajanje dodatne obdelave odpadne vode, za kar pa bo potrebno vložiti še nekaj finančnih sredstev.

3.4 DRUGI Poudarki POSLOVANJA

V poročilu smo že večkrat omenili, da je naša osnovna naloga izvajanje varne in zanesljive oskrbe s pitno vodo vseh naših porabnikov. Za to nalogo smo tudi namensko ustanovljeni, zdaj že davnega leta 1959. Zato vse, kar počnemo pri našem delu, je in mora biti podrejeno tej nalogi oziroma cilju. V teh več kot 65-ih letih delovanja smo videli in doživeli marsikaj, predvsem pa smo si nabrali veliko izkušenj, ki se prenašajo iz generacije v generacijo naših delavcev. Tako vemo, kako se infrastruktura obnaša, kako se mora z njo ravnati, kje lahko pričakujemo naslednje težave, kaj je potrebno še narediti. Se pa vedno lahko zgodijo kakšna presenečenja, kar je razumljivo.

Voda se v vodovodnih ceveh nahaja pod tlakom, ki omogoča dotok vode do porabnikov in zagotavljanje primerne standarda vodooskrbe. Padec tlaka v omrežju je povezan z okvarami oziroma vodnimi zgubami. Vsak večji padec tlaka lahko ogrozi normalno oskrbo s pitno vodo oziroma zniža standard te oskrbe. Ker je vodovod sestavljen iz nešteto spojev, je vsak spoj potencialni vir vodnih izgub in posledično padca tlaka. Zato je zagotavljanje nemotenega obratovanja vodovoda izredno zahtevno. Zelo pomembno je pravočasno odkrivanje okvar, kar ni enostavno, in njihova odprava oziroma je zelo pomembna nenehna skrb za zmanjševanje vodnih izgub, na kar še posebej opozarja veljavni državni operativni program oskrbe s pitno vodo. Izkušnje nam govorijo, da največje učinke na tem področju dosežemo s pravočasnimi obnovami starega in dotrajanega vodovodnega omrežja. Poleg tega je potrebno izvajati stalni nadzor vodovodnega omrežja in redne terenske kontrole. Na vse to pa smo v tem poročilu že večkrat opozorili.

Sami se z zmanjševanjem vodnih izgub v okviru finančnih zmožnosti sistematično ukvarjamo že vrsto let in evidentiramo dokaj dobre rezultate, ki smo jih že predstavili. Imamo usposobljene sodelavce, ki z ustrežno opremo uspešno iščejo okvare, ki jih sproti tudi odpravljamo. Gre za zelo zahtevno delo, ki se začne z dobro pripravo na sedežu družbe in

nadaljuje s stalno terensko prisotnostjo. Potrebno pa je izpostaviti, da vodne izgube ne nastajajo zgolj pri okvarah na javnem vodovodnem omrežju, temveč tudi drugod: na hišnih priključkih, pri nenatančnosti meritev ali okvarah vodomero, pri črnem odvzemu, pri nedovoljenih odvzemih vode na hidrantnem omrežju (žal nam tudi del gasilskih društev ne sporoča odvzemov vode iz hidrantov), ipd.

Za izboljšavo stanja in pridobivanja realnih količin izgubljene vode zahteva vsak od teh vzrokov poseben pristop in posebne priprave. Potrebni so tudi finančni vložki, ki pa se, dolgoročno gledano, povrnejo, saj vodne izgube predstavljajo strošek, ki ga imamo z dodatnim črpanjem in pripravo pitne vode, plačilom vodnih povračil (taksa državi, ki se plačuje od načrpane in ne od prodane vode). Sami že nekaj časa delamo na formiranju manjših zaokroženih celot, kjer merimo porabljeno vodo in z analizo pridobljenih podatkov poskušamo lažje detektirati mesta puščanja vode iz omrežja. To je realno največ, kar lahko z razpoložljivimi sredstvi in razpoložljivimi kadri naredimo. Mnogim komunalam občine iz sredstev najemnin sofinancirajo postavitev terenskih meritev in izvedbo strokovnih nalog (izdelavo hidravličnih modelov), ki so v funkciji zmanjševanja vodnih izgub. Prej ali slej bomo temu morali pristopiti tudi mi, ker nas bo v to prisilila zakonodaja.

Pri spremljanju vodnih izgub po posameznih vodovodnih sistemih, s katerimi izvajamo oskrbo s pitno vodo naših porabnikov, opazamo razlike pri višini le-teh, ki so v največji meri odvisne od stanja in kvalitete omrežja posameznega vodovodnega sistema. Tako imajo nekateri vodovodni sistemi sorazmerno nizke vodne izgube, pri nekaterih pa meritve kažejo, da izgube znašajo tudi čez 30% oziroma čez dopustno raven. Je pa potrebno pojasniti, da sami procenti ne dajo prave slike vodnih izgub, ker se v primeru manjše porabe na določenem vodovodnem sistemu ta procentualno povečuje, kljub njenemu realnemu (številčnemu) zniževanju. Bolj realno sliko bi dal prikaz vodnih izgub na kilometer omrežja. Žal pa bomo zakonodajo morali izvajati, v nasprotnem primeru nas bodo v to prisilile inšpekcijske odločbe.

»Pripomoček« za zalivanje vrtov

Pri izvedbi vseh potrebnih monitoringov velja opozoriti občine na obveznosti, ki jih le-te imajo iz naslova izdanih vodnih dovoljenj (vgradnja vseh potrebnih merilcev, vodenje monitoringa, poročanje na ARSO, obnova teh vodnih dovoljenj). Država oziroma Direkcija za vode (prej ARSO) vodnih dovoljenj ne izdaja upravljavcu temveč občinam, ki so lastnice infrastrukture. Vodna dovoljenja prinašajo tudi obveznosti, ki jih je potrebno tekoče izvrševati. Na to opozarjamo v vsakem poročilu. Ker se zavedamo, da občine nimajo primernih kadrov, sami poskušamo narediti največ, kar se da, da ne prihaja do kršitev pogojev iz vodnih dovoljenj in da se vodna dovoljenja pravočasno obnavljajo oziroma podaljšujejo. Vodnih dovoljenj, ki jih še ni, pa ne moremo pridobiti brez angažiranja občin.

Sami smo občinam pri urejanju problematike vodnih dovoljenj prihranili velika finančna sredstva. V prvih izdanih vodnih dovoljenjih je ARSO na mnogih vrtinah zahteval tudi izgradnjo vrtin za monitoring. Danes teh obveznosti v vodnih dovoljenjih ni več, ker smo uspeli prepričati odločevalne, da te zahteve niso smiselne. Zgolj za informacijo naj navedemo strošek izdelave samo ene povprečne vrtine, globine 150 m. Strošek zgolj fizične izdelave takšne vrtine znaša cca. 30.000 EUR. Če je takšnih vrtin potrebno narediti 10 ali 15, je jasno, kakšen je to strošek.

Posebno težavo nam povzročajo starejše vrtine, ki so praviloma nezacevljene oziroma premajhnega profila, da se v njih poleg črpalk umestijo tudi vsi senzori oziroma merilniki, ki so potrebni, da se zadovoljijo zahteve, ki jih država ob izdaji vodnih dovoljenj postavlja občinam. V teh primerih izpolnitev vseh obveznosti ni mogoča brez celovite sanacije teh vrtin. Torej je potrebno poiskati pravo tehnično rešitev in zagotoviti potrebna finančna sredstva. Inšpekcijske službe, ki na terenu preverjajo izpolnitev zahtev iz vodnih dovoljenj, so vse bolj aktivne in zahtevajo svoje. V lanskem letu smo po naročilu Občine Loški Potok izpolnili njihove zahteve, ki so se nanašale na ureditev stanja na zajetju Močile v Loškem Potoku. V letošnjem letu bodo mogoče obiskali kakšno drugo občino in preverili, kako so zadeve urejene pri njih. Vedno je težje reševati težave v časovni stiski in zato sami zagovarjamo pravočasno izpolnitev vseh svojih zahtev. Po izjavah kolegov iz drugih komunal so še posebej pozorni pri meritvah odvzete vode, ker je to prihodek državnega proračuna. Jasno je, da upravljavec nima o čem poročati, če merilne naprave niso vgrajene. Zato je nujno, da se občine, ki so zavezanke pri izdanih vodnih dovoljenjih, zavedajo svojih obvez in odgovornosti, ki jih imajo iz naslova izdanih vodnih dovoljenj, ter da aktivno sodelujejo z upravljavcem pri reševanju zahtev in tudi težav, ki jih prinašajo izdana vodna dovoljenja.

V letu 2024, ki je bilo prestopno leto, smo evidentirali za skoraj 30.000 m³ večjo porabo vode kot leto prej, kar nam je prineslo tudi višji prihodek in pozitiven vpliv na naše poslovanje. Skupna porabljena količina vode je znašala 1,754 MIO m³. Sami smo tega zelo veseli, še posebej, ker smo v letih 2022 in 2023 imeli dokaj velik padec prodaje vode kljub dejstvu, da smo pridobivali nove porabnike. Žal na porabo vode ne moremo vplivati. Mi porabnikom v omrežju zagotovimo dovolj velike količine vode, oni pa jo porabijo skladno z njihovimi potrebami. Porabljeno vodo zaračunavamo v višini dejanske porabe, ki se evidentira na merilnem mestu (vodomeru) posameznega porabnika. Skoraj vsi naši porabniki imajo vgrajene vodomere, pavšalnih porabnikov je zelo malo (na dan 31. 12. 2024 smo imeli samo še dva).

Pri mnogih porabnikih je moč opaziti vse bolj racionalno porabo pitne vode, kar je posledica vse večje osveščenosti in to je potrebno pozdraviti, kljub finančnemu izpadu, ki nam ga prinaša. Žal pa nižanje porabe vode opažamo tudi na podeželju in ta ni rezultat racionalne porabe vode, temveč rezultat praznjenja naših vasi, ki se kaže v vse večjem številu praznih, zaprtih hiš oziroma manjšem številu prebivalstva. To pa ni dober podatek, ne za naše občine in tudi ne za državo. Upravljavec ima zaradi tega lahko dodatne težave, ker je posledica nižje prodaje vode tudi manjša izmenjava vode v omrežju, kar lahko vpliva na kvaliteto vode na pipah porabnikov.

Prodana voda predstavlja naš največji prihodek v poslovanju. Stabilna poraba vode nam omogoča lažje delo, ker lažje načrtujemo naše poslovanje in naše aktivnosti. Višja poraba prinaša lažjo realizacijo določenih ciljev, nižja pa nam ustvarja pritisk na ceno vode oziroma nam podira izdelano kalkulacijo cene m³ pitne vode, kar je razumljivo, ker se z nižjo porabo vode hkrati ne zmanjšuje količina vodovodne infrastrukture, ker je to nemogoče. Znano je, da so strošek infrastrukture ter skrb za njeno delovanje glavni stroški pri oskrbi s pitno vodo, največji del teh stroškov pa ni odvisen od porabe vode (spremenljivi stroški so skoraj zanemarljivi). To pomeni, da se z vsakoletnimi vlaganji v infrastrukturo (rekonstrukcije, modernizacija, novi odseki vodovoda za priključitev novih porabnikov, itd.) skupna vrednost infrastrukture, ki ima pomemben vpliv na ceno storitve, povečuje, hkrati pa se večajo tudi stroški obratovanja. Tudi število objektov, ki so v funkciji izvajanja oskrbe s pitno vodo, vsa potrebna oprema za obratovanje, število vzorčenj, stroški dela itd., se ne zmanjšuje, ker je zakonske in druge obveznosti potrebno izvrševati. Zato fiksni stroški ostajajo enaki ali se celo povečajo. Prihaja zgolj do nekoliko nižje porabe elektrike na črpališčih, kar je variabilni strošek (in sicer pod pogojem, da se zaradi starosti omrežja ne povečajo vodne izgube in se ne spremeni cena elektrike, kot je bil to primer v zadnjih nekaj letih, ko se je občutno podražila). Zato padec prodaje vode neizbežno vodi k podražitvi le-te, ker se povečuje strošek na enoto izdelka (m³ pitne vode). Torej je logično, da je nižanje porabe vode ekonomsko nezaželeno, posledično pa lahko spodbujanje porabnikov k nižji porabi vode, ob pogoju, da je pitne vode dovolj, le-tem prinese višje cene.

Vemo, da je naša naloga opozarjati širšo javnost, da je voda strateška surovina, da podnebne spremembe vplivajo na razpoložljive količine pitne vode in je nujno potrebno odgovorno ravnati z njenimi zalogami. O tem naši porabniki veliko informacij pridobijo tudi iz različnih medijev. Žal pa se ob tem nič ne pove o ekonomskih posledicah zmanjševanja porabe vode za upravljavce vodovodov. Ekonomija poslovanja je pri tem neizprosna: nižji prihodki, ob enakih stroških in enakem standardu izvajanja dejavnosti, nujno prinašajo višanje cen na enoto (to ceno še dodatno viša država z mnogimi zahtevami, ki niso nujno potrebne). Vodovodno omrežje je zgrajeno in ga ni mogoče spreminjati. Gradilo se je vrsto let in spremembe čez noč niso mogoče. Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja smo imeli z dosti krajšim omrežjem, manjšo pokritostjo z mrežo javne oskrbe s pitno vodo in manjšim številom porabnikov porabo vode večjo kot 2,6 MIO m³, kar je veliko višja poraba, kot jo imamo danes. Lahko si samo predstavljamo pozitiven učinek te porabe na današnjo kalkulacijo cene vode (to je cca. 950.000 m³ vode oziroma cca. 1.000.000 € dodatnih prihodkov).

Za javni vodovod se je v 2023 načrpal 183 milijonov m³ vode ali za 2,0 % več kot leto prej.

Gospodinjstva so porabila 82 milijonov m³ vode iz javnega vodovoda oz. za 4,2 % manj kot leto prej, poslovni subjekti pa 42,8 milijona m³ vode oz. za 13,0 % več.

Za namene, za katere se voda ne obračunava (npr. iz hidrantov, za gašenje požarov oz. za čiščenje cest), je bilo na letni ravni porabljenih 4,6 milijona m³ vode oz. nekoliko več kot v letu pred tem (za 4,7 % več). V omrežju se je izgubilo 53,7 milijona m³ vode oz. za 4,3 % več, kar je posledica slabo vzdrževanih omrežij.

Celotno vodovodno omrežje je bilo dolgo 44.779 km. Ob koncu leta 2023 je bilo nanj priključenih 573.695 priključkov oz. na letni ravni za 7,2 % več.

Vir: Statistični urad RS

Poraba vode ima povezavo tudi s kvaliteto le-te. Višja poraba vode hkrati pomeni tudi večjo oziroma hitrejšo izmenjavo vode v omrežju, kar je s stališča varnega obratovanja in kvalitete

vode na pipah porabnikov zelo dobrodošlo. Torej, morebitna višja poraba vode nima samo pozitivnega vpliva na ekonomiko poslovanja, temveč prinaša pozitiven učinek tudi porabnikom. Seveda velja tudi nasprotno: preveliko zmanjševanje porabe vode lahko prinese poleg ekonomskih posledic tudi premajhno izmenjavo vode v cevovodih in tveganja glede kvalitete vode (pojav postane vode kot posledica predolgega zadrževanja vode v omrežju, kar vpliva na njen okus in kakovost). Če voda ostane v sistemu predolgo, lahko začnejo nastajati neprijetni vonji, okus ali celo zdravju škodljive snovi (npr. bakterije ali bakterijski biofilmi). To je še posebej problematično v vročih mesecih, ko visoke temperature pospešujejo rast mikroorganizmov. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) svetuje, da se za ohranjanje kakovosti pitne vode v distribucijskih omrežjih zagotovi dovolj visoka hitrost pretoka in redna zamenjava vode. WHO natančno ne določi konkretnega števila ur, vsekakor pa se mora ta izmenjava zgoditi v treh do petih dneh.

Zaradi tega mnogi pozivi k racionalni porabi vode ter uporabi deževnice za sanitarne in druge potrebe niso vedno smiselni in dobri za porabnika, ker prinašajo tudi negativne posledice. Izgradnja vodovodnega omrežja ni poceni in sedaj zgrajeno omrežje je nemogoče spreminjati čez noč. Slovenija je kljub vsemu po količinah padavin dokaj bogata država in je gradnja dveh sistemov oskrbe s pitno vodo resnično ekonomsko vprašljiva. Poleg tega tudi poraba vode na prebivalca v Sloveniji ni visoka in se glede na povprečje v Evropi nahajamo v spodnji polovici evropskih držav. Na prebivalca ta znaša v povprečju 42 kubičnih metrov vode na leto oziroma približno 117 litrov na dan. Po podatkih Eurostata pa je bilo v državah EU-ja v povprečju v letu 2008 oz. 2009 v gospodinjstvih porabljenih 70 kubičnih metrov vode na prebivalca (letno) oziroma 192 litrov na dan (največ na Irskem – 141 m³ pitne vode na leto). Razlika je očitna.

Glede na že navedeno dejstvo, da v letu 2024 nismo imeli nobenih omejitev pri zagotavljanju redne oskrbe s pitno vodo oziroma pri zagotavljanju potrebnih količin pitne vode našim porabnikom ter dejstvu, da kakšnih omembe vrednih izpadov pri redni oskrbi s pitno vodo ni bilo, z zadovoljstvom ugotavljamo:

Hydrovod je v letu 2024 vsem našim porabnikom, tako gospodinjstvom kot tudi gospodarstvu in javnim službam tekom celega leta zagotovil zanesljivo in količinsko zadostno ponudbo pitne vode.

Za izvajalca oskrbe s pitno vodo je ta ugotovitev potrditev o dobro opravljenem delu in hkrati ocena uspešnosti njegovega dela. Prav je, da se to poudari, ker je to hkrati spodbuda za vse zaposlene za nadaljnje uspešno delo. Za takšen dosežek je potrebno vsakdanje prizadevanje vseh zaposlenih, tudi takrat, ko ne gre vse po načrtih, kar v naši dejavnosti ni nič nenavadnega.

Veseli smo tudi rezultatov kontrol kvalitete pitne vode na pipah naših porabnikov, ki so se izvajale v minulem letu, in poročila zunanjega sodelavca za kvaliteto vode, Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano, Enote za živila in predmete splošne rabe Novo mesto

(nekdanji Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto), ki sodeluje pri izvajanju notranjega monitoringa kakovosti pitne vode. V preteklosti smo vedno imeli nekaj vodovodnih sistemov, ki so bili ocenjeni kot zdravstveno neustrezni, kar ob kraških zajetjih ni nič nenavadnega. Sedaj imamo že nekaj let vse sisteme ocenjene kot zdravstveno ustrezne. Tudi ta dosežek je rezultat dobrega dela vseh zaposlenih na Hydrovodu, definitivno pa to dobro delo ne bi bilo tako prepoznano, če se ne bi zgodile mnoge tehnične izboljšave, ki so bile nujno potrebne za izvajanje varne oskrbe s pitno vodo (npr. izgradnja treh novih vodarn s pripravo vode po sistemu ultrafiltracije). Nacionalni laboratorij je v svojem poročilu zapisal tudi določene predloge in usmeritve za izboljšavo stanja v naslednjih letih, ki bi jim morali slediti, če želimo, da se ta pozitiven trend nadaljuje.

Doseženi rezultati in stanje oskrbe s pitno vodo ne bi bili mogoči brez dobrega in doslednega izvajanja mnogih preventivnih aktivnosti, ki se dnevno izvajajo in jim pri organizaciji dela posvečamo posebno pozornost. Seznam teh preventivnih aktivnosti nenehno spremljamo, analiziramo in dopolnjujemo z izkušnjami s terena. Želimo si čim manj nenadnih izpadov pri

oskrbi s pitno vodo, ker dobro vemo, da so porabniki na njih zelo občutljivi, nam pa tudi povzročajo težave.

Preventivni pregledi in kontrole na terenu so se redno izvajale tekom celotnega leta 2024, še posebej pa smo aktivnosti, enako kot v prejšnjih letih, okrepiли v poletnem obdobju, ko je poraba največja, ko se izdatnost določenih zajetij zaradi sušnih obdobj zmanjša in ko so gradbene in druge dejavnosti na terenu v največjem obsegu. Poletni čas praviloma prinaša tudi večje število okvar na omrežju in zato moramo biti takrat zelo hitri in odzivni, izvajati moramo stalne preventivne preglede stanja celotnega vodovodnega omrežja in objektov, da lahko pravočasno identificiramo morebitne okvare, ki bi nam lahko ogrozile stabilno delovanje naših vodooskrbnih sistemov. Aktivnosti so potekale tako na daljavo, s kontrolo

podatkov, ki jih s terena dobimo v naše računalnike, ter vizualno na terenu, z rednimi obhodi in kontrolo merilnih instrumentov v objektih in na omrežju kot tudi z uporabo posebne opreme za iskanje okvar.

Nekateri okvare vidijo samo kot ekonomsko škodo, za nas pa okvare predstavljajo tudi veliko tveganje za varno izvajanje oskrbe s pitno vodo, ker povzročajo nepričakovane motnje v redni oskrbi porabnikov in ogrožajo zdravstveno ustreznost pitne vode. Okvare so včasih težko obvladljive, še posebej, če se zgodijo na težko dostopnem terenu, kjer tudi uporaba

mehanizacije ni mogoča. Zato zahtevajo posebno pripravljenost zaposlenih, tudi za istočasno intervencijo na več lokacijah. Odprave okvar pomenijo tudi pomembno tveganje s stališča varstva pri delu in zato temu tekom celega leta posvečamo posebno pozornost, prinašajo pa tudi finančne posledice, ki se kažejo tako v stalni pripravljenosti ekip za odpravo okvar, kot tudi pri stalni zalogi določene količine materiala in opreme v skladišču, ki ga potrebujemo za odpravo teh okvar. Pri odpravah okvar je želja in cilj vseh upravljavcev vodovodov isti in je

povezan s čim prejšnjo odpravo teh okvar ter normalizacijo oskrbe s pitno vodo.

Okvaram se ni moč izogniti, ker je takšna narava vodovodnega sistema. Pojavljajo se podnevi in ponoči, v delovnem času in izven njega, ob vikendih in ob praznikih, praviloma pa vedno takrat, ko jih ne pričakuješ. Lahko jih ločimo samo po tem, ali so velike in zahtevajo takojšnje ukrepanje, ali pa so nekoliko manjše in nam omogočajo nekoliko daljši čas za reakcijo. V vsakem primeru je okvaro potrebno odpraviti, ker povzročata škodo in tveganje pri izvedbi varne oskrbe s pitno vodo.

Okvare se pogosteje pojavljajo na starejših vodovodnih odsekih, kar pa nikakor ne pomeni, da se ne zgodijo tudi na nekoliko mlajših vodovodih (npr. zaradi napake pri materialu ali pa napak pri izvedbi del). V lanskem letu smo izvedli 85 intervencijskih popravil na javnem vodovodnem omrežju (manjše in večje okvare, ki so povzročale motnje in vodne izgube ter ogrožale varnost oskrbe s pitno vodo).

Žal se v zadnjih letih vse več okvar pojavlja tudi kot posledica nedovoljenih ali pa neodgovornih posegov tretjih oseb na vodovodih. Te okvare se lahko zgodijo takoj, ob fizičnih posegih teh oseb na terenu (s tem povzročijo poškodbe naših cevi, saj se predhodno ne pozanimajo za

lokacije le-teh ali pa ne upoštevajo postavljene zakoličbe), ali pa kasneje, kot posledica opravljanja teh del. Poškodbe, ki se zgodijo ob izvedbi raznih gradbenih del v bližini vodovodnega omrežja ali na trasi vodovoda, kot npr. ob izgradnji kanalizacijskega omrežja, ob polaganju telefonskega omrežja, ob polaganju internetnega omrežja, itd., je potrebno takoj intervencijsko odpraviti, kar pomeni, da moramo pustiti naše delo, ki ga po planu izvajamo, in hiteti na mesto okvare. To dostikrat ni enostavno, ker so naši kadrovske resursi omejeni, še posebej v poletnem času.

Najbolj nas žalostijo primeri, ko takšni izvajalci pretrgajo našo cev kljub dejstvu, da smo jo z zakoličbo jasno označili. Tukaj se pokaže ves ignorantski odnos neodgovornih izvajalcev del do tuje lastnine, v tem primeru do naše infrastrukture, ter do varovanja zdravja naših porabnikov. Še posebej boli, ko nam ti izvajalci direktno povedo, da jim je ceneje plačati strošek popravila okvare, kot izvajati dela z upočasnjem tempom, saj bi ob izvajanju del, ko se približaj vodovodni infrastrukturi, potrebno del izkopa izvajati upočasnjeno ter delno tudi z ročnim izkopom, delavcev z lopato pa »moderne« izvajalci izkopov nimajo, ker to za njih ni racionalno in ogroža njihovo konkurenčnost. Torej jih zanima samo njihov interes in posledično zaslužek, tuja lastnina in tveganje zdravja porabnikov pa ni njihova skrb. Poleg tega enkrat pretrgana cev in sanirana z različnimi spojkami ni nikoli enakovredna prvotni cevi. Tukaj bi tudi občine, ki dajejo soglasja za izvedbo mnogih del na njihovih površinah ali jih celo naročajo, morale narediti nekaj več, da se prepreči ta nerazumna praksa.

Še posebno veliko težavo pri vzdrževanju omrežja v bodočnosti predstavljajo izvajalci telekomunikacijskih vodov. Le-ti svoje vode postavljajo brez predhodno pridobljenega gradbenega dovoljenja, saj trdijo, da ga ne potrebujejo, način polaganja vodov je popolnoma stihijski, izkope pa najraje izvajajo tam, kjer je izkop lažji, torej tudi v koridorjih inštalacij, ki so v zemlji že položene. Ker je

globina polaganja telekomunikacijskih vodov med 60 in 80 cm (včasih tudi manj), se zelo pogosto zgodi, da so ti vodi položeni neposredno nad vodovodnimi cevmi, kar nam povzroča veliko težav ob obnovi našega omrežja ali ob interventni odpravi okvar. Podobno se občasno zgodi tudi ob postavitvi različnih večjih prometnih znakov ali drogov javne razsvetljave, ko izvajalci teh del postavijo armirano betonski temelj direktno na vodovodno cev ali pa neposredno ob njej. Seveda vse te ovire predstavljajo grožnjo varni oskrbi s pitno vodo, podražijo odpravo okvar, če se te zgodijo na teh lokacijah, podaljšajo pa tudi intervencijski čas odprave teh okvar, kar pomeni, da so porabniki dalj časa brez vode. Na vse te anomalije stalno

opozarjamo, žal pa se vedno znova pojavljajo. Pred petdesetimi leti so se v zemlji nahajali samo vodovodni cevovodi, danes, ko se vsa infrastruktura praviloma vgrajuje samo v koridor javnih površin (ceste, pločniki, bankine) pa je takšna »gneča«, da zmanjkuje prostora in zato tisti, ki prihajajo zadnji, polagajo svojo infrastrukturo kjerkoli, tudi nad že položeno infrastrukturo. Sami smo večkrat opazili, da se ob polaganju te infrastrukture nad našimi cevmi dogajajo tudi poškodbe teh cevi, ki niso takoj vidne. Posledice se pojavljajo kasneje (posledice

zbijanja zemlje, »stisnjena« cev, itd.) in te posledice saniramo več let po nastanku vzroka za njihov pojav, ves ta čas pa lahko povzročajo vodne izgube, za katere ne vemo, in ogrožajo varno oskrbo s pitno vodo.

V prikazu opravljenih intervencij ne evidentiramo vseh tistih intervencij na zajetjih, vodarnah, črpališčih in ostalih objektih vodovodov, ki jih nihče ne vidi in jih naši porabniki pri redni oskrbi s

pitno vodo niso čutili. In teh je bilo mnogo več od intervencijskih popravil na terenu. V naših objektih je čedalje več tehničnih naprav, računalnikov, krmilnikov, merilnikov, senzorjev in mnogih drugih naprav, ki so občutljivi na mnoge potencialne motnje in iz znanih ali neznanih razlogov prenehajo delovati. Največkrat se to zgodi ob slabem vremenu, ko zaradi posledic udara strele prihaja do različnih poškodb. V teh primerih so najbolj ranljivi elektro inštalacija (varovalke, zaščite, elektro omara), signalne inštalacije, merilno-regulacijska oprema, črpalke in pripadajoča oprema ter tudi sistemi za dezinfekcijo.

O okvarah in vodnih izgubah bomo očitno v bodoče govorili vse več, in sicer zaradi mnogih razlogov, ki so delno že bili opisani. Škoda je, da nas mora k resnejši obravnavi teh vprašanj siliti zakonodaja, ker že zdrava logika govori, da so vodne izgube in okvare veliko tveganje za varno oskrbo s pitno vodo, ob tem pa prinašajo tudi škodljive ekonomske posledice. Izdelava vodnih bilanc postaja nujnost, le-teh pa ni mogoče izdelati brez obvladovanja stanja na terenu in brez ustreznih meritev. Potrebno je evidentirati vso odvzeto vodo, vključno z odvzemom vode na hidrantih, ker brez evidentiranja vse zajete vode ni mogoče narediti prave bilance porabe oziroma dobiti podatka o dejansko izgubljeni vodi. Rezultati vodnih bilanc pa nam bodo povedali, kakšna je naša infrastruktura. Če je slaba, dotrajana in slabo vzdrževana, bodo rezultati slabi in porabniki bodo plačevali dražjo storitev. Zato v vsakem letnem poročilu toliko opozarjamo na to problematiko in nas ta skrbi, zato se z njo toliko ukvarjamo in zato opozarjamo na pravočasno obnovo starih in amortiziranih cevovodov. S staranjem infrastrukture prihaja do dotrajanosti materialov, poleg tega pa je vodovodno omrežje sestavljeno iz neštetege števila spojev, vsi ti spoji pa so kritični del infrastrukture in z leti uporabe tudi potencialna mesta za puščanja vode v manjšem ali večjem obsegu (več je spojev, več je potencialnih šibkih točk in potencialnih mest za manjše puščanje vode). Zato je iskanje

okvar v mnogih primerih zahtevnejše kot samo fizično popravilo okvare (razen ob popravilu okvare z ročnim izkopom, kar se še vedno dogaja).

Za natančno izdelavo vodne bilance so nujno potrebne natančne meritve, kar pomeni, da morajo biti merilniki pretoka veljavno kalibrirani in menjani po določenem časovnem obdobju. Skladno z zahtevo veljavne zakonodaje, ki predvideva zamenjavo vodomero vsakih pet let, smo v letu 2024 izvedli 1.768 rednih menjav vodomero, kar je približno 20 % vseh vgrajenih vodomero. S tem smo opravili pomembno in zahtevno delo, ker je cel postopek zamenjave potrebno skrbno načrtovati (vnašanje potrebnih podatkov v poslovne knjige, datumska kontrola poteka veljavnosti posameznih vodomero, servisiranje starih vodomero, nabava dodatnih novih vodomero, ki nadomeščajo neuporabne stare, itd.). Menjave vodomero ne potekajo samo na eni lokaciji oziroma določenem področju, temveč so lokacije vodomero, ki jih je v določenem letu potrebno menjati, razpršene po celotnem območju, kjer izvajamo svojo dejavnost, kar zahteva vožnjo in čas. Seveda bi bilo idealno in stroškovno najugodnejše, če bi zamenjave vodomero potekale zgolj na določenem zgoščenem območju (npr. istočasna menjava vodomero v celi vasi). Žal je to v praksi nemogoče, ker je postavitve teh vodomero znotraj določene skupnosti potekala v različnih časovnih obdobjih.

Zamenjave vodomero so zahtevne tudi zaradi dejstva, da se še vedno velik del vodomero nahaja znotraj stanovanjskih objektov ali pa ograjenih posesti. V teh primerih zamenjave vodomero ni mogoče izvesti brez prisotnosti lastnika, ki omogoči vstop v objekt oziroma pristop do vgrajenega vodomero. To dostikrat ni enostavno zaradi odsotnosti lastnikov, v koronskih časih pa se nam je celo dogajalo, da nam lastniki objektov, zaradi strahu pred okužbo, niso odpirali vrat, kljub temu, da so bili doma. Zato je v teh primerih potreben tudi večkratni obisk, v posebnih primerih pa je potrebno predhodno izvesti določene predpriprave za menjavo vodomero (npr. telefonski klic ali pa pisno obvestilo), določeno število vodomero pa je potrebno zamenjati tudi ob vikendih, ko so lastniki objekta lažje dosegljivi. Opisane težave nam potrjujejo, kako je bila odločitev o postopni prestavitvi merilnih mest iz objektov v zunanje vodomerne jaške dobra in daljnovidna rešitev, ki je bila vgrajena v občinske odloke. Na tej nalogi delamo vsako leto in skladno s finančnimi zmožnostmi jo postopoma uresničujemo, ob tem pa nam je uspelo postaviti tudi sistem daljinskega odčitavanja vodomero. Le-ta deluje po sistemu »drive by« in prinaša mnoge prednosti. Poleg manjše porabe časa za pobiranje podatkov s celega terena, kar odpira možnost pogostejšega odčitavanja tekom leta, prinaša ta sistem tudi druge prednosti, kot so:

- hkrati omogoča tehnični nadzor nad delovanjem vodovodnega sistema,
- odčitavanje ne moti porabnika in je popolnoma neodvisno od človeškega faktorja,
- obračun vodarine je hiter in zanesljiv.

Osnova za vsak sistem daljinskega odčitavanja je vodomero, opremljen z ustreznim impulznim ali drugim elektronskim izhodom. Pri tem lahko izbiramo med različnimi vrstami prenosa podatkov:

- ročno odčitavanje podatkov preko terminala,
- povezava vodomero z računalniškim centrom preko modema,
- prenos podatkov po radijski zvezi.

Na ta način je omogočeno odčitavanje podatkov brez vstopa v objekt oz. na mesto vgradnje vodomera, kar pomeni, da ni potrebno motiti naših porabnikov na njihovem domu, poleg tega pa nam znatno zniža stroške odčitavanja, saj večkratni dostop do strank ni več potreben. S tem načinom pridobivanja podatkov je sedaj izločena tudi napaka pri prepisovanju le-teh, hkrati pa so odčitani podatki lahko izvoženi direktno v obračunski program, porabnik pa dobi mesečni račun za dejansko porabljeno količino vode. V primeru nekontroliranega iztoka vode je tega možno ugotoviti v krajšem času, saj se popis stanja vodomeroev lahko vrši

pogosteje. Vgrajeni radijski moduli omogočajo odčitavanje, ko se vodomero z oddajnikom približamo (peš ali z vožnjo mimo objekta) na predvideno razdaljo, ki je v dosegu radijskega oddajnika. Radijski moduli omogočajo tudi pridobivanje mnogih drugih uporabnih podatkov o porabi vode, ki lahko zelo koristijo pri razrešitvi kakšne reklamacije s strani porabnika.

Gospodarjenje z vodno infrastrukturo je danes nemogoče brez dobrega operativnega katastra GJI. Njegov pomen je izredno velik in je ključni dokument vodovoda, kar je tudi logično. Ne moreš upravljati z omrežjem, če ne veš, kje se nahaja. Izdelovanju katastra podzemnih vodovodov se v začetku delovanja Vodne skupnosti Kočevje – Ribnica oziroma Hydrovoda ni posvečalo preveč pozornosti in danes nam manjkajo mnogi podatki o lokaciji določenih odsekov vodovodov. Razlogov za to je verjetno več. Ni bilo kadra, ki bi to delal in ni bilo denarnih sredstev za ta namen, saj je bila vsa pozornost usmerjena k izgradnji potrebnih cevovodov in zagotavljanju pitne vode čim večjemu številu prebivalcev. Tako so prvotni »kataster« dejansko predstavljali zaposleni delavci Hydrovoda, ki so v svojih glavah nosili ključne podatke o vodovodu, ki so ga predhodno zgradili. Prve težave s pomanjkanjem podatkov o infrastrukturi so nastopile z odhodom posameznih delavcev v pokoj oziroma z menjavo generacij na Hydrovodu, poleg tega pa se je nenehno večala dolžina in zahtevnost omrežja. Z večanjem količine različnih podzemnih vodov (elektrika, kanalizacija, telekom, plin, voda, toplovod, itd.), projektiranju z naprednimi tehnologijami in tendenco, da se čim več vodov vgradi pod zemljo, pa so informacije oz. podatki o poteku in lastnostih podzemnih vodov začeli dodatno pridobivati na pomenu. Poleg tega je tudi prostorsko načrtovanje občin brez evidentiranih podatkov skoraj nemogoče izvajati.

Sedanja generacija zaposlenih na Hydrovodu se že zelo dolgo zaveda, kako pomemben je kataster izgrajene vodovodne infrastrukture. Večkrat smo si prizadevali urediti financiranje izvajanja teh nalog, pa žal nismo bili uspešni. Zakonodaja je vzpostavitev in financiranje katastra naložila občinam, a te niso čutile potrebe, da bi se ta naloga realizirala. Zaradi tega smo sami pristopili k evidentiranju stanja na terenu na način, ki smo ga sami zmogli, ki je bil za nas najcenejši in najbolj učinkovit. Ne glede na kadrovske podhranjenost, omejena lastna

finančna sredstva in omejenost podatkov, nam je že pred nekaj več kot desetimi leti uspelo evidentirati večji del posegov na terenu, ki smo jih sami izvajali oziroma so jih v preteklosti izvajale generacije Hydrovodovih delavcev, ki so skrbele za infrastrukturo pred nami. Na ta način smo kljub vsem težavam in omejenim informacijam, ki smo jih imeli, uspeli pokriti predpisane obveznosti, ki jih je država naložila občinam. Torej smo v imenu občin uspeli izpolniti zakonsko obveznost na področju vzpostavitve katastra gospodarske javne infrastrukture (občine za te aktivnosti niso porabile nobenih sredstev, sami smo zagotovili vris celotnega javnega vodovodnega omrežja v centralno bazo Geodetske uprave RS in krili vse stroške in priprave podatkov za vpis, vključno z izdelavo elaborata, ki ga lahko v predpisani obliki izdela in preda le pooblaščen geodetsko podjetje). Natančnost podatkov o nekaterih cevovodih sicer ni na najvišjem nivoju, ker je to ob pomanjkanju podatkov nemogoče, saj smo mnoge stare vodovode imeli papirnato evidentirane, v merilu 1 : 2880, se pa natančnost iz leta v leto izboljšuje (država se ni spuščala v oceno kakovosti pridobljenih podatkov, pomembno je bilo, da je bila do predpisanega roka obveznost izpolnjena).

Dobavili smo tudi ustrezno napravo za terenski zajem podatkov ter programsko opremo, ki nam omogoča zajem podatkov do natančnosti 1 cm (odvisno od števila satelitov in oddaljenosti od referenčne točke). Tako že od leta 2012 na Hydrovodu vodimo kataster vodovodnega omrežja izključno digitalno s pomočjo programov, ki omogočajo vris in vodenje vseh podatkov o vodovodnem omrežju ter s terensko opremo, ki omogoča prostorski zajem podatkov. Z digitalizacijo se je opustil način vodenja podatkov o vodovodnem omrežju s pomočjo kart, skic in drugih, na papirju zapisanih, podatkov. Največja prednost digitalizacije gospodarske infrastrukture je v tem, da so vsi podatki na enem mestu, vsak grafičen element ima pripete tudi podatke o lastnostih, hitra izmenjava podatkov, hitra poprava poteka trase in podatkov in hitro pridobivanje potrebnih podatkov o dolžini omrežja, detajlih, itd.

Od leta 2012 do danes smo nadgrajevali bazo podatkov o poteku in lastnostih vodovodnega omrežja, ki bo v prihodnje pripomogel k boljšemu poznavanju omrežja in hitrejšemu reševanju problemov na terenu ter seveda posledično tudi k večjemu zadovoljstvu strank.

Konec leta 2021 smo uspešno končali prenos podatkov na nov zakonsko predpisan referenčni koordinatni sistem Slovenije, z oznako D96/TM. Po končanju tega postopka je kataster povezljiv z vsemi državnimi geodetskimi podlogami in prostorskimi podatki, ki so zajeti v zakonsko predpisanem načinu. Poleg tega je bila podatkovna baza katastra migrirana v PostGIS podatkovno bazo. Ta omogoča hitrejši, enostavnejši dostop do podatkov, več možnosti obdelave in boljšo povezljivost med različnimi programi.

Za pregledovanje, urejanje, prikaz in izvoz podatkov iz baze katastra uporabljamo program QGis, ki je odprtokodni program in brezplačen, ima pa vse funkcije kot primerljivi plačljivi programi. Spodnja slika prikazuje osnovno okno programa QGis, iz katerega sta razvidna grafični del in podatkovni del baze katastra.

ceveh javnega vodovodnega omrežja kar 7.281 m³ vode, brez upoštevanja količine vode v hišnih priključkih.

Ocenjujemo, da smo s svojimi sredstvi in brezplačno programsko opremo kataster vodovoda pripeljali do stopnje, kjer bi se zbrane podatke v povezavi s podatki iz nadzornega sistema vodovodnega omrežja (Scada) ter baze podatkov o porabljeni vodi po posameznih odjemnih mestih (Bass) lahko uporabili tudi na drugih področjih, npr. pri zmanjševanju vodnih izgub. Da bi bilo to mogoče, bi morali v doglednem času dokupiti namensko programsko opremo in jo prirediti našim potrebam. Z njo bi lahko učinkoviteje nadzorovali stanja na vodovodnem omrežju in na podlagi dobljenih podatkov ukrepali na načine, ki bi privedli do manjših vodnih izgub in optimizacije vodovodnega sistema (manjšanje tlakov na omrežju, kjer je to mogoče, odpravljanje mrtvih krakov in s tem posledično izboljšanje kvalitete vode, zagotavljanje optimalne pretočnosti s krmiljenjem omrežja, ...). Menimo, da bi morali predvsem na področju vodnih izgub narediti korak naprej, da bomo v koraku s časom in še preden bo prepozno, začeti zmanjševati vodne izgube. Kot se že ve, bodo vodne izgube v prihodnje finančno obremenile ne le uporabnike, temveč tudi lastnice vodovodnega omrežja, če bodo te izgube višje od dovoljenih. Zato bi bilo smiselno dogovoriti oziroma določiti način financiranja razvoja in vzdrževanja katastra ter terminski plan, da bi prišli do orodij, ki nam bodo pomagala pri samem nadzoru vodovodnega sistema, zmanjševanju vodnih izgub in tudi razvoju vodovodnega sistema.

Občasno hidravlično modeliranje javnega vodovoda sodi med obvezne storitve javne službe, ki jih upravljavec javnega vodovoda, skladno z 22. členom Uredbe o oskrbi s pitno vodo, mora zagotavljati v okviru storitev javne službe. Gre za obsežno in drago nalogo, ki jo v naši državi izvaja relativno omejen krog strokovnjakov, podatke pa moramo pripraviti sami. V lanskem letu smo se v omejenem obsegu te naloge lotili sami. Začeli smo z vzpostavljanjem hidravličnega modela za vodovodni sistem 1092: Kočevje – Ribnica – Sodražica. Po vzpostavitvi modela bo mogoče:

- kartirati zaprtost in odprtost sektorskih zasunov,
- preverjati tlake v omrežju za določen del dneva,
- preverjati pretoke v omrežju za določen del dneva,
- določiti smer toka vode v cevovodih
- iskanje mrtvih krakov na omrežju in zmanjševanje nastankov teh krakov,
- simulirati tlake, pretoke in smer toka pri spremembah v omrežju, ki nastanejo kot posledica zapiranja in odpiranja sektorskih zasunov.
- simulirati odziv obstoječega omrežja pri morebitnih priključitvah novih večjih porabnikov na javno omrežje (industrijske cone, večje tovarne, ...) in na podlagi tega določiti pogoje, pod katerimi se lahko večji porabniki priključijo na javni vodovod, da ne pride do vpliva na obstoječe porabnike,
- bolj natančno določiti pogoje za priklope večjih porabnikov,
- uporabljati za optimizacijo celotnega vodovnega omrežja (zmanjšanje tlakov na območjih, kjer je to možno in s tem zmanjšanje vodnih izgub, optimizacija tlačnih con,...)
- simuliranje širjenja in količine klora v omrežju
- simuliranje vdora polutantov in širjenja polutantov v omrežju.

Na spodnji sliki je prikaz rezultatov, iz katerega so razvidna območja z višjimi tlaki (rdeče pike) in območja z nižjimi tlaki (zeleno pike). Puščice prikazujejo smer toka vode, na črtah so zapisani pretoki vode v ceveh, ob točkah pa tlaki v določeni točki.

Navedli smo le nekaj prednosti vzpostavitve takega hidravličnega modela. Seveda pa vzpostavitev takega modela za vse naše vodovode zahteva čas in finančna sredstva, saj gre za veliko in zapleteno omrežje, zahteva tudi nabavo dodatne opreme za zajem podatkov o tlaku, pretoku, višinah (merilce pretokov in tlakov z zapisom meritev skozi daljše časovno obdobje, ki omogočajo pošiljanje podatkov operaterju, natančne merilce višin – laser, itd). Vzpostavljen hidravlični model pa mora redno kontrolirati in nadgrajevati usposobljen operater, ki se z modelom ukvarja, ga posodablja in na koncu producira uporabne rezultate. Če bomo sami nadaljevali z delom na vzpostavitvi tega modela, pa bomo morali iti v nakup bolj specializirane programske opreme in postavitve hidravličnega modela še na višjo raven, z večjo natančnostjo simuliranja rezultatov.

Iz navedenega opisa je jasno, da je pomen urejenega katastra za dejavnost oskrbe s pitno vodo izredno velik. Zato je pomembno urediti njegovo financiranje. Računsko sodišče je v svojih revizijah večkrat opozorilo, da je strošek izdelave in vzdrževanja katastra strošek, ki bi ga

morale pokrivati občine, ki so tudi eden od večjih porabnikov teh podatkov. Ta obveznost izhaja iz zakonodaje o urejanju prostora. Naj spomnimo, da je bil že leta 2003 sprejet Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1), ki je določal dolžnost vodenja gospodarske javne infrastrukture in dolžnost posredovanja podatkov o infrastrukturi v zbirno evidenco. Od leta 2007 je pravno podlago za evidentiranje gospodarske javne infrastrukture predstavljal Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt), od leta 2018 pa to predstavlja Zakon o prostorskem načrtovanju. Vsem zakonom je skupno to, da lastnicam javne gospodarske infrastrukture (občinam) nalaga, da posredujejo vse predpisane podatke o posamezni infrastrukturi na Geodetsko upravo RS. Leta vodi skupno bazo podatkov o vsej gospodarski javni infrastrukturi v Republiki Sloveniji, ki je tudi javno dostopna.

Kataster vodovodnega omrežja, ki ga imamo sedaj, je resnično dober in dovolj natančen ter je dobra podlaga za uspešno gospodarjenje z vodovodno infrastrukturo v naslednjih letih, natančni podatki o vodovodni infrastrukturi pa so dostopni tudi v aplikaciji PISO, ki jo imajo in jo tudi aktivno uporabljajo vse občine. Na tej aplikaciji so vidne tudi lokacije vseh hidrantov, kar je naš prispevek za lažje delo gasilcev v vseh petih občinah. Je pa to največ, kar lahko naredimo sami, z uporabo brezplačne programske opreme. Za kaj več pa potrebujemo finančna sredstva za programsko opremo in zunanje sodelavce. Sami si želimo nadgradnjo doseženega, bila bi škoda, da ostanemo samo na tem nivoju oziroma da nazadujemo.

Na osnovi prikazanih aktivnosti, ki smo jih izvajali v minulem letu, je jasno, da smo dosegli dobre rezultate pri izvajanju vseh obveznosti, ki jih imamo oziroma smo jih dolžni izvajati. Za doseganje dobrih rezultatov podjetja pa so vedno najbolj zaslužni njegovi zaposleni. Javnosti je znano, da so pogoji dela pri vzdrževanju vodovodne infrastrukture zahtevni in niso prijazni do zaposlenih in njihovega zdravja. Zato poklic terenskega vodovodarja – monterja ni bil nikoli pretirano vabljen poklic in čedalje težje pridemo, ne do vodovodarja, ker tega ni, temveč do vsaj približno primerne kadra. Pretežno se dela zunaj, na odprtem, v stiku z vodo, v pogojih, kjer sta blato in vlaga nekaj vsakdanjega, kjer si pogosto moker, na temperaturah, ki so v zimskem času včasih nenormalno nizke (včasih mrzel veter še povečuje občutek mraza), v poletnem času pa neživiljenjsko visoke (s stališča varstva pri delu tudi nedopustne), pogosto v kanalu in v razmočeni zemljini, kjer je nevarnost zrušitve zemljine vedno prisotna.

Iz navedenega opisa del je jasno, da svoje delo najlažje izvajamo oziroma smo najbolj učinkoviti v primernih vremenskih pogojih. Če je teren suh in temperature niso ekstremno nizke ali visoke, se boljše, lažje in hitreje izvajajo tako investicijska kot tudi tekoča vzdrževalna dela. Tudi tveganje delovnih poškodb je v teh pogojih dela mnogo manjše in delovni efekt je večji, ob tem pa se tudi povzroči najmanjša škoda na zemljišču, kjer se dela izvajajo. To je razumljivo in pričakovano. Zimsko obdobje je veliko manj primerno obdobje za izvedbo marsikaterega opravila, če je hkrati prisoten sneg, pa je dela skoraj nemogoče izvajati. Enako velja tudi za čas deževja. Zato se pogosto srečujemo s težavo, povezano s časovno neenakomerno porazdelitvijo obveznosti oziroma obsega dela, ki ga moramo opraviti. Posledica tega je, da glavnino našega dela pri obnovi in gradnji novega vodovodnega omrežja izvedemo med aprilom in oktobrom. Takrat se praviloma pojavlja tudi največje število okvar

na infrastrukturi, ki se tudi sicer v tem obdobju najlažje ugotovijo, locirajo in odpravijo. Odprave okvar, kot je že bilo navedeno, pa imajo pri našem delu najvišjo prioriteto.

Obdobje med aprilom in oktobrom je dejansko čas polne gradbene sezone na odprtem tudi za ostale investitorje (fizične in pravne osebe, upravljavce komunalne, elektro, telekomunikacijske in cestne infrastrukture, itd.), ki tudi koristijo primerne vremenske pogoje za izvajanje svojih investicij. Ker so mnoge njihove potrebe in posegi v manjši ali večji meri povezani tudi z vodovodno infrastrukturo, je razumljivo, da moramo hitro, večkrat tudi urgentno, odgovoriti na njihove potrebe in naročila (novi priključki, prestavitev cevovodov, sprememba merilnih mest, itd.), ker nikakor ne želimo zavirati investicijske dejavnosti naših porabnikov na terenu. Velik del teh dodatnih obveznosti se zgodi nenačrtovano oziroma nenajavljeno. Je pa potrebno priznati, da se aktivnosti v teh nekaj mesecih tudi najbolj poznajo na finančnem rezultatu in je zato razumljivo, da vlagamo v tem obdobju maksimalen napor, da naredimo največ, oziroma da z razpoložljivim številom zaposlenih usklajujemo vse obveznosti, ki sproti nastajajo.

To investicijsko zelo aktivno obdobje bi veliko lažje premostili, če bi lahko ves ta čas imeli na razpolago celotno ekipo zaposlenih. Žal je to nemogoče, ker se v poletnem času koristi tudi velik del letnih dopustov, kar je pričakovano in je del pravic delavcev. Zato pridejo dnevi, ko se vseh teh obveznosti, ki jih je potrebno nujno narediti, zbere preveč in takšen povečan obseg potreb po naših storitvah presega naše realne zmožnosti. Takrat ni lahko nobenemu zaposlenemu in to je tudi eden od razlogov, zakaj je poletni čas mogoče najbolj stresno obdobje pri našem delu za vse zaposlene. Vprašanje, kako opraviti vse povečane naloge in hkrati poskrbeti za izpolnitev vseh ukrepov varstva pri delu na odprtem, še posebej, ko zunanje temperature presežejo 28 stopinj Celzija, kar naj bi bila meja za zdravo delo, včasih tudi pri vodilnih delavcih Hydrovoda, ki skrbijo za organizacijo dela, ostane brez odgovora.

Pitna voda se je vedno obravnavala kot socialna kategorija in ni nikoli imela cene, ki si jo ta dobrina zasluži. Zato smo bili pri številu zaposlenih vedno zelo racionalni, ker so nas finančne razmere silile v to. V določenem obdobju smo celo zmanjševali to število, ker je bila cena vode zamrznjena in smo se, zaradi ohranjanja likvidnosti, morali prilagajati nastalemu stanju. Ne glede na zmanjševanje števila zaposlenih pa smo vsako leto v upravljanje dobivali nove porabnike oziroma njihove priključke in dodatne vodovodne sisteme ter dodatne odseke obstoječih vodovodov (zato so se realno naše operativne zmožnosti zmanjšale in jih sedaj s težavo povečujemo, ker ne najdemo primernega kadra).

Če smo želeli vsako leto izvesti vse naloge, ki jih je bilo potrebno opraviti, smo resnično morali vložiti veliko energije, se dobro organizirati in maksimalno obremeniti celotno tehnično operativno ekipo zaposlenih. To nam mnogi tisti, ki poznajo naše delo, tudi priznajo. Enako je bilo tudi v letu 2024. Naši zaposleni so se zelo izkazali, opravili so pomembno delo in realizirali vse potrebne naloge, res pa je, da bi nam občasno »človek več« še kako prav prišel, da bi opravil tiste naloge, ki smo jih začasno opustili. Žal je naša delovna zakonodaja premalo fleksibilna, da bi kadrovske ekipiranost prilagajali trenutnim potrebam, pa tudi kadra za kratkočasno zaposlitev ni. Naš kadrovski bazen je preprosto prazen, kar je splošna ugotovitev,

in tisti, ki so v evidenci brezposelnih, so žal nezaposljivi. Zato je zelo aktualno vprašanje, kako bo s kadrom čez 10 ali 20 let? Ali bomo imeli domače delavce ali pa bomo tudi mi »uvažali« tuje delavce, ki ne govorijo slovenskega jezika? Smo storitvena dejavnost, dnevno se srečujemo s porabniki in ti imajo različen odnos do tujcev.

Ohranjanje doseženega visokega standarda oskrbe porabnikov s pitno vodo na našem območju ni mogoče brez stalne dežurne službe. Ta je v pripravljenosti 24 ur na dan tekom celega leta. Mnoge intervencije te službe so pripomogle k uspešni in hitri odpravi okvar in posledično k hitri normalizaciji stanja na vodovodnem omrežju. Zato so bili naši porabniki zelo kratek čas brez pitne vode. Z nekaterimi pravočasnimi intervencijami smo odpravili okvare na sistemih tako, da jih porabniki skoraj niso zaznali, z nekaterimi intervencijami pa smo preprečili nastanek okvar. Stalna dežurna služba je dodaten strošek pri izvajanju oskrbe s pitno vodo, je pa ta strošek nujen in upravičen ter predstavlja nenadomestljiv del obveznega standarda izvajanja oskrbe s pitno vodo. Uspešnost izvedbe oskrbe s pitno

vodo se meri tudi po številu izpadov ter času, potrebnem za normalizacijo stanja po vsaki prekinitvi oskrbe s pitno vodo. Ravno dežurna služba s hitrimi intervencijami omogoča čimprejšnjo normalizacijo stanja na terenu v sorazmerno kratkem času, s temi intervencijami pa se tudi prepreči stopnjevanje gospodarske škode na infrastrukturi (večanje vodnih izgub) ter izpraznitev vodohranov. Ni potrebno posebej navajati, da tudi sami porabniki zahtevajo takojšnjo intervencijo in čimprejšnjo sanacijo okvare ob vsakem izpadu oskrbe s pitno vodo. Daljši izpadi pri redni oskrbi s pitno vodo pa gospodarskim porabnikom lahko povzročijo tudi gospodarsko škodo.

Ko govorimo o pitni vodi, se praviloma vsi najprej fokusirajo na vprašanje glede zadostnih količin pitne vode. Tudi sami smo v dosedanjem delu poročila večkrat izpostavili dejstvo, da smo porabnikom zagotovili večje

TVEGANJA, POVEZANA S PITNO VODO

količine vode, kot jih ti potrebujejo. To je zelo pomembno za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo, ni pa dovolj. Poleg zadostnih količin mora upravljavec

poskrbeti tudi za zagotavljanje ustrezne kvalitete pitne vode, ki jo porabniki dobijo na svojih pipah. Voda je po naši zakonodaji živilo in zahteve, ki iz tega dejstva izhajajo, so zelo visoke. Zahtevnost oskrbe s pitno vodo se je zlasti povečala z implementacijo evropskih direktiv v naš pravni red. Upravljalci imajo danes mnogo težje delo kot nekoč in dosti večjo odgovornost. Ena od teh je tudi izvajanje notranjega nadzora nad kvaliteto vode, ki je zasnovan na HACCP načelih. Osnova sistema HACCP je obvladovanje tveganj za zdravje ljudi. Tveganje v tem primeru predstavlja verjetnost nastanka zdravju škodljivih posledic zaradi izpostavljenosti dejavnikom tveganja v biološkem, kemijskem in fizikalnem smislu. Obvladovanje tveganja vključuje prepoznavanje dejavnikov tveganj (mikrobioloških, kemijskih in fizikalnih) in tveganih okoliščin. Tveganja je potrebno tudi ovrednotiti (visoko, srednje, nizko) in razvrstiti glede na težo posledic. Prav tako je potrebno določiti ukrepe za preprečitev, odstranjevanje ali omejevanje tveganja. Vse naštetih faze so obdelane tudi v našem HACCP sistemu, ki smo ga uspešno uveljavili pri našem vsakdanjem delu.

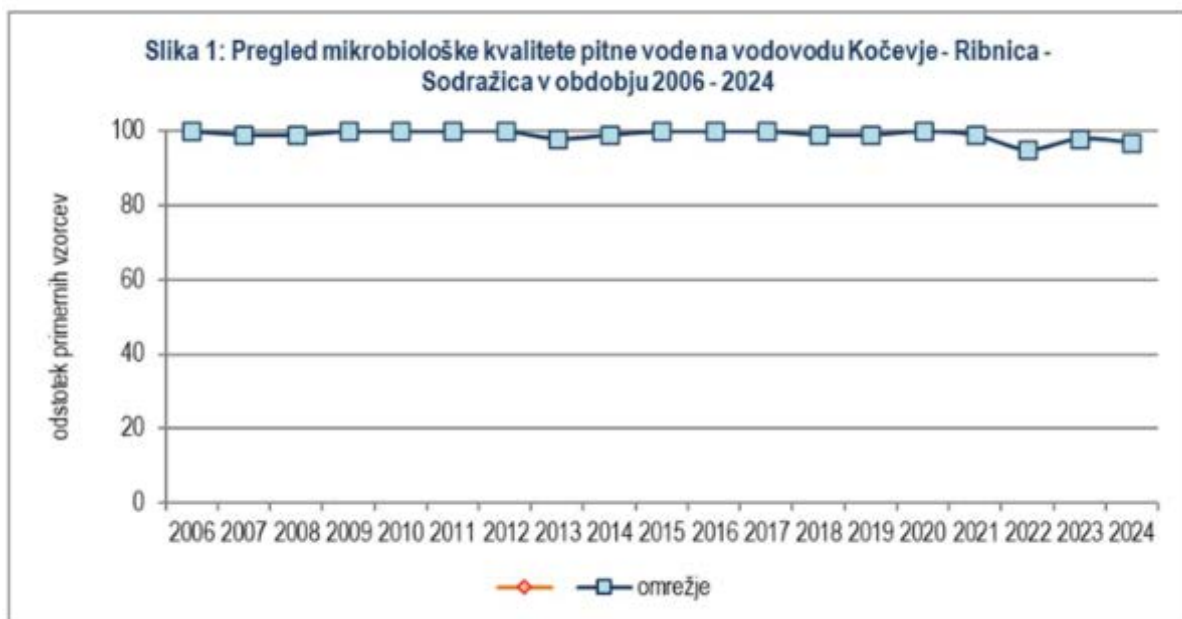
Za uspešno delo je potrebno veliko postoriti. Osnova je redno spremljanje stanja na terenu in evidenca potrebnih podatkov, tekoče vzdrževanje opreme in objektov za pripravo in dezinfekcijo pitne vode ter odpravljanje morebitnih nepravilnosti in okvar. S tem načinom dela pomembno vplivamo na varnost izvajanja oskrbe naših porabnikov s pitno vodo, kljub temu pa se vedno lahko zgodi kaj nepredvidenega. Je pa že zdaj jasno, da vse to, kar trenutno izvajamo, že v naslednjih letih ne bo dovolj, ker novi predpisi (EU Direktiva 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, Uredba o pitni vodi) zahtevajo več. Pojavljajo se tudi nova tveganja za zdravje porabnikov (npr. problematika mikroplastike v pitni vodi). Nam, izvajalcem javne službe, delo dodatno otežuje tudi dejstvo, da naša država vedno zamuja pri implementaciji evropske zakonodaje v naš pravni red. V časovni stiski, ko nam grozijo kazni zaradi neupoštevanja evropskih predpisov, država sprejema praviloma slabe, nedorečene in premalo premišljene predpise, ki jih je težko izvajati in jih vsak razume po svoje. Takšna zgodba je bila tudi ob sprejetju Uredbe o pitni vodi (in trenutno se enako dogaja pri sprejemu zakonodaje o pitni vodi). Država je na hitro pripravila nedodelano in slabo pripravljeno besedilo nove Uredbe, zaradi hitenja pri sprejemu se niso upoštevale pripombe stroke in sprejeto Uredbo si danes razlaga vsak po svoje (Ministrstvo za zdravje, NIJZ, NLZOH, Zdravstveni inšpektorat, izvajalci oskrbe s pitno vodo), zaradi nesporazumov in zmede pa se nekateri deli Uredbe sploh ne izvajajo. Izkazalo se je tudi, da so pisci Uredbe pri pisanju mislili eno, zapisali pa nekaj popolnoma drugega.

Jasno je, da želimo delati zakonito in pravilno, težava je, ko zaradi slabe zakonodaje ne vemo, kako pravilno izvajati določene zahteve oziroma si nekatere člene razlagamo drugače kot npr. pristojna inšpekcija, saj so kazenske določbe, zapisane na koncu Uredbe, dobesedno brutalne. Sama Uredba prinaša tudi nekaj prehodnih določb, kar vnaša dodatno zmedo. Tako posamezni členi stopijo v veljavo leta 2025, drugi 2028, nekateri pa šele leta 2029. Uveljavitev teh členov je povezana s predhodno izdajo navodil, ki jih morajo pripraviti pristojna ministrstva, nihče pa ne ve, kdaj bodo ta navodila dejansko pripravljena in objavljena. S temi navodili je povezana izdelava ključnih dokumentov, ki jih nova Uredba zahteva. Gre za področje ocene tveganj, upravljanja tveganj in spremljanja izpolnjevanja zahtev za pitno vodo.

Ocena tveganja in upravljanje tveganja vključujeta celotno oskrbovalno verigo pitne vode od prispevnega območja za zajetja pitne vode, zajetja, priprave, shranjevanja in distribucije pitne vode do mesta uporabe. Gre za zelo zahtevne elaborate, ki zahtevajo delo in sodelovanje vrste strokovnjakov iz različnih področij. Upravljevec sam teh elaboratov ne bo mogel narediti, kar pomeni, da bo potrebno angažirati zunanje sodelavce in jih tudi plačati. Čeprav je bilo ob sprejemu Uredbe o pitni vodi zapisano, da ne prinaša finančnih posledic, je očitno, da to ne bo držalo, kar je logično. Nove obveznosti prinašajo dodatne stroške in te bo žal moral plačati uporabnik.

Do izdelave novih ocen tveganj in upravljanj ostaja v veljavi HACCP sistem, ki ga imamo izdelanega, vendar ga določeni členi v Uredbi, ki so že v veljavi, delno tudi povozijo, kar terja potrebo po nenehnih popravkih HACCP sistema, popravkih internih navodil, navodil o ukrepanjih in podobno. Skratka, dodatna zmeda. Tako pri naši najboljši volji, da delujemo po novi Uredbi, ne vemo, če delamo prav in nikakor ni možno izključiti možnosti, da bo tudi nas doletela kakšna inšpekcijska sankcija.

Pri vseh naših aktivnostih glede zagotavljanja varne oskrbe s pitno vodo nam že vrsto let nudi posebno strokovno podporo zunanji sodelavec, Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto (nekdanji Zavod za zdravstveno varstvo iz

Novega mesta). Le-ta je na terenu odzema vzorce pitne vode in jih v svojem laboratoriju analiziral ter na osnovi rezultatov analiz dajal potrebna navodila oziroma usmeritve. Tako je bilo v okviru notranjega monitoringa skupno odvzeto 332 vzorcev za mikrobiološke preiskave in 95 vzorcev za sanitarno-kemične preiskave. Sodelovanje in skupno strokovno delo s predstavniki Nacionalnega laboratorija je potekalo konstantno in uspešno, informacije pa smo izmenjevali zelo hitro. Ta način dela se je še posebej izkazal pri sumu ali ugotavljanju nepravilnosti. Resnično je bila skrb za zaščito zdravja naših porabnikov na zelo visokem nivoju. Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano je rezultate celoletnega strokovnega dela pri

spremljanju kvalitete oskrbe s pitno vodo naših vodovodnih sistemov podal v zbirnem poročilu o zdravstvenem nadzoru pitnih voda, ki je sestavni del tega Letnega poročila. Iz njega je razvidno stanje na terenu glede zagotavljanja kvalitete oskrbe s pitno vodo v letu 2024, hkrati pa so podane potrebne usmeritve in predlogi za delo v letu 2025 in naprej ter predlogi za investicijske posege, ki bi izboljšali trenutno stanje.

Omeniti velja, da tudi država izvaja dodatno kontrolo kvalitete pitne vode z državnim monitoringom. V okviru tega monitoringa je bilo na omrežju vzetih 57 vzorcev z različnim naborom parametrov: od razširjene mikrobiološke preiskave do posameznih kovin, pesticidov in stranskih produktov dezinfekcije. Vsi vzorci so potrdili zdravstveno ustreznost pitne vode.

Hydrovod upravlja s 34 aktivnimi vodnimi viri, ki so bolj ali manj podvrženi spremembam, saj jih je večina kraškega izvora. Težimo k temu, da spremembe na terenu oziroma na vodnih virih čimprej zaznamo, za kar nam je v veliko pomoč naš interni laboratorij in oprema, ki smo jo v minulih letih dobavili. Sami dnevno izvajamo različne preventivne kontrole kvalitete vode in po potrebi v internemu laboratoriju opravljamo analize na terenu odvzetih vzorcev. Tako smo v lanskem letu analizirali 52 vzorcev (mikrobiologija in osnovni fizikalno-kemijski parametri), različnih terenskih meritev (meritev motnosti, meritev preostanka klora v vodi ipd.) pa je bilo nešteto. Opremo, ki jo imamo in je zelo uporabna, poskušamo maksimalno koristiti, z dodatnim izobraževanjem pa si prizadevamo dobiti nova znanja, ki jih nujno potrebujemo za sledenje novim zahtevam zakonodaje, ki so, kot smo že omenili, vse zahtevnejše. Interni laboratorij bomo v naslednjih letih še dodatno nadgrajevali, ker z njim ob določenih nujnih potrebah, najhitreje pridemo do potrebnega podatka. Varne oskrbe s pitno vodo ni mogoče izvajati brez nenehne kontrole določenih parametrov.

Na sliki: eden od naših novejših merilnih inštrumentov UV-VIS spektrofotometer HACH, DR6000, ki omogoča meritev zelo širokega nabora fizikalno tehničnih parametrov v pitni vodi

V letu 2024 smo imeli 5 celodnevni inšpekcijskih pregledov s strani zdravstvenega inšpektorata na različnih vodovodnih sistemih. Inšpektor je zelo natančno preveril vso

dokumentacijo za posamezni vodovodni sistem (HACCP elaborat, rezultate monitoringa, itd.), in vse naše postopke, ki smo jih izvajali, opravi pa je tudi pregled vodovodnih objektov na terenu. Pri vseh teh inšpekcijskih pregledih niso bile ugotovljene posebne pomanjkljivosti.

Vsi navedeni podatki in rezultati nadzora različnih inštitucij potrjujejo našo oceno, da je bilo delo pri zagotavljanju ustrezne kvalitete pitne vode uspešno opravljeno in da je dobavljena voda porabnikom izpolnjevala zahteve veljavne Uredbe o pitni vodi. Ni šlo vedno brez težav, tveganja so se večkrat pojavljala (v bistvu je vsaka okvara določeno tveganje), bilo je tudi nekaj okvar na opremi, a smo jih pravočasno odpravili in niso vplivale na kvaliteto vode.

Rezultati rednega notranjega monitoringa v letu 2024

Vodovodni sistem	Oskrbovalno območje	Priprava vode	Število stalno prijavljenih prebivalcev	Prodana voda v letu 2024 v m ³	Mikrobiološke analize			Fizikalno-kemijske analize				
					Št.vzorcev vzetih po pripravi	Ustrezni	Neustrezni	% ustreznih	Št.vzorcev	Ustrezni	Neustrezni	% ustreznih
KOČEVJE-RIBNICA-SODRAŽICA	KOČEVJE	ultrafiltracija, klorni preparat	14.473	1.014.914	90	88	2	97,8	19	19	0	100,0
	KOČEVSKA REKA	ultrafiltracija, UV, klorni preparat	345	30.373	24	23	1	95,8	8	8	0	100,0
	SODRAŽICA	ultrafiltracija, klorni preparat	1.396	68.196	22	22	0	100,0	9	9	0	100,0
	VINICE - ZAPOTOK	ultrafiltracija, klorni preparat	287	11.301	4	4	0	100,0	2	2	0	100,0
	RIBNICA	ultrafiltracija, filtracija, klorni preparat	7.043	412.150	37	37	0	100,0	7	7	0	100,0
LOŠKI POTOK	LOŠKI POTOK/MOČILE	filtracija, klorni preparat	436	16.601	5	5	0	100,0	2	2	0	100,0
	LOŠKI POTOK/HRIB LP	klorni preparat	1.134	45.451	14	13	1	92,9	6	6	0	100,0
PREDGRAD-DOL	PREDGRAD-DOL	klorni preparat	490	30.675	9	9	0	100,0	3	3	0	100,0
GORA	GORA	UV, klorni preparat	137	6.010	8	8	0	100,0	3	3	0	100,0
KOSTEL-KAPTOL-DELAČ	KOSTEL KAPTOL DELAČ	UV, klorni preparat	144	9.202	8	8	0	100,0	2	2	0	100,0
JAKŠIČI-FARA	JAKŠIČI FARA	UV	242	16.744	9	8	1	88,9	2	2	0	100,0
VIMOLJ-BREZOVICA	VIMOLJ BREZOVICA	UV, klorni preparat	132	7.518	8	8	0	100,0	3	3	0	100,0
KOPRIVNIK	KOPRIVNIK	klorni preparat	84	5.783	4	4	0	100,0	2	2	0	100,0
KOT-JURJEVICA-BREŽE	KOT JURJEVICA BREŽE	UV, klorni preparat	530	28.548	9	9	0	100,0	3	3	0	100,0
SAJEVEC-DANE	SAJEVEC DANE	klorni preparat	799	34.062	8	8	0	100,0	2	2	0	100,0
VRH-KRKOVO	VRH KRKOVO	klorni preparat	119	4.315	9	9	0	100,0	5	5	0	100,0
SPODNJI LOG	SPODNJI LOG	UV, klorni preparat	19	2.341	4	4	0	100,0	1	1	0	100,0
TRAVA-SREDNJA VAS	TRAVA SREDNJA VAS	UV, klorni preparat	69	2.426	7	6	1	85,7	2	1	1	50,0
KNEŽJA LIPA	KNEŽJA LIPA	UV	18	2.570	4	4	0	100,0	2	2	0	100,0
ŽAGA	ŽAGA	klorni preparat	11	474	3	3	0	100,0	2	2	0	100,0
NOVI KOT	NOVI KOT	UV	49	1.584	3	3	0	100,0	1	1	0	100,0
LAZE PRI PREDGRADU	LAZE PRI PREDGRADU	UV	8	1.062	3	2	1	66,7	1	1	0	100,0
KUŽELJ	KUŽELJ	klorni preparat	41	1.560	6	6	0	100,0	2	2	0	100,0
STARI KOT	STARI KOT	UV	7	411	3	3	0	100,0	1	1	0	100,0
BILPA	BILPA	UV	5	392	3	3	0	100,0	2	2	0	100,0
			28.018	1.754.664	301	294	7	97,7	90	89	1	98,9

Značilnosti naših vodovodnih sistemov in vodnih virov so nam zelo dobro znane in okvirno že vemo, kje lahko pričakujemo kakšne manjše ali večje težave, čeprav v zadnjih letih zaradi ekstremnih vremenskih pojavov lahko ugotovimo, da ti pojavi ogrožajo vse naše vodovode. Ko se soočamo s težavami oziroma tveganji, je vedno naš cilj, da naredimo vse, kar je v naši moči, da saniramo stanje, ko pa to ni dovolj, smo zakonsko dolžni opozoriti porabnike na nujnost prekuhavanja vode za prehranske potrebe, kar seveda pri porabnikih ni dobro sprejeto. Zato smo veseli, da je tovrstnih omejitev vse manj.

Področje, na katerem delujemo, sodi med kraška področja, kjer je pojav povišane motnosti na vodnih virih, kar ni dovoljeno, zelo značilen in pričakovan. Po naši zakonodaji ima sicer pri izbiri virov za oskrbo s pitno vodo prednost voda, za katero priprava ni potrebna, torej viri pitne

vode, ki niso primarno onesnaženi. Vendar okoli 50 odstotkov površine Slovenije prekriva kras, kar je lepo razvidno iz priložene karte, iz nje se tudi vidi, da je skoraj celotna površina tudi naših petih občin del tega kraškega sveta. V svojem poročilu o pitni vodi (17. 3. 2016) Nacionalni inštitut za varovanje zdravja (NIJZ) navaja, da imajo

Vir: Inštitut za raziskovanje krasa, ZRC SAZU.

»zaradi specifičnih lastnosti

krasa t. i. kraške vode v primerjavi z ostalo podzemno vodo le omejene sposobnosti samo čiščenja, zato jih v higienskem smislu uvrščamo med površinske vode, ki oskrbujejo s pitno vodo okoli tretjino prebivalcev Slovenije. Kraški viri so občasno ali stalno mikrobiološko-fekalno onesnaženi, njihova druga značilnost je ta, da po močnejših padavinah postanejo motni. Kraški viri pitne vode so z vidika onesnaženja ranljivi, upravljanje takšnih virov je zahtevno. Pri njihovem upravljanju je ključna opredelitev in odprava morebitnih (dodatnih) tveganj onesnaženja že na prispevnem območju ter zagotovitev učinkovite, večstopenjske priprave vode (npr. sedimentacija, flokulacija, filtracija, dezinfekcija...)«.

Z zapisanim se v celoti strinjamo. Upravljanje kraških vodnih virov je resnično zahtevno in drago. NIJZ je v nekaj stavkih povedal tisto, kar se premalo ve, je pa naša vsakdanjost. Zato ne more biti cena pitne vode, ki ne zahteva nobene priprave, enaka ceni pitne vode kjer je potrebna vsa zahtevna priprava (koagulacija, flokulacija, filtracija, dezinfekcija). S primerno pripravo vode, ki je tehnično zahtevna in ni poceni, smo pokrili naš glavni vodovodni sistem, pri ostalih sistemih, kjer je poraba vode manjša, poskušamo težave, povezane s povišano motnostjo vode na zajetju, reševati na nekoliko cenejši način, in sicer z iskanjem takšnih vodnih virov, kjer tako zahtevna priprava vode ne bo potrebna (razen dezinfekcije). Je pa iskanje in delovanje vodnih virov, kjer voda ne kali, negotovo in tudi povezano s povišanimi

stroški, ker ti vodni viri predstavljajo globoke vrtine, kjer se išče dolomitna kamnina, ki je zaradi svojih značilnosti določen garant, da se bo voda, ki teče skozi to kamnino, očistila in ne bo skalila tudi v obdobjih močnih in intenzivnih padavin, ki se pojavljajo vse pogosteje, kot posledica podnebnih sprememb. S to rešitvijo smo, vsaj upamo, v zadnjih nekaj letih uspešno rešili težave, povezane s kvaliteto vode po večjih deževjih na nekaterih prej kritičnih vodovodnih sistemih (Loški Potok, Gora, Jakšiči). Poudarek je na besedi upamo, ker nihče ne more predvideti, kaj se in kaj se bo v naslednjih letih dogajalo v podtalju, na globini stotih ali dvestotih metrov. Ne glede na vse, si bomo še naprej maksimalno prizadevali, da bodo tudi v naslednjih letih vsi naši vodovodni sistemi ocenjeni kot sistemi, ki porabnikom zagotavljajo zdravstveno ustrezno pitno vodo. S tem bomo sledili zahtevam Direktive 2020/2184 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi, ki zahteva zagotavljanje primerne standarda oskrbe s pitno vodo oziroma zagotovilo, da je voda, namenjena za prehrano ljudi, „zdravstveno ustrezna in čista“, da mora biti brez mikroorganizmov in parazitov ter brez snovi, ki lahko v številu ali koncentraciji predstavljajo morebitno nevarnost za zdravje ljudi. Zavedamo se mnogih tveganj in izzivov, ki nas čakajo. Na nekatere opozarja tudi Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Novo mesto v letošnjem poročilu o nadzoru kvalitete vode, kjer je posebej izpostavil nekatere dejavnike, ki ogrožajo varnost pitne vode, in sicer:

- *obratovalne okvare v vodovodnem omrežju (vključno z neustreznim vzdrževanjem),*
- *naravne nesreče in izjemni vremenski pojavi, kot so potresi, poplave itd.,*
- *različne nesreče in kontaminacije,*
- *zlonamerne grožnje (namerno uničevanje) in terorizem (onesnaženje vode z biološkimi ali kemičnimi snovmi)*

S prvim dejavnikom se srečujemo vsakodnevno, z drugim in tretjim pa občasno. Še posebej je zanimiva navedba četrtega dejavnika v zgornjem zapisu. O zlonamernih grožnjah in terorizmu kot dejavnikih tveganja za varno oskrbo s pitno vodo v zadnjih tridesetih letih nismo nič govorili. Na to smo popolnoma pozabili in smo mislili, da je naša varnost nekaj samoumevnega. Ves naš kataster smo dali na svetovni splet in vse je javno in dostopno. Očitno se časi in razmere spreminjajo, stoprocentne varnosti ni več, zato bo v strokovne time, ki bodo skrbeli za varno oskrbo porabnikov s pitno vodo, potrebno vključiti tudi stroko s področja fizičnega, tehničnega in kibernetnega varovanja.

Naši pomembni objekti, zajetja in vodohrani se pogosto nahajajo na odročnih in težje dostopnih (včasih tudi nedostopnih) mestih. To dejstvo mnogim ni znano ali o njem ne razmišljajo, za nas pa je zelo pomembno, ker predstavlja oviro pri našem delu in nam je zagotavljanje oziroma ohranjanje dostopnosti teh objektov, kar je tudi stalni strošek, predpogoj za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo. V nasprotnem primeru je težje zagotavljati redno kontrolo in spremljanje stanja v teh objektih, njihovo tekoče vzdrževanje (intervencije, pranje celic, itd.), dostavo dezinfekcijskega sredstva, hitro ukrepanje, ko je to potrebno itd. Stalno dostopnost posameznih vodooskrbnih objektov (zajetij, vodarn, vodohranov) moramo zagotavljati tudi v zimskem času, ob snežnih padavinah (na srečo je teh

vse manj), kar je tudi strošek, ki obremenjuje ceno pitne vode. Večina dostopov do objektov je legalno zgrajenih in neproblematičnih in tam nimamo posebnih težav z ohranjanjem uporabnosti dostopnih poti, je pa nekaj objektov in dostopnih poti, kjer temu ni tako, bodisi zaradi tega, ker prava dostopna pot v času gradnje sploh ni bila narejena (npr. do vodohrana Kovača vas) ali pa je dostop oviran s strani najemnikov kmetijskih zemljišč (npr. dostop do črpališča Knežja Lipa, vrtin v Sodražici, itd.). Tudi to tveganje bo potrebno obdelati v bodočih ocenah tveganj in predlogih ukrepov za upravljanje tveganj, ki jih bomo morali imeti, skladno z zahtevami Uredbe o pitni vodi.

Tukaj pričakujemo pomoč in podporo pristojnih občin, ki so tudi lastnice vodovodne infrastrukture. Glede tega bo na določenih lokacijah tudi potreben razmislek o odkupu potrebnih zemljišč za zagotavljanje dostopa, še posebej pa to velja glede odkupa zemljišč, na katerih so zgrajeni objekti za vodooskrbo (nekaj teh objektov se nahaja na zemljiščih, ki so v zasebni lasti) in pa zemljišč, ki sodijo v prvi vodovarstveni pas. V prejšnji državi oziroma sistemu, kjer je prevladovala družbena lastnina, lastniki zemljišč niso skoraj nikoli komplicirali, če je bil vodooskrbni objekt zgrajen na njihovem zemljišču ali če je bil prehod zgrajen čez njihovo lastnino, danes pa se to spreminja. Zato je prav, da se to vprašanje uredi in da zemljišča, ki so potrebna za izvajanje varne oskrbe s pitno vodo, postanejo občinska last, ker so tudi objekti, zgrajeni na teh zemljiščih za potrebe izvajanja vodooskrbe, občinska last. Brez rešitve tega vprašanja bo jutri mogoče še težje zagotoviti varnost teh objektov.

Za varno izvajanje oskrbe s pitno vodo so zelo pomembna vodovarstvena območja, kjer veljajo posebni režimi in omejitve, ki so v službi varovanja virov pitne vode. Pri tem si največjo grajo zasluži država, ker kljub dejstvu, da je od sprejetja Zakona o vodah minilo več kot 20 let, še vedno ni sprejela ustreznega predpisa, s katerim bi zavarovala naše vodne vire oziroma določila njihova vodovarstvena območja (rok za sprejetje tega predpisa je potekel leta 2005). Nekaj let nazaj je država začela s pripravo tega predpisa za Občino Loški Potok, a žal še vedno tega dela ni končala. Enostavno vse stoji in se ne premakne. Za varovanje vodnih virov pa moramo tudi sami narediti kaj več, predvsem je potrebno nenehno opozarjati neodgovorne posameznike, da za izboljšanje kvalitete naših voda lahko največ naredimo sami, z odgovornim obnašanjem in varovanjem naše narave.

► Vedno bolj se zavedamo, da je voda vrednota.

► Jo bomo zmogli ohraniti čisto in zdravo /varno?

Od ostalih izvedenih aktivnosti v letu 2024 naj omenimo še nekaj teh, katere nam predpisuje zakonodaja in jih izvajamo v prvem četrtletju vsakega leta. Gre za pripravo raznih poročil, ki jih zahteva država, pri tem pa je zelo dosledna. To so:

- poročilo za Ministrstvo za zdravje o notranjem nadzoru pitne vode (monitoring kemijskega in mikrobiološkega stanja vode iz posameznega zajetja za pitno vodo),

- poročilo za Direkcijo za vode o monitoringu količine iz posameznega zajetja za pitno vodo, odvzete vode v skladu s pogoji vodnega dovoljenja za oskrbo s pitno vodo in monitoring iz zajetja za pitno vodo, odvzete vode za drugo rabo, ki ni oskrba s pitno vodo, če se ta odvzema iz javnega vodovoda v skladu s pogoji iz vodnega dovoljenja ali koncesije (podlaga za obračun vodnih povračil),
- poročilo za Direkcijo za vode o monitoringu posameznih parametrov iz izdanega vodnega dovoljenja,
- letno poročilo o izvajanju javne službe za preteklo leto, ki smo ga skladno s 26. členom Uredbe o oskrbi s pitno vodo dolžni do 31. marca tekočega leta posredovati pristojnemu ministrstvu za okolje, v skladu z navodili, ki jih ministrstvo objavi na svojih spletnih straneh (gre za zelo obsežno in zahtevno poročilo),
- poročila na osnovi evidenc opravljanja storitev javne službe, v skladu s 24. členom Uredbe o oskrbi s pitno vodo.

Poleg teh poročil, so tudi druga, ki jih moramo redno poročati. Izdelava vseh teh poročil je dokaj obsežna in zahtevna, terja izvedbo vrste aktivnosti oziroma vodenje ustreznih evidenc tekom leta in predstavlja pomembno porabo časa. Delo je razdeljeno na terenske aktivnosti, kjer se zbirajo potrebni podatki ter na delo v pisarni, kjer se zbrani podatki obdelajo in pripravijo v končni obliki. Zbiranja potrebnih podatkov pa seveda ni in ne more biti, če

predhodno niso nameščeni ustrezni merilni inštrumenti, teh pa tudi ni, če ni zagotovljenih potrebnih finančnih sredstev za nabavo in montažo le-teh.

Delo, ki ga opravljamo, zahteva od nas dobro poznavanje stroke in zakonodaje. Jasno je, da zaposleni na Hydrovodu najbolj poznamo pomen pitne vode v današnjem svetu in vso problematiko, povezano z oskrbo s pitno vodo. To znanje

želimo deliti z javnostjo ter na ta način krepiti zavest o pomenu vode in potrebi ohranjanja te strateške surovine tudi za bodoče rodove. Zato sodelujemo z vsemi tistimi, ki jih voda zanima, največ s šolami na našem območju in tudi z drugo zainteresirano javnostjo. Tako smo ob svetovnem dnevu voda, dne 22. 3. 2024, organizirali dan odprtih vrat vodarne

Slovenska vas. Vsem obiskovalcem smo predstavili pomen svetovnega dneva voda ter dejavnost oskrbe s pitno vodo in podjetje Hydrovod d.o.o.. Seznanili smo jih z obsegom naših nalog in izzivi, s katerimi se soočamo na terenu ter jim z vodenim ogledom predstavili pripravo pitne vode z ultrafiltracijo, naš mini laboratorij, izdelavo hišnih priključkov ter opremo in način iskanja okvar. Dogodek je bil podprt tudi s

prispevkom na lokalnem radiu in televiziji.

Ob izvajanju svojega dela skrbimo na razne načine tudi za

izobraževanje naših zaposlenih, vsakoletno srečanje delavcev komunalnih podjetij pa je tudi priložnost za kontakt in izmenjavo kakšne izkušnje z delavci iz drugih komunal.

S svojim znanjem pomagamo tudi drugim. Tako smo, enako kot prejšnja leta, poskrbeli za varno oskrbo s pitno vodo vseh udeležencev pohoda »Po medvedovih stopinjah«. Predhodno smo izvedli dezinfekcijo gasilskih cistern in tudi IBC kontejnerjev. Pohod je v nekaj letih doživel preobrazbo in postal zeleni pohod oziroma prijazen dogodek brez plastenk,

ki združuje naravo in pohodništvo ter skrb za naš planet. Pohoda po medvedovih stopinjah so se tudi letos udeležili nekateri zaposleni delavci našega podjetja, ki so na svojih pohodnih majicah opozarjali na zavezo certifikata Voda iz pipe.

Ob dnevu Zemlje, 22. 4. 2024, je pred Rokodelskim centrom v Ribnici potekal dogodek **Varno in zabavno**, ki je bil posvečen varnosti. Na dogodku, ki je bil zelo obsežen in na katerem so sodelovali številni udeleženci iz celotne regije, med njimi policija, gasilci, vojska, komunalna podjetja, Civilna zaščita,

NIJZ, Agencija za varnost prometa, itd., smo sodelovali s svojo stojnico tudi mi in smo vsem zainteresiranim predstavili dejavnost oskrbe s pitno vodo, potrebo po varovanju okolja in še posebej vodovarstvenih območij, način zagotavljanja varne oskrbe s pitno vodo, priločni laboratorij, itd. Ciljna publika dogodka so bili vrtci, šole, starejši občani ter družine. Dogodek je bil zelo dobro obiskan.

Kot aktivni deležniki se vključujemo tudi v dogajanja, ki presegajo meje območja, kjer izvajamo našo dejavnost. Še vedno smo aktivni deležniki na mnogih področjih, zato smo tudi v lanskem letu:

- sodelovali v delovni skupini »Skupaj za boljšo družbo« v okviru GZS,
- sodelovali v Sosvetu za statistiko naravnih virov in okolja v okviru SURS-a,
- imeli svojega predstavnika v Upravnem odboru Zbornice komunalnega gospodarstva, ki opravlja funkcijo podpredsednika, hkrati pa tudi vodi eno od komisij Zbornice (Komisija za ekonomiko),
- sodelovali v Komisiji za pitno vodo in Komisiji za ekonomiko pri Zbornici komunalnega gospodarstva,
- bili soorganizator glavnega dogodka Zbornice komunalnega gospodarstva – to je letna konferenca, ki je bila septembra v Podčetrtku,
- izvajamo mentorstvo obvezne prakse tako študentom, kot tudi dijakom različnih fakultet oziroma šol,

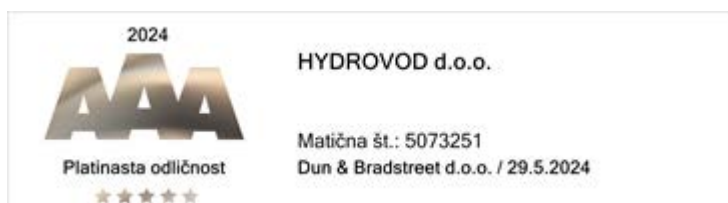

Kot nosilec certifikata »Voda iz pipe« vedno promoviramo uporabo vode iz pipe ter osveščamo javnost o kakovosti pitne vode v Sloveniji. V svojih prostorih vedno ponujamo pitno vodo iz pipe, postrežemo jo v steklenih vrčih in kozarcih ter k njenemu pitju spodbujamo tudi zaposlene, partnerje ter ostale deležnike. S tem izkazujemo

svojo družbeno odgovornost do okolja in spodbujamo pozitivno prakso, da je uživanje sveže pitne vode zdravju in okolju prijaznejša izbira kot predpakirana voda.

Ponosni smo, da smo 29. maja 2024 prejeli mednarodno priznani Platinasti certifikat bonitetne odličnosti AAA, ki ga podeljuje družba Dun & Bradstreet. Bonitetna odličnost predstavlja nadpovprečno bonitetno vrednost gospodarskih subjektov. Imetnik certifikata bonitetne odličnosti poslovnemu okolju sporoča tudi uspešnost finančnih rezultatov, trajnost in stabilnost, saj izkazuje kontinuirano brezhibno poslovanje in vzornost ter zanesljivost zaradi dobre plačilne discipline. Pravico do uporabe mednarodno priznanega statusa Platinaste odličnosti pridobijo podjetja, ki zadostijo kriterijem bonitetne odličnosti AAA 5 let zapored. V Sloveniji je med vsemi 239.057 registriranimi podjetji bonitetno odličnost razreda Platina doseglo zgolj 2,77% podjetij.

3.5 KAKO NAPREJ

Voda je za naše zdravje in življenje ključnega pomena, saj oskrbuje celice s kisikom in hranili in hkrati odstranjuje odpadne snovi iz telesa. Zato brez vode ni življenja in zdravja. Pitje drugih tekočin ne more nadomestiti vode. Gre za vsem znano dejstvo, ki ga ni potrebno posebej ponavljati. Zato je dejavnost oskrbe s pitno vodo strateško pomembna in zato je dobro organizirana in delujoča oskrba s pitno vodo osnovni predpogoj za življenje na določenem prostoru oziroma za nemoteno bivanje ljudi in delovanje gospodarstva. Takšne oskrbe ni mogoče vzpostaviti brez dobre in urejene infrastrukture za oskrbo s pitno vodo, takšna infrastruktura pa je praviloma tehnično zahtevna in draga ter se gradi vrsto let, dograjuje in obnavlja pa tekom celotnega obdobja njenega obratovanja. S takšnim premoženjem je potrebno ravnati kot dober gospodar: skrbno, organizirano, strokovno in brez velikih pretresov. Zato je potreben tudi dober in strokovno usposobljen upravljavec, ki zna in zmore. Nič se ne sme prepustiti slučajnostim, ker je oskrba s pitno vodo preveč pomembna za vsakdanje življenje vseh nas in zato sodi v obseg kritične infrastrukture. Za vzpostavitev vodovodnega sistema je potreben velik denarni vložek in zato je odgovornost vseh udeležencev, ki sodelujejo pri kreiranju in izvajanju vodooskrbe, zelo velika.

Načrtovanje razvoja dejavnosti oskrbe s pitno vodo je stalno timsko delo tako upravljavca kot tudi občin. Pri tem se nenehno iščejo rešitve za optimizacijo sistema in za nadaljnjo širitev mreže javnega vodovoda, in sicer na področja, ki še niso vključena v sistem javne vodooskrbe, kot tudi za posege, ki se nanašajo na rekonstrukcije oziroma obnove obstoječega omrežja in priključitve novih porabnikov. Del razvoja je povezan z realizacijo prostorskih načrtov (nove stanovanjske pozidave, nove gospodarske cone), mnogi razvojni načrti oziroma izboljšave pa so posledica analiz podatkov, pridobljenih na terenu. V zadnjih desetih letih se je stanje infrastrukture bistveno izboljšalo, v veliki meri se je nadomestil razvojni izpad, povzročen z dolgoletno zamrznitvijo cen pitne vode, je pa še vedno v obratovanju določen del vodovodne infrastrukture, ki je že amortiziran in potreben obnove. Ta del infrastrukture dolgoročno ni varen, ker prinaša preveč tveganj in vodnih izgub.

Država daje v zadnjem obdobju lokalnim skupnostim kar nekaj priložnosti, da se stanje na terenu sanira s črpanjem evropskih nepovratnih sredstev, lokalne skupnosti pa se morajo primerno organizirati, da to priložnost tudi izkoristijo. S sprejetjem *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* pa je uveden nov način obračuna porabljene vode, ki predvideva zbiranje namenskih sredstev za obnovo infrastrukture (omrežnina), kar predstavlja korak v pravo smer pri urejanju pametnega oziroma trajnostnega gospodarjenja z infrastrukturo v bodoče. Torej, če se bodo sredstva najemnine v bodoče porabljala namensko za vzdrževanje in obnovo vodovodne infrastrukture, ob morebitni pridobitvi kakšnih nepovratnih državnih ali EU sredstev, bo mogoče tudi v bodoče izvajati mnoge razvojne načrte, ki nas še čakajo. Če tega ne bo, se nam lahko slaba izkušnja, povezana z dezinvestiranjem vodovodne infrastrukture, ponovi s to razliko, da takrat evropskih nepovratnih sredstev, s katerimi bi popravljali storjene napake, več ne bo. Mislimo, da dileme, kako naprej, ne bi smelo biti. Bodoče delovanje (gospodarjenje) je potrebno

postaviti na pravi način. Tokrat nas zakonodaja ne ovira, temveč spodbuja, da se ekonomsko obnašamo.

Nova Uredba o pitni vodi, ki v naš pravni red prinaša zahteve evropske direktive o pitni vodi, prinaša še dodatne zahteve pri zagotavljanju zdravstvene ustreznosti pitne vode. Najpomembnejša naloga, ki nas čaka, je povezana z izdelavo ocene tveganj, upravljanja tveganj in spremljanja izpolnjevanja zahtev za pitno vodo. Uredba navaja potrebo po izdelavi treh ocen tveganj in upravljanja tveganj:

- oceno tveganja in upravljanje tveganja prispevnih območij za zajetja pitne vode,
- oceno tveganja in upravljanje tveganja sistemov za oskrbo s pitno vodo,
- oceno tveganja internih vodovodnih napeljav.

Nove naloge bo težko izvajati brez novih kadrov ali zunanjih sodelavcev. Žal je vse bolj očitno, da nam bo tudi nova zakonodaja o pitni vodi, ki je sedaj v postopku sprejema v Državnem zboru, z določenimi rešitvami po nepotrebem otežila delovanje in tudi iz tega razloga bodo potrebne kadrovske okrepitve. Država pogosto poudarja potrebo po ekonomičnosti in racionalnem obnašanju, ko pa se pišejo novi predpisi, se to pozablja. V uvodu obrazložitve finančnih posledic nove zakonodaje o pitni vodi je jasno zapisano, da se bo pristojno ministrstvo za izvedbo nove zakonodaje okrepilo z zaposlitvijo 10 – 15 novih javnih uslužbencev, ta pa potrebujejo 420.000 so 630.000 evrov letno. Zanimivo je, da imajo sedaj v naši državi vsi porabniki na svojih pipah dobro vodo tudi brez teh dodatnih 10 – 15 zaposlenih. Toliko o racionalnosti.

Po vsej verjetnosti je pred nami zanimivo obdobje ter veliko izzivov in dela nam definitivno ne bo zmanjkalo.

3.6 ZAKLJUČEK

Prikaz opravljenega dela v letu 2024 kaže, da smo svoje naloge, ki so nam bile zaupane, enako kot v prejšnjih letih, opravili v celoti, odgovorno in strokovno. Porabniki so bili oskrbljeni z dovolj velikimi količinami pitne vode in ta je bila zdravstveno ustrezna oziroma skladna z vsemi zahtevami naše zakonodaje. V minulem letu je bilo narejeno tudi veliko razvojnih izboljšav, opravljeno je bilo opazno delo na področju obnove javnega vodovodnega omrežja in vzdrževanja le-tega ter tudi na vzdrževanju in obnovi hišnih priključkov. Poleg izvedbe zahtevnega in obsežnega dela na področju osnovne dejavnosti smo dosegli tudi zelo dobre rezultate na področju dopolnilne dejavnosti. S prihodki, ustvarjenimi na tem področju, smo si izboljšali likvidnost in hkrati zmanjšali stroške na osnovni dejavnosti (in posredno pripomogli k nižji ceni pitne vode) ter tudi na ta način omogočili pozitiven finančni rezultat izvajanja te dejavnosti. Tudi končni finančni izid je, glede na vse opisane značilnosti minulega leta, zelo zadovoljiv. Maksimalno smo nudili pomoč našim občinam pri vseh vprašanjih, ki se nanašajo na področje oskrbe s pitno vodo (tudi pri črpanju nepovratnih sredstev).

Tako velik obseg opravljenih del ne bi bil mogoč brez velikega angažiranja vseh zaposlenih, saj je bilo celotno prikazano delo v letu 2024 v pretežni meri narejeno z lastnim kadrom oziroma z lastno opremo. Samo za izvedbo manjšega obsega del (pretežno ozko specializiranih del ali del s težko gradbeno mehanizacijo, ki je sami nimamo) smo najemali podizvajalce. Torej so prikazani dosežki rezultat kolektivnega dela vseh zaposlenih. Na Hydrovodu imamo relativno majhno in prilagodljivo ekipo, ki obvlada dosti široko področje znanj ter zna in zmore opravljati svoje naloge. Poslovno leto 2024 smo začeli s 36 in zaključili s 37 zaposlenimi. V letu 2024 nismo imeli nobene upokojitve, nas je pa zapustil en delavec, ki smo ga tudi nadomestili. V začetku tega leta pa sta nas zapustila dva delavca, enega smo uspeli nadomestiti, enega pa še ne (dva razpisa sta bila neuspešna, v teku je tretji).

Večkrat smo že opozorili, da je izvajanje naše dejavnosti zahtevno, potrebno je dobro poznavanje stroke in omrežja, veliko je tudi fizičnega dela in težko pridemo do primernih kadrov, kljub temu, da ne postavljamo zahtevnih pogojev za nov kader (zelo odprti smo pri poklicih, ki lahko pridejo v izbor). Pogoji dela na Hydrovodu niso lahki in niso vabljivi, dela se pretežno na terenu, največ je ročnih in fizično napornih del, občasno tudi dvigovanje težkih bremen, delo tudi ni »čisto« (zemlja, blato, prah), dela se na odprtem v vseh vremenskih pogojih (visoka temperatura, sončno sevanje, voda, mraz, veter, vlaga, dež, sneg, ...). Samo delo je občasno tudi nevarno in tvegano, velikokrat se dela tudi v pogojih interventnega dela, v popoldanskem času, ob vikendih in praznikih. Prisotno je tudi dežurstvo, ki omejuje gibanje posameznika v popoldanskem času in ob prostih dnevih (sobota, nedelja, prazniki), kar je za mnoge velika ovira. Skratka, delo naših delavcev je raznoliko, obsežno, težko in zahtevno, hkrati pa premalo znano, premalo cenjeno, premalo vabljivo in, žal, glede na dejstvo, da kadra ne dobimo, očitno premalo plačano (prejeto plačilo resnično ne pokriva vseh naporov in tveganj za zdravje zaposlenih).

Ob tem so zahteve naših porabnikov, stroke in zakonodaje vse višje in se pogosto tudi spreminjajo, temu pa se moramo hitro prilagajati, kar dostikrat ni enostavno. Zato so zahteve

sindikatoev komunale po višjem standardu zaposlenih popolnoma upravičene. Glede na vse stavke, ki jih pogosto spremljamo po medijih, bi bilo pravo presenečenje, da se tudi v komunalni dejavnosti ne bi pojavljale zahteve po boljših plačah. Dejavnost oskrbe s pitno vodo zahteva veliko znanja in posledično šolske izobrazbe (nekdanjih fizičnih - nekvalificiranih delavcev za ročne izkope ni več, to delo se redko izvaja in je nadomeščeno s strojnimi izkopi, ki spet zahtevajo šolsko izobrazbo, psihofizične sposobnosti in izkušnje). Glede na pomanjkanje delavcev določenih profilov v naši državi, nas skrbi, kako bo s kadrovske sestavo čez 10 ali 20 let. Poskušali smo tudi s štipendiranjem dijakov, a žal ni bilo interesa.

Z dobrim delom in mnogimi napori naši zaposleni vsako leto dosegajo zelo dobre rezultate na področju dopolnilne dejavnosti in posledično določen dobiček. S tem dobičkom se v družbi ohranja oziroma izboljšuje likvidnost, delno se uporablja za razvojne namene, del dobička pa se enostavno porabi za pokrivanje izgube na osnovni dejavnosti in s tem v subvencioniranje cene pitne vode (porabniki bi zagotovo plačevali bistveno višjo ceno pitne vode, če stroški izvajanja te dejavnosti ne bi bili delno pokriti iz pozitivnega rezultata, ustvarjenega z izvajanjem dopolnilne dejavnosti). To sicer ni skladno z evropsko direktivo, ki zahteva oblikovanje cen po načelu »povzročitelj plača povzročene stroške«, a je takšen način vodenja poslovne politike prisoten že vrsto let. Pred gospodarsko krizo, ki je izbruhnila leta 2008, je bila stalna praksa, da se zaposlene za dobro delo na dopolnilni dejavnosti stimulira z delom dobička dopolnilne dejavnosti (približno 30 %), od tedaj pa ne več. Mogoče je čas za razmislek o ponovnem vračanju takšne poslovne politike. V zasebnem sektorju se ta oblika nagrajevanja (stimulacija tistih, ki ustvarjajo dobiček) vse bolj uvaja.

Hydrovod dolga leta svojega delovanja ni poznal problematike migracij delavcev. Mnogi zaposleni delavci so vso svojo delovno kariero ali vsaj njen največji del preživeli na Hydrovodu. Tega, žal, danes ni več. Migracija delavcev se dogaja tudi pri nas in iz podjetja posamezniki praviloma odhajajo izključno zaradi višje plače (tudi če je nova plača nekaj deset evrov višja) in lažjih pogojev dela. Glede na zahtevnost in pomen našega dela ter njegove specifikke, so ti odhodi za nas izredno negativni, nezaželeni in nevarni, in sicer iz več razlogov. Da do novih dobrih, strokovnih in zanesljivih delavcev, ki jih naša dejavnost zahteva, težko pridemo, smo že opozorili.

Znano je, da živimo v času nizke demografije in hkrati v času visoke zaposljivosti, kar je pripeljalo do velikega povpraševanja po delovni sili, tako pri nas, v naši državi, kot tudi v razvitem delu Evrope. Ker je kadrovski bazen v naši državi in tudi v sosedstvu prazen, se vse pogosteje dogaja, da si delodajalci zaradi kadrovskega pomanjkanja dejansko »kradejo« kadre. Tudi gotovo 150.000 tujih delavcev, ki so že angažirani v našem gospodarstvu, še vedno ni dovolj za zadovoljevanje vseh trenutnih potreb gospodarstva. Naši doseženi rezultati govorijo, da imamo tudi mi veliko dobrih in zelo sposobnih delavcev, ki so zanimivi za mnoge delodajalce in lahko samo domnevamo o ponudbah, ki jih ti dobivajo. Zamenjava težkega terenskega dela za delo v zaprtem prostoru, pod streho, v boljših delovnih pogojih, ki je poleg tega tudi bolje plačano, je lahko zelo zanimiva in vabljiva.

Težava s kadri je zgolj ena slaba stran migracij delavcev iz Hydrovoda. Druga je povezana z dejstvom, da porabimo tudi do tri leta, da novega sodelavca usposobimo za samostojno delo. To je čas, ki ga potrebuje, da spozna teren (da se na terenu ne izgubi), sisteme, materiale, opremo, načine delovanja, itd. Ob vsaki migraciji moramo ponavljati vajo in izgubljati čas in denar. Kakšno škodo predstavlja to za nas (pa ne samo za nas, tudi za lokalne skupnosti in vse naše porabnike), ki izvajamo dejavnost, ki sodi med kritične dejavnosti, kjer je kadrovska stabilnost zelo zaželeno, in moramo nekaj let vlagati v razvoj vsakega posameznika, da resnično postane samostojen pri svojem delu, ni potrebno navajati. Vodstvo podjetja si močno prizadeva za ohranitev zdravega jedra podjetja oziroma za dolgoročno stabilnost podjetja, veliko naporov vlagamo tudi v negovanje dobrega in pozitivnega vzdušja ter medčloveških odnosov, je pa vprašanje, če je to dovolj. Sprejeta zakonodaja o minimalni plači ter vsakoletna določitev le-te poskrbi samo za dvig najnižjih plač, hkrati pa vedno prispeva k nastanku določene uravnilovke, kar med zaposlenimi ni sprejeto z odobravanjem. Tudi Gospodarska zbornica Slovenije v svoji analizi posledic zakonodaje o minimalni plači navaja, da prihaja do uravnilovke, ki utegne imeti že srednjeročno negativne posledice na klimo v podjetjih, na motivacijo zaposlenih in posledično na produktivnost.

Število zaposlenih je pri nas podobno že več kot 25 let, kljub dejstvu, da smo v tistem času skrbeli za polovico krajše javno omrežje, imeli dobro tretjino manj vodovodnih sistemov v upravljanju in nismo skrbeli za hišne priključke. Ta podatek nam veliko pove. Nekoč so bili v času gradbene sezone, ko so se izvajale mnoge investicije na terenu, zaposleni tudi dodatni delavci. Zaradi zagotavljanja finančne likvidnosti, ki je bila načeta s prenizko ceno pitne vode, smo bili prisiljeni izvajati racionalizacijo in manjšati število zaposlenih (delno je bil s tem zmanjšan tudi standard vodooskrbe oziroma obseg vzdrževanja). Ne glede na naše početje, se je obseg javnega omrežja iz leta v leto povečeval z dograditvijo odsekov omrežja na obstoječih vodovodnih sistemih, gradili so se tudi novi vodovodni objekti, zgradili pa smo tudi nove vodovodne sisteme in prevzemali v upravljanje nekoč vaške vodovode (skupaj 12 novih vodovodov), s pitno vodo smo začeli oskrbovati tudi več kot 40 dodatnih vasi, od katerih imajo nekatere zelo nizko porabo vode in nam povzročajo več stroškov kot zberemo sredstev od zbrane vodarine in omrežnine. Javno vodovodno omrežje je zraslo iz 290 na več kot 500 km dolžine, tej dolžini pa je potrebno prišteti še dolžino cca. 9.300 hišnih priključkov, ki znaša več kot 120 km. S skrbjo za tako obsežno infrastrukturo, ki se nahaja na področju petih občin (in manjšem delu šeste) oziroma na površini cca. 1.000 km², nismo več samo malo podeželsko - lokalno podjetje, temveč smo postali pomemben dejavnik oskrbe s pitno vodo na državnem nivoju. Tudi naš regionalni vodovod ni samo cevovod med Sodražico in Kočevjem, ki ima lokalni značaj, temveč je njegova teža dosti večja, ker oskrbuje porabnike v petih občinah, kmalu tudi v šesti.

Za vso infrastrukturo, ki jo imamo v upravljanju, smo v preteklem letu primerno skrbeli. Na vseh vodovodnih sistemih, tudi na tistih najmanjših, smo izvajali vse potrebno, da so ti lahko normalno obratovali. Z doslednim izvajanjem HACCP načrta smo skrbeli za zagotavljanje varne oskrbe s pitno vodo. Vsi naši vodovodni sistemi so s strani Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano ocenjeni kot sistemi, ki so porabnikom v letu 2024 zagotavljali zdravstveno ustrezno pitno vodo. Povečan obseg dela, ki se je občasno pojavljal, smo reševali tudi z

dodatnim popoldanskim delom in pa z delom v prostih dnevih (sobota, nedelja, prazniki). Torej smo s primernim prizadevanjem uspeli premostiti kadrovske podhranjenosti ter uspeli odgovoriti na skoraj vse nujne naloge na področju vzdrževanja vodovodne infrastrukture ter ob tem uspeli izvesti še določen obseg izvajanja tržnih oziroma dopolnilnih dejavnosti. Bilo bi nam lažje, če bi bile naše naloge bolj enakomerno razporejene in če bi nam vremenske razmere dovoljevale več terenskih delovnih dni. Žal je to s sedanjo rešitvijo upravljanja z infrastrukturo nemogoče (če bi imeli model upravljanja s stvarnim vložkom infrastrukture v javno podjetje, bi bilo poslovanje pri mnogih detajlih lažje, hitrejše in bolj operativno, imeli bi tudi več sredstev za vlaganje v obstoječo infrastrukturo, letni plan izvedbe del bi sami postavljali, temu primerno bi prilagodili tudi kadrovske popolnjenosti).

Zaradi vsega navedenega nas pogled nazaj na leto 2024 veseli, ker imamo kaj pokazati. Se pa dobro zavedamo, da ti rezultati ne bi bili tako dobri brez polne podpore naših lastnikov, ki nam zaupajo, za kar smo jim hvaležni. Veseli nas tudi pozitivni izid poslovanja, ki je rezultat dobro opravljenega timskega dela. Vsak je svoj del naloge dobro opravil. Režijski delavci so poskrbeli za ustrezno organizacijo in zakonitost poslovanja ter poslovno okolje, delavci operativci pa so

Delavci Hydrovoda ob proslavi 60. letnice delovanja (oktober 2019)

s svojim prizadevanjem in učinkovitostjo poskrbeli, da je bilo na terenu narejeno vse tisto, kar je v poročilu opisano. Tudi vodstveno osebje je izredno dobro pripravljalo, organiziralo in vodilo delovne procese ter zastopalo podjetje. Torej smo timsko delovali zelo usklajeno in dobro. Če vsega tega ne bi bilo, ne bi bilo mogoče opraviti prikazanega dela.

Letno poročilo predstavlja prerez našega dela v minulem letu. Ali bi lahko naredili še kaj več, drugače ali boljše? Najbrž lahko. Vedno je mogoče narediti kaj drugače, boljše ali pa več, še posebej, če se ozremo nazaj. Dejstvo je, da se učimo celo življenje. Zaradi tega si tudi na podlagi izkušenj iz preteklih let postavljamo cilje za jutri, za naslednja leta.

Še enkrat poudarjamo, da naše delo ne bi bilo tako uspešno brez podpore občin - naših ustanoviteljic, strokovnih služb teh občin in tudi vseh županov, ki so vedno imeli posluš za dejavnost oskrbe s pitno vodo. Hydrovod je v lastništvu več občin in na uspešnost poslovanja Hydrovoda pomembno vpliva vsaka občina lastnica oziroma ustanoviteljica Hydrovoda. Zelo pomembno je tudi dobro medsebojno sodelovanje predstavnikov občin, članov Nadzornega sveta, predvsem pa županov teh občin, ki skozi delovanje v organih javnega podjetja skrbijo za nemoteno in uspešno delovanje. Skratka, delali smo v stabilnih pogojih in zato smo bili uspešni in dobri. Tudi v bodoče si želimo takšnega sodelovanja in podpore.

Upamo, da bodo po pregledu celotnega poročila našo oceno uspešnosti dela delili tudi ostali, predvsem pa naši ustanovitelji.

Direktor:
Antun Gašparac, univ.dipl.ing.gr.
HYDROVOD d.o.o.
K O Č E V J E

4 POSLOVNO POROČILO

4.1 ANALIZA POSLOVANJA DRUŽBE V LETU 2024

Podjetje Hydrovod d.o.o. izvaja obvezno gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na področju petih občin. V letu 2024 je družba poslovala v skladu z zastavljenimi cilji in nalogami. S prihodki, ki jih pridobivamo s prodajo storitev gospodarske javne službe in drugih storitev, gospodarimo racionalno, ob upoštevanju osnovnih ciljev kot so kvalitetna in zadostna količina pitne vode za porabnike ter upoštevanju veljavne zakonodaje. Poleg gospodarske javne službe opravljamo po tržnih principih še različne storitve fizičnim in pravnim osebam, predvsem povezane z izvedbo del na javnih vodovodih in odpravo poškodb na vodovodnih priključkih ter izgradnjo novih vodovodnih priključkov.

Za komunalne dejavnosti in tudi za naše podjetje je značilno, da imamo velik delež stalnih stroškov (amortizacija, energija, najemnina, analize pitne in odpadne vode,...), na katere podjetje ne more bistveno vplivati. Spremenljivih stroškov je relativno malo, se pa trudimo, da jih z raznimi ukrepi racionalizacije obvladujemo in znižujemo. Stroški in prihodki v zvezi z dopolnilnimi dejavnostmi se spremljajo posebej in se ne obravnavajo kot opravljanje gospodarske javne službe, temveč kot opravljanje drugih dopolnilnih (tržnih) dejavnosti. Stroške, ki se nanašajo na obe dejavnosti in se jih ob nastanku, na podlagi izvirne knjigovodske listine, ne more razporediti na eno izmed dejavnosti, razporejamo v skladu s strani lastnikov sprejetimi sodili.

V poslovnem letu 2024 smo na dopolnilnih dejavnostih dosegli dobiček v višini 24.448,62 €, na osnovni dejavnosti pa v višini 33.017,75 €. Na nivoju podjetja je bil tako dosežen dobiček pred obdavčitvijo v višini 57.466,37 €.

Tabela 1: Finančni rezultat po dejavnostih

POSTAVKA	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	DOPOLNILNE DEJAVNOSTI
VODARINA	2.024.108,86	2.024.108,86	/
OMREŽNINA	1.780.126,20	1.780.126,20	/
PRIHODKI OD STORITEV	836.407,21	/	836.407,21
SUBVENCije	1.350,00	963,82	386,18
DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	37.750,87	26.951,84	10.799,03
SKUPAJ PRIHODKI OD POSLOVANJA	4.679.743,14	3.832.150,71	847.592,43
FINANČNI PRIHODKI	856,85	611,74	245,11
IZREDNI PRIHODKI	27.726,13	23.334,20	4.391,93
SKUPAJ PRIHODKI	4.708.326,12	3.856.096,65	852.229,47
SKUPAJ ODHODKI	4.650.859,75	3.823.078,89	827.780,86
DOBIČEK / IZGUBA PRED OBDAVČITVIJO	57.466,37	33.017,75	24.448,62
DAVEK OD DOHODKA		7.697,24	
ČISTI DOBIČEK / IZGUBA		49.769,13	

Izkaze poslovnega izida podjetja ter poslovnega izida po dejavnostih smo izdelali na podlagi računovodskih standardov ter sodil za razporejanje splošnih stroškov, sprejetih na skupščini podjetja, dne 15. 12. 2014.

Analiza doseženih poslovnih izidov po dejavnostih in občinah pokaže, da na vodarini izkazujemo pozitiven rezultat. V manjših občinah je izredno težko načrtovati in izvajati vzdrževalna in druga dela na infrastrukturi. Zbranih sredstev oz. prihodkov je malo, večinoma so namenjena pokrivanju stalnih stroškov, »prostih« sredstev pa je relativno malo. Pogosto se zgodi, da nam že en nepredviden dogodek (npr. večja okvara) poruši načrte in povzroči izgubo na dejavnosti, za večja vzdrževalna dela pa sredstev ni.

Tabela 2: Osnovna dejavnost – PI po stroškovnih mestih

		VODARINA		VSE OBČINE SKUPAJ		
OSNOVNA DEJAVNOST	A . PRIHODKI VODARINA S SUBVENCIJO	2.024.108,86				
	B. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - VODARINA	41.243,93				
	C. ODHODKI - VODARINA	2.062.492,32				
	I. RAZLIKA A+B-C)	2.860,46				
		OMREŽNINA	SORIKO	LOŠKI POTOK	KOSTEL	SKUPAJ
	D. PRIHODKI OMREŽNINA S SUBVENCIJO	1.585.179,92	123.379,31	71.566,97	1.780.126,20	
	E. DRUGI PRIHODKI (FINANČNI, IZREDNI) - OMREŽNINA	9.367,72	766,38	483,56	10.617,66	
	F. ODHODKI - OMREŽNINA	1.561.050,59	126.514,81	73.021,18	1.760.586,57	
	II. RAZLIKA D+E-F (HIŠNI PRIKLJUČKI)	33.497,06	-2.369,12	-970,65	30.157,29	
	III. REZULTAT OSNOVNE DEJAVNOSTI	33.017,75				
DOPOLNILNA DEJAVNOST.	IV. DELITEV DOBIČKA DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI	22.328,92	1.523,15	596,55	24.448,62	
POSLOVNI IZID	V. FINANČNI REZULTAT PODJETJA KOT CELOTE - PRED OBDAVČITVIJO	57.466,37				

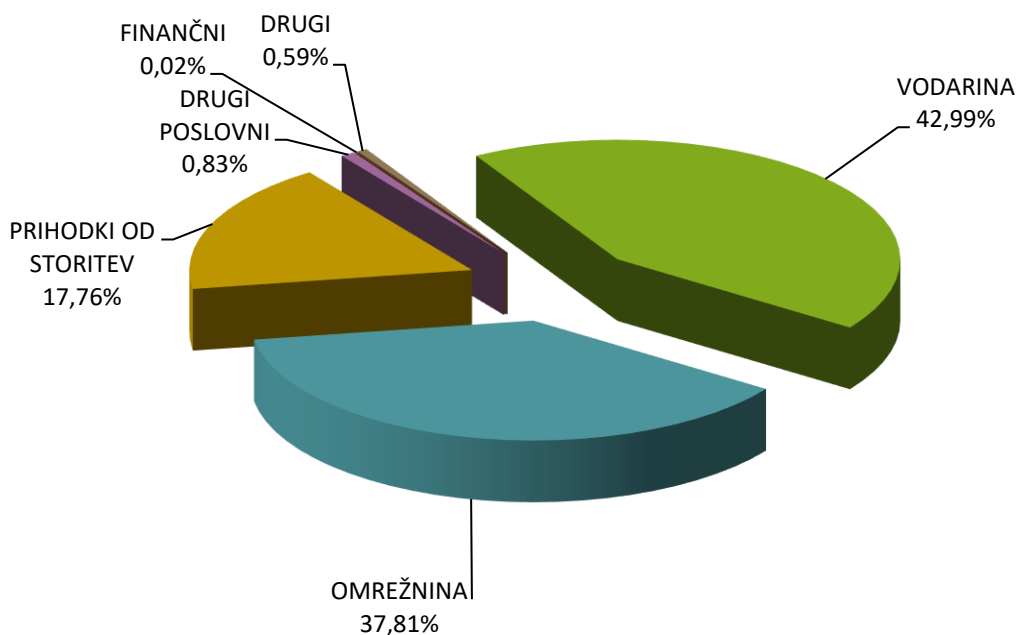
Kot je razvidno iz prejšnje tabele, je bil v občinah Loški Potok in Kostel na področju omrežnine dosežen negativen rezultat, po pribitku pripadajočega dobička dopolnilnih dejavnosti pa je bil na vseh stroškovnih mestih dosežen pozitiven rezultat.

Na dopolnilnih (tržnih) dejavnostih smo dosegli pozitiven rezultat. Poslovni prihodki teh dejavnosti so bili za 40,56 % višji od plana, kar pomeni, da smo z dopolnilnimi dejavnostmi v večji meri »prispevali« k zniževanju skupnih stroškov.

4.1.1 Prihodki in njihova struktura

Z opravljanjem osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo skupaj ustvarili za 4.708.326,12 € prihodkov, kar predstavlja kar 6,70 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili doseženi celotni prihodki v višini 3.856.096,65 € (6,87 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 81,90 % celotnih prihodkov. Ostalo predstavljajo prihodki od dopolnilnih dejavnosti.

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah

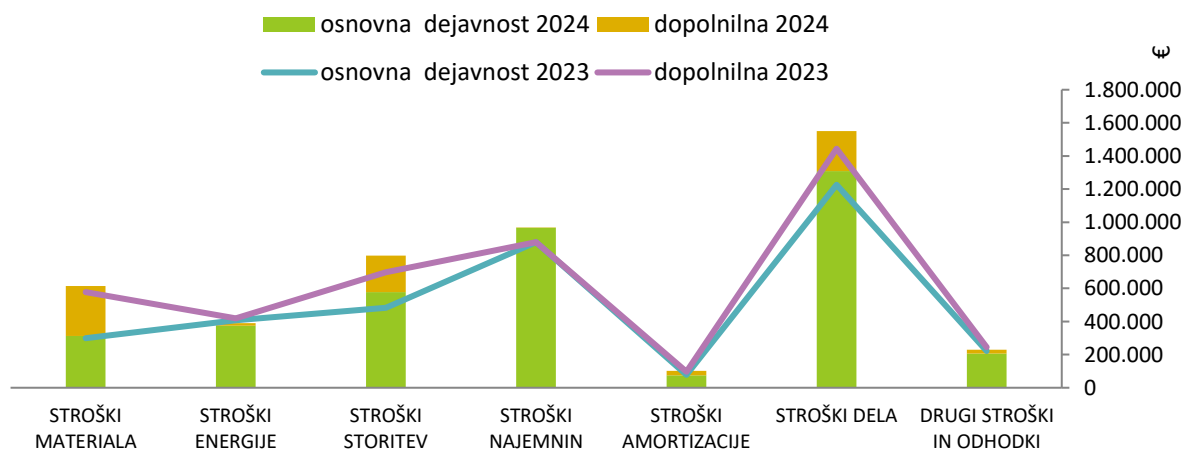

Z izvajanjem dopolnilnih (tržnih) dejavnosti so bili doseženi prihodki v višini 852.229,47 €, kar je za 5,95 % več kot v predhodnem letu.

4.1.2 Odhodki in njihova struktura

Pri izvajanju osnovne in dopolnilnih dejavnosti smo evidentirali skupaj za 4.650.859,75 € odhodkov, kar predstavlja 6,73 % rast glede na preteklo leto. V osnovni dejavnosti so bili evidentirani odhodki v višini 3.823.078,89 € (6,34 % rast glede na preteklo leto), kar znaša 82,2 % vseh odhodkov. Ostalo predstavljajo odhodki dopolnilnih dejavnosti.

Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih

Stroški materiala in energije

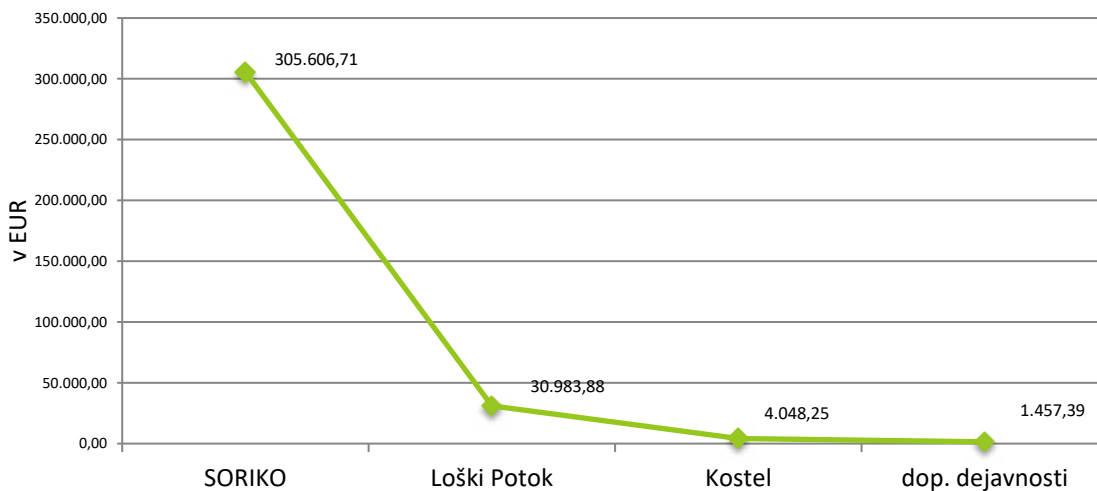
Stroški porabe materiala so se v primerjavi s preteklim zvišali za 6,41 %. Na višino stroškov materiala (in tudi storitev) vpliva tudi vrsta vlaganj v infrastrukturo, saj se posamezne investicije lahko pomembno razlikujejo glede deleža stroškov materiala oz. storitev v celotni investiciji. Pri nabavi in porabi materiala smo se obnašali racionalno in gospodarno (nabava je potekala skladno z zakonodajo o javnem naročanju) ter pri izvedbi del težili h kvalitetni izvedbi z uporabo standardiziranih in kakovostnih materialov. Zavedamo se, da bomo z infrastrukturo, v katero vlagamo sredstva, tudi upravljali in jo vzdrževali. Z vgradnjo kakovostnih in standardiziranih materialov (materiali in proizvodi, ki prihajajo v stik s pitno vodo, ne smejo glede fizikalnih, kemijskih ali mikrobioloških lastnosti vplivati na skladnost pitne vode) ter z dobro izvedbo neposredno vplivamo na bodoče stroške vzdrževanja, ki bodo zaradi takšnega ravnanja nedvomno nižji.

Velik delež v stroških materiala predstavljajo stroški energije, ki so se v primerjavi s preteklim letom znižali za 7,03 %. Predstavljali so znaten delež vseh odhodkov – 8,37 % oz. 389.355,68 €. Večji del stroškov energije (375.056,66 €) odpade na električno energijo, ki je potrebna za obratovanje vodarn in črpališč.

Graf 3: Stroški električne energije

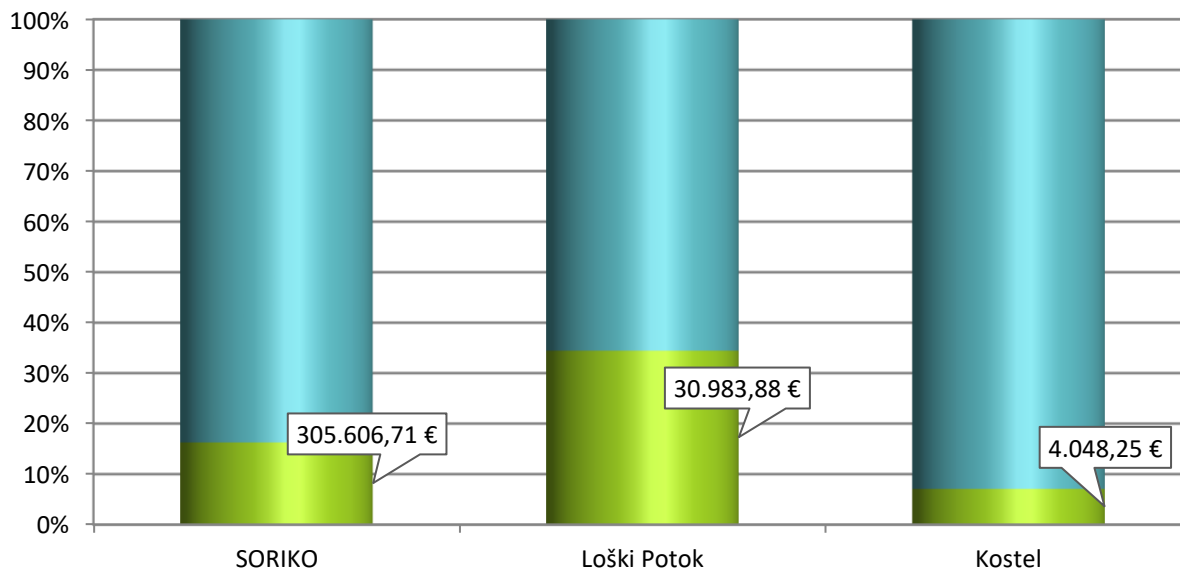

Graf 4: Stroški električne energije

Za nakup električne energije za obratovanje vodovodnih sistemov smo porabili 16,83 % prihodkov od prodaje pitne vode.

Graf 5: Delež električne energije v prihodkih od vodarine

Stroški storitev

Stroški storitev so v primerjavi z lanskim letom nekoliko višji in so presegle planirane za 10,77%. S 37,96 % imajo pomemben delež v celotnih odhodkih. Večji stroški storitev so:

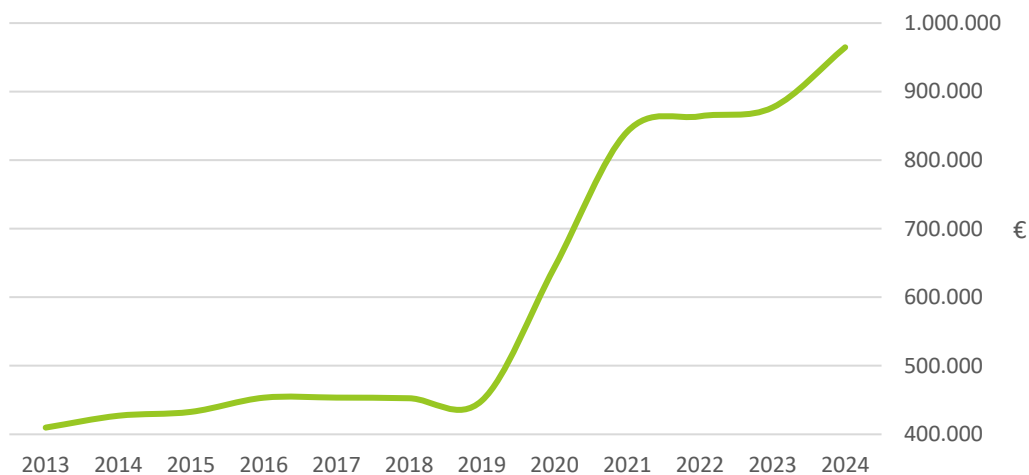
- stroški najemnin 967 tisoč €
- analize pitne in odpadne vode 56 tisoč €
- zavarovalne premije 46 tisoč €

- storitve za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev 318 tisoč €
- stroški izstavitve in pošiljanja računov za vodarino 77 tisoč €
(v letu 2024 smo izdali 103.777 računov za vodarino)

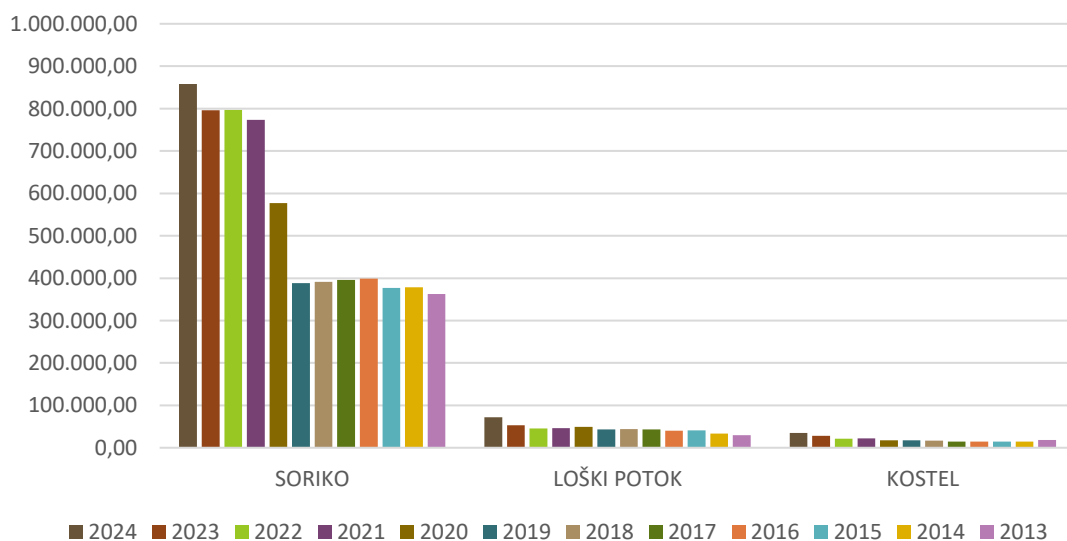
V okviru stroškov storitev precejšen delež predstavljajo tudi stroški storitev podizvajalcev, ki jih moramo najeti, ko določena dela sami nismo zmožni izvesti. Tako npr. sami ne razpolagamo z zadostnimi kapacitetami težke gradbene mehanizacije, zato za nekatera zemeljska dela, predvsem pri izvajanju dopolnilnih dejavnosti, najemamo zunanje izvajalce. Prav tako na trgu poiščemo izvajalca del za izdelavo elementov vodovoda, ki so iz nerjaveče pločevine. Glede na inflacijska gibanja v preteklem letu je jasno, da je v višjih stroških storitev delno vgrajena tudi inflacija.

Velik strošek predstavljajo najemnine za infrastrukturo ter storitev za vzdrževanje infrastrukture in osnovnih sredstev. Te so bile v letu 2024 višje za skoraj 90.000 evrov kot v letu 2023.

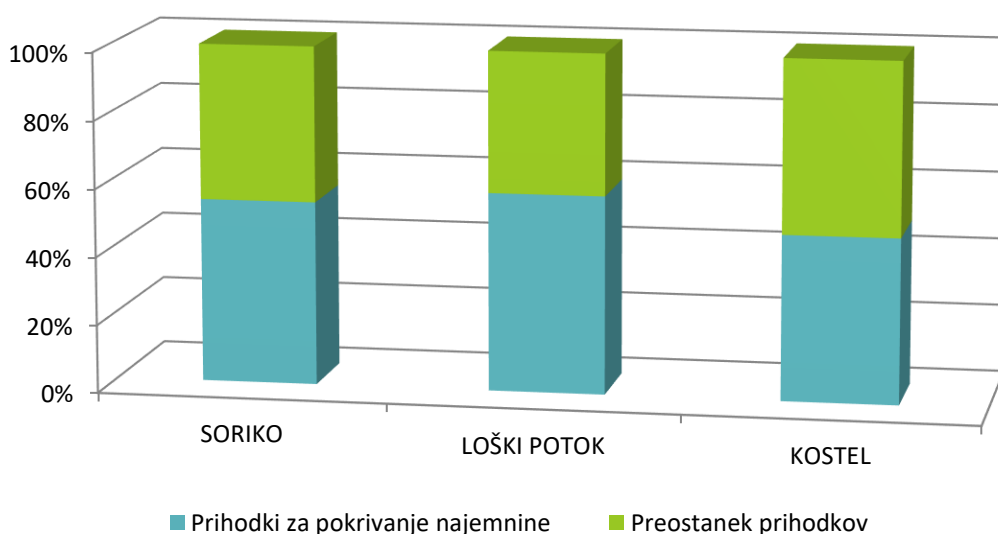
Graf 6: Najemnina po letih

Graf 7: Najemnina po letih in stroškovnim mestih

Graf 8: Delež najemnine v prihodkih od omrežnine

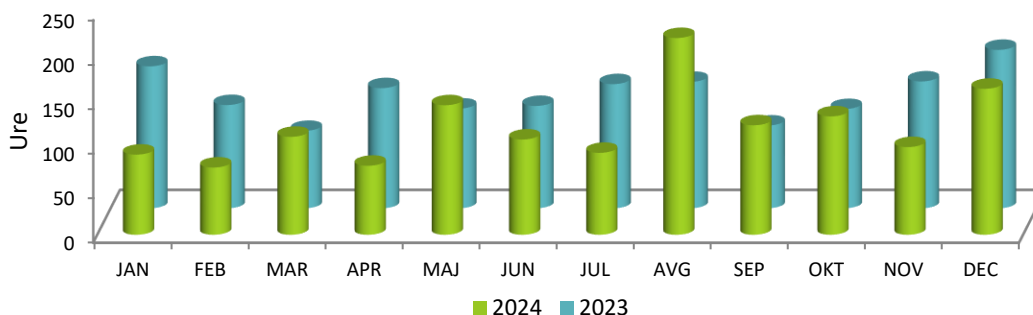
Stroški dela

Stroški dela so bili nekoliko nižji od planiranih, v celotnih odhodkih predstavljajo 33,32 % delež. Plače in nadomestila ter ostali stroški dela so se izplačevali v skladu z veljavno panožno kolektivno pogodbo. Zadnja leta se pojavlja nekaj fluktuacije zaposlenih, ki je za nas nezaželena, prav tako pa opažamo, da je vse težje dobiti ustrezne delavce. Potrebujemo namreč kar nekaj let, da delavca usposobimo za samostojno delo ter da spozna izredno obsežen teren, trase vodovodov in številne objekte, s katerimi upravljamo.

V letu 2024 je bilo skupno stroškov dela za 1.549.833,33 €. Znano je, da narava našega dela ne omogoča izvedbe vseh obveznosti v rednem delovnem času, zaradi tega je potrebno angažiranje zaposlenih tudi izven njega. Gre za obveznost opravljanja dežurne službe, 24-urno spremljanje delovanja bistvenih vodovodnih sistemov in naprav ter potrebo po interventni odpravi okvar, če do njih pride. Imamo štiri dežurne ekipe, v katere so razporejeni praktično vsi delavci, razen režije. Skupine so oblikovane tako, da lahko v vsakem trenutku poskrbijo za razne okvare oz. druge nepredvidljive situacije. Vsaka skupina ima tako delavce, usposobljene za različna dela (spremljanje delovanja čistilnih naprav, telemetrije, spremljanje in odprava težav na dezinfekcijskih napravah, strojnik, monter, električar).

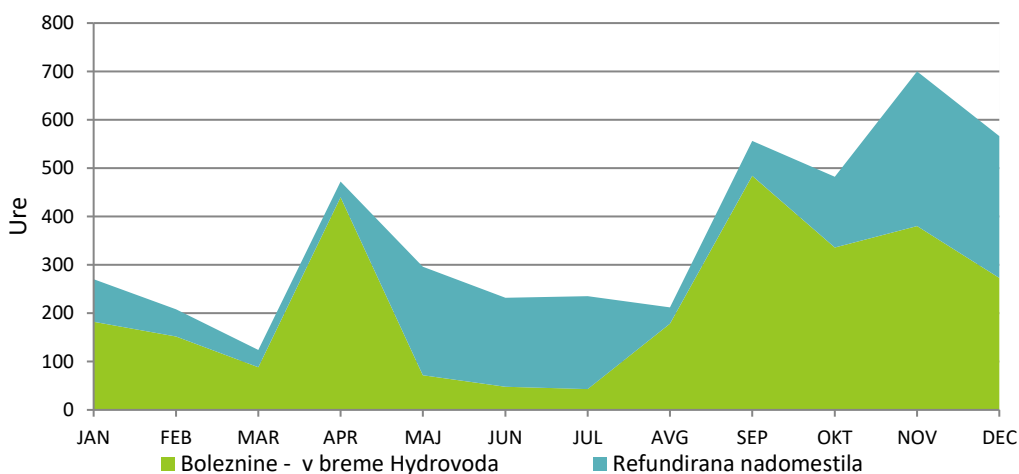
Redni obhodi pomembnejših vodarn in spremljanje telemetrije, kar izvajajo vodje dežurnih ekip izven rednega časa, so preventivna dejanja, ki zmanjšujejo možnost, da pride do izpadov pri izvedbi redne oskrbe s pitno vodo. S tem je povezana tudi potreba po interventni odpravi okvar, ki se zgodijo izven rednega delovnega časa. Preložitev popravila nekaterih okvar bi lahko pripeljala do izpraznitve sistemov, izpada pri oskrbi s pitno vodo in posledično ogrožanja varne oskrbe s pitno vodo ter povzročitve gospodarske škode. Občasno dodatno popoldansko oz. sobotno delo zahteva tudi izvedba posameznih investicijskih del zaradi zahtev investitorjev in soglasodajalcev (npr. cestne zapore,...) kot tudi menjava vodomeroev pri lastnikih, ki so v dopoldanskih urah odsotni od doma.

Graf 9: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom

V letu 2024 je bilo za 53,33 % več odsotnosti zaradi bolniške kot v preteklem letu (4.353 ur, kar znaša preračunano 2,1 zaposlenega) od tega 38,53 % v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Graf 10: Struktura bolezni

Stroške dela razporejamo na stroškovna mesta na osnovi opravljenih ur neposrednega dela na posamezni dejavnosti oz. občini.

Stroški amortizacije

Obračunana amortizacija je nekoliko višja od načrtovane in znaša 101.850,33 € oz. 2,19 % vseh odhodkov. Gre za obračun amortizacije od osnovnih sredstev v lasti podjetja. Tudi v letu 2024 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega

posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje se v letu 2024 niso spreminjale.

Drugi stroški

V okviru drugih stroškov izkazuje podjetje stroške vodnih povračil, ki se plačujejo od načrpane vode. Vodna povračila so sestavni del cene vodarine in se evidentirajo kot stroški poslovanja.

Kazalniki poslovanja

V naslednji tabeli smo pripravili nekaj kazalnikov poslovanja podjetja v obravnavanem letu in tudi v preteklih letih.

Tabela 3: Kazalniki

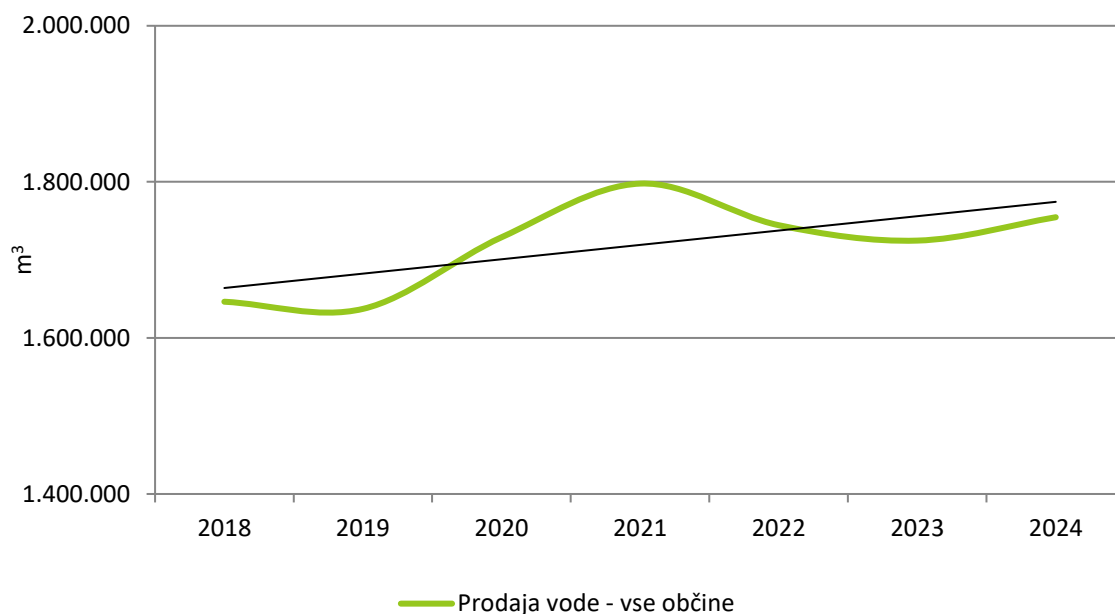
Naziv kazalnika		EM	2024	2023	2022	2021	indeks 24/23
FINANČNI KAZALNIKI							
1.	Število opravljenih ur dela, ki bremenijo podjetje	ura	75.880,00	75.432,00	74.295,00	76.790,50	100,59
2.	Število zaposlenih na zadnji dan v letu	zaposl.	37	36	37	36	102,78
3.	Število zaposlenih iz ur v breme podjetja	zaposl.	36,34	36,13	35,58	36,78	100,59
4.	Izhodiščna plača na zadnji dan v letu	€	756,26	713,45	648,59	617,70	106,00
5.	Stroški dela / št. zaposlenih iz ur v breme podjetja	€	42.646,97	39.965,56	37.210,76	34.283,91	106,71
6.	Čisti prihodki v obdobju	€	4.679.743,14	4.388.722,23	4.163.171,18	3.901.930,34	106,63
7.	Celotni prihodki v obdobju	€	4.708.326,12	4.412.505,79	4.187.450,77	3.915.027,71	106,70
8.	Prihodki iz poslovanja / zaposlenega	€	128.773,11	121.482,29	117.002,51	106.096,86	106,00
9.	Celotni stroški v obdobju	€	4.650.859,75	4.357.786,46	4.178.852,94	3.835.624,90	106,73
10.	Delež stroškov amortizacije v celotnih stroških	%	2,19	2,22	1,96	1,83	98,64
11.	Delež prihodkov tržne dejavnosti	%	18,10	18,23	23,22	17,98	99,29
12.	Poslovni izid - čisti	€	49.769,13	48.383,95	5.546,74	70.319,92	102,86
13.	Poslovni izid na zaposlenega	€	1.369,50	1.339,29	155,89	1.912,06	102,26
14.	Kapital - celotni	€	1.741.303,16	1.701.168,14	1.658.545,07	1.647.227,47	102,36
15.	Osnovni kapital	€	1.350.000,00	1.350.000,00	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00
16.	Delež osnovnega kapitala v celotnem kapitalu	%	77,53	81,68	81,40	81,96	94,92
17.	Dodana vrednost	€	1.693.463,35	1.605.499,37	1.398.218,15	1.421.259,74	105,48
18.	Dodana vrednost / zaposlenega iz ur v breme podjetja	€	46.599,26	44.441,12	39.295,77	38.645,28	104,86
DRUGI KAZALNIKI							
1.	Količina prodane vode - skupaj	m ³	1.754.664	1.724.709	1.744.477	1.797.777	101,74
2.	Količina prodane vode - drugi porabniki	m ³	559.181	545.941	535.876	564.950	102,43
3.	Količina prodane vode - gospodinjstva	m ³	1.195.483	1.178.768	1.208.601	1.232.826	101,42
4.	Povprečna poraba vode na OM z DN 20 vodomerom	m ³	10,40	10,27	10,57	10,85	101,27
5.	Število odjemnih mest	kos	9.273	9.231	9.204	9.145	100,45
6.	Število zamenjanih vodomerov	kos	1.768	1.897	1.837	1.833	93,20
7.	Število okvar na vodovodnem omrežju	kos	86	80	98	85	107,50

4.2 IZVAJANJE JAVNE GOSPODARSKE SLUŽBE – OSKRBA S PITNO VODO

4.2.1 Prodaja pitne vode

Prodaja vode, ki predstavlja našo osnovno dejavnost, je bila v letu 2024 za 1,74% višja od prodaje v preteklem letu. Od tega smo gospodinjstvom prodali za 1,42 % več, drugim porabnikom pa za 2,43 % več kot v preteklem letu. Pri pregledu celotne prodaje vode po občinah ugotavljamo, da je bila prodaja višja v vseh občinah, razen v občinah Ribnica in Loški Potok, kjer smo zabeležili padec prodaje vode.

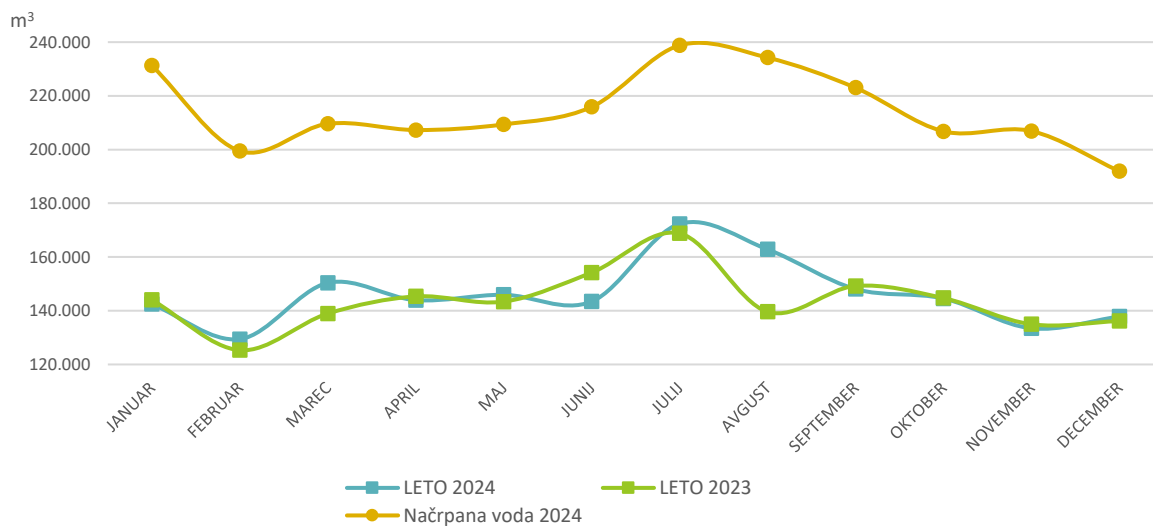
Graf 11: Prodaja vode po letih

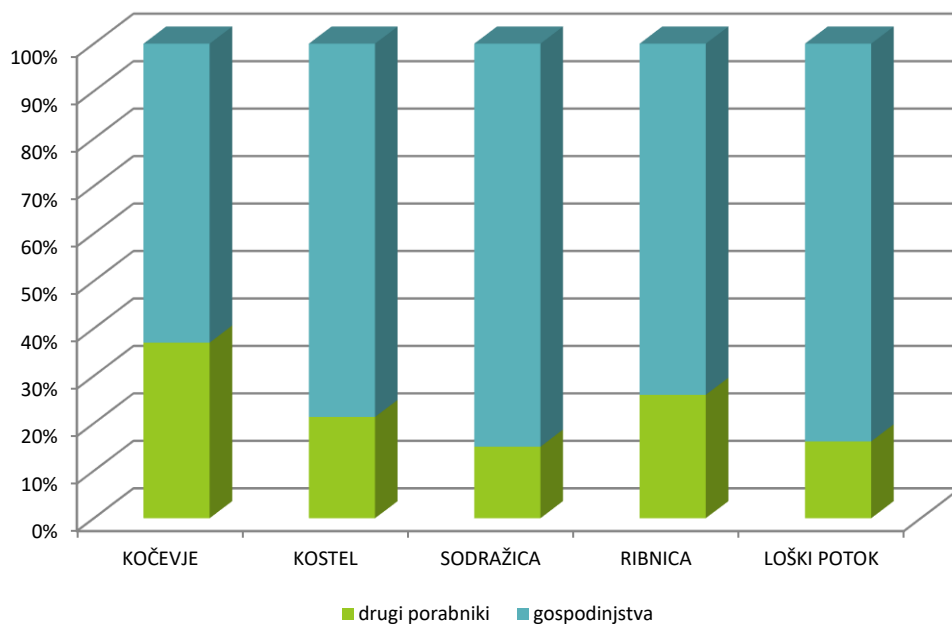
Prodali smo približno 30 tisoč m³ več vode kot v preteklem letu. Pri primerjavi porabe smo ugotovili, da je večji del naših gospodinskih porabnikov porabil nekaj več vode kot v preteklem letu. Pri ostalih porabnikih (industrija, javni sektor,..) smo zaznali upad prodane vode v občini Loški Potok in Ribnica.

Skupaj smo prodali 1.754.664 m³ pitne vode, od tega gospodinjstvom 1.195.483 m³ (oz. 67,3 %), drugim porabnikom pa 559.181 m³ (oz. 32,7 %).

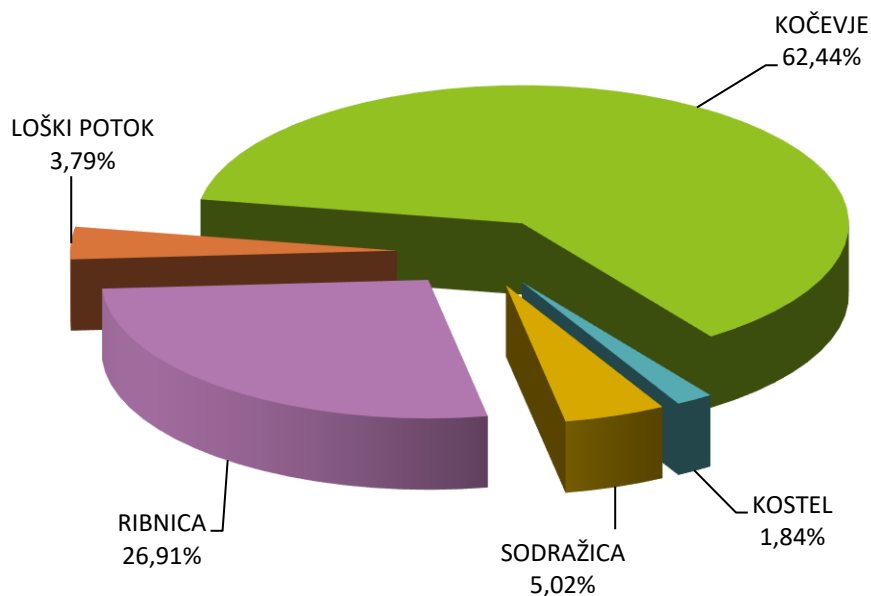
Graf 12: Prodaja pitne vode po mesecih

Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih

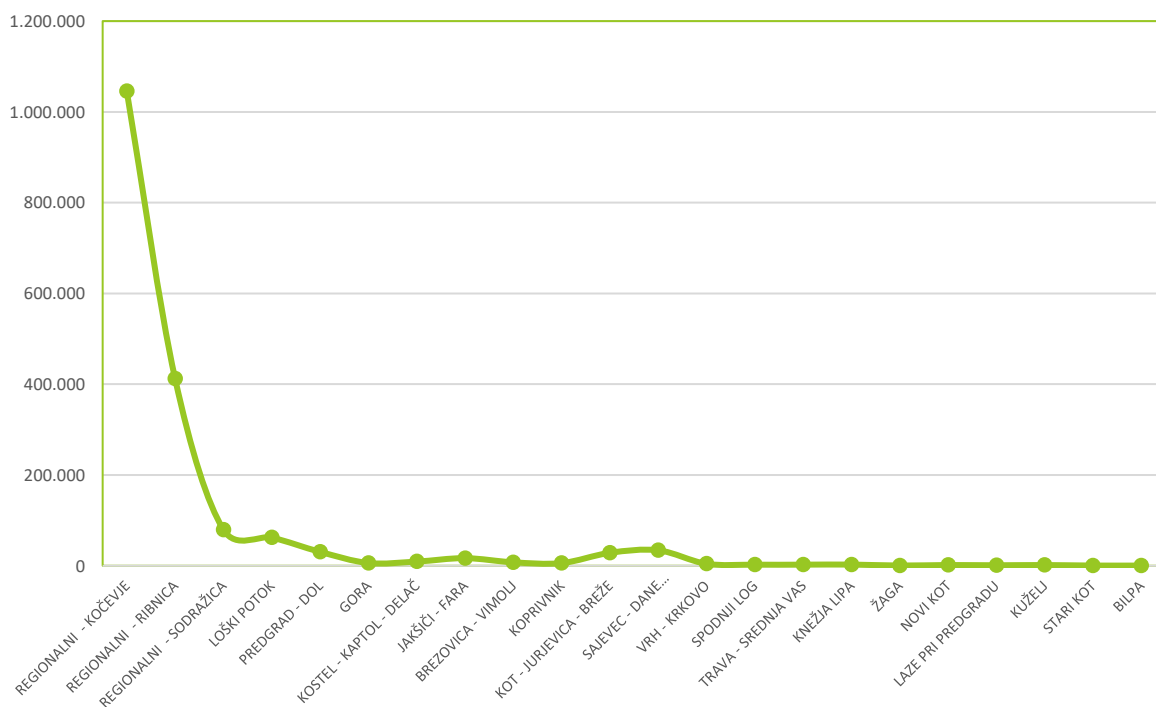

Graf 14: Prodaja pitne vode po občinah

V letu 2024 smo obratovali oz. ločeno evidentirali porabo v 20 vodovodnih sistemih.

Graf 15: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih

Povprečna poraba gospodinjstev je relativno nizka in znaša v povprečju 10,40 m³ mesečno.

Tabela 4: Poraba pitne vode v m³ glede na dimenzijo vodomera

Dimenzija vodomera	Povprečna poraba v letu 2024 v m ³ /mesec
DN 15	7,84
DN 20	10,40
DN 25	40,13
DN 32	83,38
DN 40	91,08
DN 50	76,13

4.2.2 Odjemna mesta

Število odjemalcev se je zaradi nekaj novih priklopov povečalo. Na dan 31. 12. 2024 smo imeli skupaj 9.273 (v preteklem letu 9.231) odjemnih mest.

Vgrajenih vodomero je precej več od števila odjemnih mest, saj imajo določena odjemna mesta tudi odštevane oz. delilne vodomere (npr. stanovanjski bloki, ki imajo poleg glavnega vodomera vgrajene tudi odštevane vodomere za vsako stanovanje posebej). Trenutno je vgrajenih 9.471 vodomero različnih dimenzij. Najpogostejša dimenzija vodomera je DN 20, trenutno jih imamo vgrajenih 8.682.

Graf 16: Odjemna mesta po občinah

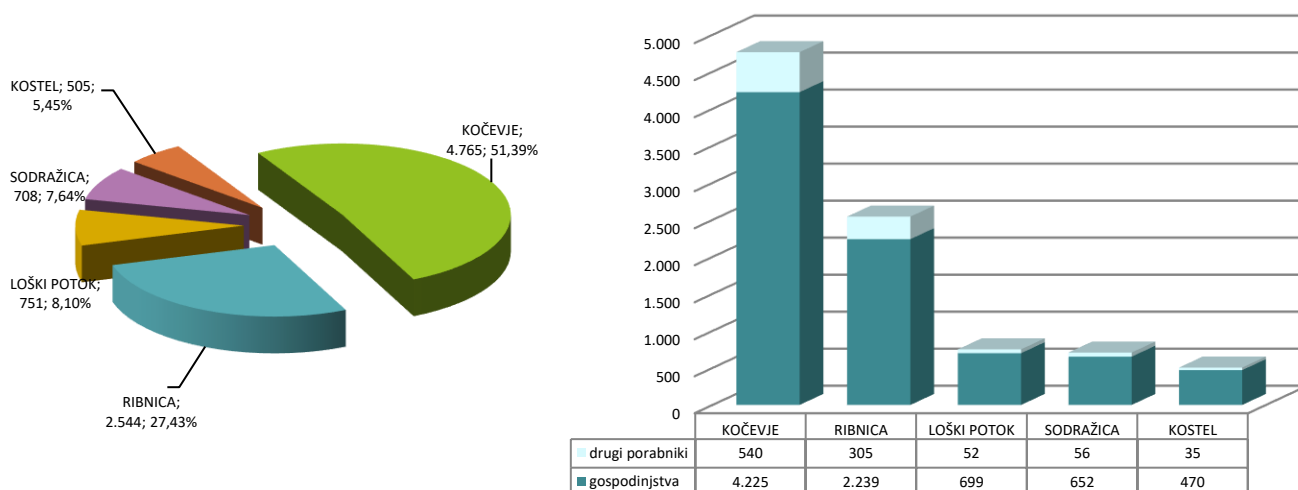
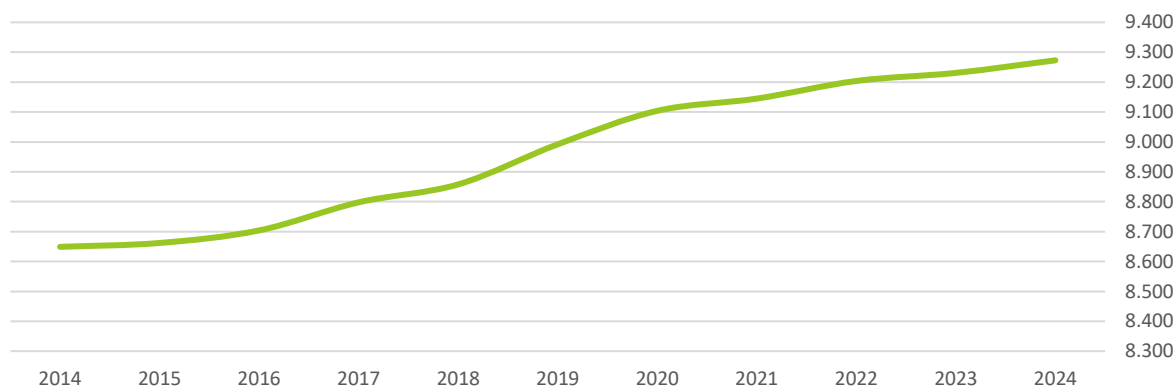

Tabela 5: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih

NAZIV SISTEMA	ŠIFRA	ŠT. OM
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Kočevje	1092	4.200
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Ribnica	1092	2.107
KOČEVJE - RIBNICA - SODRAŽICA - Sodražica	1092	607
LOŠKI POTOK	1093	647
DOL	1094	142
DOL - Črnomelj	1094	283
GORA	1095	80
KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	1096	172
JAKŠIČI - FARA	1097	197
BREZOVIČA - VIMOLJ	1098	64
KOPRIVNIK	1100	37
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Ribnica)	1103	179
KOT - JURJEVICA - BREŽE (Sodražica)	1103	21
SAJEVEC DANE (FRANČIŠEK)	1104	258
VRH - KRKOVO	1106	96
SPODNJI LOG	1108	5
TRAVA - SREDNJA VAS	1110	51
STARI KOT	1910	17
KNEŽJA LIPA	1111	8
ŽAGA	1112	8
NOVI KOT	1500	36
LAZE PRI PREDGRADU	1501	22
KUŽELJ	1909	32
BILPA	3021	4
SKUPAJ	/	9.273

Graf 17: Odjemna mesta število po letih

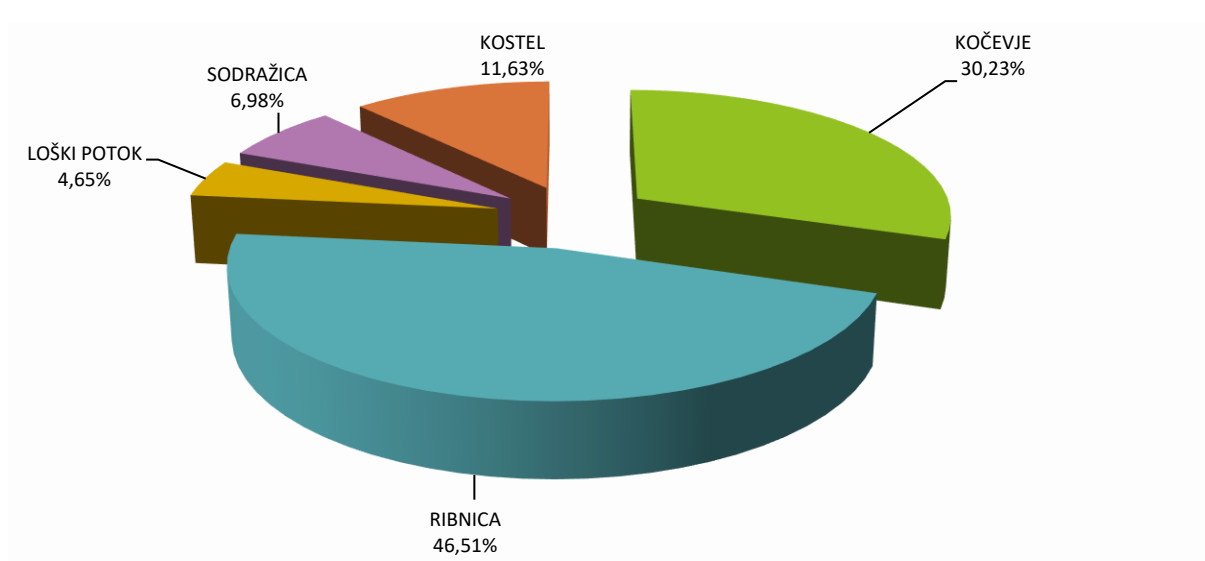
V vseh občinah imamo le še 2 pavšalna porabnika. Gre za prazne objekte, kjer ne pridemo do ustreznega dogovora z lastniki, saj trenutno vode ne potrebujejo.

4.2.3 Okvare na vodovodnem omrežju

Tabela 6: Število okvar na vodovodnem omrežju

OBČINA	LETO 2024		LETO								
	število	delež	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
KOČEVJE	26	30,23	26	27,00	41	45	59	73	57	69	91
RIBNICA	40	46,51	29	44,00	23	38	40	50	51	62	75
LOŠKI POTOK	4	4,65	5	11,00	7	4	7	8	6	11	26
SODRAŽICA	6	6,98	16	9,00	11	11	9	2	10	12	11
KOSTEL	10	11,63	4	7,00	3	4	0	4	4	8	11
SKUPAJ	86	100,00	80,00	98,00	85,00	102,00	115	137	128	162	214

Graf 18: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah

Poleg okvar, ki so posledica dotrajanosti omrežja, smo v preteklem letu evidentirali in odpravili tudi kar nekaj okvar, ki so jih na javnem omrežju povzročile tretje osebe. Je pa dejstvo, da je na omrežju več manjših puščanj na cevovodih ali na spojih, pa jih žal ne uspemo detektirati.

4.2.4 Cena vode

V skladu s 16. členom Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, je cena storitve oskrbe s pitno vodo sestavljena iz:

- **Vodarine**
Vodarina predstavlja variabilni del cene storitve javne službe. Porabnikom se praviloma obračunava mesečno, v odvisnosti od količine dobavljene pitne vode. V skladu z določili Uredbe, cene za istovrstne storitve izvajanja javnih služb ne smejo biti diferencirane.
- **Omrežnine**
Omrežnina je fiksni del cene oskrbe s pitno vodo in zajema poleg stroškov javne infrastrukture (amortizacija, najemnina, zavarovanje infrastrukture,...) tudi stroške

obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod ter stroške rednih menjav vodomero. Omrežnina je praviloma odvisna od dimenzije vgrajenega vodomera.

V okviru omrežnine je vključeno tudi vzdrževanje hišnih priključkov in redne menjave vodomero. Poudariti velja, da skladno z veljavnimi občinskimi odloki v okviru vzdrževanja hišnih priključkov, izvajamo tudi postopno prestavitev gospodinjskih merilnih mest v vodomerne jaške izven objektov, kar ima precejšen vpliv na višino omrežnine, hkrati pa prinaša veliko koristi ter je pri strankah zelo dobro sprejeto, zato imamo tudi veliko povpraševanje po teh delih.

Tabela 7: Cene oskrbe s pitno vodo

OBČINA	Vodarina na dan 1. 1. 2025 za m ³ brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	1,1591	0,00%	1,1591	1. 5. 2024	1,2692
KOSTEL	1,7741	0,00%	1,7741	1. 11. 2021	1,9426
SODRAŽICA	1,1591	0,00%	1,1591	1. 5. 2024	1,2692
RIBNICA	1,1591	0,00%	1,1591	1. 5. 2024	1,2692
LOŠKI POTOK	1,3524	0,00%	1,3524	1. 11. 2021	1,4809

OBČINA	Omrežnina na dan 1. 1. 2025 za m ³ za vodomero DN 20 brez DDV			Datum uveljavitve cene	Zaračunana cena z DDV
	Potrjena cena	Subvencija	Zaračuna cena		
KOČEVJE	8,7495	0,00%	8,7495	1. 5. 2024	9,5806
KOSTEL	11,3344	0,00%	11,3344	1. 5. 2024	12,4112
SODRAŽICA	8,7495	0,00%	8,0762	1. 5. 2024	8,8434
RIBNICA	8,7495	0,00%	8,7495	1. 5. 2024	9,5807
LOŠKI POTOK	11,3604	0,00%	11,3604	1. 5. 2024	12,4396

Cene so se, na podlagi pripravljenih elaboratov in sklepa Ustanoviteljskega organa, spremenile v začetku leta 2024. Spremenjene cene smo uveljavili s 1. 5. 2024 in sicer v vseh občinah ustanoviteljih.

Kot smo že navedli, je *Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* uvedla omrežnino, ki pokriva letne stroške javne infrastrukture: amortizacijo, najemnino, stroške obnove in vzdrževanja hišnih priključkov ter nekatere druge stroške. Omrežnina se določi glede na faktorje, oblikovane po različnih zmogljivostih priključkov, določenih premerov vodomera, skladno s preglednico iz 17. člena uredbe. To pomeni, da je zaračunana omrežnina porabnikom odvisna od velikosti vgrajenega vodomera in ne od porabljene količine vode. Bistveni del omrežnine predstavlja najemnina, ki jo javno podjetje plačuje občinam za najem javne vodovodne infrastrukture. Občinski odloki z novo Uredbo še niso usklajeni.

V skladu z *Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* mora cena storitve javne službe zajemati vse stroške, ki so potrebni in upravičeni za opravljanje javne službe, torej tudi celotno amortizacijo oz. najemnino. Občina ima možnost subvencioniranja cene storitve javne službe, pri čemer subvencija ni več omejena.

Ob navedbi cene pitne vode je porabnikom vedno zanimiva primerjava z drugimi. Pri tem dostikrat sploh ne poznajo posebnosti posameznih področij in načina pridobivanja ter distribucije pitne vode, zato vsaka primerjava ne da realne slike glede razlike v ceni. Na stroške izvajanja javne službe pa pomembno vplivajo:

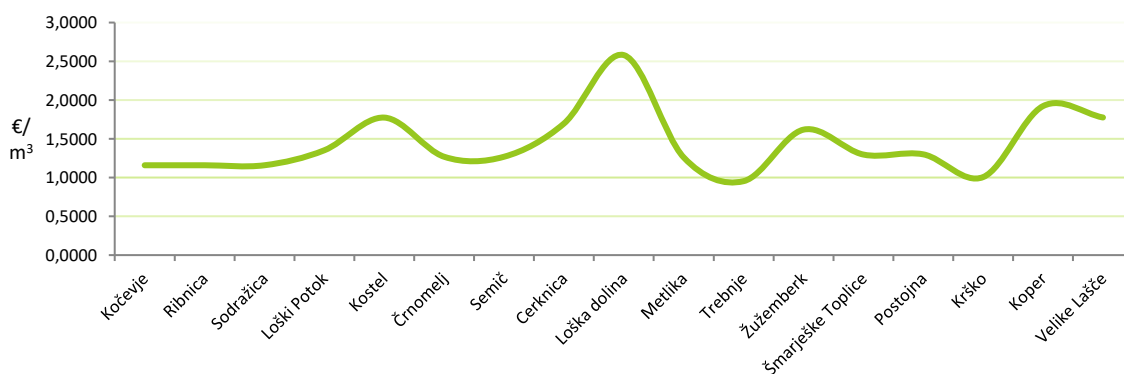
- dolžina omrežja,
- količina prodane vode,
- število porabnikov,
- število in gostota odjemnih mest ter struktura odjema,
- število faktorjev omrežnine, kar je povezano z dimenzijami vgrajenih vodomero,ov,
- zmogljivost in izkoriščenost kapacitet javne infrastrukture,
- gostota poseljenosti in velikost oskrbovalnega področja,
- število in velikost vodooskrbnih sistemov in razgibanost terena,
- struktura vodnih virov in kvaliteta vode na viru,
- starost infrastrukture, itd.

Razmere v dveh občinah niso nikoli popolnoma enake, kljub temu pa v nadaljevanju navajamo pregled cen vode sosednjih občin, ki imajo razmere, vsaj približno primerljive našim pogojem izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo.

Tabela 8: Primerjava cen vodarine (februar 2025)

OBČINA	Vodarina	
	Cena za m ³ v € brez DDV	Indeks (osnova cena Kočevje)
Kočevje	1,1591	100,00
Ribnica	1,1591	100,00
Sodražica	1,1591	100,00
Loški Potok	1,3524	116,68
Kostel	1,7741	153,06
Črnomelj	1,2688	109,46
Semič	1,2688	109,46
Cerknica	1,6972	146,42
Loška dolina	2,5802	222,60
Metlika	1,2600	108,71
Trebnje	0,9540	82,31
Žužemberk	1,6186	139,64
Šmarješke Toplice	1,2973	111,92
Postojna	1,3000	112,16
Krško	1,0070	86,88
Koper	1,9228	165,89
Velike Lašče	1,7750	153,14

Graf 19: Primerjava cen vodarine s sosednjimi občinami (februar 2025)

Nekatere parametre, ki vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe, smo zbrali v naslednji tabeli:

Tabela 9: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih

OBČINA / VODOVODNI SISTEM		Cevovodi v m	Število OM	Poraba v m ³ / letno	Poraba v m ³ dnevno	Poraba v m ³ letno / m cevovoda	Poraba v m ³ mesečno / OM	Število OM / km cevovoda	Strošek električne energije letno	Strošek električne energije / m ³ prodane vode	Strošek električne energije / OM
OBČINA ČRNOME LJ		13.826	283	21.294	58	1,54	6,27	20,47	8.379,84	0,39	29,61
1094	DOL	13.826	283	21.294	58	1,54	6,27	20,47	8.379,84	0,39	29,61
OBČINA KOČEVJE		237.911	4.482	1.074.334	2.943	4,52	19,97	18,84	155.039,02	0,14	34,59
1092	KOČEVJE-RIBNICA-SODRAŽICA	213.335	4.200	1.045.287	2.864	4,90	20,74	19,69	140.402,77	0,13	33,43
1094	DOL	8.880	142	9.381	26	1,06	5,51	15,99	3.691,71	0,39	26,00
1098	BREZOVICA - VIMOLJ	6.389	64	7.518	21	1,18	9,79	10,02	3.562,04	0,47	55,66
1100	KOPRIVNIK	1.479	37	5.783	16	3,91	13,02	25,02	3.006,66	0,52	81,26
1108	SPODNJI LOG	1.042	5	2.341	6	2,25	39,02	4,80	0,00	0,00	0,00
1111	KNEŽJA LIPA	3.810	8	2.570	7,0	0,67	26,77	2,10	2.915,12	1,13	364,39
1501	LAZE PRI PREDGRADU	2.727	22	1.062	2,9	0,39	4,02	8,07	880,20	0,83	40,01
3021	BILPA	249	4	392	1,1	1,57	8,17	16,06	580,52	1,48	145,13
OBČINA KOSTEL		38.749	505	32.295	88	0,83	5,33	13,03	3.905,11	0,12	7,73
1096	KOSTEL - KAPTOL - DELAČ	18.372	172	9.202	25	0,50	4,46	9,36	3.552,31	0,39	20,65
1097	JAKŠIČI - FARA	12.475	197	16.744	46	1,34	7,08	15,79	0,00	0,00	0,00
1106	VRH - KRKOVO	6.763	96	4.315	12	0,64	3,75	14,19	0,00	0,00	0,00
1112	ŽAGA	584	8	474	1	0,81	4,94	13,70	352,80	0,74	44,10
1000	KUŽELJ	555	32	1.560	4	2,81	4,06	57,66	0,00	0,00	0,00
OBČINA LOŠKI POTOK		46.427	751	66.473	182	1,43	7,38	16,18	30.672,82	0,46	40,84
1093	LOŠKI POTOK	34.527	647	62.052	170	1,80	7,99	18,74	28.125,58	0,45	43,47
1110	TRAVA - SREDNJA VAS	4.093	51	2.426	7	0,59	3,96	12,46	1.010,50	0,42	19,81
1910	STARI KOT	1.666	17	411	1	0,25	2,01	10,20	727,52	1,77	42,80
1500	NOVI KOT	6.141	36	1.584	4,3	0,26	3,67	5,86	809,22	0,51	22,48
OBČINA RIBNICA		112.858	2.544	472.130	1.294	4,18	15,47	22,54	117.495,12	0,25	46,19
1092	KOČEVJE-RIBNICA-SODRAŽICA	96.778	2.107	412.150	1.129	4,26	16,30	21,77	112.377,67	0,27	53,34
1103	KOT - JURJEVICA - BREŽE	7.588	179	25.918	71	3,42	12,07	23,59	2.772,46	0,11	15,49
1104	FRANČIŠEK	8.492	258	34.062	93	4,01	11,00	30,38	2.344,99	0,07	9,09
OBČINA SODRAŽICA		53.442	708	88.138	241	1,65	10,37	13,25	20.005,14	0,23	28,26
1092	KOČEVJE-RIBNICA-SODRAŽICA	42.896	607	79.498	218	1,85	10,91	14,15	12.389,04	0,16	20,41
1095	GORA	5.781	80	6.010	16	1,04	6,26	13,84	5.827,26	0,97	72,84
1103	KOT - JURJEVICA - BREŽE	3.269	21	2.630	7	0,80	10,44	6,42	1.788,84	0,68	85,18
1104	FRANČIŠEK	1.496	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SKUPNA VSOTA		503.213	9.273	1.754.664	4.807	3,49	15,77	18,43	335.497,05	0,19	36,18

Analiza zapisanih parametrov daje zanimive in logične odgovore. Hkrati daje tudi odgovor, zakaj cena pitne vode v manjših občinah nekoliko odstopa.

4.2.5 Poročilo o delovanju vodarn Blate, Slovenska vas in Globel

Vodarne Blate, Slovenska vas in Globel so v letu 2024 delovale stabilno in brez večjih motenj.

V letu 2024 so se poleg rednega obratovanja na vodarnah izvajale tudi aktivnosti glede odpadnih voda. Medtem, ko je bil za vodarni Slovenska vas in Blate inšpekcijski pregled zaključen in brez odločb, je bilo potrebno v vodarni Globel izvesti ukrepe za omejevanje odvajanja emisij v vode zaradi preseganja mejnih vrednosti po okoljevarstvenem dovoljenju. V nasprotnem primeru bi bilo potrebno plačati globo po inšpekcijski odločbi, v višini 10.000 evrov, ki bi se ob vsakem nadaljnjem inšpekcijskem pregledu podvojila. Za doseg inšpekcijskih zahtev je bila v decembru 2023 pridobljena sprememba okoljevarstvenega dovoljenja, ki obsega spremembo odvajanja odpadnih vod v potok in sicer posredno preko ponikovalnega polja, posledično pa višje mejne vrednosti, ki jih bo mogoče doseči s pravnimi tehnološkimi ukrepi. V začetku 2024 smo pričeli z gradnjo ponikovalnice in jo uspešno dokončali. Odvajanje industrijske odpadne vode po novem načinu se izvaja od 13. 2. 2024 dalje. Glede na spremembo načina odvajanja odpadnih vod, je bilo potrebno izvesti prve meritve, ki so vse ustrezale mejnim vrednostim po novem OVD-ju. Izvedeni ukrepi so zadovoljili zahteve pristojne inšpekcije in ta je odpravila odločbo o globi.

V vodarnah Slovenska vas in Blate smo v okviru rednega obratovalnega monitoringa odpadnih vod v 2024 dosegali mejne vrednosti parametrov, določenih v okoljevarstvenem dovoljenju. Kljub doseganju mejnih vrednosti v letu 2024, še vedno obstaja velika verjetnost, da bodo parametri aluminija in železa ob naslednjih vzorčenjih ponovno presegali mejne vrednosti, kajti v letu 2024 je bilo izvedeno vzorčenje v stabilnih vremenskih pogojih z nizko vhodno motnostjo. Na podlagi izračunov glede potrebnega volumna bazenov odpadne vode za doseg mejnih vrednosti po OVD v kateremkoli vremenu oziroma ob katerikoli motnosti, pa je še vedno nujno potrebno izvesti ukrepe, ki bodo kljub povišanim motnostim dajali pozitivne rezultate glede kvalitete odpadnih vod. V letu 2024 je bilo za ta namen izvedeno tudi testiranje uspešnosti koagulacije in flokulacije v vodarni Slovenska vas. Test je potrdil ustreznost tehnoloških ukrepov, vendar pa za uspešnost samega procesa koagulacije in flokulacije trenutno zgrajeni bazeni niso ustrezne velikosti oziroma volumna. V ta namen bo s strani dobavitelja tehnologije Kolektor Sisteht izvedena analiza stanja in predlog ukrepov, ki bodo to omogočali, hkrati pa bo izvedeno testiranje ustreznosti tehnološkega postopka koagulacije in flokulacije še v vodarni Blate. Zato se aktivnosti za izboljšanje kvalitete odpadne vode v vodarnah Slovenska vas in Blate nadaljujejo tudi v letu 2025.

V letu 2024 so vodarne dosegale izkoristke v povprečju okoli 94 %, kar dokazuje, da je tehnologija in proces čiščenja oziroma priprave pitne vode dobro zasnovan in sistem avtomatizacije deluje učinkovito. Nekoliko nižji izkoristek se kaže v deževnih obdobjih, kadar je povišana motnost. V 2024 so bila večja deževna obdobja, ki so povzročila večji dvig motnosti surove vode v začetku junija, v septembru in začetku oktobra. Najvišji dvig motnosti je bil izmerjen v Globeli v sredini septembra in sicer okoli 67 NTU, kar je izredno visoka motnost. Istočasno je bil tudi v ostalih dveh vodarnah dvig motnosti okoli 30 NTU. Večji dvig je bil zabeležen še v vodarni Slovenska vas v začetku oktobra in sicer okoli 60 NTU.

S strani zunanjih izvajalcev so bili opravljeni redni letni servisi naslednje opreme:

- merilna oprema za merjenje motnosti in organskih snovi,

- kompresorska oprema,
- oprema za doziranje plinskega klora,
- dizel agregat in UPS naprave.

Večjih motenj v obratovanju vodarn ni bilo. Je bilo pa potrebno v vodarni Slovenska vas ob vsakem večjem dvigu motnosti demontirati in ročno oprati predfiltre, saj jih ni bilo mogoče oprati samo z razliko v tlaku. Na podlagi opravljene analize velikosti delcev, ki pridejo s surovo vodo, je bilo skupaj z dobaviteljem opreme ugotovljeno, da vgradnja filtrskih sveč z manjšo dimenzijo por ne bi bila ustrezna, saj bi se v tem primeru filtri zamašili še prej. Potrebno bo izvesti nadaljnjo analizo obratovanja v primerih povišane motnosti in izvesti ukrepe za izboljšanje učinkovitosti pranja filtrov.

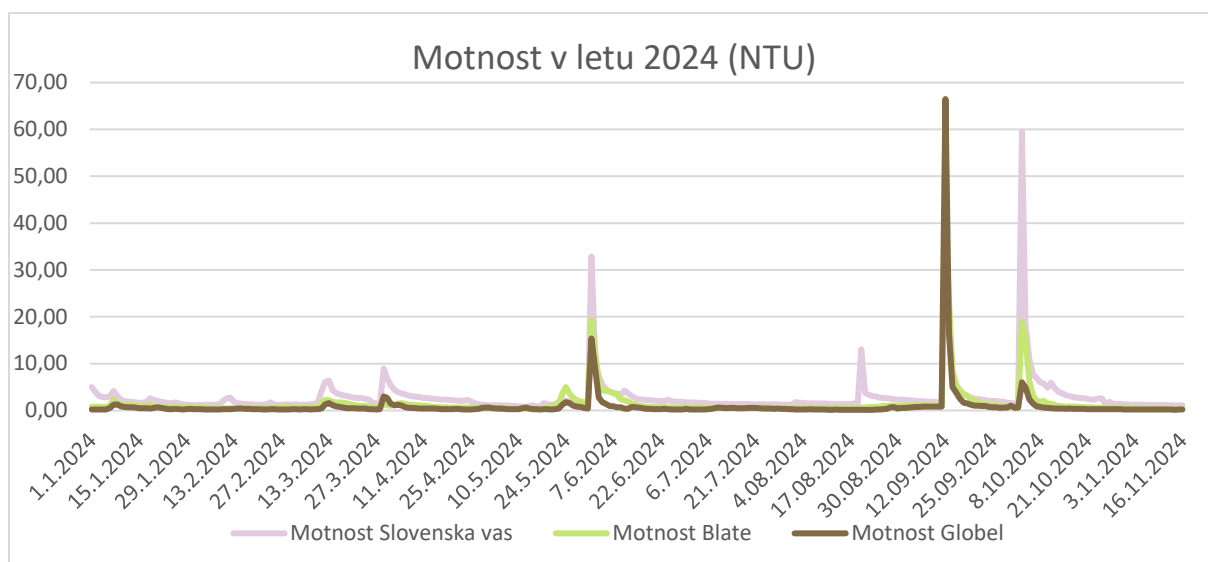
V 2024 je bilo ugotovljeno, da so vgrajene nepovratne lopute na posameznih linijah vstopne, pralne in distribuirane vode na vseh treh vodarnah neustrezne kvalitete. Na notranji strani loput se je namreč pojavila korozija, kar pomeni neustrezno uporabljen material za protikorozijsko zaščito. Dobavitelju tehnologije smo poslali ustrezno reklamacijo, ki je trenutno v fazi reševanja.

V omrežje se je iz vodarn načrpalo preko 1.670.000,00 m³ pitne vode, kar predstavlja glavnino porabe vode za porabnike območja občin Kočevje, Ribnica in Sodražica.

Spodnja tabela prikazuje količine načrpane in distribuirane vode. Njuno razmerje predstavlja izkoristek vodarn.

MESEC	VODARNE SKUPAJ		
	NAČRPANA VODA (m3)	DISTRIBUIRANA VODA (m3)	IZKORISTEK (%)
Januar	148.251	139.312	93,97%
Februar	138.801	131.038	94,41%
Marec	145.565	136.786	93,97%
April	143.575	135.114	94,11%
Maj	148.735	139.628	93,88%
Junij	150.938	140.860	93,32%
Julij	164.981	155.637	94,34%
Avgust	155.518	146.534	94,22%
September	149.776	139.467	93,12%
Oktober	149.582	139.892	93,52%
November	141.172	133.263	94,40%
December	143.857	135.835	94,42%
SKUPAJ	1.780.751	1.673.366	93,97%

Spodnji graf prikazuje motnosti po posameznih vodarnah v letu 2024. V lanskem letu ni bilo potrebno prilagajati delovanja ultrafiltracije, saj je bilo tekom celega leta vode na zajetjih dovolj oziroma ni prihajalo do nizkega vodostaja v le-teh.

Stroški delovanja vodarn se gibljejo v pričakovanih okvirih. Poleg stroška upravljanja in vzdrževanja vodarn so ostali večji stroški električna energija in nabava kemikalij. Strošek električne energije in dobave kemikalij v primerjavi z distribuirano vodo znaša v povprečju 0,11 €/m³ (v letu 2023 je ta strošek znašal 0,12 €/m³). Delež stroška električne energije, ki so jo vodarne porabile v primerjavi s celotnim stroškom porabe elektrike za oskrbo s pitno vodo pa znaša 50,5%, kar je nekoliko manj kot prejšnje leto (v 2023 je bil delež 52%). Skupaj stroški vodarn v letu 2024 v primerjavi z distribuirano vodo pa znašajo v povprečju 0,13€/m³.

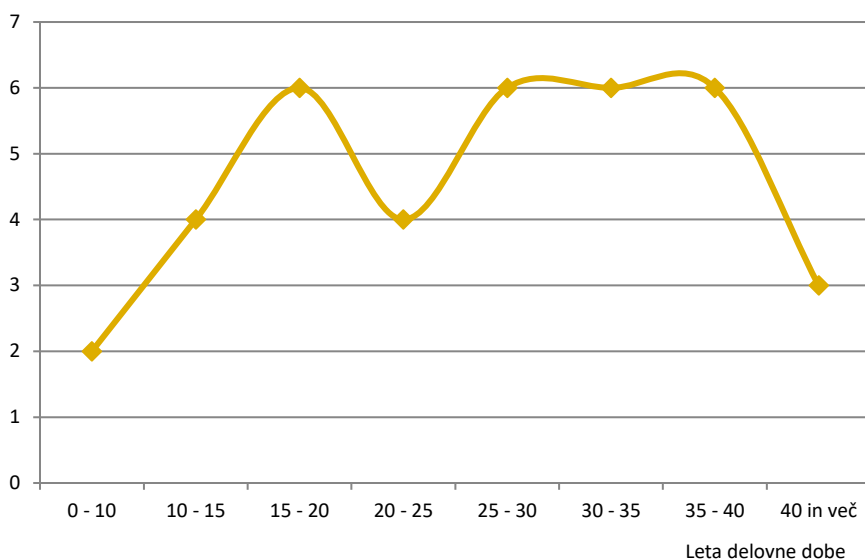
4.3 ZAPOSLENI

Povprečno število zaposlenih v letu 2024, izračunano na podlagi delovnih ur, je znašalo 37,00, če upoštevamo ure bolniške odsotnosti, pa 35,02 delavca.

Število delavcev smo v zadnjih letih ohranjali na enakem nivoju, kljub temu, da smo sprejemali nove naloge ter pridobivali v upravljanje dodatne vodovodne sisteme, odseke in naselja, ki pomenijo dodaten obseg dela. Tako se nam je v zadnjih dvajsetih letih javno vodovodno omrežje povečalo za cca. 50 %, v upravljanje in gospodarjenje pa smo dobili tudi hišne, kar pomeni zelo povečano obremenitev za vse nas. Ne glede na dejstvo, da ima pretežni del na javno vodovodno omrežje na novo priključenih vasi izredno nizko porabo (kar pomeni tudi nizke prihodke), ima upravljavec z le-temi enake obveznosti, enake skrbi in enak obseg dela, kot pri sistemih z veliko porabo.

V letnih poročilih že vrsto let opozarjamo, da je za Hydrovod značilno, da ima visok delež starejših delavcev. Glede strokovnega obvladovanja vodovodnih sistemov je to dober podatek, zaradi narave in pogojev dela (terensko delo, neprijazni vremenski pogoji: visoka temperatura, mraz, dež, sneg, vlaga,..) pa dokaj neugoden. Zato smo imeli v preteklosti veliko število delovnih invalidov in tudi invalidskih upokojevanj. V zadnjih letih se je starostna struktura nekoliko izboljšala.

Graf 20: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo

Že nekaj let izvajamo pomladitve zaposlenega osebja s postopnimi kadrovskimi menjavami, a kljub temu nas v nekaj letih čaka še kar nekaj upokojitev. V tem trenutku trije delavci že izpolnjujejo pogoje za upokojitev. Čez noč poiskati primerno nadomestilo za kader, ki je usposobljen za vsa specifična dela na vodovodu in, kar je še posebej pomembno, je samostojen, pozna ves teren, vse vodovodne sisteme (ki jih ni malo) in princip delovanja letih, je nemogoče (uvajanje novih sodelavcev v delo preprosto zahteva dovolj dolgo obdobje), na kar smo že v dosedanjem delu tega poročila opozorili. Poleg tega ustreznega kadra (monterji, kovinarji, vodoinštalaterji, ipd.) na našem področju ni, zaradi tega smo prisiljeni zaposlovati tudi kandidate, ki nimajo ustrezne izobrazbe ter jih potem sami izobraziti za delo, ki ga opravljamo. Ob tem je vredno omeniti, da mnoge mlade ljudi zaradi neugodnih terenskih pogojev dela, dežurstev pa tudi plače, zaposlitev na vodovodu preprosto ne zanima (tudi v zasebnem sektorju teh poklicev primanjkuje). Tako se nam je v preteklosti že nekajkrat zgodilo, da kljub objavljenemu razpisu za monerska dela nismo dobili ustreznega delavca, pa tudi plača, ki jo lahko ponudimo, očitno ni dovolj stimulatívna. Kadrovska problematika je dolgoročno največji izziv za podjetje.

V letu 2016 so se delavci Hydrovoda, ki so bili organizirani v sindikat podjetja Hydrovod, odločili, da sindikat razpustijo. Vsi so iz sindikata izstopili, sam sindikat pa ukinili. Navedeno je verjetno posledica dejstva, da podjetje do zaposlenih redno izpolnjuje vse svoje obveznosti. Pravice zaposlenih se zaradi ukinitve sindikata niso spremenile.

Ker se zavedamo, da je terensko delo težko, vlagamo veliko naporov, da z dobavo potrebne opreme in voznega parka izboljšamo pogoje dela, kolikor je to mogoče.

V podjetju veliko pozornosti posvečamo varstvu in zdravju pri delu. V ta namen redno organiziramo usposabljanja zaposlenih skladno s Pravilnikom o varstvu pri delu, skladno z veljavno zakonodajo pa delavce tudi redno napotujemo na zdravstvene preglede.

S kadrovskimi menjavami izboljšujemo tudi izobrazbeno strukturo zaposlenih. Ta se je v zadnjih desetih letih izrazito izboljšala in sedaj lahko z razpoložljivim kadrom poleg izvajanja rednih vzdrževalnih del na vodovodu tudi kandidiramo in izvajamo

vse večje investicije oziroma gradnje vodovodov, za kar imamo tudi ustrezno registracijo.

4.4 NABAVNA FUNKCIJA IN JAVNA NAROČILA

Javno naročanje v letu 2024 je potekalo povečini na osnovi sklenjenih pogodb oz. okvirnih sporazumov iz postopkov javnih naročil, ki so bili izvedeni že v preteklih letih, tekom leta pa so bili uspešno izvedeni in zaključeni štirje postopki oddaj javnih naročil, dva z uporabo postopka oddaje javnega naročila male vrednosti in dva z uporabo odprtega postopka oddaje javnega naročila.

Naročanje vodovodnega materiala, ki predstavlja največji delež oddanih naročil, je v letu 2024 potekalo na osnovi okvirnih sporazumov in pogodb, sklenjenih še pred letom 2024. Skupno je bilo za skupino vodovodnega materiala po vseh pogodbah v letu realiziranih za 499.356,00 EUR (brez DDV) naročil. Med ostalimi pomembnejšimi predmeti javnega naročanja si po vrednosti realizacij v letu sledijo: električna energija, tiskarske in poštna storitve, analize voda in pogonska goriva. Vsa ta naročila, ki se tekom leta izvajajo sukcesivno, so bila v letu 2024 oddana na osnovi predhodno izvedenih postopkov oddaje javnih naročil po določbah Zakona o javnem naročanju.

Ker mejne vrednosti za javna naročila ostajajo enake kljub inflaciji in podražitvam, smo morali v letu 2024, z objavo na Portalu javnih naročil, prvič izvesti postopek javnega naročila tudi za storitve zavarovanja premoženja, oseb in premoženjskih interesov. Postopek je bil uspešno zaključen, z izbranim izvajalcem pa je bila sklenjena pogodba z 3-letno pogodbeno obdobje. V oktobru smo na Portalu javnih naročil in v Uradnem listu EU objavili tudi novo javno naročilo za dobavo vodovodnega materiala po petih sklopih, dva sklopa pa smo predhodno izločili z uporabo določb petega odstavka 73. člena Zakona o javnem naročanju. Tokrat smo javno naročilo vodovodnega materiala zastavili za 2-letno obdobje, v katerem se bodo izvajali okvirni sporazumi. Odprti postopek oddaje javnega naročila za dobave vodovodnega materiala je bil uspešno zaključen v januarju 2025, ko smo sklenili skupno tri okvirne sporazume. V zadnjih dneh leta 2024 smo na Portalu javnih naročil objavili še zadnje naročilo tega leta za predmet analize voda, razdeljen na dva sklopa. Postopek je bil uspešno zaključen v januarju 2025, ko je bila z izbranim ponudnikom za oba sklopa naročila sklenjena pogodba o izvedbi naročila.

Tudi v letu 2024 smo za dobave električne energije nastopili v postopku oddaje javnega naročila v skupini 11 komunalnih podjetij, pri čemer je naročilo izvedla Komunala Novo mesto. Že v spomladanskih mesecih 2024 je bil za vse sodelujoče naročnike uspešno zaključen postopek oddaje javnega naročila za dobavo električne energije v letih 2025 in 2026. Po nekaj cenovno turbulentnih letih, smo končno uspeli zagotoviti bolj sprejemljive cene tega energenta.

Vse preostalo naročanje v letu 2024 se je, glede na ocenjene vrednosti posameznih naročil, izvajalo ob upoštevanju določb internega navodila za oddajo naročil pod pragi zakona in temeljih načel javnega naročanja. Skupno je bilo za leto 2024 beleženih oz. oddanih 450 evidenčnih naročil.

4.5 SODELOVANJE Z JAVNOSTJO

Sodelovanje z javnostjo je pomemben del delovanja upravljavca vodovodnih sistemov v lokalnem okolju. Pri svojem delu evidentiramo komunikacijo z javnostjo na naslednjih sklopih:

- odčitavanje, obračun in plačevanje porabljene pitne vode,
- sistem javljanja napak na vodovodnem sistemu,
- upravljanje z vodovodnim sistemom in izdajanje pogojev ter soglasij za priključitev,
- drugo komuniciranje v zvezi z razvojem vodovodnih sistemov in varstvo vodnih virov,
- reševanje reklamacij porabnikov,
- sporočanje stanja vodovodnega sistema (kakovost pitne vode, izpadi, sanacije, idr.),
- preko spletne strani podjetja www.hydrovod.si, preko katere naše porabnike redno obveščamo o dogodkih v zvezi z dobavo pitne vode.

Sodelovanje javnosti pri upravljanju z vodovodnimi sistemi je zelo pomembno, saj je prav javnost tista, ki lahko najbolj široko in učinkovito bdi nad stanjem vodovodnega sistema, javlja napake in pripombe, ki se nanašajo na varno in učinkovito delovanje vodovodnega sistema in zaščito vodnih virov. Upoštevač to dejstvo želimo svoje delo čim bolj približati našim porabnikom. Zato so le-ti o vseh pomembnih zadevah in zanimivih informacijah redno obveščeni. Pri tem največkrat uporabljamo lokalno radijsko postajo, kamor posredujemo različna obvestila, občasno pa tudi polurne oddaje, ki gredo v živo, z možnostjo zastavljanja vprašanj poslušalcev. Poleg tega načina informiranja občasno posredujemo informacije tudi v občinskih glasilih ali v drugih tiskanih medijih. Vsa obvestila redno objavljamo tudi na naši spletni strani. V izjemnih primerih, ko gre za manjši vodovodni sistem, posredujemo pomembne informacije na oglasne deske naselij ali pa neposredno na naslove vseh porabnikov. Občasno komuniciramo z vsemi porabniki tudi s posredovanjem pisnih informacij, ki jih na naslove porabnikov posredujemo skupaj z računom za opravljeno storitev. Stranke obveščamo o aktualnih dogajanjih na področju vodooskrbe, o kvaliteti pitne vode, načinih obveščanja, ipd. S strani porabnikov smo prejeli precej pozitivnih odzivov, zato bomo s takim načinom obveščanja nadaljevali tudi v bodoče, ker se zavedamo, da medsebojne komunikacije ni nikoli preveč.

Ob izvedbi vzdrževalnih del, odpravi okvar ali v primeru pomanjkanja vode v sušnih obdobjih (za to obvestilo v zadnjih nekaj letih ni bilo potrebe), informacije najpogosteje posredujemo prek lokalne radijske postaje, in sicer večkrat na dan, pa tudi z objavo obvestil na spletni strani.

Če je bilo potrebno podati neposredno pojasnilo ali opraviti usklajevanje glede določenih vprašanj, ki so se nanašala na konkretno naselje, krajevno skupnost ali vodovodni sistem, smo organizirali sestanke ter se odzvali na vabila, ki so prišla na naš naslov.

4.6 RAZVOJ IN NAČRTI ZA PRIHODNOST

4.6.1 Oskrba s pitno vodo

Dejavnost oskrbe s pitno vodo se danes srečuje z mnogimi manjšimi in večjimi težavami, ki so podobne pri gotovo vseh upravljavcih vodovodnih sistemov. Naj jih omenimo:

- dotrajanost vodovodnih sistemov,
- vodne izgube na vodovodnih sistemih,
- nelegalni odvzemi pitne vode,
- cevovodi neprimernih dimenzij (poddimenzionirani ali predimenzionirani cevovodi),
- veliko zmanjšanje izdatnosti določenih zajetij v sušnih obdobjih,
- pojav povečane motnosti ob neugodnih vremenskih pogojih,
- nedefinirani rezervni vodni viri,
- zajetja z onesnaženo vodo zaradi neustreznega odvajanja odpadnih voda,
- visoka ranljivost vodnih virov na kraškem območju,
- klimatske spremembe in spremembe vodnih režimov,
- neustrezne bilance vodnih količin vodnih virov (dolgoročno zmanjševanje izdatnosti posameznega zajetja), itd.

Za odpravo in blaženje naštetih težav že nekaj let uspešno izvajamo različne ukrepe, enako pa bo tudi v prihodnosti. Prizadevali si bomo za:

- pravočasno obnovo dotrajane vodovodne infrastrukture,
- zmanjševanje vodnih izgub,
- zagotavljanje rezervnih vodnih virov,
- iskanje dodatnih vodnih virov, ki imajo stabilno izdatnost ter vodo, ki ne zahteva posebne dodatne priprave,
- dograditev nekaterih obstoječih vodovodnih sistemov s sistemi za pripravo vode,
- dograditev sistema daljinskega spremljanja delovanja vodovodne infrastrukture,
- hidravlične izboljšave omrežja,
- izboljšave projekta daljinskega odčitavanja vodomero,
- vzdrževanje in nadgradnjo operativnega katastra vodovodne infrastrukture,
- nadaljnji razvoj daljinskega spremljanja delovanja naših vodovodov.

Prikazani cilji so jasni in zelo razumljivi, niso pa enostavno dosegljivi, zahtevajo čas in denar. Povezani so s stalnimi aktivnostmi, ker je oskrba s pitno vodo takšna dejavnost, ki zahteva stalno pozornost in stalno prisotnost. Celoten proces oskrbe s pitno vodo se dogaja v naravi, stanje v naravi pa se nenehno spreminja. Temu se je potrebno sproti prilagajati, vedno je mogoče še kaj dograditi in izboljšati. Govorimo o nikoli dokončanem procesu.

5 RAČUNOVODSKI IZKAZI

5.1 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

Postavka	tekoče leto	predhodno leto	indeks
A. ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	4.640.642,27	4.366.730,95	106,27
- čisti prihodki, pridobljeni z opravljanjem gospod. javnih služb	3.804.235,06	3.569.147,99	106,59
- čisti prihodki od drugih dejavnosti	836.407,21	797.582,96	104,87
B. POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
b ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NED. PROIZVODNJE	0,00	0,00	/
Č. USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN LASTNE STORITVE	0,00	0,00	/
D. SUBVENCIJE, DOTACIJE POVEZANE S POSLOVNIMI UČINKI	1.350,00	0,00	/
E. DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	37.750,87	21.991,28	171,66
F. KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA (A+B+B+Č+D)	4.679.743,14	4.388.722,23	106,63
G. POSLOVNI ODHODKI (I+II+III+IV)	4.645.426,66	4.353.829,77	106,70
I. Stroški blaga, materiala in storitev	2.768.586,87	2.572.865,96	107,61
1. NV prodanih blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	1.003.179,65	995.633,16	100,76
- stroški materiala	598.990,25	563.243,27	106,35
- stroški energije	389.355,68	418.809,20	92,97
- drugi stroški materiala	14.833,72	13.580,69	109,23
2. Stroški storitev	1.765.407,22	1.577.232,80	111,93
- transportne storitve	98.906,95	90.645,05	109,11
- najemnine	967.443,92	879.477,24	110,00
- povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	1.415,84	1.864,89	75,92
- drugi stroški storitev	697.640,51	605.245,62	115,27
II. Stroški dela	1.549.833,33	1.443.813,16	107,34
1. Stroški plač	1.162.589,01	1.084.442,53	107,21
2. Stroški pokojninskih zavarovanj	123.447,07	116.474,62	105,99
3. Drugi stroški socialnih zavarovanj	84.607,78	78.860,21	107,29
4. Drugi stroški dela	179.189,47	164.035,80	109,24
III. Odpisi vrednosti	104.741,00	112.588,10	93,03
1. Amortizacija	101.850,33	96.744,23	105,28
2. Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	362,98	12.643,59	2,87
3. Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	2.527,69	3.200,28	78,98
IV. Drugi poslovni odhodki	222.265,46	224.562,55	98,98
H. DOBIČEK IZ POSLOVANJA (F-G)	34.316,48	34.892,46	98,35
I. IZGUBA IZ POSLOVANJA (G-F)	0,00	0,00	/
J. FINANČNI PRIHODKI (I+II+III)	856,85	329,83	259,79
I. Finančni prihodki iz deležev	0,00	0,00	/
II. Finančni prihodki iz danih posojil	0,00	0,00	/
II. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	856,85	329,83	259,79
K. FINANČNI ODHODKI (I+II+III)	5.017,44	3.734,64	134,35
I. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb	0,00	0,00	/
II. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	0,00	0,00	/
III. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	5.017,44	3.734,64	134,35
L. DRUGI PRIHODKI	27.726,13	23.453,73	118,22
M. DRUGI ODHODKI	415,65	222,05	187,19

N.	CELOTNI DOBIČEK (H-I+J-K+L-M)	57.466,37	54.719,33	105,02
O.	CELOTNA IZGUBA (-H+I-J+K-L+M)	0,00	0,00	/
P.	DAVEK IZ DOBIČKA	7.697,24	6.335,38	121,50
R.	ODLOŽENI DAVKI	0,00	0,00	/
S.	ČISTI DOBIČEK OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (N-P-R)	49.769,13	48.383,95	102,86
Š.	ČISTA IZGUBA OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (O+P+R)	0,00	0,00	/

5.2 BILANCA STANJA

	Postavka	Tekoče leto	Predhodno leto	Indeks
	SREDSTVA:	2.445.392,68	2.361.640,99	103,55
A	DOLGOROČNA SREDSTVA	985.524,87	986.583,95	99,89
<i>I.</i>	<i>Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR</i>	2.290,69	396,00	578,46
1.	Neopredmetena sredstva	2.290,69	396,00	578,46
<i>a.</i>	<i>Dolgoročne premoženjske pravice</i>	2.290,69	396,00	578,46
2.	Dolgoročne aktivne časovne razmejitve	0,00	0,00	/
<i>II.</i>	<i>Opredmetena osnovna sredstva</i>	983.234,18	986.187,95	99,70
1.	Zemljišča	55.015,03	55.015,03	100,00
2.	Zgradbe	486.986,57	498.546,29	97,68
3.	Proizvajalne naprave in stroji	397.261,11	395.037,78	100,56
4.	Druge naprave in oprema	38.572,67	37.588,85	102,62
5.	Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo	5.398,80	0,00	/
6.	Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Naložbene nepremičnine</i>	0,00	0,00	/
<i>IV.</i>	<i>Dolgoročne finančne naložbe</i>	0,00	0,00	/
1.	Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Dolgoročna posojila	0,00	0,00	/
<i>V.</i>	<i>Dolgoročne poslovne terjatve</i>	0,00	0,00	/
<i>VI.</i>	<i>Odložene terjatve za davek</i>	0,00	0,00	/
B.	KRATKOROČNA SREDSTVA	1.456.337,54	1.370.446,75	106,27
<i>I.</i>	<i>Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo</i>	0,00	0,00	/
<i>II.</i>	<i>Zaloge</i>	221.299,56	202.985,24	109,02
1.	Material	221.299,56	202.985,24	109,02
2.	Proizvodi	0,00	0,00	/
<i>III.</i>	<i>Kratkoročne finančne naložbe</i>	0,00	0,00	/
1.	Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil	0,00	0,00	/
2.	Kratkoročna posojila	0,00	0,00	/
<i>IV.</i>	<i>Kratkoročne poslovne terjatve</i>	523.232,61	477.248,18	109,64
1.	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	442.068,43	397.067,74	111,33
2.	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	81.164,18	80.180,44	101,23
<i>V.</i>	<i>Denarna sredstva</i>	711.805,37	690.213,33	103,13
C.	KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	3.530,27	4.610,29	76,57
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	41.306.844,11	41.159.142,98	100,36
	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV:	2.445.392,68	2.361.640,99	103,55
A.	KAPITAL	1.741.303,16	1.701.168,14	102,36
<i>I.</i>	<i>Vpoklicani kapital</i>	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00
1.	Osnovni kapital	1.350.000,00	1.350.000,00	100,00

2.	Nevpoklicani kapital	0,00	0,00	/
II.	Kapitalske rezerve	0,00	0,00	/
III.	Rezerve iz dobička	375.114,30	328.955,04	114,03
1.	Zakonske rezerve	178.456,91	178.456,91	100,00
2.	Rezerve za lastne deleže	0,00	0,00	/
3.	Lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)	0,00	0,00	/
4.	Druge rezerve iz dobička	196.657,39	150.498,13	130,67
IV.	Revalorizacijske rezerve	0,00	0,00	/
V.	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	-33.580,27	-23.946,16	140,23
VI.	Preneseni čisti poslovni izid	0,00	0,00	/
VII.	Čisti poslovni izid poslovnega leta	49.769,13	46.159,26	107,82
B.	REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR	208.688,23	191.300,14	109,09
1.	Rezervacije	208.688,23	191.300,14	109,09
2.	Dolgoročne pasivne časovne razmejitev	0,00	0,00	/
C.	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0,00	76,55	0,00
I.	Dolgoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	/
II.	Dolgoročne poslovne obveznosti - druge	0,00	76,55	0,00
III.	Odložene obveznosti za davek	0,00	0,00	/
Č.	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	485.414,59	454.359,80	106,83
I.	Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev	0,00	0,00	/
II.	Kratkoročne finančne obveznosti	0,00	0,00	/
III.	Kratkoročne poslovne obveznosti	485.414,59	454.359,80	106,83
a.	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	360.962,62	336.315,58	107,33
b.	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	124.451,97	118.044,22	105,43
D.	KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	9.986,70	14.736,36	67,77
	ZUNAJBILANČNA SREDSTVA	41.306.844,11	41.159.142,98	100,36

5.3 RAZKRITJA K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

5.3.1 Izkaz poslovnega izida

Ad A) Čisti prihodki od prodaje (4.640 tisoč €)

Čisti prihodki od prodaje so evidentirani na analitičnih kontih skupine 760 in so vodeni za vsako dejavnost posebej. Pri opravljanju osnovne dejavnosti smo evidentirali naslednje čiste prihodke:

- Prihodki od prodaje – gospodarska javna služba 3.804 tisoč €
- Prihodki od prodaje – dopolnilne dejavnosti 836 tisoč €

Ad G.I) Stroški blaga, materiala in storitev (2.769 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški porabljenega materiala in opravljenih storitev. Pomembnejše skupine stroškov materiala so:

- Stroški materiala 489 tisoč €
- Stroški energije 389 tisoč €
- Nadomestni deli in material za vzdrževanje 77 tisoč €
- Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature 12 tisoč €

Zaloge materiala vodimo po sistemu zadnjih cen, poraba pa se prav tako obračunava po zadnjih cenah.

Pomembnejše skupine stroškov storitev:

• Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem	318 tisoč €
• Stroški transportnih storitev	99 tisoč €
• Stroški analiz vode	56 tisoč €
• Stroški zavarovalnih premij	46 tisoč €
• Stroški plačilnega prometa in bančnih storitev	7 tisoč €

Stroški storitev so v poslovnih knjigah izkazani na podlagi prejetih in potrjenih računov oz. pogodb. Kot stroški storitev se izkazujejo le vrednosti tistih storitev, ki so jih za družbo opravili drugi. Vrednost storitev, ki jih podjetje opravi samo, se izkazuje po izvornih vrstah stroškov. Kot stroške storitev v zvezi z vzdrževanjem, podjetje obravnava stroške, ki nastajajo pri vzdrževanju in obnavljanju lastnih osnovnih sredstev in najete infrastrukture, če pri tej obnovi ne prihaja do pomembnih izboljšav v delovanju teh sredstev oziroma do podaljšanja dobe koristnosti ter pri vzdrževanju infrastrukturnih objektov in naprav.

Ad G.II) Stroški dela (1.549 tisoč €)

Med stroški dela izkazujemo kosmate zneske plač in nadomestila plač, ki pripadajo zaposlencem, stroške socialnih zavarovanj, druga plačila in povračila zaposlencem ter dajatve, ki bremenijo izplačevalca. Med stroške dela se evidentirajo tudi stroški nadomestil, ki se refundirajo. Pri izplačilu plače in nadomestil ter ostalih stroškov dela podjetje spoštuje veljavno *Panožno kolektivno pogodbo*. V skladu z določbami *Panožne kolektivne pogodbe* ter *Sistemizacije delovnih mest* je vsako delovno mesto razvrščeno v ustrezni tarifni razred in ovrednoteno s koeficientom, ki odraža razmerje do najenostavnejšega dela. Plača zaposlenega je sestavljena iz osnovne plače, dodatka za minulo delo v višini 0,5 % za vsako dopolnjeno leto delovne dobe, dodatka na stalnost ter dela plače na podlagi delovne uspešnosti. Delavci, ki so razporejeni v dežurne ekipe, prejemajo tudi dodatek za pripravljenost na domu. Delavcem, ki so pristopili k pokojninskemu načrtu v skladu z določili kolektivne pogodbe, podjetje plačuje dogovorjeni znesek dodatnega pokojninskega zavarovanja (v letu 2024 v skupnem znesku 16 tisoč €).

Ad G.III) Odpisi vrednosti (105 tisoč €)

1.) Amortizacija (102 tisoč €)

Tudi v letu 2024 smo obračunavali amortizacijo po metodi enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava od nabavne vrednosti neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev. Osnovna sredstva se amortizirajo po stopnjah, ki se določijo ob aktiviranju vsakega posameznega osnovnega sredstva in so usklajene z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Url. 87/2012)*. Amortizacijske stopnje glavnih amortizacijskih skupin znašajo:

Amortizacijska skupina	Amortizacijska stopnja v %
Elektro in strojna oprema (črpalni agregati, elektro agregati, črpalke in druga oprema)	10,0
Laboratorijska oprema	15,0
Merilna in druga podobna oprema	15,0
Oprema za vodenje in prenos podatkov (telemetrija)	7,0
Pisarniška oprema	12,0
Računalniška, strojna in programska oprema ter tehnično varovanje	14,3 - 25,0
Upravne stavbe in skladišča	1,67
Vozni park - osebna vozila	12,5
Vozni park - tovorna vozila	14,0
Zunanja ureditev upravnih stavb in skladišč	4,0

2.,3.) Prevrednotovalni poslovni odhodki (3 tisoč €)

Prevrednotovalni poslovni odhodki (konti 720,721) zajemajo oblikovanje popravka vrednosti terjatev do kupcev ter prevrednotovalne poslovne odhodke obratnih sredstev. Podjetje oblikuje popravek vrednosti terjatev v višini 1 % od stanja terjatev na 31. 12. obravnavanega leta in ga usklajuje enkrat letno ob koncu poslovnega leta.

Ad IV.) Drugi poslovni odhodki (222 tisoč €)

V tej postavki so zajeti stroški vodnih povračil, ki jih plačujemo od načrpane pitne vode ter drugi poslovni odhodki, ki po vsebini ne spadajo v nobeno od prejšnjih postavk.

Ad J.) Finančni prihodki (0,9 tisoč €)

V tej postavki so zajeti finančni prihodki od obresti bančnih depozitov ter drugi finančni prihodki.

Ad L) Drugi prihodki (28 tisoč €)

Drugi prihodki zajemajo prejete odškodnine s strani zavarovalnice na podlagi prijavljenih škod ter druge prihodke (opomini, neobičajne postavke,...).

Ad M.) Drugi odhodki (0,4 tisoč €)

Drugi odhodki leta 2024 so izkazani v minimalnem znesku in zajemajo razne neobičajne postavke, ki se ne pojavljajo redno in pogosto.

Podjetje je imelo ob zaključku obravnavanega leta 37 zaposlenih. Povprečno število zaposlenih v letu 2024 (iz števila opravljenih ur) pa znaša 37,00.

5.3.2 Bilanca stanja

A) Dolgoročna sredstva (986 tisoč €)

Ad I) Neopredmetena sredstva in dolgoročne AČR

Neopredmetena sredstva sestavljajo dolgoročne premoženjske pravice (računalniški programi), projekti ter neopredmetena sredstva v izdelavi. Vsa sredstva so bila pridobljena z nakupom od drugih pravnih oseb in so ovrednotena z nakupno ceno, povečano za vse stroške, povezane s pridobitvijo teh sredstev. Družba je sredstva razvrstila na neopredmetena sredstva s končnimi dobami koristnosti, ki se amortizirajo, za merjenje po pripoznanju neopredmetenih sredstev pa je izbrala model nabavne vrednosti.

Ad II) Opredmetena osnovna sredstva (983 tisoč €)

Opredmetena osnovna sredstva sestavljajo zemljišča, zgradbe, oprema, stroji, naprave in opredmetena osnovna sredstva v gradnji oziroma izdelavi. Analitične evidence osnovnih sredstev so vzpostavljene ločeno, glede na namen uporabe posameznega osnovnega sredstva.

B) Kratkoročna sredstva

Ad II) Zaloge (221 tisoč €)

Zaloge materiala se izkazujejo po zadnjih nabavnih cenah in vključujejo tudi neposredne stroške nabave. Nakupna cena se zmanjša za dobljene popuste. Kot material se šteje tudi drobn inventar z dobo koristnosti do enega leta, pa tudi tisti drobn inventar z dobo koristnosti več kot leto dni, čigar posamična nabavna cena po dobaviteljevem računu ne presega 500 €.

Ad IV) Kratkoročne poslovne terjatve (523 tisoč €)

Kratkoročne terjatve do kupcev vzpostavimo na podlagi izstavljenih računov po opravljenih storitvah oz. dobavljenem materialu. Poslovne terjatve zajemajo:

• Terjatve do kupcev	442 tisoč €
• Druge kratkoročne poslovne terjatve	81 tisoč €

Podjetje svojih terjatev nima posebej zavarovanih. Pri terjativah do občanov je izterjava zaradi nizkih zneskov in specifičnih primerov v nekaterih primerih otežena (preselitve, smrti,...). Poplačilo terjatev skušamo doseči z rednim opominjanjem, izvršbami ter tudi s prekinitvami dobave pitne vode. Kljub vsem ukrepom predstavljajo največji problem pri izterjavi odprtih terjatev Romi, kjer pa poskušamo najti rešitev s skupnim nastopom z Občino in Centrom za socialno delo. Podjetje ima oblikovan popravek vrednosti terjatev v višini 4,0 tisoč €.

Kratkoročne poslovne terjatve do drugih zajemajo terjatve za vstopni DDV, terjatve do ZZS, terjatve za obresti, ipd.

Ad V) Denarna sredstva (711 tisoč €)

Denarna sredstva predstavljajo sredstva, ki jih ima podjetje na svojih transakcijskih računih ter sredstva, vezana v kratkoročnih bančnih depozitih.

C) KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (4 tisoč €)

Gre za kratkoročno odložene stroške, ki ob svojem nastanku še ne bremenijo dejavnosti in v tekočem letu ne vplivajo na poslovni izid (stroški bodo vračunani v naslednjem letu) ter za kratkoročne nezaračunane prihodke. Kratkoročno nezaračunani prihodki so zneski, ki jih v poslovnem letu utemeljeno upoštevamo kot prihodke, za katere pa še ni bilo prejeto plačilo in jih tudi še ni bilo mogoče zaračunati.

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

A) KAPITAL (1.741 tisoč €)

Ad I.1) Osnovni kapital (1.350 tisoč €)

Podjetje je v 100 % lasti občin Kočevje (60,68 %), Ribnica (24,80 %), Loški Potok (6,23 %), Sodražica (5,85 %) in Kostel (2,44 %). Osnovni kapital podjetja znaša 1.350.000,00 EUR, v letu 2024 ni bilo sprememb.

Ad A.III) Rezerve iz dobička (375 tisoč €)

Rezerve iz dobička so sestavljene iz zakonskih rezerv in drugih rezerv iz dobička. Na 31.12. 2024 zakonske rezerve znašajo 178.456,91 €, druge rezerve iz dobička pa 196.657,39 €. Zakonske rezerve se lahko porabljajo zgolj za povečanje osnovnega kapitala oz. kritje izgube.

Ad A.V) Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti (-34 tisoč €)

V tej postavki so zajeti aktuarski dobički oz. izgube iz naslova odpravnin ob upokojitvi.

Ad A.VI) Čisti poslovni izid poslovnega leta (49 tisoč €)

Čisti poslovni izid poslovnega leta je enak 49.769,13 €. Bilančni dobiček poslovnega leta pa znaša:

čisti poslovni izid poslovnega leta	49.769,13
+ preneseni čisti dobiček	0,00
- prenesena čista izguba	0,00
+ zmanjšanje rezerv iz dobička	0,00
- povečanje zakonskih rezerv po sklepu uprave	0,00
BILANČNI DOBIČEK	49.769,13

Ad B/1) Rezervacije (209 tisoč €)

Skladno s SRS 10 podjetje oblikuje rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine, ki jih bo v prihodnosti (ob upokojitvi oziroma dopolnjeni delovni dobi v podjetju) izplačalo svojim zaposlencem. Izračune vsako leto opravi pooblaščen aktuar.

Ad Č/III) Kratkoročne poslovne obveznosti (485 tisoč €)

V tej postavki so zajete kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v višini 361 tisoč € ter druge kratkoročne finančne in poslovne obveznosti v višini 124 tisoč €. Kratkoročni dolgovi so v knjigah izkazani z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku. Podjetje plačuje obveznosti v roku.

Večji dobavitelji v letu 2024:

Coma Commerce d. o. o., CMC Group d. o. o., ECE d.o.o., EPPS d.o.o.

Ad D) Kratkoročne pasivne časovne razmejitve (10 tisoč €)

Kratkoročne pasivne časovne razmejitve so kratkoročno odloženi prihodki in kratkoročno vnaprej vračunani stroški oziroma kratkoročno vnaprej vračunani odhodki.

Zunajbilančna evidenca (41 mio €)

V zunajbilančni evidenci podjetje izkazuje prejete in dane instrumente finančnih zavarovanj ter vodovodno infrastrukturo občin, ki jo imamo v najemu.

5.3.3 Druga razkritja

1. Podjetje nima zaloge proizvodov.
2. Podjetje vsako leto preveri obračanje, uporabnost in unovčljivost zalog materiala. V poslovnem letu 2024 je podjetje odpisalo material v višini 0 €.
3. Podjetje nima deležev v kapitalu drugih družb.
4. Podjetje ni družbenik v drugih družbah.
5. Podjetje nima lastnih deležev.

5.4 RAZPOREJANJE SKUPNIH IN SPLOŠNIH STROŠKOV

Skupščina podjetja Hydrovod d.o.o. je dne 15. 12. 2014 sprejela Sodila za razporejanje splošnih in skupnih stroškov in prihodkov, ki so usklajena z določili *Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS 87/2014, 109/2012)*.

Osnovna določila sprejetih sodil:

Zaradi večje transparentnosti poslovanja in tudi zakonskih zahtev se poslovanje podjetja spremlja na več nivojih. Podjetje za vsako dejavnost oblikuje svoje stroškovno mesto, ki se deli še na podrejena stroškovna mesta:

1. Temeljna stroškovna mesta:

- **Javna gospodarska služba** - oskrba s pitno vodo, ki se deli na:
 - *Pripravo in distribucijo pitne vode ter vzdrževanje javne infrastrukture.* Le-ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo. Izjema od tega pravila je t. i. infrastruktura v mešani lasti*.
 - *Omrežnino (vzdrževanje hišnih priključkov).* Le ta se naprej deli na podrejena stroškovna mesta, ki predstavljajo občino, kjer stroški oz. prihodki nastanejo.

* *infrastruktura v mešani lasti* – v tem primeru se vsi stroški in odhodki na občine delijo v skladu z deležem lastništva oz. na podlagi dogovora med občinami solastnicami infrastrukture.

- **Dopolnilne dejavnosti**

2. Skupna stroškovna mesta:

- **Skupno stroškovno mesto za vse dejavnosti** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo na obe dejavnosti.
- **Skupno stroškovno mesto za dejavnost javne gospodarske službe** - skupni stroški, odhodki oz. prihodki, ki se nanašajo le na osnovno dejavnost (javno službo), se pa nanašajo na več občin.

Na temeljna stroškovna mesta se v prvi fazi že med letom knjižijo vsi neposredni stroški, odhodki in prihodki. To so tisti prihodki, odhodki oz. stroški, kjer lahko na podlagi knjigovodskih listin ugotovimo, na katero dejavnost in/oz. občino spadajo.

Veliko poslovnih dogodkov je take narave, da jih ni mogoče sproti ali vsakega posebej razporejati in knjižiti na posamezno občino oz. dejavnost. Vsi stroški, odhodki oz. prihodki (posredni stroški oz. prihodki), ki se jih ne more evidentirati neposredno iz knjigovodskih listin na temeljna stroškovna mesta, se med letom knjižijo na skupna stroškovna mesta. V drugi fazi (konec leta) pa se, na podlagi sprejetih sodil, prenašajo na temeljna stroškovna mesta. Podjetje lahko za namene natančnejšega spremljanja vsako temeljno oz. skupno stroškovno mesto razdeli na več podrejenih stroškovnih mest.

Sodila za delitev skupnih stroškov, odhodkov in prihodkov

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov ter tudi odhodkov in prihodkov na posamezne dejavnosti je:

delež proizvajalnih stroškov posamezne dejavnosti

v vseh dejavnostih, ki jih izvaja podjetje.

- Sodilo za razporejanje splošnih stroškov, odhodkov in prihodkov, ki odpadejo na javno službo med posamezne občine, je:

delež proizvodjalnih stroškov posamezne občine

v skupnih proizvodjalnih stroških javne gospodarske službe vseh.

Za izračun obeh sodil se uporabljajo podatki tekočega leta. Pri izračunu proizvodjalnih stroškov lahko podjetje izloči večje storitve, ki jih le posreduje.

V skladu z navedenimi sodili smo za obravnavano leto izračunali naslednja sodila:

Naziv sodila	Osnovna dejavnost	Dopolnilne dejavnosti	Občina				
			Kočevje	Loški Potok	Ribnica	Kostel	Sodražica
Splošno sodilo	71,39	28,61	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
Sodilo občin	XXXXX	XXXXX	60,68	6,23	24,80	2,44	5,85

6 PREDLOG SKLEPA

Uprava podjetja predlaga, da skupščina sprejme naslednji sklep:

Na podlagi 17. člena Družbene pogodbe, sprejema skupščina družbe naslednji

S K L E P

1. Sprejme se Letno poročilo podjetja Hydrovod d.o.o., družbe za komunalno dejavnost, za leto 2024 v predloženem besedilu.
2. Bilančni dobiček iz poslovnega leta 2024 v višini 49.769,13 € se razporedi v druge rezerve iz dobička.
3. Direktorju podjetja se podeli razrešnica za leto 2024.

Predsednik skupščine podjetja Hydrovod d.o.o.

Kočevje, dne _____

Številka: _____

7 SEZNAM TABEL, GRAFIKONOV, PRILOG

Seznam grafikonov:

Graf 1: Struktura prihodkov po vrstah	109
Graf 2: Odhodki po dejavnostih in letih	109
Graf 3: Stroški električne energije	110
Graf 4: Stroški električne energije	111
Graf 5: Delež električne energije v prihodkih od vodarine.....	111
Graf 6: Najemnina po letih	112
Graf 7: Najemnina po letih in stroškovnih mestih	112
Graf 8: Delež najemnine v prihodkih od omrežnine	113
Graf 9: Opravljene nadure in primerjava s predhodnim letom.....	114
Graf 10: Struktura bolezni	114
Graf 11: Prodaja vode po letih	116
Graf 12: Prodaja pitne vode po mesecih	117
Graf 13: Prodaja pitne vode po občinah in dejavnostih.....	117
Graf 14: Prodaja pitne vode po občinah	118
Graf 15: Prodaja pitne vode po vodovodnih sistemih.....	118
Graf 16: Odjemna mesta po občinah	119
Graf 17: Odjemna mesta število po letih	120
Graf 18: Okvare na vodovodnih sistemih – po občinah	121
Graf 19: Primerjava cen vodarine s sosednjimi občinami (februar 2025).....	123
Graf 20: Število zaposlenih glede na skupno delovno dobo	128

Seznam tabel:

Tabela 1: Finančni rezultat po dejavnostih	107
Tabela 2: Osnovna dejavnost – PI po stroškovnih mestih.....	108
Tabela 3: Kazalniki	115
Tabela 4: Poraba pitne vode v m ³ glede na dimenzijo vodomera.....	119
Tabela 5: Odjemna mesta po vodovodnih sistemih	120
Tabela 6: Število okvar na vodovodnem omrežju	121
Tabela 7: Cene oskrbe s pitno vodo	122
Tabela 8: Primerjava cen vodarine (februar 2025)	123
Tabela 9: Izvajanje javne službe – parametri po vodovodnih sistemih	124

Seznam prilog

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom	145
Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom.....	146
Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom	147
Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2024	148

Tabela 1: Prodaja vode v primerjavi s predhodnim letom

OBČINA	I-XII 2024					I-XII 2023					Plan 2024	Indeks			
	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj	drugi porabniki		gospodinjstva		skupaj		skupaj	skupaj	drugi	gospodinjstva
	m ³	delež	m ³	delež		m ³	delež	m ³	delež						
KOČEVJE	405.465	37,0	690.163	63,0	1.095.628	390.212	36,5	678.510	63,5	1.068.722	1.070.512	102,52	102,35	103,91	101,72
KOSTEL	6.891	21,3	25.404	78,7	32.295	4.545	15,6	24.540	84,4	29.085	29.720	111,04	108,66	151,63	103,52
SODRAŽICA	13.283	15,1	74.855	84,9	88.138	12.281	14,5	72.207	85,5	84.487	85.210	104,32	103,44	108,17	103,67
RIBNICA	122.780	26,0	349.350	74,0	472.130	125.726	26,5	349.022	73,5	474.747	476.577	99,45	99,07	97,66	100,09
LOŠKI POTOK	10.761	16,2	55.712	83,8	66.473	13.178	19,5	54.490	80,5	67.668	67.802	98,23	98,04	81,66	102,24
SKUPAJ	559.181	31,9	1.195.483	68,1	1.754.664	545.941	31,7	1.178.768	68,3	1.724.709	1.729.821	101,74	101,44	102,43	101,42

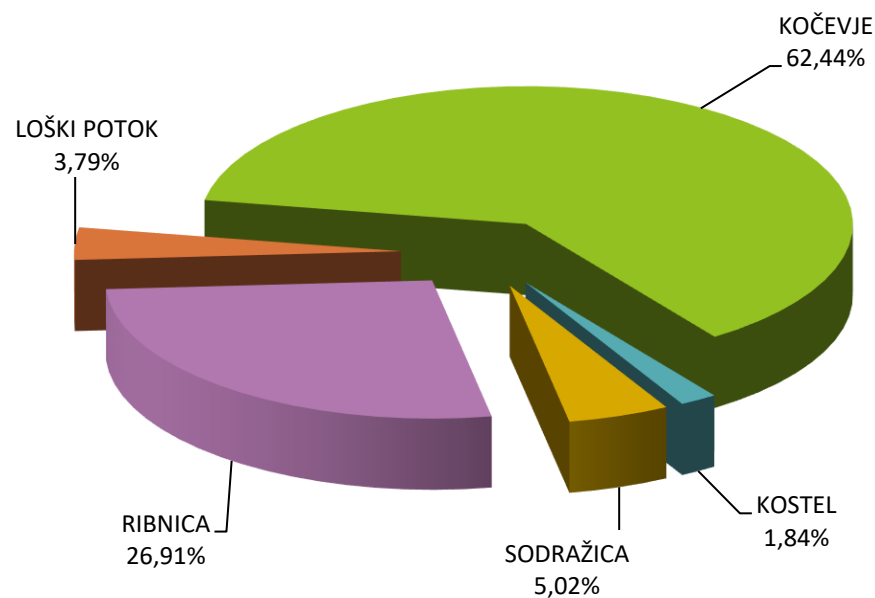
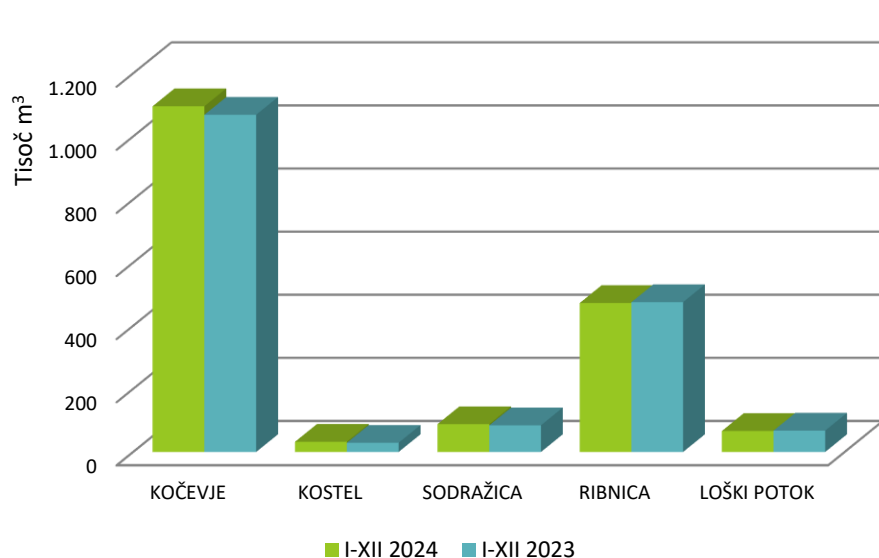

Tabela 2: Prihodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA PRIHODKA		PRIHODKI						INDEKS		DELEŽ			
		I-XII 2024			I-XII 2023			PLAN	I-XII 2024 /	I-XII 2024 /	2024	2023	PLAN
		OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	2024	I-XII 2023	PLAN			
POSLOVNI PRIHODKI	VODARINA VSE OBČINE	2.024.108,86	/	2.024.108,86	1.866.742,64	/	1.866.742,64	1.902.382,16	108,43	106,40	42,99	42,31	44,47
	OMREŽNINA SORIKO	1.585.179,92	/	1.585.179,92	1.527.330,71	/	1.527.330,71	1.552.485,69	103,79	102,11	33,67	34,61	36,29
	OMREŽNINA - LOŠKI POTOK	123.379,31	/	123.379,31	112.507,02	/	112.507,02	118.397,79	109,66	104,21	2,62	2,55	2,77
	OMREŽNINA KOSTEL	71.566,97	/	71.566,97	62.567,62	/	62.567,62	68.107,55	114,38	105,08	1,52	1,42	1,59
	OMREŽNINA SKUPAJ	1.780.126,20	/	1.780.126,20	1.702.405,35	/	1.702.405,35	1.738.991,04	104,57	102,37	37,81	38,58	40,65
	PRIHODKI OD STORITEV	/	836.407,21	836.407,21	0,00	797.582,96	797.582,96	600.000,00	104,87	139,40	17,76	18,08	14,03
	DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	27.915,65	11.185,22	39.100,87	17.113,57	4.877,71	21.991,28	13.000,00	177,80	300,78	0,83	0,50	0,30
SKUPAJ POSLOVNI PRIHODKI		3.832.150,71	847.592,43	4.679.743,14	3.586.261,56	802.460,67	4.388.722,23	4.254.373,20	106,63	110,00	99,39	99,46	99,45
FINANČNI PRIHODKI		611,74	245,11	856,85	256,67	73,16	329,83	500,00	259,79	171,37	0,02	0,01	0,01
DRUGI PRIHODKI		23.334,20	4.391,93	27.726,13	21.616,82	1.836,91	23.453,73	23.000,00	118,22	120,55	0,59	0,53	0,54
SKUPAJ PRIHODKI		3.856.096,65	852.229,47	4.708.326,12	3.608.135,05	804.370,74	4.412.505,79	4.277.873,20	106,70	110,06	100,00	100,00	100,00
DELEŽ		81,90	18,10	100,00	81,77	18,23	100,00	/	/	/	/	/	/

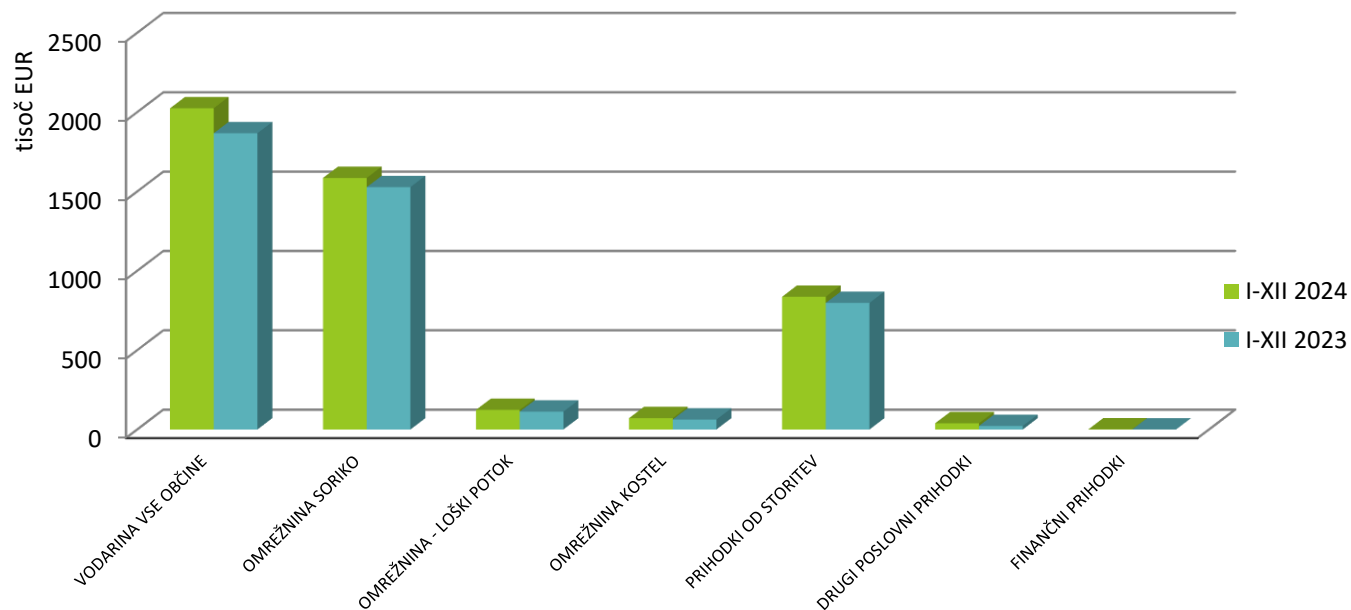

Tabela 3: Odhodki in primerjava s predhodnim letom

VRSTA STROŠKA / ODHODKA	ODHODKI						Plan	INDEKS		DELEŽ		
	I-XII 2024			I-XII 2023				I-XII 2024/ I-XII 2023	I-XII 2024/ PLAN	2024	2023	PLAN
	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ	OSNOVNA DEJAVNOST	OSTALE DEJAVNOSTI	SKUPAJ						
STROŠKI MATERIALA	687.594,04	315.585,61	1.003.179,65	707.168,48	288.464,68	995.633,16	849.298,52	100,76	118,12	21,57	22,85	19,58
- stroški materiala	312.537,38	301.286,59	613.823,97	300.114,98	276.708,98	576.823,96	389.745,43	106,41	157,49	13,20	13,24	8,99
- stroški energije	375.056,66	14.299,02	389.355,68	407.053,50	11.755,70	418.809,20	459.553,09	92,97	84,72	8,37	9,61	10,60
STROŠKI STORITEV	1.544.063,23	221.343,99	1.765.407,22	1.362.291,82	214.940,98	1.577.232,80	1.593.755,97	111,93	110,77	37,96	36,19	36,74
- transportne storitve	94.313,93	4.593,02	98.906,95	87.426,43	3.218,62	90.645,05	99.000,00	109,11	99,91	2,13	2,08	2,28
- storitve v zvezi z vzdrževanjem OS	304.422,91	13.700,18	318.123,09	214.709,44	8.982,70	223.692,14	227.000,00	142,21	140,14	6,84	5,13	5,23
- najemnine	966.640,36	803,56	967.443,92	878.874,75	602,49	879.477,24	926.189,23	110,00	104,45	20,80	20,18	21,35
- nadomestila zaposlencem	1.010,82	405,02	1.415,84	1.451,25	413,64	1.864,89	2.000,00	75,92	70,79	0,03	0,04	0,05
- intelektualne in osebne storitve	77.258,18	5.294,76	82.552,94	79.800,14	5.721,06	85.521,20	90.000,00	96,53	91,73	1,78	1,96	2,07
- reklama in reprezentanca	0,00	6.171,84	6.171,84	0,00	4.716,75	4.716,75	8.300,00	130,85	74,36	0,13	0,11	0,19
- ostale storitve	100.417,03	190.375,61	290.792,64	100.029,80	191.285,73	291.315,53	241.266,74	99,82	120,53	6,25	6,68	5,56
STROŠKI AMORTIZACIJE	75.688,73	26.161,60	101.850,33	77.928,99	18.815,24	96.744,23	100.728,12	105,28	101,11	2,19	2,22	2,32
DOLGOROČNE REZERVACIJE	3.264,52	1.308,02	4.572,54	11.054,81	3.150,84	14.205,65	0,00	32,19	/	0,10	0,33	0,00
STROŠKI OBRETI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	/	/	0,00	0,00	0,00
STROŠKI DELA	1.308.332,55	241.500,78	1.549.833,33	1.225.951,11	217.862,05	1.443.813,16	1.588.421,42	107,34	97,57	33,32	33,13	36,62
- plače, regres, povračila zaposlenim	935.990,25	203.461,79	1.139.452,04	906.143,79	184.500,05	1.090.643,84	1.198.121,90	104,48	95,10	24,50	25,03	27,62
- nadomestila plač	206.253,00	0,00	206.253,00	162.895,80	0,00	162.895,80	174.005,55	126,62	118,53	4,43	3,74	4,01
- prispevki, druge dajatve, rezervacije	166.089,30	38.038,99	204.128,29	156.911,52	33.362,00	190.273,52	216.293,97	107,28	94,38	4,39	4,37	4,99
DRUGI STROŠKI IN ODHODKI	204.135,83	21.880,85	226.016,68	210.764,82	19.392,64	230.157,46	205.171,80	98,20	110,16	4,86	5,28	4,73
- vodna povračila	165.748,59	0,00	165.748,59	162.295,16	0,00	162.295,16	157.171,80	102,13	105,46	3,56	3,72	3,62
- drugo	38.387,24	21.880,85	60.268,09	48.469,66	19.392,64	67.862,30	48.000,00	88,81	125,56	1,30	1,56	1,11
SKUPAJ STROŠKI IN ODHODKI	3.823.078,89	827.780,86	4.650.859,75	3.595.160,02	762.626,44	4.357.786,46	4.337.375,83	106,73	107,23	100,00	100,00	100,00

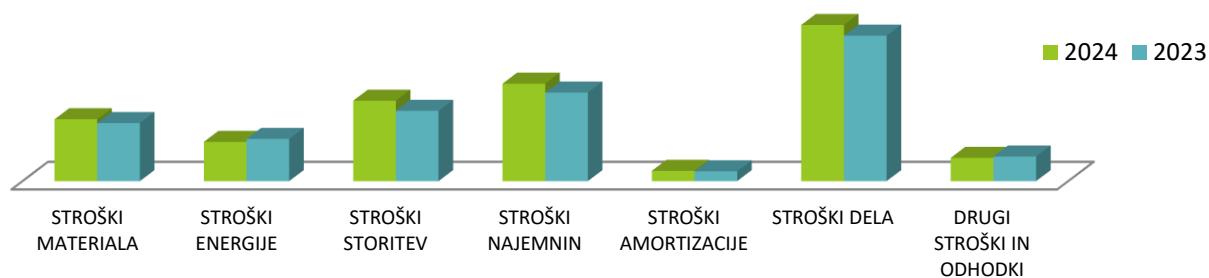

Tabela 4: Osnovna sredstva v lasti podjetja - stanje na dan 31. 12. 2024

Vrsta osnovnega sredstva	2024				2023				Indeks
	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	Nabavna vrednost	Popravek	Neodpisana vrednost	% odpisanosti	2024/2023
I. Neopredmetena dolg. sredstva	28.808,52	26.517,83	2.290,69	92,05	29.439,68	29.043,68	396,00	98,65	578,46
1. Računalniški programi,..	28.808,52	26.517,83	2.290,69	92,05	29.439,68	29.043,68	396,00	98,65	578,46
II. Opredmetena osnovna sredstva	2.185.298,96	1.207.463,58	977.835,38	55,25	2.201.447,99	1.215.260,04	986.187,95	55,20	99,15
1. Zemljišča	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	55.015,03	0,00	100,00
2. Gradbeni objekti	657.951,28	170.964,71	486.986,57	25,98	657.951,28	159.404,99	498.546,29	24,23	97,68
3. Oprema za opravljanje dejavnosti	1.027.005,36	756.663,15	270.342,21	73,68	1.027.942,68	734.569,52	293.373,16	71,46	92,15
4. Elekt. in računalniška oprema	77.043,13	40.901,17	36.141,96	53,09	52.946,44	39.261,76	13.684,68	74,15	264,11
5. Pisarniško pohištvo	58.552,83	50.573,76	7.979,07	86,37	58.552,83	48.858,36	9.694,47	83,44	82,31
6. Oprema za servisiranje in vzdrževanje	119.761,28	56.733,69	63.027,59	47,37	113.111,00	53.894,30	59.216,70	47,65	106,44
7. Merilne in kontrolne naprave	127.385,04	107.614,76	19.770,28	84,48	178.197,36	159.128,59	19.068,77	89,30	103,68
8. Druga oprema	62.585,01	24.012,34	38.572,67	38,37	57.731,37	20.142,52	37.588,85	34,89	102,62
SKUPAJ	2.214.107,48	1.233.981,41	980.126,07	55,73	2.230.887,67	1.244.303,72	986.583,95	55,78	99,35

Osnovna sredstva podjetja glede na odpisanost

